BIBLIOTECA SCRIITORILOR ROMÂNI

M. EMINESCU

OPERE COMPLETE

I

LITERATURA POPULARĂ

BUCURESCI

Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA"
Societate anonimă pe acţiuni
STRADA REGALA, 6, (Hotel Union)
1902

www.dacoromanica.ro

PREFAȚĂ

Intr'o poesie, rămasă fragment ca formă și gîndire, Eminescu face ast-fel apologia personalității:

Spun popoare, sclavii, regii,
Că din cîte 'n lume-avem
Numaĭ *personalitatea*
Este binele suprem.

Că 'n ziua 'n care lumiĭ te dete maĭ întîĭ
Sta soarele pe ceruri spre-a saluta planeții;
Crescuși după-acea lege, de ea și azĭ te țiĭ
Cum o urmași pe-atuncia, pășind în drumul vieții;
Nu scapĭ de tine însuș, cum eștĭ trebue să fiĭ,
Din vechĭ ne-o spun aceasta sibile și profeții;
Și nicĭ un timp, cu nicĭ o putere laolaltă
Nu frîng tiparul formeĭ, ce vie se desvoltă.

Citĭm acest fragment nu numaĭ pentru-că exprimă o teorie, ce din capul locului răstoarnă un întreg sistem de critică, care o parte a personalității luĭ Eminescu o atribuia cu stăruință unor factorĭ și fenomene esterioare, sociale, dar maĭ ales pentru-că prin acela poetul însuș ne conduce pe calea pe care trebuie să înaintăm, voind aĭ cunoaște, și fiind-că ne arată, cît de mult Eminescu prețuia personalitatea sa, — rămasă pănă astăzĭ nestudiată pe deplin.

Din complexul de trăsăturĭ fundamentale, carĭ constitue personalitatea aceasta puternică, de-opotrivă de

www.dacoromanica.ro

interesantă din punct de vedere omenesc şi artistic, foarte puţin cunoscută este partea asupra căreia ne propunem să insistăm aicĭ, anume legăturile sufleteştĭ şi cele de rasă dintre poet şi poporul romînesc. Materialul cunoscut pînă acum poate nicĭ nu era suficient, ca să se poată dobîndi convingerĭ definitive, privitoare la fondul naţional al creaţiunilor luĭ Eminescu. Asupra accentelor de revoltă sufletească din «Satire», din «Doină» şi din cele cîte-va articole antilevantine nu s'a stăruit în de-ajuns, poesiile lirice şi fondul reflexiv al cîtor-va altor poesiĭ presentînd criticilor noştri maĭ atrăgătoare elemente de studiŭ şi de combinaţiunĭ teoretice.

Din fericire însă — şi pentru noĭ şi pentru poet — ni s'aŭ conservat dovezĭ abondente, carĭ tocmaĭ caracterul naţional ni-l pun în cea maĭ desăvîrşită lumină. Manuscrisele luĭ, păstrate cu atîta sfinţenie de către domnul Maiorescu — şi ca şi noĭ, viitoriĭ cercetătorĭ vor trebui să-ĭ fie recunoscătorĭ pentru asta — ne fac posibilă cunoaşterea luĭ maĭ cu seamă din acest punct de vedere [1]).

Din vraful de hîrtiĭ şi caĭete, ale căror slove prizărite sunt adese-orĭ nedescifrabile, te întîmpină la fie-care pagină cîte-o notă, cîte-un vers, cîte-o nouă dovadă de naţionalismul luĭ. Mărturisirĭ de credinţă, făcute în treacăt, studiĭ şi versurĭ inedite, schiţe şi începuturĭ de lucrărĭ dramatice cu subiecte din istoria naţională, ne arată ideile ce-aŭ format obiectele preocupaţiunilor luĭ continue. La început aceste preocupa-

[1]) Manuscrisele dăruite «Academieĭ» de domnul Maiorescu cuprind epoca de activitate a luĭ Eminescu pînă la 1883,—pînă la întăia ivire a boaleĭ crunte. De la 1884 pînă la 1889 nu avem documente la îndemînă.

www.dacoromanica.ro

țiuni se manifestă prin un puternic instinct de rasă al copiluluĭ ce părăsește «dulcea Bucovină», iar maĭ tîrziŭ ele devin convingerĭ ferme, întemeiate pe studiĭ teoretice îndelungate și între altele și pe contemplarea — prin prisma de poet — a stării de decadență națională a poporuluĭ nostru.

Poesia și artele în genere în mintea luĭ n'aŭ fost concepute alt-fel de cît în lumina naționalismuluĭ. Și fiind Eminescu tot-de-auna cel maĭ bun interpret al săŭ, pentru a invedera modul luĭ de-a judeca în materie de artă, lăsăm să urmeze aicĭ un articol al luĭ, în care, după ce definește «națiunea» ca fiind «o totalitate de indivizĭ, carĭ subiectiv se numără a fi una» continuă ast-fel:

«Însă pentru-ca totalitatea de oamenĭ să se numere pe eĭ înșișĭ că sunt una, trebue ca o sumă oare-care de note caracteristice să le fie comune: limba, religia, obiceiurile, etc. Cu cît aceste note sunt maĭ risipite, maĭ puține, saŭ maĭ șterse în conștiința singularilor indivizĭ, cu atît simțămîntul aparținereĭ unuia de altul e maĭ slab, cu cît însă aceste note în totalitatea lor sunt maĭ viĭ în conștiința fiecăruia, cu atît simțămîntul subiectiv al națiuneĭ, va să zică al solidarității naționale, e maĭ intensiv și maĭ înrădăcinat.

«Acuma artele sunt oare-cum aceste note grămădite într'un tabloŭ, într'o singură presă *sunt bucăți din viața subiectivă a — poporuluĭ*, și de-aceea *arta națională, caracteristică, pe de-o parte întărește conștiința națională, pe de alta îĭ lărgește orisontul eĭ...* Arta, grămădind într'un punct trăsurĭ caracteristice, carĭ se aflaŭ risipite, aduce în locul unor simțirĭ vagĭ, de-o corelațiune indoielnică, tablourĭ întregĭ și unitare din viața poporuluĭ, ast-fel în cît viața indĭviduluĭ, ce le concepe, se cristalisează și ia trăsurĭ singulare ce le avea asupra națiuneĭ sale, într'o singură și mare intuiție organică.

Arta, avînd facultatea de-a fi maĭ perceptibilă pentru că-ĭ plăcută, pătrunde maĭ lesne în masa claselor și produce ast-fel o conștiință publică, care pe nesimțite se preface într'o solida-

www.dacoromanica.ro

ritate etică... Va să zică, *numaĭ arta naţională are raţiune de-a fi, numaĭ ea naşte în inimile indivizilor întărirea şi intensivitatea aceluĭ simţămînt subiectiv care-ĭ face ca toţĭ să se numere membriĭ aceluiaşĭ corp*»....

Aplicînd la sine teoriile aceste, Eminescu a căutat să întrupeze în poesia sa toate acele elemente carĭ ar putea constitui o poesie artistică naţională şi a recurs la toate isvoarele, de la carĭ trebue să porniască poesia orĭ-căruĭ popor.

Din manuscrisele luĭ se poate vedea cu cîtă dragoste a citit şi studiat *vechia literatură* romînească. Afară de toţĭ scriitoriĭ maĭ vechĭ ca dînsul, de la Ienache Văcărescu pînă la Alexandri, îl interesa de-aproape *literatura poporană*. Din manuscrisele ce se găsiaŭ în circulaţie prin popor îşĭ estrage o lungă «Istorie în stihurĭ întru care se află viaţa mareluĭ viteaz Doncilă, împreună cu a luĭ Ştefan-Vodă şi a Brîncoveanuluĭ», apoĭ «Cîte-va irmoase şi cîntece de lume, precum şi «Vedenia ce aŭ avut un schimnic Varlaam de la mănăstirea Secul» (o scurtă paralelă la Heteria luĭ Beldiman) şi altele. Stihurile aceste Eminescu le citea nu numaĭ pentru limba lor, saŭ numaĭ dintr'un sentiment de veneraţie pentru trecut, ci şi din o altă causă de ordin naţional, care i-a inspirat şi poesia «Epigoniĭ» şi căreia, incidental, îĭ dă expresie în următoarele şire :

«Cînd mă aflu faţă cu ceĭ bătrînĭ, cu literatura din deceniile trecute, pare-că sunt într'o cameră încălzită. Simţĭ că aceştĭ oameni eraŭ într'un contact nemijlocit cu un public oare-care, mic orĭ mare, dar în sfîrşit era un public. Faţă cu ceĭ moderni pare-că mă simt într'o cameră rece şi 'ntr'o cameră rece va fi observat orĭ-cine că lipseşte ce-va... Aĭ simţămîntul c'a murit cine-va în casă... Faţă cu cea maĭ mare parte a scriitorilor noştri moderni ţi se impune simţămîntul, că eĭ nu sunt pentru public, nicĭ publicul pentru eĭ; *că eĭ nu sunt inele în lanţul continuităţiĭ*

www.dacoromanica.ro

istorice a culturei noastre, ci, cum s'ar zice, *extra-muros*. Şi asta e soartea orĭ-căreĭ culturĭ importate atît de nefireşte ca a noastră, ce n'a făcut drumul lung al condensăriĭ ideilor în creerul poporuluĭ, ci este inel din desvoltarea unuĭ cap strein»...

Scriitorul decĭ, ca simţire şi mentalitate, trebue să fie expresia tipică a raseĭ sale; toată activitatea sa să porniască din spiritul şi cercul de gîndire al acesteia; să păstreze «tĭparul formeĭ, ce vie se desvoltă»; să stea în strînsă *legătură de continuitate* cu trecutul, căcĭ numaĭ ast-fel va putea înrîuri asupra vieţiĭ intelectuale şi culturiĭ poporuluĭ săŭ.

Cum poetul, maĭ mult ca orĭ şi care alt individ, trebue să se simtă drept o entitate a neamuluĭ săŭ, ne-o spune Eminescu şi în următoarea notiţă resleaţă, scrisă — ca multe altele ale sale — în nemţeşte:

«Nu perd nicĭ odată ocasia, de-a lua parte la petrecerile poporale. Ca un prieten pasionat al poporuluĭ, cînd acesta se adună în mase, simt că sunt o parte a totalităţiĭ. *E ceva dumnezeiesc în acest sentiment*, aşa că orĭ ce sărbare a poporuluĭ mi se pare o sărbătoare sufletească, o rugăciune cucernică. Într'un asemenea moment pare-că deschid un mare Plutarch şi din feţele cele vesele saŭ de-o tristeţă ascunsă, din mersul vioiŭ saŭ obosit, din legănarea şi din gesturile diferite citesc biografiile unor oameni fără nume, dar nimenĭ nu va putea înţelege pe ceĭ renumiţĭ, fără a fi simţit vre-o dată pe ceştĭ necunoscuţĭ». [1])

Şi din acest «sentiment dumnezeiesc» ne explicăm şi dragostea luĭ cea mare pentru *literatura populară*, — un alt element principal ce trebue să fie la basa literatureĭ naţionale.

Avem motive de-a crede, că din cea maĭ fragedă

[1]) In judecăţile aceste Eminescu a fost influenţat în parte şi de studiile făcute la Viena. In caietele luĭ găsim notiţe luate după un curs de psihologie etnică *Einleitende Gedanken über Völkerpsychologie*. Viena, 1871.

www.dacoromanica.ro

tinerețe o ocupațiune predilectă a luĭ Eminescu a fost culegerea și citirea literatureĭ populare nescrise. Caĭetele luĭ sunt pline de versurĭ din popor. A adunat și proverbe și zicătorĭ caracteristice, a scris poveștĭ în prosă și poesie, ear figurĭ din lumea fantastică a basmelor noastre îl urmăresc în diferitele lucrărĭ poetice.

Versurile populare le-aduna din toate regiunile locuite de Romînĭ, pe carĭ le-a străbătut el însuș, mînat de rîvna de-aș cunoaște neamul și de nestatornicia sufletuluĭ de poet, ce-aleargă după idealurĭ. Din Bucovina, din Transilvania luĭ cea mult iubită [1]), pe care a cutrierat-o întreagă, din Banat [2]) și Maramurăș, pe unde umblase asemenea, el și-a însemnat cîntece din popor, mijlocit și nemijlocit. Asupra materialuluĭ adunat Eminescu obicinuia să țină conferințe, arătînd importanța literatureĭ populare. Iată o notiță, care ne-arată subiectele conferințelor luĭ publice:

«Prelegerĭ, pe carĭ le voĭ ținea în *Maramurăș:* 1. Geniul național. 2. In favoarea teatruluĭ [3]). 3. Studiĭ asupra pronunciеĭ. 4. Patria romînă. 5. *Poesia populară*».

Nu știm dacă a ținut aceste conferințe, este însă verosimil că le-a ținut, ceea-ce se poate deduce și

---

[1]) «*Moldova și Țara-Romînească nu sunt decît promontoriĭ ale Ardealuluĭ*», — zice Eminescu într'o notiță.

[2]) Legăturile luĭ cu Bănățeniĭ aŭ fost intime. O mare parte a versurilor populare le-a cules de-acolo. Se pare că a petrecut pe-acolo în 1867. Intr'o scrisoare, adresată unuĭ advocat din Timișoara, în care întreabă de frate-său «Nicolae Eminovicĭ, scriitor la advocatul Emerich Christiani din Timișoara», zice: «In anul 1867 am avut onoare a vorbi cu D-voastră».

[3]) Față de mișcarile teatrale ale Romînilor din Ungaria, Eminescu a dovedit un interes deosebit, fiind el însuș printre ceĭ dintîĭ carĭ aŭ luat inițiativa la întemeierea «Societățiĭ pentru adunarea unuĭ fond teatral» de astă-zĭ. Vezĭ articolul lui: *Repertoriul nostru teatral* din *Familia* 1870, p. 25.

www.dacoromanica.ro

dintr'un articol-vorbire, ce găsim imediat după programul arătat şi care începe ast-fel:

«Ce să vă spun? Iubesc acest popor bun, blînd şi omenos, pe spatele căruia diplomaţii croiesc hîrtii şi resbele, zugrăvesc împărăţii... iubesc acest popor nevinovat, care geme sub măreţia tuturor palatelor de ghiaţă, ce i le aşezăm pe umeri»...

In propagarea interesului pentru literatura populară şi în culegerea acestuĭ vast material Eminescu se conducea nu numaĭ de consideraţiunĭ naţionale şi estetice, nu numaĭ de îndemnul de aş alcătui o limbă literară cu elementele viguroase ale poesieĭ populare *din toate provinciile romîne*, ci maĭ găsia un farmec deosebit.

«Farmecul poesieĭ populare — zice el în una din reflexiunile sale — îl găsesc în faptul că ea este expresia cea maĭ scurtă a simţămîntuluĭ şi a gîndireĭ. Lăsînd la o parte tot ce e nenatural, ea nu este decît limba simţămîntuluĭ şi pentru-ca această limbă să fie totdeauna curată, adese-orĭ se renunţă şi la rimă[1]) şi căutîndu-se cuvîntul cel maĭ apropiat nu se impune nicĭ o silă la construirea versuluĭ. *Şi să sperăm, că tot se vor maĭ găsi suflete, carĭ să nu fie jignite de rima neîndemînatecă, saŭ de simplitatea unuĭ cuvînt vechiŭ, ci vor preferi a se adăpa maĭ bine la isvorul curat ca lamura şi maĭ preţios ca aurul al poesieĭ noastre populare, de cît să bea din isvorul de apă de zahăr cu portocale*».[2])

Că Eminescu a fost un aprig propagator al cultuluĭ literatureĭ populare ne-o dovedeşte şi următorul fapt.

La 1 Aprilie 1869 se formase la Bucureştĭ cercul literar *Orientul*, avînd de preşedinte pe H. G. Grandea. Scopul aceleĭ societăţĭ — despre a căreĭ activitate avem

---

[1]) Poesiile populare culese de Eminescu într'adevăr păstrează forma primitivă şi incomplectă a celor maĭ multe poesiĭ din popor. Isvoarele din carĭ le-a adunat n'aŭ fost totdeauna cele maĭ fericite.

[2]) Ar fi fost potrivit să arătăm şi părerile exprimate de Eminescu şi prefaţa ce-a scris la broşura *Balade şi anecdote* de E. Baican (1882). Broşura însă fiind rară, nu ni-a fost cu putinţa s'o vedem.

www.dacoromanica.ro

puține date[1]) — era «cultura literară prin discuții și strîngerea basmelor poporale și a documentelor cari interesează istoria și literatura romînă». Era deci un fel de grupare după pilda romanticilor germani dela Heidelberg (1802-1808), cari în frunte cu Görres, Brentano și Arnim, porniseră o activitate tot de felul acesta, avînd să cultive indeosebi literatura populară.

Din gruparea celora dela «Orientul», împreună cu bunul său amic Miron Pompiliu, făcea parte și Eminescu.

In «Albina Pinduluĭ» (An. II. p. 47) citim, că la 29 Iunie 1869 «cercul literar a numit din sînul său comisii, cari să facă în lunile luĭ Iulie și August escursii în părțile Daciei și să culeagă tot ce vor putea din ceea-ce se atinge de literatura poporuluĭ: poesii, basme etc.»

Și în comisia destinată pentru Ardeal era Miron Pompiliu, ear în cea pentru Moldova Eminescu.

Multe din poesiile, ce le publicăm în acest volum pe cum și povestile în prosă dela sfîrșit sunt o dovadă, că Eminescu a satisfăcut chiar mandatuluĭ ce-l avea și a cules material folcloristic destul de interesant.

Un alt mediu, prin care Eminescu ajunge în atingere cu sufletul poporuluĭ romîn este studiul *istorieĭ naționale*. El citea cronicile și documente istorice și în citirea lor se călauzia de aceleași principii de literatură națională, cari se învîrt în jurul continuității. In genere istoria în ochiĭ luĭ era poesie ea însăș, cea maĭ înaltă poesie.

---

[1]) D. G. Bogdan-Duică, relevînd într'un articol din «Romînia-Jună» (1900) esistența acesteĭ societăți, a făcut apel la foștiĭ eĭ membriĭ, dintre cari cîți-va (N. Droc Barcian, V. G. Pop și I. Bădescu) se maĭ află în viața, să comunice amănunte asupra activității lor, — apelul însă n'a avut resunetul meritat.

www.dacoromanica.ro

«Şi cînd strănepoţii — zice el — vor citi odată despre luptele naţionale, reflectate nu în lumina nouă a teoriei, care o preface într'o luptă de interese, ci *în lumina viorie a simţămîntului, cu toată bogăţia de culori, de pasiuni, de inamorare specifică în fetişismul naţional*, citirea acestor fapte va face asupra lor impresia romantică, care asupra noastră o face resbelul cruciaţilor... Cum-că în fond sîmburele vecinic al tuturor acţiunilor omeneşti este egoismul, care virtifică aceste forme, asta nu va interesa pe nimeni, — acest sîmboure îl vor avea şi nepoţii noştri sub cine ştie ce formă, — dar bogăţia de forme exterioare ale vieţii noastre, mulţimea de culori prismatice, de limbă, de poesie şi artă, de *apăsare cu animositate asupra unor teorii şi puncte*, necrezute în fond de cei ce le susţin (d. p. drept istoric, religiune), *această minciună în aparenţă atît de frumoasă, în fond ţesătura durerilor noastre, atît de cumplită în esenţa ei, va procura multe ore de fericire strănepoţilor noştri»*...

Credincios acestor idei, Eminescu a străbătut cu fantazia timpurile cele mai îndepărtate, «trecutul cel mai vechiŭ», cum zice el într'un loc. Din istoria legendară a Meziei şi a Daciei plăsmueşte planuri de epopee. Legenda Dochiei, în forma popularisată de Asachi, luptele între Traian şi Decebal, Burivist craiul «eroilor Daci, mari la suflet, tari la braţ, cu spete late» îi atrag atenţiunea. Dragoş-Vodă e apoteósat într'o dramă, pe Mircea şi Ştefan-Domnul îi cunoaştem din poesiile publicate, ear prin alte strofe isolate trec alte figuri măreţe de Domni romîni:

Şi din negurile vremii a lor capete îşi clatin
Vulturii lui Basarabă, zimbrii neamului Muşatin.

In special din istoria Romînilor din Ardeal l-a însufleţit figura lui Horia, pe care 'l preamăreşte în juvenilele sale *Horiade*, un ciclu de poesii început prin 1866, rămas neterminat. In jurul poetului Mureşanu şi a răsboiului din 1848 a dat întîile contururi unui

www.dacoromanica.ro

tabloŭ dramatic (fragment scris la 1869), cu o introducere foarte romantică. Din toate aceste, afară de nota răsboinică se observă adese-orĭ ş-o rază de optimism, mîndria de-aş fi văzut neamul triumfînd secole de-arîndul. In multele elemente duşmane ce ne încunjură el găsia adese-orĭ un prilej de înălţare:

«Aĭ închegat furtuna, ca să înalţĭ stejarii
Ear ca să 'nnalţĭ Romînii Tu aĭ creat barbariĭ...»

Ast-fel Eminescu era singurul poet, care din proprie intuiţie cunoştea întreg neamul romînesc, singurul care s'a însufleţit de poesia şi istoria noastră întreagă; el a visat o glorie unitară şi o cultură unitară pentru toţĭ Romînii dela Nistru până la Tisa şi cea maĭ puternică dovadă a legăturilor luĭ cu acest popor sunt inspiraţiunile poetice din *La arme*! şi *Doina*, în cari se desveleşte soartea şi ţinta comună a noastră a tuturor şi în carĭ idealismul luĭ naţional îşĭ atinge apogeul.

Devotamentul acesta cucernic pentru trecutul văzut în culorile virtuţiĭ străbune şi a poesieĭ, era în parte şi o urmare psihologică a lipseĭ de conştiinţă naţională în neamul nostru de pretutindenĭ pe timpul activităţiĭ luĭ Eminescu. In cultura modernă, cu groasa tencuială streină, poetul vedea pericolul naţional. In elementele etnice streine, pe carĭ valurile vremiĭ ni le-a lăsat drept triste sedimente, găsia ameninţat caracterul puritan al raseĭ autochtone. In amestecul de sînge vedea virusul disolvant ce se introducea în corpul nostru naţional. De-aci filipicele luĭ în contra a tot ce era străin printre Romînĭ, îndeosebĭ contra cosmopolitismuluĭ distrugător de sentimete naţionale.

Tema aceasta, discutată adese-orĭ în articolele luĭ

www.dacoromanica.ro

politice şi accentuată şi în Satira III-a, o îmbrăţişează şi într'o bucată maĭ lungă de prosă, întitulată «Geniu pustiu», în care, vorbind cu un tînăr din Ardeal (tipul sărmanuluĭ Dionis), îĭ zugrăveşte astfel stările din Bucureştĭ:

«Oameniĭ noştri (din Bucureştĭ) sunt de-un cosmopolitism sec, amar, sceptic, ba şi maĭ mult, aŭ frumosul obiceĭ de-a iubi orĭ şi ce-ĭ strein şi a urî tot ce-ĭ romînesc. *Noĭ am rupt-o cu trecutul, fie ca limbă, fie ca idee, fie ca mod de-a privi şi cugeta*, căcĭ altfel n'am putea trece în ochiĭ Europeĭ de naţiune civilisată.

«...La noĭ vezĭ istoricĭ, ce nu cunosc istoria, literaţĭ şi jurnalişti ce nu ştiŭ scrie, actorĭ ce nu ştiŭ juca, miniştriĭ ce nu ştiŭ guverna, financierĭ ce nu ştiŭ calcula şi de aceia atîta hîrtie mîsgălită fără nicĭ un folos, de-aceia atîtea ţipete bestiale, carĭ umplu atmosfera teatruluĭ, de-aceia atîtea schimbărĭ de ministere, atîtea falimente. *Veĭ afla maĭ lesne oameni ce pun la vot esistenţa luĭ D-zeŭ, de cît suflete înamorate de limba şi datinele strămoşilor* [1]), de cît inimĭ închinătoare luĭ D-zeŭ, saŭ minţĭ ocupate de cestiunile de vĭaţă ale acestuĭ popor, cărora îi scriem pe spate toate fantasmagoriile falseĭ noastre civilisaţiunĭ... Cît despre «inteligenţa» noastră, o generaţie de amploiaţĭ şi de semidocţĭ, oamenĭ carĭ calculează cam peste cîţĭ anĭ vor veni eĭ la putere, — e o inteligenţă falsă, care cunoaşte maĭ bine istoria Franciei de cît a Romînieĭ, fiĭ unor oamenĭ veniţĭ din toate unghĭurile, oamenĭ carĭ aŭ făptură şi caracterele de la taţiĭ grecĭ şi bulgarĭ şi numaĭ numele de la muma — disgraţiata Romînie»...

Cînd presentul îl judecă cu atîta aparat critic, cu aşa obiectivate, Eminescu nu poate fi numit un simplu *laudator temporis acti*, un cîntăreţ nostalgic al vremilor apuse. El evocă trecutul ca oglindă, ca măsură de comparaţie şi ca îndemn la lupte de conservare naţională, cum o face orĭ ce luptător idealist. Aci nu

[1]) Cît de bine cunoştea Em. datinele şi credinţele poporuluĭ vezĭ între altele şi bucata *Sfîntul Gheorghe* din volumul de «Nuvele» (Ed. Şaraga) pag. 137.

www.dacoromanica.ro

este un plîngător desnădăjduit și resignat pe ruinele trecutului glorios, e un cîntăreț specific al rasei sale, intonînd o întreagă gamă națională, dela domoalele accente ale poesiei poporale pînă la registrele stridente ale unui marș barbar de revoluție, pînă la exclusivismul de rasă, ce culminează în prosa lui politică, în blestemele în potriva «sedimentelor de cocote și pungași», cum numia el pe tinerii degenerați, produși de pătura suprapusă elementului romînesc.

*

In de obște în lumea artelor înclinarea aceasta spre poporanism, presintarea în lumină poetică a istoriei și a lumei de basme, retragerea din present pentru a vieții cu fantasia într'un colț mai fericit al trecutului și fetișismul național, se consideră drept fenomene romantice. Se știe că în ori ce epocă a romantismului o frumoasa floare e și naționalismul și era imposibil, ca la Eminescu, cel mai tipic și mai genial representant al romantismului în literatura romînească, nota națională să nu fie mai puternică decît se credea pînă acum.

Dar să vedem mai departe desvoltarea lui sub raportul romantismului.

De la început putem observa o fantasie extraordinară în planurile fantastice ale încercărilor lui. La 1866 instrună și el, după pilda tuturor poeților romantici, *harfa lui Eol*, pentru a cînta despre o *Undină*, ce cunoaște «cîntecul lebedei Romîniei din Carpatul cel ars și bătrîn». In încercările dramatice el reservă un rol *geniilor* și *silfilor de lumină*. *Zine* și *zeități* streine se amestecă cu similarea simbolurî mitologice din lumea credințelor și basmelor noastre. Are momente,

www.dacoromanica.ro

în cari sufletul îĭ se umple de-o religiositate sublimă, mistică, căutînd-şĭ însă vecinic un simbol de credinţă, pe care nu şi l-a putut stabili. Şi 'n afară de figurile istorice, de cari am vorbit, reînvie în imaginea luĭ vechia splendoare a Greciei clasice:

Văd Grecia cum se naşte din întunecata mare,
Nălţînd umere de munte, îmbrăcate cu ninsoare
La un cer-adînc-albastru, străveziu, nemărginit,
Din colan de dealurĭ nalte se întind văile pline
De dumbravă, de isvoare şi de rîurĭ cristaline,
Ce rîd măriĭ, taie munţiĭ şi-a lor mantiĭ de argint[1])

Dar notele aceste de romantism, cari de altfel se menţin pînă la asfinţitul luĭ Eminescu, din simple ce sunt la început, se complică în măsură ce cultura dobîndită îĭ deschide terene maĭ largĭ de reflexiune. Se ivesc toate celelalte elemente, cari sunt apanagiul romantismuluĭ: subiectivismul esagerat, tendinţa continuă spre meditare asupra problemelor transcendentale, resignarea şi contradicţiile, cari adeseorĭ fac din poesie un amestec de artă şi ştiinţă, de religie şi filosofie de înconsecvenţă şi neclaritate şi cari din cînd în cînd fatal împing în umbră instinctul naţional al orĭ căruĭ poet şi-l scot pe oceanul larg al poesieĭ universale, cum s'a întîmplat şi cu Eminescu.

Meritul ca şi vina la aceasta îl are în mare parte literatura germană şi îndeosebĭ romanticiĭ germanĭ, faţă de cari Eminescu s'a simţit mereŭ atras prin înrudire spirituală. Manuscrisele luĭ Eminescu ne daŭ în privinţa aceasta deslușirĭ maĭ multe decît cele-ce pînă acum le puteam avea prin deducţiune. Intr'adevăr nu numaĭ

[1]) Desigur tot din epoca tinereţiĭ luĭ Eminescu datează cele cîteva fragmente de traducere din Odisea.

www.dacoromanica.ro

floarea albastră, acest simbol al romantismului lui Novalis, nu numai *teiul sfînt*, «Linden-baum»-ul patriarhal al Germanilor și *dulcele corn*, «Waldhorn»-ul păstorilor din Alpi ne reamintesc aceste legături. Nu numai *ironia romantică*, acea durere amară de-a nu-ți ști neamul sau propria-ți ființă la o înălțime mai ideală, meritată, o are comună cu aceștia. Cultura germană și lectura cea vastă l-a apropiat întru atîta de romanticii germani, încît Musa lui, alăturea de-a-acestora, străbate odată chiar pînă în Walhalla, cetatea zeilor germani, și se 'nchină lui Odin, ca și lui Zamolxe al Geților.

Intr'un început de schiță autobiografică, «Suveniri din copilărie», în care Eminescu își propune a descrie «casa cu plopi; grădina cu meri în cari își făcea cuibul; căsuța în care juca teatru cu Armeanul (?); pe «Grospapă» și bostanul găurit, cu lumînare» etc., — el adaugă și cuvintele: *Sentimentalismul lui Schefer.* E caracteristic aceasta, întru cît ne arată timpuria predilecție a lui Eminescu pentru literatura sentimentală germană. Leopold Schefer, din ale căruĭ versuri găsim cîte-va transcrise în caetele lui Eminescu, este un autor de nuvele escesiv de romantice, iubitor al poesiei orientale și fără îndoială a convenit mult firei poetului nostru.

Dar și ceĭ-l'alți poeți germani, dela cari ne-au rămas urme că au interesat de aproape pe Eminescu și cari n'au fost cu toții figuri remarcabile în literatura germană, l-au atras mai ales pentru sentimentalismul lor. Ast-fel el își mai notează versuri de-ale scriitorului de romanțe Andreas Münch, autor norvegian; de-ale lui Pfeffel, scriitorul de povești și de versuri lirice de la sfîrșitul veaculuĭ al 18-lea; de contele Schack, admirator al

www.dacoromanica.ro

poesieĭ orientale și acesta ; de I. V. Scheffel, poet romantic ; de puternicul poet național-romantic Hofmann von Fallersbeben ; de Platen, căruia prin eroare i se atribuise originalul sonetuluĭ «S'a stins viața falniceĭ Veneții», al căreĭ autor, saŭ maĭ corect inspirator este neimportantul Gaetano Cerry. Despre Gottfried Keller știm că l'a înfluențat în conceperea poesieĭ «La steaua». Din Lenau — melancolicul și nefericitul Lenau cu al căruĭ nume Eminescu este adeseorĭ adus în legătură pentru multele trăsăturĭ de analogie între unul și altul, maĭ ales din punctul de vedere estetic și al concepțiilor filosofice — a tradus «Foaia veștedă». Bürger i-a plăcut pentru fondul sombru al baladelor, îndeosebĭ al celebreĭ «Lenore», a căreĭ influență să resimte vădit în povestea luĭ Arald din *Strigoiĭ* partea (III) și pe care a început s'o traducă, oprindu-se însă la întîia strofă :

Din visurĭ grele-a tresărit
În zorĭ de zi Lenore,
Wilhelm, eștĭ infidel orĭ mort
Și cît maĭ pregetĭ oare?...

Dintre clasicĭ cunoaștem simpatiile luĭ pentru Schiller, din care a tradus «Resignațiunea», «Hector și Andromache» și «Mănușa». Wieland asemenea pare a-l fi preocupat îndelungat, căcĭ Hyon, numele eroului din «Oberon» e amintit adese-orĭ prin manuscrisele luĭ; se pare că «Oberon» i-a servit chiar ca model în conceperea și scrierea poveștilor «Fata în grădina de aur» și «Miron». Chiar și sensualismul din aceste și din streina «Cesara»,—de alt-fel un sensualism lipsit de brutalitate, maĭ mult în forma scenelor din «Dafnis și Chloe» saŭ

*

www.dacoromanica.ro

din «Musarion» al lui Wieland, — poate fi considerat ca o influență a acestuia.

Tot la romanticii germani și-a însușit Eminescu în mare parte și cultura estetică. Cunoștea bine principiile estetice hegeliane, după cum ne dovedesc diferitele lui notițe («Er hat auch bei den Hegelianern die Schweine gehütet» — ar fi zis frivolul Heine și despre Eminescu), iar în privința dramaturgiei germane și îndeosebi a lui Schlegel și Tieck, cei doi corifei ai romantismului german, cunoștea de-aproape părerile lui H. Th. Röthscher, istoric literar și dramaturg. Pentru acest din urmă avea o considerație deosebită, căci i-a făcut biografia și i-a tradus valoroasa lucrare critică «Arta representării dramatice», care se găsește întreagă printre manuscrisele lui Eminescu.

Ca nou element romantic se asociază apoi fructul intenselor lui îndeletniciri cu literatura indică, care i-a alimentat mult predispoziția psihică, inclinarea lui spre sferele metafisice. In cele patru semestre din anii 1872—1874, cît a fost la universitatea din Berlin, studiile lui cele mai îndrăgite au fost: egiptologia propusă de profesorul Lepsius, antichități, istorie și credințe din Orient. Vedem că l-au interesat de-aproape: artele orientale, cultul morților și diferite sisteme de religie. In urma tuturor acestora se deșteaptă în el simpatia pentru poesia orientală cu toate fantasmagoriile ei, cu mirt și ciprese, cu Gangele cel sfînt și cu Nilul cel bătrîn. Zoroastru și alți apostoli ai Nirvanei lui Schopenhauer îl atrag în mreaja dulce a uitării de sine și într'un moment toate aceste îl răpesc în așa măsură, încît exclamă cu patos: *Eu sunt Budhist!...*

www.dacoromanica.ro

Pe cum vedem deci legăturile lui Eminescu cu literatura universală și îndeosebi cu cea germană sunt destul de multe și de ramificate și cel ce va voi să stabilească întreaga basă romantică a creațiunilor lui va trebui să treacă în conștiențioasă revistă acest lung șir de scriitori mari și mărunți, la cari Eminescu a umblat la școală.

Nefiind intenția noastră a face aci un studiu amănunțit de isvoare și de comparație, ne mărginim a constata, că influențele aceste streine i-au fost binefăcătoare din punct de vedere artistic și cultural, i-au lărgit mult orizontul intelectual, i-au rafinat gustul pentru o poesie subtilă, dar în acelaș timp nu îi se pot tăgădui părțile defavorabile. Sentimentalismul sugestiv a fost prea mult uleiu pe focul ce-l moștenise; umbra melancolieĭ s'a așternut peste simțirea și cugetarea lui și l-a făcut să se piardă adese-ori în abstracțiuni, cari din cînd în cînd poartă chiar caracterul artificialității. Influența streină l-a împiedecat pe neobservate a ajunge la deplină desvoltare în limitele principiilor de artă națională, pe cum el însuș le profesa și le avea așa de clare în mintea sa. Ori cum însă, un studiu cît de sever al influențelor streine, nu poate duce la resultate cari ar detrage vre-o-dată ceva din valoarea și originalitatea scriitorului nostru.

*

In volumul acesta — întîiul din operele complete ale lui Eminescu ce se tipăresc în editura «Minerveĭ», sub îngrijirea d-lui Nerva Hodoș și a subsemnatului — am grupat o parte a materialului ce dovedește spusele noastre privitoare la legăturile lui cu literatura

www.dacoromanica.ro

populară. Publicăm versurile din popor culese de Eminescu, fiind-că asupra acestor versuri ochiĭ poetuluĭ aŭ veghiat îndelungat; el le-a studiat, s'a inspirat din ele și ș'a alcătuit o bogată limbă literară. De cînd Eminescu a adunat aceste versuri în cursul călătoriilor sale, ca un pribeag ce-și culege un mănunchiŭ de florĭ din luncile prin carĭ trece, — s'a strecurat vreme lungă și ele aŭ trecut în maĭ multe colecțiĭ, căcĭ interesul pentru folclorul nostru a crescut[1]). Cu toate acestea colecția lui Eminescu poate servi nu numaĭ de orientare celor ce aŭ să facă studiĭ speciale asupra elementelor luĭ de inspirație, ci va fi o lectură folositoare laicilor, ca și omuluĭ de știință.

Urmează apoi versurile luĭ cu motive populare, imitațiunĭ rămase parte fragmentare, parte fără ultima ciselare a luĭ Eminescu. Aceste ne arată o direcție specială, în care poetul e prea puțin cunoscut, anume direcția poporanistă, importantă fiindcă este una din originile romantismuluĭ săŭ.

Poveștile-poeme, cu subiecte din popor, cu forma însă artistică, de-asemenĭ eraŭ necunoscute în forma în care se presintă aicĭ, afară doar de cîte-va fragmente din ele, pe carĭ poetul le-a contopit în poesia «Călin» din ediția d-luĭ Maiorescu și în substratul «Luceafăruluĭ».

[1] Iată colecțiile pe carĭ le-am consultat la stabilirea variantelor acestor poesiĭ: Iarnik-Bârseanu, *Doine și strigături din Ardeal*, Bucurescĭ 1885; Alexandri, *Poesiĭ populare ale Românilor*. Bucureștĭ 1866; G. D. Teodorescu, *Poesiile populare romîne*, Bucureștĭ 1885; D. O. Sevastos, *Cîntece moldovenești*, Iașĭ 1888; M. Canianu, *Poesiĭ populare*, Iași 1888. Enea Hodoș, *Poesiĭ populare din Banat*, Caransebeș 1892. Idem, *Cîntece cătănești* («Biblioteca Noastră»); I. G. Bibicescu, *Poesiĭ populare din Transilvania*, Bucureștĭ 1892; I. Rădulescu-Codin, *Din Muscel*. Cîntece Vol. I. Bucureștĭ 1896. Gr. G. Tocilescu, *Materialurĭ folcloristice*, Bucureștĭ 1900; 3 vol.

www.dacoromanica.ro

La sfîrşit alăturăm cunoscutului *Făt-frumos* alte treĭ poveşti în prosă. Aceste sunt maĭ mult nişte schiţe, prinse de autor din gura vre-unuĭ povestitor moldovean şi redate întocmaĭ după modul de povestire ţărănesc. Eminescu ş'a adunat aceste poveşti între altele şi cu scopul de-a le prelucra în versurĭ, cum a făcut şi cu «Călin», pentru care în manuscris găsim şi forma prosaică originală, sub titlul «Călin Nebunul», culeasă tot din Moldova, pe la anul 1869.

Nădăjduim că generaţia de astăzĭ, care nu cunoaşte pe Eminescu de cît sub eticheta laconică de *pesimist* — un cuvînt ce spune prea puţin, fiind vorba de-o personalitate aşa de multilaterală — va găsi în acest volum un prilej de-a începe să-şĭ formeze o credinţă maĭ obiectivă şi demnă de marele poet al poporuluĭ nostru.

Bucureştĭ, în Maĭ 1902.

ILARIE CHENDI.

www.dacoromanica.ro

POESIĬ POPULARE

www.dacoromanica.ro

I. LIRICE

1.

Cînd aș ști, că mĭ-aĭ veni
Cărărușa ți-aș plivi
Și de iarbă și de nalbă
Să vĭĭ dragă maĭ degrabă.
Dar cărarea-ĭ neplivită,
Vaĭ, nu-țĭ este îngrădită
Nicĭ cu parĭ, nicĭ cu nuiele
Numaĭ cu cuvinte rele.

2.

VARIANTĂ

Cine'mĭ spune Puica vine›
Are-un galben dela mine,
Cînd aș ști, că aĭ veni
Cărărușa ți-aș plivi
Și de iarbă și de nalbă
Ca să fiĭ bădițiĭ dragă [1]).

3.

De-aș ști puică c'aș muri
Chipul ți l-aș zugrăvi
Și l-aș face-o iconiță
Ca să-l port, mări, la țiță.

[1]) Variante: Iarnik-Bârsan p. 115; Hodoș p. 59; Gr. Sima în *Conv. lit.* XV p. 227; Canianu, *LVII*; Tocilescu I, p. 240.

www.dacoromanica.ro

4.

Ce te legeni plopule
Fără ploaie fără vînt
Cu crengile la pămînt?
Dar eŭ cum să nu mă leagăn?
Că ei că s'aŭ *vorovit:*
Treĭ băieți din Baia mare
Ca pe mine să mă taie
Să mă taie 'n treĭ *sfîrtaie*
Să mă puie pe treĭ cară
Să mă ducă 'n Timișoară
Să mă fac'-un fus de moară[1]).

5.

Cîte păsărĭ sunt pe lume
Toate cînă și s'alină,
Numaĭ eŭ n'am ce cina
Și n'am unde m'alina,
Că mi-ĭ cuibul lîngă drum
Și sub tufă de alun.
Cîțĭ oamenĭ pe drum trecea
Toțĭ în cuibul meŭ svîrlea
Dar eŭ răŭ m'am supărat
Și cuibuțul mĭ-am mutat
In vîrful munceluluĭ
Sub crengile braduluĭ
Unde-i drag voiniculuĭ.
Dar ș-aicia nu-ĭ alin
Nicĭ scăpare de-al meŭ chin,
Căcĭ brazii se clatină
Și mereŭ se leagănă.
— De ce voĭ vă clătinațĭ
Și mereŭ vă legănațĭ
Cu vînt și fără de vînt
Cu crengile la pămînt?

[1]) Vezĭ Onișor p. 35:

Ce te legeni brad în codru,
Fără vînt și fără modru?
Dă cum nu m'oĭ legăna etc...

Iar Tocilescu I. p. 790 și 992:

Bradule, brăduț de jale
Ce te legeni așa tare
Fără ploaie, fără vînt
Cu crengile la pămînt etc.

www.dacoromanica.ro

— Cum să nu ne clătinăm
Și să nu ne legănăm,
Cînd vin meșteri de la țară
Cu securi și cu topoare
Ca pe noi să ne doboare,
Să ne'ncarce pe trei care,
Să ne ducă 'n jos la țară
Să ne facă temnicioară,
Temnicioară robilor
Lacrimă drăguțelor
Și blăstem măicuțelor [1]).

6.

Codrule, codrutule,
Desmorțește-ți apele
Și grăbește de 'n frunzește
Că drăguța te dorește.

7.

VARIANTĂ

Pădurița, pădurița,
Ian grăbește, de 'nfrunzește
Multă lume te dorește.

8.

Nu știu luna-i luminoasă
Orî e puica mea frumoasă.
Nu știu luna 'n ceruri trece
Orî puica la apă rece.
Nu știu luna s'a ivit
Orî puicuța mi-a zîmbit,
Nu știu luna s'a ascuns
Orî puica nu-mi dă răspuns [2]).

9.

Bate vîntul tot întins,
Vai ce ibovnic mi-am prins!
Dar nu l-am prins într'adins,
Că l-am prins într'o cercare,
Ca să văd ce minte are.

[1]) Variante: Iarnik-Bârsan p. 203. Onișor p. 51. Revine ideia poetică din versurile anterioare, carî aŭ inspirat luĭ Eminescu poesia «Ce te egenĭ...»
[2]) Variantă: Sevastos p. 194.

www.dacoromanica.ro

De-o avea o minte bună,
L'oiŭ iubi un an și o lună;
De-o avea o minte rea,
L'oiŭ da draculuĭ să-l ĭa! [1])

10.

VARIANTĂ

Frunză verde de lemn scris,
Tînăr ibovnic mi-am prins,
Da nu l-am prins dinadins,
Că l-am prins într'o cercare
Ca să văd ce fire are —
De ar avea o fire bună
L'aș iubi și eŭ o lună,
De-o avea v-o fire proastă
Amar de viața noastră

11.

Cîte florĭ îs pe pămînt
Toate merg la jurămînt,
Numaĭ floarea soareluĭ
Șade 'n poarta raiuluĭ
Și se roagă Domnuluĭ:
Să-'mĭ ierte păcatele
Cele din beție
Cele din trezie [2]).

12.

Eŭ în foc și tu în foc
Și al stinge nu-ĭ mijloc.
Cu toții seama ne-am luat
Și ne vorbesc ne 'ncetat,
Ear dușmaniĭ ne pîndesc
Curse multe ne gătesc,
Să le 'ntindă într'ascuns
Să ne facă ne-ajuns,
Ca noĭ să ne depărtăm
Foc și dor să nu avem.
Ci 'n zadar se ostenesc
Nu va fi precum gîndesc!

[1]) Var. Hodoș p. 176, Sevastos p. 182.
[2]) Variante: Hodoș p. 182. Sevastos p. 206 și 290. Tocilescu p. 1295.

www.dacoromanica.ro

13.

Măĭ bădiță Păunaș,
Haĭ la noĭ să-ți dăŭ *sălaș*.
Dar de cină ce ț-oĭ da?
Strugureĭ ca iedera,
Strugureĭ muiați în rouă
Și un pat de perinĭ nouă;
Patul e din lemn de vie,
De-ĭ fi om de omenie
Te-ĭ culca cu bucurie.

14.

Bate vîntul frunza 'n dungă
Toate plugurile umblă
Numa'l meŭ șade la umbră;
Că tînjala-ĭ dat porție,
Cărciea-ĭ pentru *răcie* [1]).

15.

Bate vîntul frunza'n dungă
Jalea-ĭ mare, calea-ĭ lungă,
Bate vîntul dintr'o parte,
Departe-ĭ mîndra departe. [2])

16.

Sărmană inima mea
Cum a prins a mă durea!
Mă doare necontenit
Pentr'un puĭ ce l-am iubit
L'am iubit un an și-o vară
Inima-mĭ sloboade pară
Frunză verde de la vie,
Așa mi se cade mie
Dacă m'am potrivit ție. [3])

17.

Mîndră, mîndră draga mea,
Cînd trec p'îngă casa ta

[1]) Răcie, pronunțare bănățeană pentru răchie = rachiŭ.
[2]) Vezĭ și «Ce te leginĭ codrule».
[3]) Variante: Iarnik-Bârsan p. 188. Hodoș p. 31 și p. 99. Sevastos p. 12, 41, 51, 140, 183.

www.dacoromanica.ro

Plînge-mĭ *ochiul de-a stînga;* [1])
Cînd trec mîndră p'îngă voĭ,
Plîngu-mĭ ochiĭ d'amîndoĭ

18.

Pentru mîndra care-mĭ place
Cincĭ zile la Domnĭ aș face;
Pentru cea ce mi-ĭ urîtă
Fac una și-mĭ pare multă;
Pentru mîndra mea ce-ĭ fată
Durmire-aș noaptea pe vatră
Cu capul pe cărămidă
Las-o draculuĭ dobîndă... [2])

19.

Toate trec, toate se duc,
Toate fetele se duc
Pînă la frunza de nuc
Numaĭ eŭ abia mă trag
La frunza verde de fag. [3])

20.

VARIANTĂ.

Toate fetele se duc
La umbră de nuc,
Dar pe mine nu mă lasă
Mămuca de-acasă.
Toate fetele se trag
La umbră de fag
Dar pe mine nu mă lasă
Că-ĭ pădurea deasă.
Toate fetele s'adun
La umbră de-alun
Dar pe mine nu mă lasă
Că sînt prea frumoasă.
Toate fetele îmĭ vin
La umbrar de pin
Dar pe mine nu mă lasă
Că mă teme-acasă. [4])

---

[1]) Sublinierile făcute de Eminescu.
[2]) Inceputul vezĭ la Iarnik-Bârsan. p. 10. Tocilescu I, p. 872. «Foaie verde treĭ spanace» p. 280.
[3]) G. Sevastos p. 59, Tocilescu I p. 271, 877.
[4]) Convorbirĭ XXV și ediția Șaraga p. 178.

www.dacoromanica.ro

21.

Dorul de cine se leagă
Nu-ĭ pară lucru de șagă
Că s'o legat de-un voinic
Ș'o lăsat plugul pe cîmp;
Și s'o legat de nevastă,
Și-o lăsat răsboiŭ 'n casă,
Și s'o legat de-o copilă
Ș'o lăsat lucrul din mînă.

22.

Mă uitaĭ printre stoborĭ,
Văzuĭ ochiĭ negrișorĭ,
Fă-ĭ Mariț vînzătorĭ
Că și neica-ĭ negustor
Negustor de ochișorĭ. [2])

23.

Frunză verde foĭ mărunte
Vorbe mĭ-aŭ eșit cam multe.
Las'să iasă
Că nu-mĭ pasă,
Că bădița nu-ĭ acasă,
Că bădița-ĭ dus la coasă.
Rupă-i-se coasa 'n două
Să vie la alta nouă,
Să cosască fin pe stele.
Rupă-i-se bucățele
Să vie 'n brațele mele. [3]).

24.

Dragostele, săracele!
Dragostele nu se fac
Nicĭ din mere nicĭ din pere
Ci din buze subțirele

[1])-Variante: Hodoș, p. 38. G. Dem. Teodorescu, p. 276 Tocilescu I p. 300. «Firicel de iarbă neagră» ibid. p. 837; 870.

[2]) Publ.-și în ediția Șaraga, reprodusă din numărul jubilar al «Convorbirilor». Reamintește poesia:

«De-ar fi dorul vînzător
Eŭ m'aș face negustor»...

[3]) Vezĭ Sevastos p. 71: «Frunzuleană iarbă grasă».

www.dacoromanica.ro

Şi din deget cu inele,
Da şi din pept cu mărgele.
Dragostele nu-s curate
Că trăesc pînă la moarte. [1])

25.

De unde vii dorule?
De la voĭ puişorule.
Dar la noĭ la ce foc viĭ,
C'o vînt urîtul d'întîiŭ
Şi s'o pus la căpătîiŭ
Şi n'am leac din loc să-l mîiŭ [2])

26.

La umbra de liliac
Dragostele ce maĭ fac?
Se sărută pînă zac.
Iar în vale la isvor
Se 'ntîlneşte dor cu dor,
Se sărută pînă mor. [3])

27.

Cînd trecĭ bade pe la noĭ
Pune-ţĭ clopote la boĭ,
Şi le pune la toţĭ şasă
Cu şinoare de mătasă,
Să te-aud bade din casă,
Din casă de după masă. [4])

28.

Ian bată-te nană bată
Frunzuliţa de salată,
Rădăcina de săcară,
Somnul meŭ de astă-vară,

---

[1]) Variante la Iarnik-Bârsan p. 79 Hodoş p. 33, Sevastos p. 107. Onişor IX. G. Dem. Teodorescu, p. 301.

[2]) «Din loc să-l mîĭ» e adaus de Eminescu în parantez vrînd să corecteze ardelenismul «să-l duduim».

Vezĭ Iarnik-Bârsan, p. 330. Tocilescu, I; p. 313.

[3]) Intr'o altă formă la Iarnik-Birsan p. 104. Gr. Sima, ‹Convorbirĭ› XV p. 230. «Subt *umbrar* de liliac» publ. în «Convorbirĭ» XXXVI p. 304.

[4]) Variante la Iarnik-Bârsan p. 82; Hodoş p. 41. Onişor p. 24 Tocilescu p. 781 şi p. 939. «Şezătoarea» II p. 57.

www.dacoromanica.ro

Că lăsam caru 'ncărcat
Ș'alergam la tine 'n sat,
Toată noapte-am tremurat
Și nimic n'am căpătat [1]).

29.

Să n'aĭ odihnă 'n mormînt
Cum n'am eŭ pe-acest pămînt!
Să n'aĭ pace nicĭ în casă,
Zile numaĭ cincĭ o șase!
Să te ieĭ bădiță 'n lume
Intrebînd de al meŭ nume
Și să te afli 'n pustiĭ
Acasă să nu maĭ viĭ;
Și să te topeștĭ gîndind
Cum ocolesc eŭ plîngînd.

30.

Fă-mă Doamne ce me-ĭ face,
Făm'o pasăre măiastră
Să sbor la badea 'n fereastră.
Din fereastră în chilie,
Acolo bădița scrie
Slove negre pe hîrtie
Să mi le trimeată mie. [2])

31.

Țipaiŭ ochiĭ peste deal
Văzuĭ fată de Muntean
Periindu-șĭ păr galben,
Periind și blestemînd
Pe Ilie pe cîmpie:
Ca cosașiĭ să cosască
Ciobaniĭ la boĭ să-l deie
Boiĭ 'n coarne să mi-l ieie.

[1]) Variante la Hodoș p. 131.
[2]) Variante la Iarnik-Bârsan p. 134, Hodoș p. 58. Maĭ frecventă forma:

Fă-mă Doamne ce mi-ĭ face
Fă-mă pasăre maiastră
Să sbor la *maica* 'n fereastră...

Vezĭ și Sevastos p. 215. Tocilescu I. p. 791.

www.dacoromanica.ro

32.

Mă 'ntrebaĭ dragă 'ntr'o zi
Cine 'n lume s'o găsi
Pe noĭ a ne despărți.
Iată dealul s'a găsit
Pe noĭ de ne-a despărțit,
Dealul cel cu rîurile
Cerul lumeĭ plin de stele,
Oameniĭ cu vorbe rele.
Intre mine și 'ntre tine
E o țară și nu-ĭ bine;
Intre viața ta ș'a mea
S'aŭ pus oameniĭ perdea.

33.

Frunză verde iac'aci
Duce-m'oiŭ și n'oiŭ veni
Să văd cine m'o jeli.
Duce-m'oiŭ și m'oĭ întoarce
Să văd pe mîndra ce face.
Face-a bine mîndra mea,
Că altul ș'o căpăta.
Numaĭ eŭ nu m'oiŭ putea,
Că mă duc din țara mea.
Și de mine că-ĭ maĭ răŭ:
Eŭ mă duc mîndra rămîne
Și tot plînge după mine,
Da n'are după ce plînge,
Că destul oiŭ plînge eŭ
Dac'oiŭ vedea că mi-ĭ răŭ.

34.

Mîndro, mîndro draga mea
Dacă tu te-ĭ mărita
După mine n'aștepta
Numaĭ fă-mĭ o cărticea
Și-o trimete la mine

---

[1]) Dealu cu pădurile
Oameniĭ cu gurile
Luncile cu mierlele...

era forma d'întiiŭ, șiruri, pe cari Eminescu le-a șters cu creionul.

www.dacoromanica.ro

Și acolo așa scrie:
Rămiĭ bade sănătos
Că eŭ bade mă mărit,
După tine nu aștept,
Că destul am așteptat
Iac'un an și jumătate.
Și eŭ bade-aș aștepta
Numa mă tem de asta
Că tu pe-acolo-ĭ peri
Și eŭ bade-oiŭ bătiîni,
Și juniĭ că mor urî.
Fiĭ tu bade sănătos,
Că și tu daca-ĭ veni
Altă mîndră ți-ĭ găsi.

35.

Eŭ bădiță n'am ce face
Dacă nu-ĭ țara pe pace
Cînd țara s'ompăciui
Tu acasă că-ĭ veni
Și eŭ iară te-oĭ iubi.

36.

Astă vară într'o sară
Mă culcaĭ pe iarb' afară
Visul mîndru ce-l visaĭ
In zorĭ de zi mă sculaĭ;
Văzuĭ soare răsărind
Și pe-a mea mîndră venind
Cu puicuțul fript în poală
Cu plăcinte susuoară.

37.

Fruză verde rosmalin
După nor vine senin
După dulceață venin.
Amar mie într'un suspin!
Lacrimile vale'mĭ vin.
Săracă inimă arsă
Varsă lacrimile varsă!
Săracă față frumoasă
De lacrimĭ e toată stoarsă.

www.dacoromanica.ro

Mult mă 'ntreabă inima
De ce m'am stricat așa?
De-aș trăi, cît aș trăi.
Tot stricat și trist oiŭ fi
Că ce-am perdut n'oiŭ găsi.

38.

Inima 'n mine-ĭ tot tristă
De dorul mîndriĭ aprinsă.
Inima 'n mine-i tot slabă
Pentru tine mîndra dragă.
Oh, mîndruță cum m'oiŭ duce
De l'a ta guriță dulce.
O vaĭ lacrimile mele
Cum se varsă de cu jele,
Cum se varsă de cumplit
Dacă vede ce-am pățit.
Și voĭ picioarele mele
Pe unde-or să umble ele
A. meŭ ceasul c'a venit
Și de mîndra m'am urît.

39.

O, pădure naltă eștĭ
Mîndra mea departe eștĭ
Dară eŭ dac'aș putea
Pe mîndruța mea vedea
In gură'o aș săruta
Inima mĭ-aș stîmpăra [1]).

40.

Mîndră mîndră, draga mea
Ajungă-te jalea mea,
Să te-ajung'un dor și un drag
Să ședĭ toată ziua 'n prag,
Cu firu-ți băgat în ac
Și tu să nu poțĭ împunge,
Pîn' nu-ĭ suspina și plînge
Și tu să-ți aducĭ aminte

[1]) Forma greoaie a versurilor de sub 37-39 ne arată o origine streină de cea din popor.

www.dacoromanica.ro

Mîndră de-a noastre cuvinte
C'or rămas neisprăvite.
De-om trăi le-om isprăvi
Şi tu soţie mi-ĭ fi [1])

41.

Ajungă-te mîndro-ajungă
Dorul, care mă alungă
Ajungă-te-un dor şi un drag
Să şezĭ toată ziua 'n prag
Cînd a fi pe la ugină
Sa te-a aprinzĭ ca o lumină [2]).

42.

Incepuiŭ să mă jelesc
Plîngînd să mă jăluesc
Eŭ nu pot de supărare
C'am rămas la 'nstrăinare
La plîngere şi la jale
C'am avut o puiculiţă
Cu mult dor şi cu credinţă
De mîndra m'am depărtat
Şi inima mĭ-am stricat [3]).

43.

Aşa 'mĭ vine cînd şi cînd
Să mă iaŭ pe drum plîngînd
Cine m'o vedea să-mĭ creadă
Ş-a mele patimĭ să vadă.
Să merg în codri şi 'n munţĭ
Să 'mĭ las eŭ aĭ meĭ părinţi.
Acolo să locuesc
Că eĭ cu drag mă iubesc
Şi cu dragoste să trăesc. (?)

---

[1]) Variante: Miron Pompiliŭ în «Convorbirĭ» V p. 115, Bibicescu p. 51. Vezĭ şi Sevastos 134.
[2]) Tocilescu I. p. 803.
[3]) Vezĭ nota de la No. 39.

www.dacoromanica.ro

44.

Frunză verde din grădină
Arde inima în mine
Și n'am cuĭ să mă jelesc
Să spun pe cine doresc.
Pe cine doresc aș spune
Dacă ar fi lîngă mine.
Atuncĭ toțĭ că ar vedea
Că-ĭ aicĭ iubita mea.

45.

VARIANTĂ

Dragostea unde se pune
Nu-ĭ nicĭ frică, nicĭ rușine
Nice temere de mine.
Dragostele nu's curate
Că trăesc pînă la moarte
Și-s cu drac amestecate.
Că trec prin tină nu se 'ntină
Și trec prin apă nu se 'neacă [1]).

46.

Tinerel fără musteață
Cînd se 'nvață-a strînge 'n brațe
Și sărută cu dulceață.
— Țucu-țĭ mîndră ochiĭ tăĭ
— Țucă-ĭ bade pe-amîndoĭ.

47.

Frunză verde de trifoĭ
Vină bade Joĭ la noĭ
Că-ĭ *lipiul* cald pe masă
Și rosolia 'n fereastră.
Numa' nu veni pe la fîntînă
Că tu-ĭ face urmă 'n tină,
Ci vină tu pin ocol
Că-ĭ numa pămîntu gol
Și ia-mĭ fir de busuioc
Și îl pune bade 'n *clop*

[1]) Vezĭ No. 24.

www.dacoromanica.ro

Busuiocu-o zurăi
Și io-afară c'oiŭ veni,
Și din casă te-oiŭ chema,
După masă te-oiŭ băga
Și de cină că ț-oĭ da:
Tălgeraș cu dulce caș,
Pită albă din oraș,
Carne friptă pipărată
Și gurița cîte-odată [1]).

48.

Pe cea frumoasă uliță
Preamblă-se o fetiță
Cu mîinĭ albe, sufulcată,
Ș-ar trebui sărutată —
Batăr de-ĭ a popiĭ fată
Și-ĭ la vorbă așezată.
Că popa așa-ĭ 'nvățat
Ia cartea și mere 'n sat
Eŭ rămîn cu fața 'n casă,
Și mă băgaĭ după masă
Și zăŭ eŭ așa ziceam:
Saveto, sufletul meŭ
Crede că *de dragul* tăŭ
Nu mă pot hodini eŭ
Că îmĭ pare tare răŭ
Că nu te pot lua eŭ...

49.

Hăĭ, săraca calea mea
Crescut-a iarbă pe ea,
Calea mea de la mîndra
Crescut-a iarbă pe ea.
Pe calea mea de la joc
Poate crește busuioc
Că eŭ n'am avut noroc;
Pe calea mea din șezetoare
Poate crește iarbă mare
Că eŭ pe-acolo n'oiŭ mere.

[1]) Deasupra acestuĭ vers Eminescu scrie cu cerneală roșie «*vortrefflich*» = (escelent)!

www.dacoromanica.ro

Pe calea mea de la fete
Poate crește iarbă verde,
Că eŭ nu maĭ trag nădejde [1]).

50.

Cîtu-ĭ țara ungurească [2])
Nu-ĭ ca fata romînească
Că-ĭ cu capul plin de ruje
Cu obrazul plin de sînge
Cînd o văd inima-mĭ plînge.
Cînd o văd cu sînul plin
M'ajunge dor și suspin.
Și cu părul de mătase
Dorul eĭ că mă apasă.
Și cu fața rumeoară
Dorul mîndreĭ mă omoară.
Mîndra cînd se 'mpodobește
Tot voinicul o iubește
Cînd îșĭ pune *chit* [3]) de florĭ
După dînsa staĭ să morĭ.

51.

VARIANTĂ

Cîtu-ĭ țara ungurească
Nu-ĭ ca fata romînească.
Că-ĭ cu capul plin de ruje
Cu obrazul plin de sînge
Cînd o văd inima-mĭ plînge;
Că eŭ de cînd am viață
N'am avut altă dulceață
Numaĭ c'o strîngeam în brațe
Roșie, mîndră la față.

52.

Trecuĭ sara pe uliță
Mîndra șade la portiță,
In subțirică polcuță
Poale albe subțirele

[1]) Compară Hodoș p. 104.
[2]) Variante la Alexandri, 301; Iarnik-Bîrsan 21. Hodoș p. 48.
[3]) *Nota luĭ Eminescu:* «Buchet» = expresie bănățenească.

www.dacoromanica.ro

Pe pofta inimeĭ mele;
Și zo ea așa zicînd:
Haĭ noĭ doĭ să ne iubim
Că noĭ bine ne lovim
La gene și la sprincene
Ca și doĭ *golumbi*[1]) la pene.

53.

Știĭ tu mîndră ce ț-am spus
Cînd eŭ carte ț-am trimis:
Să porțĭ haină de colie
Să-mĭ fiĭ dragă numaĭ mie.
Dară tu porțĭ pană verde
Să fiĭ mîndră cuĭ te vede
— Ba ieŭ, ba, bădiță ba!
De-oĭ călca cuvîntul tăŭ
Să mă bată Dumnezeŭ,
De-oĭ călca porunca ta
Să mă bată Precesta.
Că de cînd bade te-aĭ dus
Pană verde nu mĭ'am pus;
De cînd bade m'aĭ lăsat
Haină albă n'am purtat.
Ci am purtat mohorîtă
Să-mĭ fie lumea urîtă[2])

54.

— Poțĭ tu zice mîndră *zăŭ*,
Că nu te-am sărutat eŭ?
— Ba eŭ bade nu pot zice
Că ți-a fost gurița dulce,
Că eŭ ședeam pe su poartă
Și-țĭ dedeam gurița toată. [3])

55.

Mărită-te mîndra mea,
Mărită-te nu ședea,
Nu trage nădejdea mea

[1]) Cf. Sevastos p. 176 Aicĭ «golumbi» se numesc «hububașĭ». Variantă la Onișior p. 24 Șezătoarea I p. 104. Cuvîntul «golumea» în forma de «columbă» (porumbiță) îl întrebuințează Eminescu în poezia «Frumoasă și junĭ».
[2]) La șirul din urmă Eminescu adaugă în parantez «Ca să fiŭ lumiĭ urîtă».
[3]) Tocilescu I, 2, p. 740 și 995.

www.dacoromanica.ro

Că nădejdea dela mine
Ca și ghiața cea subțire
Ce [1]) te dai și nu te ține.
— Ba eŭ nu m'oĭ mărita
Pînă nu te-ĭ însura
Să văd pe cine-ĭ lua.
De-ĭ lua o albineață
Deie-ĭ D-zeŭ o greață,
De-ĭ lua o negrioară
Deie D-zeŭ să moară,
De-ĭ lua una barnace
Să nu poți trăi în pace
Apoĭ să vinĭ tu la mine,
Apoĭ să rîd eŭ de tine
Și de mi-ĭ lua pe mine
Să putem noĭ trăi bine [2]).

56.

Puiculiță cu părinți
Nu grăbi să te măriți,
Că-s fecior neînsurat
Nicĭ mustața nu mi-a dat·
Și sunt bun de însurat.
Dragă mîndră puiculiță,
Iubita mea porumbiță,
Să te vĕd în sat la noĭ
Nu te-aș da pe patru boĭ
Dar încă la noĭ acasă
Nu te-aș da nice pe șase
Dar încă să fiĭ a mea
Nicĭ pentru toată lumea. [3])

[1]) Parantez de Em: [Pe care].
[2]) Variante la Iarnik-Bârsan p. 261. Tocilescu, 1314.
[3]) Varianta cea maĭ cunoscută în Ardeal e următoarea:

De te-oĭ prinde pe la noĭ
Nu te-oĭ da pe șase boĭ
Nicĭ de lucru nu ți-oĭ da
Numaĭ te-oĭ tot săruta
Sara și dimineața
Peste zi tot-de-a-una
Sîmbăta numaĭ odată
Duminica ḑiua toată.

Vezi și Onișor XXX.

www.dacoromanica.ro

57.

Frunză verde tulepan,
Te-am iubit mîndră de-un an
Dar acum de patru luni
Mă porți mîndro cu minciuni,
Eŭ acum te-am prins de față
Strîngîndu-te altu în brațe.
Nu pot face rĕutate
Că el este al meŭ frate
Numa-o leacă io te-oĭ bate.

58.

Frunză verde iarbă mare,
Haida mîndro 'n șezătoare
Să mîncăm *pogace* [1]) moale.
Ba eŭ bade nu m'oĭ duce
Că eŭ m'am maĭ dus odată
Și-am venit toată mușcată,
Maica sare să mĕ bată
C'un sbicuțu de mătase
Să mĕ'nvețe lucru'n casă.
Eŭ țeseĭ un dărăbuț
Și mĕ duseĭ la drăguț [1]).

59.

Ah leliță, lelișoară,
Tu-aĭ fi bună domnișoară.
De ț-aĭ face patu afară
Eŭ m'aș face vînt de sară
Ș'aș veni la tine odată
Să te vĕd cum eștĭ culcată,
Cu fața către părete,
Cu gura friptă de sete.
Eŭ gura ți-aș săruta,
Inima ț-aș stîmpăra[2]).

60.

Colo 'n sus pe lîngă Tisă
Mîndra mea mere de stinsă
Prin erbuțe pînă'n brîŭ,
Ținînd murgușul de frîŭ

[1]) Notat deasupra cu cerneală roșie: *bună*. Pogace = turtă.
2) Sfîrșitul la Hodoș p. 51. Vedĭ Sevastos 101 și 156.

www.dacoromanica.ro

Și mîndra din graĭ grăi:
Busuiocul l'aș plivi
Și mă tem c'oiŭ zăbovi,
De l'oĭ smulge și m'oĭ duce
Pănă dincolo de cruce. [1])

61.

Frunza verde cărujea
Crede tu mîndruța mea,
Crede că de dragul tăŭ
Nu mă pot hodini eŭ.
Că toată viața mea
Tot la tine 'mĭ stă mintea
Că de cînd eŭ te-am iubit
Tare cu drag te-am avut,
Și nu pot să te zăuit.
Să nu te fi dobîndit
Din sat aș fi pustiit.
Cînd aud de al tăŭ nume
Drag la inimă 'mĭ se pune.
Că după gurița ta
Se topește inima.
Dragu-mi-ĭ și-mĭ pare bine
Cînd mă întîlnesc cu tine
M'aș sătura cu dulceață
Eŭ mîndră te-aș strînge'n brațe.
Cîtă țară am umblat
Eŭ ca tine n'am aflat
Naltă'n trup și subțirea
Înțeleaptă și frumoasă
Bărnace și sprîncenată
La inima mea băgată
Și cu buze subțirele
Pe pofta inimeĭ mele.
Eŭ mă duc la strîns la fîn
Cu dorușul tăŭ în sîn
Și m'am dus la secerat
Dorul tăŭ nu l'am uitat.

[1]) Inceputul vezĭ Iarnik-Bârsan p. 225.

www.dacoromanica.ro

62.

Mîndră, mîndră draga mea,
Te-am ținut că ești a mea
Dar tu ești mare cățea.
Și nu te-am blăstemat răŭ.
Dar de-acum te-oĭ blăstema.
Să-ți trimeată Dumnezeŭ
Nouă boale și-o lingoare
Și-o *părea* de frigurare,
Din arat pănă 'n cărat,
Pice-ți părul de pe cap,
Din cîntecul cuculuĭ
Pănă 'n storsul vinuluĭ.
Cînd ĭĭ fi în primă-vară
Să fiĭ ca turta de ceară
De ț'oiŭ fi gîndită răŭ
Să-ți trimată Dumnezeŭ
Ce-ți voiesc mîndruță eŭ [1]).

63.

Firea-ĭ lume, n'aĭ maĭ fi
Dacă nu putuĭ trăi
Că cu cine-aș fi trăit
De mine s'a despărțit
Și tare s'o depărtat
Și pe mine m'o lăsat
M'aŭ lăsat în voie rea
Ca să gîndesc tot la ea.

64.

Frunză verde după rît,
N'aŭ fost ceas blagoslovit
Cînd noĭ mîndră ne-am iubit.
Blestemat a fost și locu
Unde ne-am căpătat jocu.
Frunză verde de bujor,
Maĭ bine ar fi să mor
Să nu trăiesc cu mult dor,
Dacă tu te-aĭ îndurat
De pe mine m'aĭ lăsat.

[1]) Compară Hodoș p. 114.

www.dacoromanica.ro

65.

Oh leliță din cel sat
Ce-aĭ cerut și nu ț-am dat?
Cerut-aĭ fagurĭ de miere
Eŭ ți-am dat buzele mele,
Și-aĭ cerut o floricea
Eŭ ț-am dat gurița mea
Și tu 'n loc de mulțămire
Măĭ bădițe trandafire [1])

66.

Crezĭ tu mîndro, crezĭ o ba
Că eŭ mîne te-oĭ lăsa,
Mîne de cu dimineață
Nicĭ nu m'oĭ spăla pe față
Numaĭ cu lacrimĭ de jale
Colo cînd voĭ fi pe cale.

67.

Lelișoară lele dragă
Dă-mĭ guriță, gură fragă,
Că nicĭ cerul n'a crăpa,
Nicĭ cocoșiĭ n'or cînta
Pentru că te-oĭ săruta.
Că zo, tu de nu mi' da,
Eŭ mîndruțo te-oĭ lăsa,
Te-oĭ lăsa cu Dumnezeŭ
Ș'oĭ pleca cu dorul meŭ.

68.

Dor mi-e mie Doamne dor
De-a măicuțiĭ sînișor,
Dor mi-e mie de surorĭ
Și de frațiĭ iubitorĭ,
Dar maĭ dor mi-e de drăguță,
De drăguța cea albuță.

[1]) Cîntec răspîndit în Moldova și Ardeal.

www.dacoromanica.ro

69

Și tu Doamne de-aĭ umbla
Lumea de-aĭ încunjura
Nu-s ca flacările crunte
Care dorul te pătrunde
Dar nicĭ dorul de surorĭ
Nicĭ cel dor de frățiorĭ
Nu-ĭ ca dorul de măicuță
Și ca dorul de drăguță.

70.

Multe stele sunt pe cer,
Eŭ de dorul mîndri pier,
Mîndră-ĭ luna cînd răsare
Eŭ mă 'ntrist de dorul mare.
Mult întreb de ceea stea
Maĭ vede-te-oĭ mîndra mea?
Că de cînd, mîndruță dragă,
Mă luaĭ prin lumea largă,
Nicĭ soarele nu se stinge
Sufletul meŭ tot îmĭ plînge,
Nicĭ luna nu răsare
Pănă nu suspin cu jale,
Nicĭ zoriĭ că nu răsar
Pănă nu suspin de dor.
Maică măiculița mea,
Or ce zice ceea stea
Văd că nu mă voĭ opri
Pănă nu te-oĭ întîlni
Și eŭ mîndră nu voĭ sta
Pănă nu te-oĭ săruta. [1])

71.

Ploaie, Doamne-o ploaie mare
Mult mi-s zilele amare,
Ploae, Doamne dintre norĭ,
Mult maĭ vărs la lăcrămiorĭ,
Că eŭ dintr'aceea sară
Ce-am păsit în altă țară

[1]) Em. notează: *Durch Schicksa l* [illegible] = [illegible]

www.dacoromanica.ro

Cu jale și cu suspine
Mă pierduĭ prin țărĭ streine.
De-atuncĭ Doamne nu-mĭ timnește
Nu-mĭ timnește nicĭ o veste
Nicĭ o veste cum trăiește:
Maĭ trăiește, înflorește?
Știŭ că ea se vestejește:
Mîndrulița mîndrelor,
Drăguța drăgușelor.
Albă *îngereana* mea,
Lelea lelișoara mea,
Mult m'apasă jalea ta.
Da eŭ mi 'țĭ-oĭ da de veste
Pănă holdele vor crește.
Știe dragul Dumnezeŭ
Că eŭ mor de dragul tăŭ [1]).

72.

Frunză verde rosmalin,
Ajunsu-mo'n dor pîn sîn,
Dorul mare se oprește
Și mîndruța mă iubește
Și pe sînul eĭ de florĭ
Varsă șir de lăcrămiorĭ
Și mă 'ndeamnă a mă duce
Să-ĭ sărut gurița dulce.

73.

Ș'așa'mĭ vine ca să sbor
Ca să spun mîndri de dor
Și să-ĭ spun să mă jălească,
Nu jălească, pătimească
Că ĭĭ fața îngerească.
Că și eŭ sunt jelitor
Și de lacrimĭ vărsător
Dup'-a mîndriĭ ochișorĭ.
Ș-oĭ ruga pe Dumnezeŭ
Să mă ducă 'n brațul tăŭ.

74.

Nu știŭ lele ce-a picat
Că de cînd ne-am împăcat
Pare-mĭ că te-am zăuitat.

[1]) Vezĭ nota din p. 12.

www.dacoromanica.ro

Nu știŭ eștĭ tu mînioasă,
Nu eștĭ însă nicĭ voioasă,
Că de cînd mi te lovi
Boala crudeĭ dragostiĭ
Nu știŭ, mîndră, ce-aĭ gîndit
Doamne tare-aĭ bătrînit.

75.

Lelișoară, draga mea
Tu-aĭ călcat inimă rea,
Da să știŭ eŭ lele scumpă
N'ar fi floare iubitoare
Că eŭ aș umbla să sbor
De la nor la nor
Și m'aș ridica
Tot de-asupra ta
Pănă acolo în stele
Haĭ și păn' la tine lele
Eŭ cu tine aș trăi
Cu tine m'aș și iubi.
Lelișoară să nu morĭ
Țucuțĭ albiĭ ochișorĭ!

76.

Mult mă 'ntreabă inima
Doru'mĭ e de cineva?
Foaie verde de scumpie
Cum naiba dor să nu-mĭ fie,
Cînd și muntele că-ĭ munte
Și 'ncă are dorurĭ multe
Cu luna și cu ceața
Cu earba și cu frunza
Și cu mîrla săraca [1]).

77.

Haĭ săracă *primă* [2]) neagră
Strigă-mă ca să-țĭ fiŭ dragă.
Da eŭ dragă nu-țĭ-oĭ fi
Că nu mi-s dragĭ feciorii.

[1] Iarnik-Bârsan p. 144, ear variantă la p. 151 și Bibicescu p. 31 și 118, Onișor p. 28.

[2]) *Primă*, fundă, panglică. D. e.

«De cînd badea mi s'a dus
Primă roșie n'am pus.

Conv. lit. XV p. 198.

www.dacoromanica.ro

Barbatul din graĭ grăia:
Mîndră, mîndră draga mea
Ce trecu p'îngă fereastră
Că s'a văzut umbra 'n casă?
Da mîndra din graĭ grăia:
Bădiță lumina mea
Trage altul cu mîna
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
Bădiță, lumina mea,
Mie-mĭ vine a cînta.
— Cîntă, mușcu-ți gura ta.
— Trandafir de la fereastră
Eŭ te rog să merĭ a casă
Că pe sară nu-ĭ de noĭ.
Nu veni nicĭ mîne sară
Că doarme dușmanu afară,
Ci vino tu miercurĭ noapte
Că dușmanii dorm de moarte
Și vină tu mîne sară
Că pe Toma 'l mîn la moară
Draculuĭ să-l maĭ omoară
Și mi-ĭ patul în cămară
De-ĭ pofti l-oĭ scoate afară
La cea umbră de cămară.
Numa bădișor frumos
Nu veni pe la fîntînă
Că se vede urma 'n tină
Nicĭ maĭ pe lîngă *obloc*
Că se vede jaru 'n foc.
Ci vină p'îngă fereastră
C'oiŭ gîndi că-ĭ mița 'n casă
Scobîrlește pintre vasă.

78.

Știŭ că nu eștĭ golumbea [1])
Nicĭ mierlă, nicĭ turturea,
C'acelea nu cînt'așea
La-o inimă c'așa mea.

[1]) Em. notează «fragment».

www.dacoromanica.ro

Că glasul tău e subțire
Mi-ai cîntat de despărțire.
Mai rău nu te-aș blestema
Numai să-ți pice-aripa
Ca să nu mai poți sbura
De ce mi-ai cîntat așa.

79.

Mîndră, mîndrulița mea,
Că tu ești viața mea:
O lungești și o 'ndulcești
Ș'o mîngăi ș'o fericești.
Uite drept la mine 'n față
Și mă umple de dulceață
Că de dorul ei mai mor
Și nu pot doamne, să sbor
Că eu de-aș putea sbura
Pîn' la sfînta Vineria,
Eu m'aș ruga și mi-ar da
Inimioara ta.

80.

Ostenit-am ostenit,
Foarte tare m'am trudit,
Pănă ce te-am dobîndit,
Că acuma norocul
Vrea să-și caute locul.

81.

VARIANTĂ

Mîndră, mîndrulița mea
Că tu ești viața mea
Să trăim, să ne iubim
Și să ne veselim.

82.

Frunzuță verde de nuc
Vine vremea să mă duc
Să mă duc de-aicĭ cu dor
Ca și luna pe sub nor,
Să mă duc de-aicĭ cu jele
Ca și luna printre stele

www.dacoromanica.ro

Să mă duc să nu ajung
Dorul mîndreĭ să nu plîng
Că dorul de m'a ajunge
N'oĭ maĭ înceta a plînge.
Oĭ plînge și m'oĭ văita
De munțiĭ s'or legăna
Paserile s'or mira
Și la mine-or alerga
Cu jale m'or întreba:
Ce plîngĭ tu așa duios
Voinicașule frumos?
Doară mîndra te-a lăsat,
Saŭ 'mĭ eștĭ gata de 'nsurat?
Eŭ i-am răspuns plîngînd
Din inimă suspinînd
Mîndra mea m'a înșelat
De pe mine m'a lăsat.

83.

Frunză verde sălcioară
Măriucă Mărioară,
Cu rochița roșioară,
Cu polcuța foc și pară.
Frunză verde fir de linte,
Măriuca făr de minte
Zi mîn-ta să te mărite.
— Ba 'nsoară-te D-ta
Să văd ce posnă-ĭ lua.
De-ĭ lua una ca mine
Dumnezeŭ să-i dee bine,
De-ĭ lua-o maĭ frumoasă
Dumnezeŭ să-țĭ facă casă
De-ĭ lua-o bălăioară
Dumnezeŭ să ți-o omoară. [1])

84.

Lunca țipă, lunca sbiară
Dup'un puĭ de căprioară,
Țipă, țipă și răcnește
Căprioara nu-și găsește.

[1]) Inceputul vezĭ la Hodoș p. 49 și 101. Varianta la Sevastos p. 147 «Frunză verde lozioara». De alt-fel începutul acesta «Frunză verde sălcioară, Mariuță, Mărioară» îl întîlnim în nenumărate versurĭ, însă continuîndu-se în sensurĭ diferite. Vezĭ d. p. Tocilescu I, p. 250 etc.

www.dacoromanica.ro

Lunca țipă, lunca zice:
Tacĭ duduie nu maĭ plînge,
Or rochița te prea strînge
Or colanul nu te-ajunge?
Dă rochița la bădița
Că bădița-ĭ negustor
Ș'a da-o la croitor
Ș'a lărgi-o subsuoară
Ș'a da maĭ multe parale
Ș'a lărgi-o păn la poale
Ș'a maĭ da un puișor
Și i-a trage-un cercușor [1]).

85.

De-am ajunge pîn' la toamnă,
Leliță Ioană,
Să suim din cramă 'n cramă,
Leliță Ioană,
Să bem vin să mîncăm poamă,
Leliță Ioană,
Și să frigem la păstramă,
Leliță Ioană [2]).

86.

VARIANTĂ

Frunză verde poamă coarnă,
Leliță Ioană,
De-aș ajunge păn' la toamnă,
Leliță Ioană,
Să pun boiĭ la tînjală.
Să mă suiŭ în deal la cramă
Să mă plimb din cramă în
[cramă
Cu opt oca de păstramă
Să bem vin, să mîncăm poamă [3])

87.

Frunză verde baraboĭ,
Durduleano hăĭ!.
Aseară-am venit la voĭ
Și te-am găsit cu alțĭ doĭ
Durduleano hăĭ,

[1]) Canian p. 164 (și nota).
[2]) Conv. XXV și Ed. Șaraga p. 176.
[3]) Sevastos p. 155. Începutul vezĭ la Tocilescu, I, p. 273.

www.dacoromanica.ro

Doĭ în pat și doĭ sub pat,
Doĭ în gura poduluĭ,
Doĭ în vatra foculuĭ
In preajma noroculuĭ.
De cît te găsiam cu doĭ,
Durduleano hăĭ,
Maĭ bine periaŭ doĭ boĭ
Ș'o sută cincĭ zecĭ de oĭ
Și cincĭ miĭ șaĭ-zecĭ de mieĭ
Șapte scroafe cu purceĭ. [1])

88.

Frunză verde odolean,
Ionică cel viclean
Și-a făcut cerdac în deal
Și l-o văruit cu var
Ș-a lăsat o cărărușă
Păn la Tincuța la ușă
La Tincuța se ducea
Și din gură așa-ĭ zicea:
Eșĭ Tincuță la fîntînă
La fîntîna din grădină
Lîng'o tufă de sulcină
Că te-aștept fără hodină,
La fîntîna cea de sus
Că te-aștept cu dor nespus.
Eșĭ Tincuță la zaplaz
Că te-aștept cu dor cu haz
Eșĭ Tincuță, eșĭ drăguță
Eșĭ Tincuță la portiță
Și-mĭ dă apă și guriță
Că de apă sete mi-ĭ
De guriță doru-mi-ĭ
Pentr'un pic de sărutat
N'o maĭ fi nicĭ un păcat.
— Bădiță, apă ți-oĭ da
Dar gurița n'aș maĭ vrea
Că mă bate mămuța
Și mă tem că mi-ĭ mușca,
Mușcătură 'nveninată
Cu dragoste amestecată
Și-mĭ trebui doftor de-odată,

[1]) Incomplecta a fost publ. în «Convorbirĭ» XXV și reprodusă în ediția Șaraga.

www.dacoromanica.ro

Doftor bun dela Bacău
Să ne mîntuie de rău
— De rău nu te-o mîntui,
C'amîndoĭ în vecĭ vom fi
Și puiul cel cu durere
Ț-a da leacurĭ și putere.

89.

Frunză verde stuf de baltă,
Lasă vîntul să mă bată
Și soarele să mă ardă
Singură sînt vinovată
Că m'am cerut măritată
Să fiŭ de bărbat mustraiă
Și de soacră judecată.
Că mila de la bărbat
Ca frunza de păr uscat —,
Cînd voieștĭ să te umbrești
Maĭ tare te dogorești,
Iară mila de la soacră
Strugurel de poamă acră:
De s'ar coace cît s'ar coace,
Dulce tot nu s'a maĭ face.
Iar mila de la părinți
Pururea veĭ ține-o 'n minți.
Cînd eram la maica fată
Mîncam turtă coaptă 'n vatră
O rădeam pe răzătoare,
Mi-era fața ca o floare;
Dar de cînd m'am măritat
Mînînc pîne și beaŭ vin
La inimă pun venin,
Mînînc pîne și beaŭ bere
La inimă numaĭ fiere.
Ochĭ, plîngeți și lăcrămați
Că voĭ sunteți vinovați
Că n'ați cătat ce luați [1]).

[1]) Variante la Elena Sevastos în «Convorbirĭ» XVI p. 267, iar în colecția de cîntece p. 170, 227, Canianu XIII vezĭ și nota din p. 14. Sîrșitul la Rădulescu-Codin p. 69.

www.dacoromanica.ro

90.

VARIANTĂ

Frunză verde stuf de baltă
Lasă vîntul să mă bată
Și soarele să mă ardă
Că nu-ĭ puiul să mă vadă,
Să mă vadă și să-mi creadă.
Cu ce foc petrec în lume
Numaĭ eŭ sciŭ și c'un nume,
Care și el pătimește,
Ca mine se pedepsește.

91.

Dragul meŭ cinstit iubit
Bine-mĭ pare c'aĭ venit,
Eŭ tot la tine-am gîndit
Cît maĭ de tot m'am topit.
De-aĭ fi și maĭ zăbovit
De tot m'aș fi prăpădit,
Că foarte tare doresc
Cu tine să mă 'ntîlnesc
De mult te aștept pe tine
Ca să viĭ pînă la mine...
Dar ș-acum îmĭ pare bine
C'aĭ venit pînă la mine
Să ne iubim cu dreptate.
Să trăim cu sănătate. [1])

92.

Eŭ mă duc, mîndruțo 'n țerĭ,
Da te rog să nu porțĭ florĭ
Nicĭ să nu le 'mpodobeștĭ
Nicĭ la joc să nu porneștĭ.
— Iie albă mi-oĭ cerni
Dacă tu, bade-ĭ porni.
Părul mi l-oĭ despleti
Și pre tine te-oĭ jeli.
— Mîndră, mîndruleana mea,
Nu mă jeli cu iia,
Jelește cu inima,
Nu mă jeli cu portul
Jelește cu sufletul.

[1]) Tăiată de Eminescu dintr'un ziar și lipită printre celelalte.

www.dacoromanica.ro

93.

Măĭ ciobane de la oĭ,
Măĭ ciobane măĭ,
Tu n'aĭ grijă nicĭ nevoĭ
Măĭ ciobane, măĭ.
Tu cînți noaptea din cimpoĭ
Cu oițele 'napoĭ.
Dragĭ îmĭ sunt oițele
Ca și copilițele
Dragĭ îmĭ sunt mioarele
Ca și domnișoarele:
Dragă mi-ĭ pădurea verde
Unde pasul ți se perde
Prin lăstărĭ de iarbă verde;
Dragĭ îmĭ sunt isvoarele
Luna și cu Soarele [1]).

94.

Cine mă scoase din sat
N'aibă loc de alinat,
Nice lemn uscat de cruce,
Nicĭ la groapă cine-l duce,
Nicĭ scînduri de *copîrșeu*,
Nicĭ să-l ierte Dumnezeŭ!
Nu m'a scos cînd am fost mic
Ci m'a scos cîndu's voinic
Nu m'a scos cînd sugeam țîță
Ci mă scoțĭ cînd am drăguță.

95.

Mîndrele m'or cumpătat
De nu-s negru și uscat,
Mîndrele m'or cumpănit
De n'us negru și pălit,
Dar și eŭ le-oĭ cumpăta
Toată neaptea-or legăna.
Cînd altele-or *mé* la joc
Vor pune cupa la foc,
Cînd altele-or secera
Ele-or plînge-or legăna.

[1]) *Convorbirĭ* XXV; Ed. Șaraga 178.

www.dacoromanica.ro

96.

Il cunoștĭ pe fluierat;
Brava crăișor
Că-ĭ voinicul fermecat
Brava crăișor!
Dar cine l-a fermecat?
Șapte fete dintr'un sat
Ș-o femeie cu bărbat.
Dar cu ce l-aŭ fermecat,
Mințile de i-aŭ luat?
Cu surcele de la lemne,
Cu ochiĭ de la proptele,
Cu sulcină din grădină,
Cu apă de la fîntînă,
Cu frunză de liliac
Ca să nu maĭ aibă leac,—
Bravo crăișor! [1]).

97.

Cuĭ îĭ pare răŭ pe mine
Baie-l Doamne pînă mîne;
Cuĭ îĭ pare răŭ pe noĭ
Îi dă Doamne șase boĭ
Doĭ să-îĭ mînce Domniĭ
Doĭ să îĭ mînce lupiĭ
Cu doĭ să-și care morțiĭ.
Și-ĭ dă Doamne cincĭ ficiorĭ
Frumușeĭ și bălăiorĭ,
Cînd vor vrea să se 'nsoare
Cununa pe toți să-ĭ doboare.
Bată-l bată soarta rea
Dacă răŭ nu i-a părea.

98.

Leleo cu scurteica verde,
Leleo ș'oĭ să mor
Cin' te vede zăŭ se perde,
Leleo ș-oĭ să mor.
Leleo nu te legăna
Căcĭ rochița nu-ĭ a ta
Nicĭ polcuța, nicĭ rochița
Numaĭ ochiĭ și gurița.

[1]) *Convorbirĭ* XXV. Ed. Șaraga p. 177.

www.dacoromanica.ro

Leleo roșă la obraz,
Floricică din prilaz,
De-aĭ umbla din scară 'n scară
Tot nu scapĭ pînă de seară,
De-aĭ umbla din dos în dos
Tot nu scapĭ nepusă jos [1]).

99.

Mămuța m'a măritat
După făt de Impărat,
Dar nicĭ luna n'am plinit
Și napoĭ că am venit.
Mămuța cînd m'a văzut
La pămînt jos am căzut.
Atuncĭ mama m'a luat
Și în casă m'a băgat
M'a luat m'a peptenat
Mîndră cămașă mi-a dat.
Eu hîrletul mi-am luat
Și 'n grădină am intrat
Multe straturĭ mĭ-am săpat
Mîndre florĭ mĭ-am sămănat
Și tare le-am blăstămat:
Creșteți florĭ și înfloriți
Că mie nu-mĭ trebuiți,
Creșteți florĭ cît gardurile
Să ve bată vînturile
Ca pe mine gîndurile

100.

Aleĭ dragă, aleĭ neică
Viața trece frunza pică
Și din seara ce ne strică
Nu ne-alegem cu nimică,
Macar cine ce grăiește
Altul alta îndrăgește
Inima-mĭ pe cît trăește
Tot la tine se gîndește
Aleĭ neică, aleĭ dragă,
Ia vezĭ frunza ca pribeagă
Așa trece viața 'ntreagă
Și nimic n'o să se-aleagă.

[1]) *Convorbirĭ* XXV. Ed. Șaraga p. 177.

www.dacoromanica.ro

101.

VARIANTĂ

Aleĭ neică, aleĭ dragă!
Cine vrea să ne 'nțeleagă
Vază frunza cea pribeagă
Că-ĭ ca viața noastră 'ntreagă;
Depărtarea toată strică,
De ne-alegem cu nimică,
Viața trece, frunza pică [1]).

102.

IMITAȚIE

Aleĭ, Veronică dragă,
Uite frunza cea pribeagă
E ca viața noastră 'ntreagă.
Aleĭ, dulce Veronică,
Depărtarea reŭ ne strică,
Nu ne-alegem cu nimică
Viața trece, frunza pică.

103.

Pe dealul mănăstiriĭ
Plimba-se călugăriĭ
Blăstămîndu-șĭ părinții
De ce i-o călugărit
De nu i-o căsătorit... [2])
O chilie ș-o fîntînă
Fîntînă cu apă bună,
Mers-o fete și neveste
Mers-o și mîndruța luĭ
Cu botele
Ca florile,
Cu mînile
Ca rugile...

104.

Că mîncatu-s de streinĭ
Ca iarba de boĭ bătrînĭ;
Și mîncatu-s de dușmanĭ,
Ca iarba de bolovanĭ;

[1]) Convorbirĭ literare XXXVI p. 304.
[2]) Iarnik-Bârsan p. 217. Vezĭ și G. Dem. Teodorescu p. 300 Tocilescu I. 895 «Pe dealul cu strugurii».

www.dacoromanica.ro

Și mîncatu-s de aĭ mieĭ
Ca iarba de mieluşeĭ:
Căcĭ mila streinuluĭ,
Ca și umbra spinuluĭ;
Cînd vreĭ să te răcoreștĭ
Maĭ tare te dogoreștĭ.
. . . . . .
De-aș trăi ca bradu 'n munte
N'aș avea necazurĭ multe,
Dar trăiesc ca piatra 'n vale,
Tot cu lacrimĭ și cu jale[1]).

105.

Jalnică străinătate
Mult eștĭ fără direptate
Ocoliiŭ țerile toate
Și de bine n'avuĭ parte
Că de mic am pribegit
Tot în streinĭ am trăit
Și odihnă n'am avut... [2])

106.

VARIANTĂ

Vaĭ, săracă streinătate,
Răŭ m'aĭ fost fără dreptate,
Incunjuraĭ țerile toate,
Nicĭ de-un bine n'avuĭ parte.
Multe țerĭ am ocolit
Odihnă n'am dobîndit!

107.

Așa 'mĭ vine uneorĭ
Să mă duc la munțĭ cu florĭ,
Să mă jeluiesc cu dor
Să 'mĭ vină ceasul să mor.

[1]) Variante: Iarnik-Bârsan p. 191 Onișor p. 45. Partea întĭia citată de Eminescu în articolul său despre Bucovina publ. în «Curierul de Iași» din 30 Sept. 1877. Vezĭ ed. Șaraga, Nuvele p. 155.

[2]) Variante: Iarnik-Bârsan p. 131. Sevastos p. 8. Canian IX., Tocilescu I p. 344. 1082. Hodoș, Cîntece cătănești p. 9.

www.dacoromanica.ro

Așa 'mĭ vine cîte-odată
Să mă duc la munți de peatră,
Să privesc în lumea toată
Da d'acuma 'm și venit
La acesta loc perit [1]).

108.

VARIANTĂ

Vine-mĭ dorul une-orĭ
Să mă suiŭ la munți cu florĭ
Să mă jeluesc în horĭ
Să-mĭ maĭ treacă din fiorĭ.
Vine-mĭ dorul cîte-odată
Să mă suĭ la munți cu peatră
Să-mĭ fac ochiĭ ca o roată
Să mă uit la lumea toată
Pe-unde am umblat odată
Cînd eram la al meŭ tată.
Mă uitam spre răsărit,
Iar în jos către sfințit
Văzînd eŭ lumea și țara
Cum stam pe munți ca și cioara,
Iar marea și Dunărea,
Pe deasupra negura
Iară cu streinĭ fiind
Pe nimene cunoscînd,
Mă rugaĭ luĭ D-zeŭ
Să-mĭ arete drumul meŭ.
Vine-o dragă turturea
De-mĭ arată calea mea
Să pot trece Dunărea
Să văz, dragă, țara mea.
De-ar trăi măicuța mea
Saŭ vre-o dragă sora mea,
Iemĭ Doamne sufletul meŭ
Și mi-l bagă 'n sînul tăŭ
Ca să scap de răutate
Și de grea străinătate
Și de-acum pîn 'n vecie
Mila Domnuluĭ să fie.

[1]) Iarnik-Bârsan p. 201. Bibicescu p. 111 și 146 Sevastos, p. 88. Canian p. 125. Onișor p. 30. G. Dem. Teodorescu p. 284 Tocilescu I p. 343. 350. 1021.

www.dacoromanica.ro

109.

Fă-mă Doamne ce mi-ĭ face
Fă-mă pasăre maiastră
La măicuța în fereastră
Maica să mă hîșiască.
Dar ea nu m'a hîșii
Pînă nu i-oĭ povesti
Cum petrec cu streniĭ.
La streinĭ, pînă ce cină
Eŭ sunt fețnic și lumină,
Dacă gata de cinat
Nu mă 'ntreabă de-am mîncat,
Ci mă 'ntreabă ce am lucrat.
Dar eŭ tac, nu zic nimica,
Doar din ochi-mĭ lacrămĭ pică.
Iaŭ năframa și le șterg
Ele tot maĭ tare merg,
Ele pică la pămînt
De sălbatice ce sunt,
Ele pică pe obraz
De atît amar necaz.
De mănînc pîine uscată
Ea 'ĭ cu lacrimĭ picurată [1]).

110.

De-aĭ juca ca nuca 'n ciur
La strein tot nu eștĭ bun,
De-aĭ juca ca aluna
Străinu-țĭ bagă vina,
Că să-aibă străinul vreme
Către mine-ar tăia lemne
Și să aibă streinul rînd
Zăŭ m'ar ținea tot flămînd,
De-ar urla valea de zamă
Din strin dracu-a face mamă,
De-ar urla valea de lapte
Din strin dracu face frate!

[1]) Variante în «Telegraful Romîn» 1897, p. 361. Vezĭ și Sevastos p. 29 și p. 215, Rădulescu-Codin p. 29.

www.dacoromanica.ro

111.

Pasere din Țiligrad
Du-te la mîndra la gard
Și tu mîndri așa-i spune
Să nu-și strice ochi-a plînge
Că eŭ la ea oĭ ajunge
Cînd o face rugul pere
Și răchita vișinele
Și rugușul pere moĭ
Atuncĭ om fi amîndoĭ.

112.

Frunză verde de sulcină
Am rămas de tot streină
Voincĭ s'o depărtat
Bărbatul mi-am îngropat
Ibovnicul m'o lăsat.
Zac cu fața la părete
Cu gura arsă de sete.
N'are cine să mă adape
Să-mĭ puie mîna la cap
Să mă 'ntrebe de ce zac
Că nu zac de nicĭ un răŭ
Zac numaĭ de dorul tăŭ [1]).

113.

Cîntă puiul cuculuĭ
Pe poalele nuculuĭ
S'așa cîntă de frumos
De pică frunza pe jos.
Maĭ în jos la rădăcină
Cîntă cuca cea bătrînă
S'așa cîntă de cu foc.
De staŭ apele pe loc [2]).

114.

Cîntă cuculețule
Toate diminețile
Să-mĭ cîștig paralele
Să le beaŭ cu mîndrele

[1]) Hodoș 93. Sfîrșitul.
[2]) Variante Iarnik-Bârsan p. 191 și 220. Hodoș, 91. *Convorbirĭ* II, p. 29 Sevastos 11, 214. Onișor p. 34, 52. G. Dem. Teodorescu p. 345. Tocilescu I. p. 364. 1013, 1081. *Șezătoarea* II p. 9.

www.dacoromanica.ro

115.

Cucul cîntă, mierla zice
Nu-ți bea baniĭ măĭ voinice
Că baniĭ ți-or trebui
La vară când or cosi
Iarbă, otavă cu rouă
Și se rupe coasa 'n două
Și ți-ĭ lua alta nouă ;
Și-ĭ cosi în fîn cu florĭ.
Și le-ĭ da la căprioră [1]).

116.

Cucule, cucuțule
Vara viĭ, vara te ducĭ
Mă mir iarna ce mînîncĭ.
— De-aș mînca iarna pămînt
Tot viu vara ca să cînt,
De-aș mînca frunză de fag
De-aș bea apă din sfîrlag
Tot cînt codruluĭ cu drag [2]).

117.

Cîntă cucul dintre brazĭ
Albă-ĭ puica la obraz
Cîntă cucul în desiș
Puica mea-ĭ cu ochiĭ 'nchișĭ.
Cîntă cucul pe o cracă
Ca de nuntă mĭ-o îmbracă
Cîntă cucu 'n vîrf de nuc
Pe mîndra la groap'o duc.

118.

Spune-mĭ spune puiŭ de cuc
Pe ce cale să apuc.
Pe calea pe sub pădure
Nu ne trebuie și *țidule* [3])
La țidule-ĭ îmbulzeală

[1]) Variantă la Bibicescu p. 48.
[2]) Variante vezĭ la Alexandri «Cîntece de peste Olt» în «*Convorbirĭ*» VII p. 213. Sevastos p. 207. Canianu p. 206 (și nota) Rădulescu-Codin p. 78 Tocilescu I p. 328, 331, 770, 771, 1113.
[3]) De-aicĭ vorba : *vama cucului*, cum se numesc căile de contrabandă ce duc dintr'o țară într'alta. Fără țidulă = fără pașaport.

www.dacoromanica.ro

Şi la ţidule ne 'ntreabă
De-un cal sur şi-o iapă neagră
Cal sur n'am *văzt* de cînd sînt
Iapă neagră nicĭ decît.

119.

Cucule de pe pădure
Dute la maica de-ĭ spune
C'unde m'a dat nu mi-ĭ bine
Patul mi-ĭ de mărăcine
Şi cuptoriul de ciuline.
Şi m'aş duce, zeŭ m'aş duce
Da mi-ĭ calea 'n cruce
Şi nicĭ n'o s'o pot străbate
De străinătate.
De copaciĭ ceĭ căzuţĭ
De voinicĭ slăbuţĭ
Şi de tufele stufoase
De fete frumoase [1]).

120.

Leliţă de la pripor
Ce-mĭ trimiţĭ atîta dor
Trimete-mĭ maĭ puţintel
Dar vin' dumneata cu el [2]).

121.

VARIANTĂ

Bădişor depărtişor
Ce-mĭ trimiţĭ atîta dor,
Pe pîrîŭ şi pe isvor,
Pe gurile tuturor?
Trimite-mĭ maĭ puţintel
Dar vin' Dumneata cu el [3]).

---

[1]) Inceputul vezĭ la G. Dem. Teodorescu p. 347.
[2]) *Convorbirĭ* XXV. Ed. Şaraga 76.
[3]) Hodoş p. 43. Gr. Sima în *Convorbirĭ* LXV p. 198. Pe larg la Bibicescu p. 28, 37. Sevastos p. 17 Canianu C (p. 76) Tocilescu I p. 299, 790.

www.dacoromanica.ro

122.

Vaĭ bădiță dor ți-o fi!
N'am prin cine tăinui,
Doar pe lună
Voie bună
Și pe stele
Multă jele
Și pe vînt
Cîte-un cuvînt! [1])

123.

Cîte florĭ pe Turda 'n dus
Toate cu nana le-am pus
Cîte-am pus pîn la amează-zi
Alea toate prinseră-se
Cîte de d'ameazĭ în sară
Alea toate se uscară [2]).

*

Merseĭ sara pe uliță
Intîlniĭ pe Nana 'n vrăsniță
Sara bună nu-ĭ dăduĭ
Maĭ mare amar făcuĭ [3])

124.

Cine n'are dor pe vale
Nu știi luna cînd răsare
Și noaptea cîtu-ĭ de mare;
Cine n'are dor pe luncă
Nu știi luna cînd se culcă
Și noaptea cîtu-ĭ de lungă [4]).

125.

Mă duseĭ și eŭ la moară
Și 'ntîlniĭ o fetișoară
Cu cosița gălbioară
Cu mijloc de trestioară
Rupe-ĭ, doamne, cosița,
Cum mĭ-a rupt ea inima.

[1]) Hodoș p. 84. Bibicescu p. 36. *Convorbirĭ* an. XXV. Ediția Șaraga p. 175.
[2]) Variante Iarnik-Bârsan p. 154. *Convorbirĭ*, IV. p. 31.
[3]) Alăturea, cu altă cerneală, Eminescu scrie:
Merseĭ sara pe cărare
Mîndra mea trecea călare,
Sara bună nu i-am dat,
Maĭ tare s'a supărat.
[4]) Vezĭ Canianu p. 144 (și nota); Variantă la Tocilescu I, p. 303. Ibidem 1101. *Șezătoarea* II p. 60.

www.dacoromanica.ro

126.

Din Mureș pînă la tău
Ard două luminĭ de său
Și n'are cine le stinge
Fără mîndra mea cînd plînge [1]).

127.

Mă luaĭ să suĭ la *cucă*
Să văd pe nana cum lucră
Zău că nu a lucrat bine
C'un pruncuț străin ca mine [2])

128.

Pe de-asupra caseĭ mele
Trece-un stol de rîndunele
Dar nu-ĭ stol de rîndunele
Ci sunt dragostele mele,
Care m'am iubit cu ele
Din tinerețele mele [3]).

129.

D'auzit-am auzit
De două copile micĭ
C'o trecut dorul pe-aicĭ
Și s'o dus și nu mĭ-o spus.

130.

Păsăruică mută-ți cuibu
Unde-a fi badea cu plugu
Păsăruică mută-ți casa
Unde-o fi bade cu coasa [4]).

[1]) Miron Pompiliu in «Convorbirĭ» X p. 208. Variantă la Bibicescu p. 25. Onișor p. 58.

[2]) In altă formă:

Mă luaĭ să suĭ încoace
Să văd mîndra ce-mĭ maĭ face
Zău că ea n'a făcut bine
C'un băiat străin ca mine

Inceputul vezĭ la Tocilescu I; p. 224, 282.

[3]) *Conv. Lit.* număr festiv. Ediția Șaraga, 176.

[4]) Sevastos p. 207. Canianu p. 230.

www.dacoromanica.ro

131.

Cîte stele sînt pe cer
Pîn' la ziuă toate pier
Numaĭ luna și'o stea
Așteaptă [1]) durerea mea.

132.

Frunză verde de colie
Mi-am pus florĭ în pălărie
Mi-am pus florĭ și cărujele
Să jălesc pe mîndra *miere.*

133.

Frunză verde de secară
Ieșĭ tu mîndră pîn afară
Și auzĭ mîndră cucu
Că eŭ acum mă ducu
Pe-un drumuț cu earbă verde
Mîndra mea nu mă maĭ vede.

134.

De s'ar lua cîțĭ se țin
N'ar maĭ fi frunză pe spin
De s'ar lua cît să aŭ dragĭ
N'ar maĭ fi frunză pe fagĭ [2])

135.

Lună, tu luminătoare
Stelelor strălucitoare
Luminați maĭ cu tărie
Scumpa mea călătorie
Dați lumină înfocată
Prin cărarea 'ntunecată
Să văz drumul a mă duce
La iubita mea cea dulce.

136.

Cat la lună, luna-ĭ sus
Cat la jug, boiĭ s'aŭ dus
Eŭ daŭ fuga după boĭ
Puica mă strigă 'napoĭ.

[1]) Comp. «Frunză verde de piper» la Sevastos p. 115, Canianu LXIV. Tocilescu I, p. 774.

[2]) Oare-care asemănare la Iarnik-Bârsan p. 166. Variantă la Onișor p. 21.

www.dacoromanica.ro

Vino puiule 'napoĭ
Că am și eŭ doĭ viței
I-oĭ crește, s'or face boĭ
Numaĭ să fim amîndoĭ.

*

Dragostea cînd se desparte
Parc'ar bea păhar de moarte.

137.

Nană nu te amărî
Ca și cum nu te-aș iubi;
Nu gîndĭ că te-am urît
Că maĭ tare te-am drăgit.

138.

Răŭ mă doare limba 'n gură,
C'a rămas maica singură.
Răŭ mă doare limba 'n gît
C'a rămas maica plîngînd [1]).

139.

Codrule cu rîurĭ line !
Nu mă spune că în tine
Am vărat toată vara :
Las' să mă spue frunza
De ce-am vărat cu nana.

140.

Răŭ îmĭ pare ce-am făcut
N'am ce face c'o trecut.
Om am fost și m'am stricat
Supărarea m'o mîncat.
Pare-mĭ răŭ dar n'am ce face
Supărarea nu-mĭ dă pace [2])

141.

Dă Doamne mamiĭ noroc
Ca sămînța 'n busuioc
Dă Doamne mamiĭ putere
Ca sămînța 'n cărujele.

[1]) La Iarnik-Bârsan și Bibicescu p. 105.
[2]) Intr'alt sens la Sevastos p. 238 «Frunză verde grîŭ mărunt». Vezĭ și Onișor p. 51.

www.dacoromanica.ro

142.

Plîng seara pîn' dimineața
Văd cu ochiĭ că-mĭ pierd fața
Plâng seara pînă 'n amiazĭ
Și pierd rujia în obraz.

143.

VARIANTĂ

Cine 'n lume s'a afla
Pe noĭ a ne despreuna?
Iacă dealul s'o aflat
Pe noĭ ne-o despreunat [1]).

144.

Cine strică dragostile
Mînceĭ grîul paserile
Și naibă pîne pe masă
Nice sănătate 'n oase [2]).

145.

Strugurele greŭ de vie
Spune badeluĭ să vie
Să nu vie cu zăbavă
Că mi-ĭ dor și mi-ĭ degrabă.

146.

Arde luminița 'ncet
Am un bade și-l aștept
Arde luminița bine
Cine mi-ĭ drag nu maĭ vine [3]).

147.

Să știĭ dulce bădișor
Cît mă lupt cu al tăŭ dor!
Nu sunt sufletele 'n sat
Cîte lacrimĭ am vărsat.

[1]) Variantă puțin înrudită la Iarnik-Bîrsan p. 255. In cele maĭ multe variante din Ardeal nu este «dealul» ci «gurile rele» saŭ «Impăratul» carĭ «despreună» pe flăcăŭ de iubită-sa. Vezĭ și Gr. Sima în *Convorbirĭ* XV, p. 232 și Hodoș p. 214, precum și colecția aceasta No. 32.
[2]) Iarnik Bîrsan p. 281. Gr. Sima în *Convorbirĭ* XV p. 228
[3]) Vezĭ Iarnik-Bârsan p. 138. Hodoș 96.

www.dacoromanica.ro

148.

Cînd, bădiță, 'ți-eram dragă
Veniaĭ la noĭ fără treabă
De cînd dragă m'aĭ urît
Nicĭ cu treabă n'aĭ venit [1]).

149.

Cine trece ulița?
Mîndra țucu-ĭ gurița
Cu cîrpa ca vișina,
Mie 'mĭ rupe inima.

150.

Tot aștept doar a 'nturna
Bădița de undeva
Tot mă uit doar-a veni
Bade-a meŭ de unde-a fi [2]).

151.

Frunză verde ca iarba
Răŭ m'a blestemat maica
Răŭ m'a blestemat ș'a plîns
Nu știŭ 'n glum' orĭ într'adins
Că blăstemul răŭ s'o prins

152.

Găsiĭ iarba tăvălită [3])
Pe mîndruța adormită
Aș scula-o nu mă 'ndur.
Se sculă mîndra descinsă
Cu o luminiț' aprinsă.

153.

Pentru ochĭ ca murile
Ocolim pădurile.
Pentru sprîncene 'mbinate
Ocol țara jumătate [4]).

[1]) Variante la Gr. Sima în «Convorbirĭ» XV p. 227.
[2]) Miron Pompiliu în «Convorbirĭ» X p. 208.
[3]) Comp. Iarnik-Bârsan p. 278.
[4]) Variantă Iarnik-Bârsan p. 18. Vezĭ și Canianu CCXL.

www.dacoromanica.ro

II. VOINICEŞTI. BALADE.

154

Cine-a stîrnit cătănia
Mânca-i-ar casa pustia
Şi nevasta vĕduvia
Şi copiiĭ sărăcia!
Cine m'a făcut cătană
Să nu-şĭ deĭe de pomană!
Cine m'a făcut husar
Să nu-şĭ deie sărindar! [1])

155

Înălţate împărate,
Pune pace, nu te bate
Cu cătane ne'nvăţate;
Nu te-or bate taberele,
Ci te-or bate lacrimile,
Lacrimile maicelor,
Suspinul mândruţelor,
De dorul ficiorilor. [2])

156

Auzit-am, auzit
Dintr'o albă, albioară,
Că m'or scris domniĭ cătană.

[1]) Cp. Bibicescu, p. 135. Canianu p. 214; Tocilescu, I p. 924, 997; Hodoş, *Cîntece cătăneşti* p. 21.

[2]) Variante: Alexandri, p. 296. Iarnik-Bârsan, p. 316 şi 317. Hodoş, p. 217. Compară şi «Magheran de pe cetate» la Gr. Sima, *Convorbiri*, XV, p. 229, Onişor p. 95, 98, 100; Tocilescu I, p. 351, 940, Hodoş, *Cîntece cătăneşti* p. 40, 47, 52.

www.dacoromanica.ro

Eŭ m'aș ruga florilor
Să se *roaje* domnilor,
Să mă lese pîn' la toamnă,
C'am o mîndră ca și-o doamnă,
La față ca și-o icoană,
Cine-ĭ coată 'n față moare,
Că-ĭ la ochĭ cam negrișoară.

157

Suĭ măicuță 'n deal la cruce
Și vezĭ *Cuza* cum ne duce!
Că ne duce ca pe boĭ
Și ne tunde ca pe oĭ,
Toțĭ sorțași, toțĭ frumușeĭ,
Toțĭ luațĭ de la femeĭ.
Și ne tunde ca pe oĭ,
Ne dă chica în gunoĭ[1]).

158

Plînge-mă, maică, cu dor
Că ți-am fost de ajutor
De scos boiĭ din ocol
Și i-am mânat la ogor;
Ogorul ți l-am brăsdat,
Straie negre-am îmbrăcat.
Nicĭ negre nicĭ mohorîte,
Dragă cum îmĭ sunt urite[2]).

159

Pentr'o pușcă ruginoasă
Lăsaĭ părințĭ, lăsaĭ casă,
Lăsaĭ nevastă frumoasă.
Veniți frațĭ, veniți copiĭ,
Copilașĭ drăguțiĭ miĭ,
Să vă sărut pe obraz,
Că de astăzĭ eŭ vă las.

[1]) Variante la Iarnik-Bârsan p. 308, 317. Hodoș p. 213. Bibicescu p. 133 și 134. Sevastos p. 277. «Vino mîndră 'n deal la cruce», Onișor p. 97. Tocilescu I, p. 786, 825, 980.
In cele maĭ multe variante: «*Neamțul* cum mă duce».
[2]) Variante: Alexandri p. 295. Hodoș p. 135 și 202. Sevastos p. 230, 274. Canianu 211. Tocilescu I, p. 354, 799, 925, 976. Hodoș, *Cîntece cătănești* p. 23. *Șezătoarea* I, p. 50.

www.dacoromanica.ro

Vino draga mea soție
Să te sărut sub bărbie,
Că mi-aĭ fost cu cununie.
Veniți frați, veniți surorĭ,
De mă 'mpodobiți cu florĭ,
Mă gătiți ca pe-o mireasă
Că de azĭ vă ies din casă.
Veniți voĭ aĭ meĭ părinți,
Ce v'am supt cu sîngele
Și v'am rupt cu brațele,
Să-mĭ stropiți trupul cu vin,
Că de astăzĭ nu maĭ vin;
Să-mĭ stropiți trupul cu apă,
Că de astăzĭ plec la groapă.
Inapoĭ veți inturna,
Dar pe mine m'eți lăsa
La suflarea vîntuluĭ
In umbra pămîntuluĭ[1]).

160

Frunză verde de orez,
Vino, maică, de mă vezĭ,
Că grînele îs maĭ verzĭ.
Grînele s'or secera
Și noĭ ne vom depărta.
Frunză verde de orez,
Cine-o stîrnit hăĭ de sorți
Putrezi-i-ar carnea 'n gros
Și picioarele 'n butucĭ[2]).

161

Din Sibiĭ pînă 'n Abrud
Murgul apă n'a beut,
Iarbă verde n'a păscut.
A păscut iarbă uscată
Ș'o beut apă de baltă
Cu jele amestecată.

[1]) Puțină asemănare cu Iarnik-Bârsan, p. 319 și 321. Vedĭ Canianu p. 216; Tocilescu I, p. 355.
[2]) Sevastos, p. 270; Variantă la Canianu, p. 129; Tocilescu, p. 1300.

www.dacoromanica.ro

162

Frunză verde de bujorĭ,
Are maica doĭ feciorĭ,
Veni carte și poruncă
Din doĭ unul să se ducă[1]).

163

Pe drumul Aradului
Cătana 'mpărătuluĭ.
Cînd era l'ameazăzat
Fu 'n cetate la Arad,
Dar cînd fu în vremea ciniĭ
Fu 'n marginea Dunăriĭ,
Iar în vremea prînzuluĭ
Fu 'n granița Turculuĭ[2]).

164

Ajungă-te, mândr'ajungă,
Ajungăte-on dor ș'o jele
Să te ieĭ pe urma *mere*[3])
Tot plîngînd și suspinând,
Și de drumar întrebând,
Și zău tu d'așa zicînd:
Măĭ bădițo și măĭ frate,
N'ațĭ văzut voĭ p'al meu bade
Ducîndu-se la cetate?
C'am avut un bade drag
Și cătană l-o luat
De mine l-o 'ndepărtat.
Că l'o dus în țară strină,
Și l-o dus să nu maĭ vină.
Da eŭ rog pe Dumnezeŭ
Să vină bădița mieu,
Că'ĭ om bun și nu-ĭ om răŭ.

165

Ia-te sama, nană, bine,
Să nu te uiți tu de mine.

[1]) Hodoș, *Cîntece cătănești*, p. 25.
[2]) Hodoș, *Cîntece cătănești*, p. 25.
[3]) Forma «mere» revine în maĭ multe rînduri în colecția de față.

www.dacoromanica.ro

Cînd a fi la uginiță
Voiŭ ajunge la graniță,
Cînd a fi la scăpătat
Voiŭ ajunge la *Mailand.* [1])
Mailandul e oraș mare,
Și Mailandul, dragă, are
Un *câmpuș* lunguș și lat,
Acolo voiŭ fi culcat,
Prin *irimă* împușcat,
In sînge roșu scăldat.

166

Pe drumul Simanduluĭ
Paște calul Ianculuĭ.
Calul paște și nechează,
Iancu doarme și visează;
Calul se apropia
Și din graiŭ așa grăia:
Iancule, stăpînul meŭ,
Nu dormi așa de greŭ,
Că vor veni Ungurii
Și tu nicĭ nu îĭ simți!
Iancu iute se scula
Și pe murg încăleca
Și-și așterne drumuluĭ
Ca și peana vîntuluĭ.

167

Rămîĭ, nană, spală haine,
Că eŭ merg între cătane.
Nu le spăla, cum se spală,
Ci le spală 'n lacrimele
Și le uscă 'n gîndurele.,
Apoĭ, bine învălite,
Tu la mine le trimite,
Pe șuerul vîntuluĭ,
Prin fundul pămîntuluĭ [2])

[1]) Romînii din Ardeal, din regimentele austriace, s'aŭ resboit adesorĭ cu Italienii. De-aci amintirile de acest fel în poesiile lor populare.
[2]) Iarnik-Bârsan, p. 307; Hodoș, 211: Canianu, 224; Sfîrșitul compară cu Sevastos, p. 31, Hodoș, *Cîntece cătănești* p. 32.

www.dacoromanica.ro

168

Pe din sus de *berărie (?)*
Merg doĭ fraţĭ la cătănie,
Şi unul aşa zicea:
Pune frate mîna 'n şele
Să cîntăm una cu jele
Să ne-audă maicele.
Bată-te focul cîmpie,
Mare 'mĭ pare şi pustie!
Am fost voinic tinerel
Şi am dat de mare răŭ,
Că doĭ anĭ şi jumătate
Am umblat pe lumea toată;
Maĭ bine-aş fi murit eŭ
Să nu-ajung aşa de rĕŭ!
Uite, Doamne, către mine
Şi sara şi dimineaţa
Cum petrec tinereţa,
Cu amar şi cu *necaz*
Şi cu lacrimĭ *pe obraz.*
Da după *lacrimĭ nu bag samă*
Că le şterg *cu east' năframă,*
Ci bag seamă *pe obraz*
Că înneacă *mult năcaz.*
Doamne sfinte, nu ţi-ĭ greŭ
După un voinic ca eŭ? [1])

169

Altul moare de bătrîn
Şi nu ştiĭ răul de ce-ĭ bun,
Da eŭ sunt voinic tinerel
Şi am dat de mare răŭ.
Nu ţi-ĭ ţie maică jele
De tinereţele mele,
Că 'neacă 'n dor sângele?
Această inimă-a-*mere*
Cum stă pasărea pe spine
Nu ştiĭ sta-o-a, o-a sbura
Aŭ în lume duce-s'a [2]).

[1]) Originalul din Ardeal începe: «Pe din sus de *Orăştie*».
[2]) Variante, veḑĭ Iarnik-Bârsan, p. 310; Bibicescu, p. 148; Onişor, p. 112; Tocilescu 1010.

www.dacoromanica.ro

170

Maică, maică draga mea!
Eŭ mă duc maică de-acasă.
Nu plînge, ci fiĭ voioasă,
Că de-o fi ţara pe pace
Iar înapoĭ m'oĭ întoarce.
Şi de-o fi o răutate
M'oĭ trage lîng'o cetate
Ş'oĭ scrie frumoasă carte,
Carte 'n patru cornurele
Scrisă cu lacrimĭ de jele.
Maică, maică draga mea,
Eşĭ maică la deal la cruce
De veḑĭ Neamţul cum ne duce,
Că ni-a luat d'inapoĭ
Ca şi pe-o turmă de oĭ [1]).

171

Plînge-mă, maică, cu dor
Că m'a strîns Neamţu 'n zăbon!
Plînge-mă, maică, cu jele
Că m'o strîns Neamţu 'n curele,
Curele albe de vacă.
Hoĭ săracĭ feciorĭ cum pleacă!
Prinde-ĭ ochi a lăcrăma
Şi inim-a a suspina [2]).

172

Vine-o carte şi-o poruncă
Elu-ĭ *musaĭ* să se ducă
Lasă fraţĭ, lasă surorĭ,
Lasă doriţĭ părincĭorĭ,
Cu ochiĭ plinĭ de dor,
Lasă albă de nevastă
Tot plîngînd pe la fereastă [3]).

173

Eŭ într'un sat, maica 'ntraltul,
Răŭ ni maĭ pică bănatul!
Eŭ într'o ţară maica'ntr'alta,
Răŭ ni maĭ pică ticneala!

[1]) Vezĭ No. 157.
[2]) Vezĭ No. 158.
[3]) Inceputul la Hodoş, p. 221; *Cîntece cătăneşti*, p. 30 şi 44.

www.dacoromanica.ro

Eŭ cu dor, maica cu dor,
Două doruri într'un loc,
Nu *trebe* mai mare foc.
Maică, maică, draga *mere*
Nu ți-i ție maică jele
De tinerețele mele,
Că mă 'nnec în dor și 'n jele
Și n'avuĭ haznă de ele
Că-mĭ petrecuĭ tinerețea
Alăturea cu viața (?).

174

Jele mi-e, maică, de tine,
Da maĭ jele mi-i de mine.
Că mă duc în țară strină
Și mă duc *inde* nu-i bine.
Inde nu cunosc pe nime.
Ș'oĭ muri în țară strină
Fără o leacă de lumină,
Fără lumină de ceară,
Fără om dintr'a mea țară.
Fără om din satul meŭ,
Fără lumină de seŭ.

175

Pe drumul de Orădie
Trimisu-mi-o badea mie
Cipcă neagră să-l jelesc,
Că-i cătană 'mpărătesc.
Dar în cipc'așa mi-o scris;
Să-i cos un rînd de cămeșĭ
Tot cu fir și cu islogĭ[1]).
Dar mândra din graĭ grăi:
Să știŭ că badea-a veni
P'aseară i le-aș croi
Și pe Sîmbătă sară
I le-aș da badeĭ gată.

176

Maică, măiculița mea,
Eŭ cunoscuĭ vremea mea

[1]) Dantele.

www.dacoromanica.ro

Din luzie, din pruncie,
Din a mea copilărie,
Că n'oiŭ mîna oĭ la stînă
Nicĭ n'oiŭ muri moarte bună,
Ci-oiŭ muri în cătănie
In bătaie la Frănție.
Dar popă cine mi-o fi?
Horniștiĭ și *tamburiĭ*,
In loc de colac de grâŭ
Fi-mi-a sînge pînă 'n brîŭ
Sînge de-a voiniculuĭ
Pînă'n pieptul caluluĭ.
In loc de luminĭ de ceară
Fi-mi-a drumul cel de sară
Și în loc de copîrșeu
Fi-mi-a plumbul din *adeu*[1]).
Când adeul slobozia
Frumoșĭ feciorĭ prăpădia,
Altul *mintenaș* muria,
Altul capul ridica
Și din gură cuvînta:
Maică, măiculița mea,
Când tu maică m'aĭ făcut
Să mă fi luat de mînă,
Să mă fi dus la fîntînă,
Să mă fi țipat în apă,
Apoĭ eŭ m'aș fi *'nnecată*,
Dumnezeŭ te-ar fi *iertată*,
Că n'aș umbla lumea toată.

*

Ieșĭ tu maică pân' afară
Și te uită pe scăpătat
Că eŭ într'acolo-am plecat
Cu armele îmbrăcat!
De-ĭ vedea un noruț greŭ,
Poțĭ știĭ maică că mi-ĭ greŭ;
De-ĭ vede nor *năsădit*,
Poțĭ ști maică, c'am pierit.
Dac'o fi țara pe pace
Iar năpoĭ m'oiŭ maĭ întoarce!

[1]) Adeu = ágyu, ungurește. = tun.

www.dacoromanica.ro

Şi de-a fi o răutate
M'oiŭ trage lîngă cetate
Şi voiŭ scrie frumoasă carte,
Carte 'n patru cornurele
Ca să-ţĭ fie maică jele,
Pe de laturĭ cu bănaturĭ,
In mijloc pară de foc,
Cît de cît să mĕ potop,
Că de lume n'am noroc
La cine-ĭ da-o s'o citească,
Lacrimile să-l pornească
Pe mine să mă jelească.[1])

177

Hăĭ, săracĭ feciorĭ frumoşĭ
Cum staŭ eĭ în *lagăr* scoşĭ
Cu puscile 'n *piromită* [2])
Cu straiţele fără pită.
Cînd *sfrănţugu* [3]) ne vedea
Pe toţĭ că ne ocolea
Şi *obeşterul* [4]) cel mare,
Comăndaş de la cătane,
Tot pe deal ne înşira.
Şi doĭ în doĭ punea,
Şi iar mînă lîngă mînă,
Tot voinicĭ cu puşca plină
Şi zo el d'aşa zicea:
Înălţate Impărate
Lasă noĭ să *rătălim* [5])
Că noĭ aci toţĭ perim!
Şi 'mpăratul că zicea:
Mai ţineţĭ cîtu-ţĭ putea,
Bateţĭ că n'oiŭ dice ba.
Cînd el vorba nu'şĭ găta
Dintre voinicĭ mulţĭ pica.

---

[1]) Varianta privitoare la despărţirea dintre fiu şi mamă, când acela pleacă «la catane», vezĭ la Bibicescu p 124 şi următoarele. Sevastos, p. 15 şi în deosebĭ «frunză verde merĭ domneştĭ» la Sevastos, p. 278. Pentru sfîrşit vezĭ şi No. 170 din colecţia acésta.

[2]) Piramidă.

[3]) Franţozul — amintire din luptele Austriacilor cu Francezii

[4]) Colonelul.

[5]) Să ne retragem.

www.dacoromanica.ro

Pic'un voinic, pică doĭ,
Pic'un voinic în cărare
Și-l văzù o fată mare.
Pe fată mila o lovea
Și la cătană mergea
Și lumină aprindea.
Căpitanul c'o vedea,
Sabia-afară-o scotea
Și la fată că merea
Și zo el așa zicea:
Stinge-ți, fată, lumina
Că la cătană-ĭĭ dată
Ca să moară ne 'ngropată
Pînă bătaia se gată,
Fără *copîrșeu* făcut
Numa 'n paie 'nvăluit,
Fără lumină de ceară
Fără om dintr'a luĭ țară.
Cînd bătaia se gătia
Pe cătane c'o strîngea
Tăt în paie 'nvăluiți
Și de cioare toți scobiți
Și cu var îĭ presera
Să nu se împută lumea.

178.

Pe din sus de către Ving
Multe tabere se strîng,
Sus pe dunga dealuluĭ
In fața Muscaluluĭ.
Iar Muscalu 'mplătoșat
Spre bătaie s'a 'nșirat.
Iar ficiorii noștĭ striga
«Să trăiască patria».
Vine Hatmanul călare,
Tot strigînd în gura mare:
Ia vedeți dușmanul icĭ
Nu vă dați ficiorĭ voinicĭ!
Nu te da Moldova mea,
Dumnezeŭ ne-a ajuta,
In pădure vom intra
Și așa i-om depăna
De cît lumea n'o uita!

[1]) Asemănare în cele douĕ variante din Bibicescu, p. 150 și 153. Apoĭ Onișor, p. 99.

www.dacoromanica.ro

179.

VARIANTĂ

Pe din sus de Simering[1])
Mare loagăre se string
Pe dunga răzoruluĭ
Naintea Franțozuluĭ,
Franțozu-'n roș îmbrăcat
Spre bătaie-ĭ de gătat
Și feciorii tot striga:
«Să trăiască Austria»
Austria cea română.(?)
Vinea gheneral călare
Tot strigînd în gura mare:
— Nu vă dați feciorĭ voinicĭ
Că ceriul ne-a ajuta
Și-n pădure vom intra,
Și așa i-om scărpina
De n'or uita cît lumea.
Când era la *prânzoșa*
Noĭ tăiam câte-un ocol,
Ocolul s'a ocolit
Piemont s'a prăpădit.

180.

Frunză verde de lemn scris,
Prunc tinăr răŭ am ajuns,
Cîțĭ oamenĭ la noĭ în sat
Tot la mine s'or uitat;
Or stat să să sfătuiască
Pe mine să mă despărțască
De părinți și de-a mea casă.
Eĭ bine s'or sfătuit,
Pe mine m'or despărțit
Ca și cerul de pămînt,
Și tare m'or depărtat
De părinți și de-al meu sat,
Cînd pe mine că m'or tuns
Uni-or rîs și alți-or plîns
Alțiĭ ziceau că *mi's* bat.

[1]) Lîngă Viena.

www.dacoromanica.ro

Da eŭ Doamne n'am fost bat
Ci numa'm fost supărat,
Că 'n grea slujbă am jurat
Su' steagu 'mpĕratuluĭ
Asemenea capuluĭ.
Căpitane 'mpărătesc
Lasă-mă să vorovesc
Și niște cuvinte bune
La părinții să le pot spune,
Să nu mă z'uite pe mine
Că înstreinez în lume.

181.

Ziua bună mĭ-am luat
De la grădina cu nucĭ
Dela părinții meĭ dulcĭ,
Dela grădina cu fagĭ
Dela iubiții meĭ frați,
Dela gradina cu florĭ
Și del'a mele surorĭ,
Dela-un fir de tămîiță
Dela fete feciorițe,
C'am avut și io-o drăguță
Ș-a chemat-o Măriuță
Și la ochĭ cam negrioară
Cine-o iubi-o să moară,
Cine-o vrea să o sărute
Dumnezeŭ să nu-ĭ ajute,
Și cine-o vrea să o ieie
Dumnezeŭ să nu i-o deie. [1])

182.

Cînd maica că m'o 'mbăiat
C'un picior m'o legănat
Cu gura m'o blăstămat:
Alule, puiuțule!
Da nu mă maĭ supăra
Că eŭ răŭ te-oĭ blăstăma,
Să umbli tu țerile,
Țerile, streinele!

[1]) Variante Hodoș p. 225, 226; Onișor 104.

www.dacoromanica.ro

Cînd în Ţară am umblat
Nicĭ un bine n'am aflat;
Cînd doriam pe-aĭ meĭ părinţi
Plîngeam cu lacrimĭ ferbinţi;
Cînd doriam dup'a mea ţară
Plîngeam cu inim'amară;
Cînd din ţară c'am venit
Nicĭ un bine n'am găsit.
Oh! amar inimeĭ mele,
Mă gândiĭ unde m'oĭ duce
Şi me duseĭ la o căsuţă
Şi mă duseĭ la o fereastră
Nu mă lasă nicĭ casă
Mă scoase pe poartă afară
Da eŭ răŭ mă supăraĭ
Cu glas mare că strigaĭ:
Oh! maică-mea cea iubită
Unde eştĭ acum perită
Unde-ĭ glasul cel frumos
Sufletul cel credincios? [1])

183.

Pîngă casa maiceĭ trece
Părăuaş cu apă rece,
Maĭca ĭese să se spele
Vede că-s lacrimĭ de-a mele.
Eŭ din graĭ aşa grăiĭ:
Nu fi maică supărată
Că mie-aşa mi-a fost dată
Să port puşca încărcată,
Nu fiĭ maică necăjită
C'aşa mĭ-a fost rînduită
Să port puşca flăntuită
Puşca-ĭ grea, *borneu-ĭ*[2]) greŭ
Toate 's pe umărul meŭ.
Tu maică m'aĭ blestemat
Vinerea pe nespălat:
Să n'am eŭ noroc în sat,
Nicĭ în sat nicĭ în vecinĭ
Numaĭ tăt în ţerĭ streinĭ;

[1]) Inceputul vezĭ la Gr. Sima, *Convorbirĭ* XV p. 199 Bibicescu. p. 95.
[2]) Raniţa.

www.dacoromanica.ro

Că șed în casă de zîd
Și mânc *prefond* [1]) tot plîngînd
Prefond acru nesărat
Su' picioare frămîntat
Și cu fontul măsurat.
Țipaĭ zăbon de postav
Luaĭ *pătrîntaș* [2]) cu prav,
Țipaĭ zăbonaș cu bumbĭ
Luaĭ *pătrîntaș* cu plumbĭ,
Pătrîntașu mi-ĭ nănașu
Și borneu taică meŭ
Și pușca mi-ĭ soră dulce
Băinetul frate-de cruce [3]).

184

De la Dunăre pe vale
Merg treĭ-sute de cătane
Cu un căpitan călare
Și grăi cătă dubaș
Să bat-un *dinărariŭ*-marș [4]).
Strigă-mĭ Doamne cine'mĭ strigă
Strig'un căpitan din carte:
Ieșiți fecioriĭ din cetate
Și ne puneți treĭ în treĭ
Și tot mînă lîngă mînă
Voinicașĭ cu pușca plină,
Și voĭ haidați fără frică
Nu cătați că doĭ, treĭ pică.
Da unul din companie
Toată noaptea nu s'alină,
Ci tot scrie la hîrtie
Și trimite la Frănție.
Da Frănția-ĭ mănioasă.
El prinde cartea de loc
Și o țipă cătă foc
Că-ĭ fecior fără noroc [5]).

[1]) Pîneă neagră din armată.
[2]) Patronentasche.
[3]) Inceputul la Hodoș, p. 145 și 146. Gr. Sima, *Convorbirĭ* XV p. 229. Bibicescu p. 93.
[4]) Generalmarș.
[5]) Variantă la Hodoș p. 226 Tocilescu I p. 780. «Pe din jos de Șura mare».

www.dacoromanica.ro

185

Maică, maică, draga mea
Colo sus s'o scăpătat,
C'acolo-ĭ steagul plecat
Şi badea pe drum picat
Cu pistolul la picioare,
Cu sabia pîngă foale.
Nu ştiŭ, maică, nu ştiŭ dragă,
Nu ştiŭ somnul l-o lovit
O puşca l-o prăpădit
Că 'napoĭ n'o maĭ vinit [1])

186

Nicĭ aşa, maică, nu-ĭ bine
Să umblu din zi în noapte
Tot cu borneul pe spate.
Nicĭ aşa, Doamne, nu-ĭ bine
Să umblu din ţară'n ţară
Cu prefontul susuoară
Şi să umblu din sat în sat
Cu *prefontul* cel uscat.
Puşca şi curelele
Oboară-mĭ umerele.
Batăte 'mpărate, bată,
Cea jale-a feciorilor
Lacrimile maicilor! [2])

187

Vaĭ săraca cătana
Când aude porunca
Lasă lingura pe blid
Şi lasă plugu 'n ogor
Şi cu ochiĭ plinĭ de dor
Şi lasă nevasta grea
Vine vreme ş'o făcea
Şi pruncul umblă pe vatră
Nu ştie cine îĭ tată
Toată casa lăcrămează
Şi pe tatăl săŭ poftează [3])

[1]) Sfîrşitul în Iarnik-Bărsan p. 308. Variante la Tocilescu I., p. 363.
[2]) Hodoş, *Cîntece cătăneşti* p. 31.
[3]) Variante: Iarnik-Bărsan, p. 313: Hodoş p. 207, Bibicescu p. 127; Hodoş, «*Cîntece cătăneşti*», p. 28 Vezĭ şi No. din 172 col. Eminescu.

www.dacoromanica.ro

188

— Jele-ĭ Doamne cuĭ-i jele,
Jele-ĭ Doamne maiciĭ mele,
Că m'o crescut așa mare,
Haznă de mine nu are.
Da maĭ jele-ĭ luĭ Dumnezeŭ
După un voinic ca eŭ.

189

Mult mă mir, maică, de tine
De ce m'aĭ făcut pe mine,
Că nu mĭ-aĭ făcut nicĭ un bine,
Numaĭ de-a umbla pe lume.
Cînd vine Dumineca,
Că tu maică că-ĭ videa
Voinicaș de sama mea
Și ți-a arde inima
S-a arde cu flacăra
De-ĭ gîndi că's în bătaie.

190

Pasăre, pasăre vie,
Și tu poți fi mărturie
Că umblu țară pustie!
Pasăre din țara mea,
Spune către maică mea
Să nu-mĭ poarte hainele,
Nice ca să nu le vîndă
Numaĭ ca să le aprindă
Colo'n celea treĭ hotară
Să le deie foc și pară
Că io's în lume și 'n țară.

191

Draga mea cea primăvară,
Tu eștĭ dulce și amară.
Cînd primăvara sosește
Cătana la drum pornește,
Din bogăție ce-o are
Ia *borneul* pe spinare
Și pleacă la drumul mare.

www.dacoromanica.ro

Drumu-ĭ lung și *fleșterit* [1])
El pleacă tot amărît,
Ia lula și *duhănește*
Și cămeșa o cîrpește
Și curele *ferbelește* [2])
Și tot la mîndra gîndește
Și din graĭ așa grăiește:
Mîndră, mîndră draga mea,
Mult mă mir mîndră de tine
Ce pămînt negru te ține,
De nu vinĭ să vezĭ de mine.
— Ține-mă pămînt uscat,
Că socot că m'aĭ lăsat!
— De te-oĭ fi lăsat de bine
Să n'ajung ziua de mîne,
De te-oĭ fi lăsată eŭ
Topască-mă Dumnezeŭ·
Ca pe sĕul de berbece
Cînd îl puĭ în apă rece!
Da de m'eĭ fi lăsat tu
Topască-te Dumnezeŭ
Ca pe sĕul cel de oaie
Cînd îl punĭ vara'n tigaie
Și-ĭ daĭ foc cu flăcăraie.

192

Bată-l focu pe maiorul
Că mi-o soldățit amorul,
Bată-l focu pe 'mpăratul
Că mi-o soldățit bărbatul [3]).

193

Haide țară la hotare
Dela noĭ pănă la mare
Fie noapte, fie zi
Noĭ hotarul l-om păzi
Fie soare, fie ploaie
Nimenĭ nu se încovoae.

[1]) Plastern = a pardosi.
[2]) Färben = a vopsi, prin Banat.
[3]) Variante Hodoș p. 212 și *Cîntece cătănești* p. 33.

www.dacoromanica.ro

Cine vrea să ne cunoască
Vie 'n țara romînească,
Că așa l-om peptena
Decît lumea n'o uita.
Țara cere dela noĭ
Să fim harnicĭ la răsboĭ.

194

Fecioraș de greacă mare,
Frumoasă duducă are
Și aŭ scos-o de vînzare,
Negustori-ĭ o neguță
Turciĭ baniĭ numără
Eĭ din gură — așa zicea:
Să n'ajungă părinții
Să 'și maĭ vîndă copiiĭ,
Să privească tot creștinul
Pe-a cuĭ mînĭ își dă copilul,
Că eŭ am fost la părinți
Ca și luna printre sfinți
Și le-am fost de mîngîiere
Ca și luna printre stele. [1])

195

Codru-ĭ alb și frunza-ĭ neagră,
Nu vezĭ, mamă, cum mă leagă
Și mă duce la robie
Să-mĭ dea moartea de soție,
La pintenĭ de nouă fonți
Scoate-mă mamă de poți.

196

Fă-mă, Doamne, ce mi-ĭ face,
Fă-mă pana ruguluĭ
In clopul haĭduculuĭ,
Fă-mă pană pe *almariŭ*
Să fiŭ noră la crîșmariu.

197

Frunză verde Afion,
S'a dus bădița Ion
Și'a lăsat murgu'n pripon.

[1]) Var. Sevastos p. 232, 234.

www.dacoromanica.ro

Murgul paște și nechează
Puica plânge și oftează.
Tacĭ tu puică nu mai plînge
Nu vărsa lacrămĭ de sînge,
Căcĭ Ion o să te apuce
Și la maică-ta te-a duce
Când a face plopul pere
Și răchita vișinele
Și tînjala mugurele
Și protapul porumbele.
— Tacĭ bădiță nu maĭ zice,
Nu cum-va blestem să-țĭ pice
Căcĭ din casă-țĭ mă voĭ șterge
Și la maica mea voĭ merge
Ș'acolo te-oĭ blestema,
Foc din gură voĭ vărsa,
Și pe unde va pica
Chiar și iarba s'a usca.
Și dacă-țĭ va merge răŭ,
Curgă-țĭ sîngele pîrăŭ,
Iar de îțĭ va merge bine
Pice cartea de pe tine,
Ș-atuncĭ să gândeștĭ la mine.
Ș-o să te ajungă dor
Că ț-am fost mândră odor.
Leagă-țĭ doru'n băsmăluță
Răsădește 'n grădiniță,
Ca să creasc'un merișor
Și mîncînd să-țĭ fi' ușor. [1])

198

Ș-apoĭ legea codru ·des,
Că din tine n'oĭ să ĭes
Nicĭ călare nicĭ pe jos!
Tu ia-mă *Biță* călare
Că nu maĭ pot de picĭoare,
Că mi drumul gringuros
Nu maĭ pot merge pe jos.
Te-ar lua Biță, lua,
Dar mi-ĭ calul dintr'o Joĭ
Nu ne duce pe-amîndoĭ,

[1]) Sfîrșitul în numeroase variante.

www.dacoromanica.ro

Şi mi-ĭ calul dintr'o Marţĭ
Nu duce necununaţĭ.
Mi-ĭ calul de Vinerea
Nu ne trece Dunărea [1]).

199

Frunzuliţă ş-un burete,
Cîmpuşor cu ĭarbă verde,
Voinic umbra nu-şĭ maĭ vede,
Numaĭ păsărelele
Îşĭ umbresc aripele
Şi puica sprincenele
Şi voinicul armele.
Armele şi le punea
Şi din gură-aşa zicea:
Frunzuliţă ĭarbă mare
Ce m'aş ruga Dumitale
Ca la un frate maĭ mare
Să-ţĭ întind o aripioară
Să mi-o duc şi eŭ la ţară.

201

Frunzuliţă cimbrişor,
Bate murgul din picior
Să-ĭ pun şeaua binişor,
Să mă duc unde mi-ĭ dor.
Cu murgul lîngă popas
Eŭ a-sară unde-am mas,
Murgu trage la grăunţe
Şi voinicu la mîndruţe. [2])

202

Frunză verde de piperiŭ,
Noĭ am fost cinstiţĭ boeri,
Ne-a bătut un bărbieriŭ
Cu cureaua briciuluĭ
Tot de-alungul trupuluĭ.

[1]) Inceputul la Sevastos p. 112. *Şezătoarea* I, 114. Variantă din Ardeal:
Sue-mă, bade, călare
Că nu maĭ pot de picioare.
Biţă, la Canianu=Biţu, vezĭ p. 137, identic cu Ghiţă (Vezĭ «Biţă Cătănuţa»). Altă variantă la Tocilescu I, 237, 352. Alexandri, Blăstemul, p. 17.
[2]) Var. Sevastos, p. 142. Cp. «Murguleţ, căluţul meŭ» din colecţiile ardeleneştĭ.

www.dacoromanica.ro

Ni-a dat una, ni-a dat două,
Ne-a dat patruzecĭ și nouă,
Pîn' cea plesnit pelea 'n două.
Ne-am judecat la divan,
Judecata ține-un an
Și în pungă n'am un ban.
Ce folos de cușmă lungă,
Dacă nu's parale 'n pungă,
Maĭ bine maĭ rotunjoară
Și parale grămăgioară.

203

Mă mînă mama la muncă,
Eŭ merseĭ la stavă 'n luncă
Ș'aleseiŭ mînzul maĭ mare
Și mă suii pe spinare
Și eșiĭ în drum de țară
Și mă făcuĭ voinicel
Mînaĭ caiĭ în Ardel
Și păn într'unul i-am dat
Banĭ frumoșĭ am căpătat

204

Și pruncul, care e prunc
Paște-și calul seŭ în cîmp.
Feciorul care-ĭ fecĭor
Pe umăru-ĭ cu topor,
Căcĭ în sară calu 'nșală
Și mi-l scoate 'n cîmp afară

205

Pune-oiŭ șeaua pe murgu
Și oiŭ trece și codru,
Da oiŭ pune și chinga
Trece-oiŭ și la mîndra.
Doar oiŭ da brînca cu ea
Ș'oiŭ maĭ pune cincĭ groșițe
Să iaŭ naniĭ cărpuliță.

206

Puseĭ șeaua pe murgul,
Luaĭ drumul de-alungul.

www.dacoromanica.ro

Paşĭ-paşĭ-paşĭ murgule tare
C' ajungem în sat cu soare.
Bine pe noĭ că ne-aşteaptă,
Ţie *zobu* [1]) cu obrocu
Mi-e gura şi colacu [2]).

207

VARIANTĂ

Puseĭ şeaua pe murgu,
Luaĭ drumul de-alungu,
Murgul tare îmĭ păşea
Peste rîpĭ şi gropĭ săria,
Mă luaĭ, cotaĭŭ 'napoĭ
Văzuĭ Frînciĭ după noĭ
Ochiĭ'mĭ plîngeaŭ amîndoĭ,
Mă luaĭ, cotaĭŭ 'nainte,
Văd sînge păn' în ghenunche.

208

Slugă, slugă, măĭ Ioane,
Tu eştĭ slugă pe iubire
Cum ţi-oiŭ spune-aşa să fie.
Scoate şeaua din cămară
Şi 'mĭ înşală murgul iară
Că io-'s voinic de la ţară
Duce-moiŭ din ţară 'n ţară
Pînă'n dalba primăvară.
Aste împlini-le-voiŭ
La ţară cărà-mă-voiŭ.

209

Foae verde ruptă 'n cincĭ,
Plinu-ĭ codru de voinicĭ
La tot fagul cîte cincĭ.
Iar la fagul cel maĭ mare
Zace Badiul de lingoare
Cu mîndruţa la picioare,
Ce-l tot roagă să se scoale.

[1]) Ovăs.
[2]) Cp. Sevastos p. 52 «Frunzuliţă cimbrişor» şi p. 77. Acest «paşĭ, paşĭ, paşĭ...» revine în poesia populară din Muntenia în forma următoare:
«'ndeamnă, 'ndeamnă murguleţ
Să sosim la târguleţ»
Rădulescu-Codin p. 76; Tocilescu I, 1 p. 338.

www.dacoromanica.ro

— Morĭ, bădiță, orĭ te scoală
Nu-mĭ maĭ da și mie boală,
Că de cînd te cat mereŭ
Știe Domnul Dumnezeŭ;
De cînd staĭ sub fag culcat
M'am urît, m'am săturat
Paturile așternînd
Perinele tot mutînd
Cînd la cap, cînd la picioare,
Cînd la umbră, cînd la soare!
— Mîndro, mîndrulița mea,
Eŭ atuncia m'oĭ scula
Cînd tu mie mi-ĭ aduce
Apă rece din Dunăre,
Sloiŭ de gheață din țermure,
Cireșe din doĭ altoĭ
— Mîndra din graĭ își grăia:
Apa rece s'o 'ncălzit
Cireșele s'o trecut.
Iară el din graiŭ grăia:
— Mîndră, mîndrulița mea,
Mare eștĭ, puțin pricepĭ,
Sloiŭ de ghiață-'s buzele
Cireșe din doĭ altoĭ,
Mîndro-'s ochișoriĭ tăĭ [1]).

210

Frunză verde de cicoare,
Toată lumea-ĭ la răcoare
Numa eu-s la închisoare,
La Iașĭ în temnița mare,
Cu doĭ butucĭ în picioare.
Frunzuliță de negară,
Am primit-o veste-a-sară
Că și puica-ĭ la opreală,
La opreală părintească
Pentru fapta voinicească.
Ea din ochĭ negri-o lăcrimat,
Din guriț'o cuvîntat:
— Nu mă bate mămucă,
Nu mă mustra tătucă

[1]) Variante la Hodoș p. 76 și 78. Gr. Sima, în *Convorbiri* XV p. 228, e vastos, «Luncă, lunca», p. 1?7 și Tocilescu I. p. 347, 785.

www.dacoromanica.ro

Că voĭ spune:
Unde-am însărat,
Cine m'o 'nșelat,
Un voinicel nant
Nant și princenat,
Sprincenile luĭ
Pana corbuluĭ,
Ochișoriĭ luĭ
Mura cîmpuluĭ,
Fețișoara luĭ
Spuma lapteluĭ,
Mustăcioara luĭ
Spicul grîuluĭ,
Coaptă la răcoare
Ne-ajunsă de soare
Coaptă la pămînt
Ne-ajunsă de vînt...
Vinde-ți mamă rochița
Și-mĭ deschide temnița,
Vinde-ți mamă papuciĭ
Și-mĭ deschide butuciĭ,
Ca să ies la codru des
Și din el să nu maĭ ies,
Numaĭ sara la poticĭ
Să culc mîndre și voinicĭ,
Să-mĭ fac banĭ de cheltuială
Și straie de primeneală.

211

Frunză verde lemn uscat,
S'a dus Iancu la vînat
Să vîneze-o căprioară,
Căprioară roșioară
Și pe la bot albioară.
Căprioară n'a vînat
Iancu singur s'a 'mpușcat.
Bucură-te mănăstire
Că Iancu vine la tine.
Nu vine să fericească
Ci vine să putrezească.
Creșteți florĭ și 'mbobociți
Că mie nu-mĭ trebuiți,
Creșteți florĭ marĭ cît gardul
Că eŭ mĭ-am trăit *vrebatul* [1]).

[1]) Cu altă întorsătură la Tocilescu I p. 819.

www.dacoromanica.ro

212

Dintre lucĭ, dintre prelucĭ
Petrișorule ce strigĭ?
Nime'n lume nu-l aude
Decât maică-sa din curte
— Saŭ boiĭ i-aĭ prăpădit
Saŭ cămașa ți-aĭ negrit?
— Nicĭ boiĭ n'am prăpădit,
Nicĭ cămașa n'am negrit,
Da m'am culcat ș-am adormit
Sub un mĕr mândru'nflorit
Cu floarea păn' în pământ.
Galben șarpe mĭ-a venit
M'a înghițit pe jumătate,
Jumătate nu mĕ poate
De curele *țintelate*,
De cuțite *vaicarate* [1]).
De-mĭ eștĭ maică cu dreptate
Bagă mîna și mă scoate.
— Ba io mâna n'oĭ băga
Ca mă tem că m'a mînca,
Că dacă-a fi țara în pace
Petrișorĭ eŭ mi-oĭ maĭ face.
— Sorioară, Dumneata,
Bagă mîna daca-ĭ vrea
— Ba, io mâna n'oĭ băga
Că mă tem că m'a mînca,
Că dac'a-fi lumea 'n pace
Maica Petriĭ mi-a maĭ face.
— Puiculiță, Dumneata,
Bagă mâna dacă-ĭ vrea.
— Eŭ mînuța oĭ băga
Dacă tu le-ĭ sîngera.
. . . . Cum oĭ scăpa
Să crezĭ că li-oĭ sîngera. [2])

213

Frunză verde de alună,
Sara 'n codru, icĭ pe lună,

[1]) Ascuțite tare. Nota luĭ Eminescu.
[2]) Variante la Bibicescu p. 8-12; Sevastos p. 85-86 și p. 180 Rădulescu-Codin, «Milea» p. 267; Tocilescu I p. 29 și 30, indeosebĭ varianta din Transilvania culeasă de I. Binig în col. Tocilescu p. 1070.

www.dacoromanica.ro

Mi se plimbă-un voinicel
Cu cojocul contașel
Cu cujma neagră de miel, [1])
Se plimbă încetișor,
Cu pasul luĭ cel ușor
Și-a ajuns la Cucul mare
Care veni către vale.
La tulpina nuculuĭ
Cîntă mama cuculuĭ,
Așa cînta de frumos
De se pleacă crengile 'n jos
Da nu cînta mama cuculuĭ
Ci mîndruța smeuluĭ
In valea nuculuĭ.
«Frunzuliță busuioc,
M'o scăldat mama'n apă de foc
Să rămîn fără noroc,
M'o scăldat în apă de spinĭ
Să rămîn pintre streinĭ;
M'o scăldat în apă de iaz
Să fiŭ în lume de necaz ;
M'o scăldat în apă de surcele
Să trăiesc în lume cu jele.
Și voinicu-o auzia,
Inima ĭĭ se rupia
Și la dînsa alerga
Și în brațe o lua.
Palașul el și-l scotea
Pe smeŭ bucățĭ tăia,
Și pe dînsa o lua
Și foarte bine trăia.

214

Și cînd acasă sosiam
O cărticică găsiam,
Cărticică o spărgiam
De bănat maĭ că *pomniam*.
Apoĭ mă luaiŭ pe cale,
Pe o cale lungă tare,
Și la vamă ajunseiŭ

[1]) Vezĭ asemănarea din Canianu p. 237 «Frunză verde păltinel»...

www.dacoromanica.ro

Și către vameș ziseiŭ:
— Heĭ podariŭ, podariŭ de vamă
Am să fac cu tine samă.
Cîtu-ĭ prețul poduluĭ?
— «Prețul poduluĭ e mare
De la tin' nu cer parale
Num'o țîr de gurișoară
Dai-mĭ, dalbă fetișoară.
— «Cât am venit din Bănat
Gură la nime n'am dat,
Ș'oiŭ merge pân'la Ciaba
Gură la nime n'oiŭ da,
Maĭ bine m'oĭ desculța
Și prin apă m'oĭ băga;
De mi-a fi peirea'n apă,
Intra eĭ urită matcă
Trageți toate clopotele
In toate sătușele,
C'a perit fată fecioară
Pentr'un pic de gurișoară,
Să-ĭ meargă vestea în țară.

215

Peste Mureș peste Tisă
Este-o nănuliță 'mprinsă
Cu lacrămĭ pe alba-ĭ față
Cu un pruncușor în brață.
Ea amar se tînguia
Pruncușorul tot plîngea.
Plînsul luĭ mi se lăția
Și pre ia că mi-o întîlnia
Doi-spre-zece tâlhăreĭ
Și *hotnogiul* [1]) dintre eĭ
Către ea
Așa grăia:
— «Nană, nănulița mea
Țipă pruncul foculuĭ
Suĭ cu mine codruluĭ.
— «Eŭ pruncul nu l'oĭ țipa,
Ci de cumva ne-ți scăpa,
După voĭ că m'oĭ lua
Cu pruncul în sus pe munte.
— Haide dară că te-om duce!

[1]) Sublocotenentul.

www.dacoromanica.ro

216

Dede-mĭ mama o vărguță
Să mîn vacile 'n ciurdută,
Eu ciurduța n'o aflaiŭ
Ci-aflaiŭ o pană de raiŭ,
Și penuța ce-am aflatu
De loc se crepă în patru;
Aflaĭ alta pliscoiată
Ș'o puseiŭ la gură 'ndată,
Începuĭ tare-a striga
Nime nu mă auzia,
Numaĭ mîndrul păcurar
Ce ședea colo 'n umbrar
— Păcurar din ceea față
Haĭ acasă de mă 'nvață!
El acasă îmĭ venia
Și pre mine mă 'ntîlnia,
Eŭ tare mă bucuram
Penișoara luĭ o dam;
Și în *clop* că și-o punea
Și atuncĭ așa grăia
«Puiculiță, draga mea
«Vara viĭ, vara te ducĭ
«Și nimica nu-mĭ aducĭ
«Numaĭ sînul plin de nucĭ
«Și poala de mere dulcĭ.
»Tu le-aducĭ, tu le mănîncĭ
«Cu fecĭoriĭ satuluĭ
«Cu slugiĭ 'mpăratuluĭ».

217

Oltule, rîu blăstemat,
Ce viĭ mare turburat
Și cu sînge-amestecat?
Or la coadă te-a plouat,
Or *vre-un mal ți s'a surpat*,
Or pe mîndra mi-a 'ngropat.
— Nici la coadă n'a plouat,
Nicĭ un mal nu s'a surpat,
Dar ți-e mîndra, mărĭ, pe pat.
Dar voinicul ce-mĭ făcea,
Tare că se spăimînta
Și spre casă că pornia,

www.dacoromanica.ro

La murgul în grajd intra
Și tare mărĭ-'mi ofta.
Șeaua pe el cînd punea
Afară că mi-l scotea
Și cruce mări-'șĭ făcea.
Picioru 'n scară 'mĭ punea
Și spre Olt că mi'șĭ pornia,
La margine c'ajungea,
Cruce, mări, că-șĭ făcea
Și luĭ Murgu că-ĭ zicea:
Iațĭ murgule drumulețu
Păn la ăl mare Olțeț!
Murgu mărĭ în Olt intra
Pe lat mări se punea
Și la margine-l scotea
Nițel că se odinea
Drumul frîuluĭ dedea
La mîndră că 'mĭ ajungea.
Indată că ce sosia
Pe mîndră că mi-o vedea
La biserică-o ducea
Și luĭ tot ĭĭ se părea
Că din cap se ridica
Și el de s'apropia
El din gură că-ĭ grăia:
Scoal' mîndro, mîndruțo fa
Ca să maĭ vorbim ceva!
El vede că nu se scoală
Mare jale l'împresoară [1]).

218

Frunză verde de curechiŭ,
Gheorghieș[2]) fecior de grec
Vinerĭ mă-sa l-a făcut
Și spre Simbăt'a crescut
Duminecă s'a 'nsurat,
Lunĭ la oaste l'a luat
Și 'n răsboĭ l-a și băgat.

[1]) Începutul vezĭ la Alexandri, p. 284 G. Dem. Teodorescu 320. Canianu XXVI (vezĭ și nota). Rădulescu-Codin, p. 91.

[2]) In cîntecele poporale din Moldova (col. Sevastos) *Gheorghieș* e numele ce-l maĭ frecvent al flăcăilor îndragostiți. De asemenea și în Oltenia (Vezĭ colecția Rădulescu-Codin). Varianta în *Șezătoarea* II, p. 7.

www.dacoromanica.ro

El tare s'a supărat
Maicii sale a cuvîntat:
«Maică, măiculița mea,
Eu te jur pe legea ta
Ca să-mĭ ții nevasta bine
Cu zăhar și cu smochine,
Cu pîne de grîŭ curat
Cu vin roșu nestricat,
Cu colac în lapte dulce,
Doar la mă-sa nu s'o duce.
Cînd cătană m'aŭ luat
Să slujesc pe împărat
Nouă anĭ și nouă lunĭ
Și pe-atîtea săptămînĭ,
Șapoĭ iar s'a înturnat
Și nevesti-a cuvîntat:
— Nevastă, nevasta mea
Aniĭ cînd i-oĭ împlini
Eŭ la tine oĭ veni.
Gheorghe aniĭ și-a'mplinit
Și acasă n'a venit,
Nevasta s'a logodit
Că credea cum c'a murit,
Socru săŭ trist și 'ngrijit
S'a gătit și s'a pornit
Și s'a dus în deal la vie
Doar Gheorgheș o să maĭ vie.
Și cu Gheorghe-al săŭ iubit
Pe-a sa cale s'a 'ntîlnit,
S'a întîlnit și l'a văzut
Dară nu l-a cunoscut.
— Bună cale, moș bătrîn!
— Mulțumesc, voinic străin!
— Moșule, te-aș întreba
De ceva de m'aĭ ierta,
Să nu-țĭ fie cu bănat
Unde sună pușca 'n sat?
— Ia sună la casa mea
Că mărit pe noră-mea.
— Moșule, dar cine-o ia?
— Feciorul luĭ Bezedea!
Gheorghieș fața 'nroșește,
Șapoĭ mi se 'ngălbinește

www.dacoromanica.ro

Și pe murgu-ĭ se avîntă
Și bătrînuluĭ cuvîntă:
— Tată bun, tătuțul meŭ,
Eŭ sunt Gheorghieș al tăŭ
Suĭ pe cal și dumneata
Și îndat' om alerga.
Cuvîntă și se porni
Și la poartă că sosi
Cu picioru 'n ea isbi,
Și cînd murgu a-nechezat
Toțĭ meseni s'aŭ sculat
Iar Gheorghe li-aŭ cuvîntat:
— Staț meseni, nu vă sculați,
Staț meseni și ospătați!
Insă mîndra mea frumoasă
Să se scoale de la masă
Poarta 'n grabă să-mĭ deschidă
S'o sărut și ea să-mĭ rîdă.
Și cu grabă să grăbiască
Murgul să mi-l priponească
C'o sfăruță de mătase
De la mîndra mea din casă,
C'o sfoară de ibrișin
Dela mîndra mea din sîn. [1])

219

Frunzulița maculuĭ,
Colo'n culmea dealuluĭ,
La tulpina brazilor,
Pe drumul tălharilor,
Văd, cînd ochiĭ îmĭ ridic,
O nevastă cu prunc mic
Cu prunc mic nebotezat
Părăsită de bărbat.
Și cum plînge, cum suspină,
Frunza codruluĭ o 'ngînă:
— «Ardă-l focul blăstămat
Cum s'a dus și m'a lăsat,
Ardă-l focul ticălos
Cum mi-a fost necredincios,

[1]) Variante la *Sevastos* p. 246 «Frunzuleană grîŭ mărunt». Ibidem p. 248. Tocilescu I, p. 356, 362.

www.dacoromanica.ro

Bată-l mila de la mine
Cînd i-a fi 'n lume mai bine,
Bată-l lacrămile mele,
Bată-l gîndurile grele...
Șapoĭ ia copilu 'n brațe
Cu lăcrămĭ ferbințĭ pe față
Și ĭĭ zicea 'ncetișor:
Nani, nani puișor!
Că mama îți va găta
Colibuță de nuiele,
Pătuleț de floricele,
Și cînd vîntul va bori
Dulce mi te-a adormi,
Și cînd vîntul va sufla
Iarăș te va deștepta
In temeiul codruluĭ,
Pe drumul tîlharuluĭ.

220

Frunză verde, frunzuliță,
O tînără copiliță
Mîndră ca o garofiță,
Cu ochiĭ la cer cătînd
Din gură șoptea, grăind:
Jură lună, jură soare,
Jurați stele lucitoare
Că-s copilă nepătată,
Cu nimica vinovată.
Jură lună pentru mine
Că n'am dragoste cu nime.
— Ba, noĭ dragă, n'om jura
Las' să jure maică-ta,
C'aĭ petrecut cu dînsa
— Jură, mamă, pentru mine
C'am fost pururea cu tine.
— Draga mamiĭ n'oĭ jura,
Sufletul n'oĭ lăpăda
Că ș'asară te-am văzut,
Te-am văzut, te-am cunoscut
Cum ședeaĭ în piepteraș [1])
Sub umbră de mărăraș
In brațe la Dumitraș,

[1]) Gard de trestie, făcut a da umbră și a apăra de gobăĭ straturile cu florĭ. *Nota* luĭ Eminescu.

www.dacoromanica.ro

Sub un *corciŭ*[1]) de rosmarin
In brațe la Constantin.
Și eĭ te stringeaŭ în brațe,
Te sărutaŭ cu dulceață,
Te țineaŭ pe ghenuchele,
Te hrăneaŭ cu alunele.
— Jură mamă pentru mine
Să nu rămîn de rușine.
Măsa 'ncepe a jura,
Soarele-a se 'ntuneca,
Luna 'n sînge-a se schimba
Și pămîntu-a tremura.
— Vezĭ, copilă, fapta ta
Prăpădi pe maică-ta !

221

Frunză verde baraboĭ,
La moară la Dorohoĭ
Merge-un car cu patru boĭ
Incărcat cu păpușoĭ.
Dinapoia caruluĭ
E ciocoiul satuluĭ
— Bun ajunsul, măĭ țărane!
— Nu-ți mulțămesc, măĭ cucoane!
— Măĭ țarane, tu eștĭ beat!?
— Latri, ciocoĭ gulerat,
Eŭ de-aseară n'am mîncat
Și tu zicĭ că eŭ îs beat!
Și ciocoiul satuluĭ
Cu năravul draculuĭ
Pune mîna pe oblînc,
Alt' o bagă 'n sîn adînc,
Și scoate-un bicĭ plumbuit,
Plumbuit, răsplumbuit.
Ș'-avîntîndu-l într'o parte
Trage la țăran pe spate
Trage una, trage două,
Trage mereŭ pîn' la nouă.
Ear țăranul satuluĭ,
Cu năravul draculuĭ,
Bagă mîna pe sub scoarță

[1]) Corciu = tufa. *Nota* luĭ Eminescu.

www.dacoromanica.ro

Și scoate-o măciucă groasă,
Groasă, groasă, ciotoroasă
Și-avîntîndu-o *în late*
Trage la ciocoĭ pe spate,
Trage una, trage două,
Trage patruzecĭ și nouă.
— Măĭ Ioane Bălăbane,
Răŭ mă dor cele ciolane,
Dă-mĭ rachiŭ de treĭ parale
Să mă ung eŭ la spinare
Că-un țăran m'a bătut tare.
— Așa-ți trebuĭ, măĭ cocoane
Nu te 'ncepe c'un țăran
Că ș-așa el ți-ĭ dușman;
Căcĭ țăranul cînd te bate,
Zacĭ un an și jumătate. [1])

222

Viță Cătănuță

Pe culmița dealuluĭ,
Dealuluĭ Ardealuluĭ,
Primblă-mi-să mări primblă,
D'ali cine mi se primblă?
D'ali Viță cătănuță
Cu a luĭ dalbă de mândruță,
Cu doĭ banĭ în buzunariŭ
Cu doĭ-spre-ce lăutarĭ
Și cu patru călușeĭ
Încărcați de gălbineĭ,
Cu mândra pe lîngă eĭ.
Vița din graiŭ că-mĭ grăia:
— De cînd, mîndro, te-am luat,
Nicĭ un cîntec n'aĭ cîntat,
Și-acuma-ĭ anu 'ncheiat.
Ia să-mĭ cînți un cînticel,
Măcar cît de mititel,
Să-mĭ ascult un ceas la el».
Frunză verde șoralea,
Mîndra din graiŭ-mĭ grăia:
Bucuros că ți-aș cînta,

[1]) Var. Sevastos p. 317, G. Dem. Teodorescu p. 296, Alexandri 41. 250. Tocilescu I p. 135.

www.dacoromanica.ro

Dar mi-ĭ portul femeiesc,
Și mi-ĭ glasul voinicesc.
Cînd oiŭ prinde a cînta
Munții s'or cutremura,
Fagiĭ marĭ s'or legăna,
Vetrele s'or despica
Apele s'or turburà
Fîntîna din Peșterea...
Potera ne-a auzi,
Inainte ne-a eși,
Că-ĭ o matcă de voinicĭ
Peste patru zecĭ și cincĭ,
Și o matcă haiducească
Peste patru-zecĭ și șase,
Și pre mine m'or lua
Și pre tine te-or tăia,
Ce haznă, Viță-ĭ avea?»
— Nu te teme mândra mea,
Pînă-ĭ fi pe mâna mea,
C'oiŭ fi eŭ de te-oĭ ținea.
Cîntă mîndră cîntecul
Că mi-ĭ drag ca sufletul.
Mîndra 'ncepe a cîntà
Munții se cutremurà,
Fagiĭ marĭ se legănà,
Pietrele se despicà,
Apele se turbura,
Fîntîna din Peștera,
Și potera îĭ auzià,
Inainte le eșià,
Și din graiŭ așa grăia :
— Aleĭ Viță căță̆nuță.
Ce-aĭ cotat tu pe aice
De ne'ncurcĭ tu florile,
N'aŭ hodină oștile.
Ia dă-ți tu Viță vama !
Viță din graiu-'și grăia :
— Ce fel de vamă'ți-aș da ?
— Să-ți daĭ, Viță pușca ta.
— Pușculița nu mi-oĭ dà
Pînă capul sus mĭ-a sta,
Că mĭ-a dat-o tatăl meŭ
Să păzesc de capul meŭ.

www.dacoromanica.ro

— Ia dă-ți tu Viță vama!
— Ce fel de vamă ți-aș da?
— Să-ți daĭ Viță pistolul.
— Io pistolul nu l-oĭŭ da,
Pînă capul sus mĭ-a sta,
Că-l am del'un cumnățel
Să-mĭ apăr trupu cu el.
— Ia da-ți tu Viță vama!
— Ce fel de vamă ți-aș da?
— Să-ți daĭ Viță sabia!
— Io sabia nu oiŭ da,
Că mi-o dat-o frate-meŭ
Să-mĭ păzesc eŭ capul meŭ.
— Ia dă-ți tu Viță vama!
— Ce fel de vamă ți-aș da?
— Să-mĭ daĭ Viță pe murgu.
— Eŭ pe murgu nu l-oiŭ da,
Că mi l-o dat socru-meŭ
Să-mĭ poarte trupșoru meŭ!
— Ia dă-ți tu Viță vama,
Fie-mĭ curvă maică-ta!
— Ce fel de vamă ți-aș da?
— Să-ți daĭ viță pe mîndra!
— Eŭ pe mîndra nu oiŭ da
Avradina Satana,
Hudi, basama leuca!
— Daleĭ Viță Cătănuță
Gată-te să ne luptăm
In săbiĭ să ne tăiem,
Zi de vară
Pînă'n sară
Că e zi de primăvară
Și e lupta maĭ ușoară.

Și de luptă s'apuca
Cu foc mare se lupta
In săbiĭ că se tăia.
Vița din gură grăia:
— Mîndră, mîndrulița mea
Descinge-ți puținel brîu
Și-mĭ ține murgul de frîu,
Că-mĭ pune capul Codrean,
Al meŭ și al tăŭ dușman.

www.dacoromanica.ro

Frunză verde șoralea
Mîndra din gură grăia:
— Ba io nu ți l-oiŭ ținea.
Dintre voĭ care-o răsbi,
De bărbat eŭ l-oiŭ primi.

Vița răŭ se mînia,
Intr'un picior se 'ntorcea
Palosul iute scotea
Și capete reteza,
Tot polog că mi-ĭ făcea.
De galbenĭ îĭ culegea
Și 'n dăsagĭ că mi-ĭ băga
Și pe murgu-ĭ arunca
Și din gură așa grăia:
— Pleacă curvă nintea mea,
O veĭ vrea, o nu veĭ vrea
De nu, dracu să te ia!
C'astă vară mĭ-am cosit,
Cîte clăi că mĭ-am clăit,
La toate vîrf am făcut,
Numaĭ una mĭ-am lăsat
Cu capul tăŭ vîrf să-ĭ fac.
Frunză verde șoralea
Mîndra din gură grăia:
— Iartă, Viță, greșala!
Poale lungĭ și minte scurtă,
Femee nepricepută.
— Eŭ greșala ți-oiŭ ĭerta
Capul tăŭ cînd l-oiŭ tăia.
Și palosul mi-l scotea,
Capul mîndreĭ mi-l tăia,
Tot mușcăturĭ îl făcea
Și pe drum c'o risipea.
Numaĭ țițele lua
Și-n buzunar le băga,
Și pe murgu 'ncăleca
La soacră-sa se ducea:
—Bună-ziua soacră-mea!
După masă se punea
Ș'un *cop* de vin îmĭ cerea
Soacră-sa din graiŭ grăia:
— Viță, Viță dragul meŭ
Cum ți-ar sta ție de bine
De-ar fi și mîndra cu tine.

www.dacoromanica.ro

Viță din graiu-și grăia:
— Dă-ne soacră carne grasă
De la mîndra cea frumoasă,
Fierbe de sară cu varză.
Soacră-sa nu pricepea
Carnea cu varză fierbea
Și dinainte-i aducea.
El din graiŭ așa grăia
— Mîncă și tu soacra mea
Carne de la fie-ta,
Aradina Satana
Udri basama leuca!
Curva-ĭ fost și Dumnia-ta
Curv'a fost și fata ta!
Și paloșul mi-l trăgea
Capul soacră-sa tăia
Și averea i-o lua
Și-n desagĭ că mĭ-o băga
Și pe murgu-o arunca
Și din graiŭ așa grăia:
— Haĭdați feciorĭ după mine
Să vă 'nvăț a trăi bine
Să vă duc pe la strîmtorĭ
Să vă iaŭ la gălbiorĭ,
Că-s maĭ ușorĭ la purtare
Și-'s maĭ sprintenĭ la schimbare [1])

(*Gura-Rîuluĭ* [2]).

[1]) Variante: Rădulescu-Codin, Ghiță Cătănuță, p. 274. G. Dem. Teodorescu, p. 631 (vezĭ și nota de la această pagină). Bița Cătănuță la Tocilescu I, p. 173. 1065, 1247 (aicĭ Vița Cătănuță), Alexandri, 97. (Vidra) p. 24 (Păunașul codrilor). Sevastos 302 (Vidra). Hodoș, «Conv. Lit.» XXXV (Vidra).

[2]) Gura Rîuluĭ, sat muntos lângă Sibiiu, admirabil situat.

www.dacoromanica.ro

III. CHIUITURI. SATIRICE.

223.

Măĭ bădiță, păr sucit,
Șezĭ la noĭ dac'aĭ venit,
Decît vinĭ și ear te ducĭ
Maĭ bine te-aș vede 'n furcĭ.[1])

224.

Bade, trandafir subțire
Vrut-aĭ să mă scoțĭ din fire.
Dar badea din graĭ grăia:
Eŭ sunt trandafir frumos
Și din fire nu te-am scos.

225.

Măĭ bădiță, băiat prost,
Dar asară unde-aĭ fost?
C'a vint altul maĭ frumos,
Maĭ frumos și maĭ subțire
Nu ca tine-un prost din fire.[2])

226.

Bate, Doamne, ceĭ doĭ plopĭ
Din țarina de la popĭ
Și bate și pe ceĭ doĭ
Din țarina dela noĭ.

[1]) Alexandri p. 370.
[2]) Inceputul v. Tocilescu p. 1289.

www.dacoromanica.ro

227.

Mă miram ce-mĭ place mie:
Mărul roșu de la vie,
Bădiță de omenie.
Mă miram că ce mi-ĭ drag:
Mărul roșu pădureț
Bădița cu părul creț.[1])

228.

— Țucu-ți nană gura ta.
— Macar o țucĭ, macar ba;
— Țucu-ți nană ochiĭ teĭ.
— Țucă-ĭ bade-o amîndoĭ..

229.

— Rămîĭ puică sănătoasă
Ca o garoafă frumoasă.
— Du-te bade sănătos
Ca un trandafir frumos.[2])

230.

Mă cutremur cînd gîndesc
Cu puica să mă 'ntîlnesc,
Două vorbe să-ĭ vorbesc
Inima să-mĭ răcoresc.

231.

Ce mi-ĭ drag mie în lume:
Cărările prin pădure,
Cautînd cu mîna mure.
Și mi-ĭ drag pomul cu prune
Și omul cu vorbe bune.
Și mi-ĭ drag nucul cu nucĭ
Și omul cu vorbe dulcĭ.

232.

Dragă de eștĭ albineață
Ce te țiĭ așa măreață
Că și eŭ sunt albineț
Nu mă țin așa măreț.

[1]) Variantă «Convorbirĭ» XVII p. 354.
[2]) Var. Hodoș p. 211.

www.dacoromanica.ro

233.

Ucigă-te crucea, drace,
Cum nu lași dragostea 'n pace!
Ce tot umbli ca s'o stricĭ?
Ce bătaie-aĭ să mănîncĭ!

234.

Foaie verde ș-o cucută
De dragostea mea cea multă
Mi-a căzut lumea urîtă.

235.

Că mi-e mîndra frumușică
Vedea-o-aș în bătătură
Să sbiere ca o nebună,
Și eŭ, dragă, peste drum,
Să sbier ca și un nebun!

236.

Vino nană, cînd te rog,
Că la toamnă pot fi rob,
In temnița Nistruluĭ
In fundul pamîntuluĭ.

237.

Aci-ĭ loc de gura veche,
Sărutu-vă 'n gura *fetche*;
Aci-ĭ loc de gură nouă
Sărutu-vă p'amîndoua,
Și pe una
Totdeauna.

238.

Bun e locul de jucat
Zăŭ mă tem de răsturnat,
Bun e locul de învîrtit
Zăŭ mă tem de prăvălit.

239.

Maĭ încet măĭ băiețele
Maĭ încet cu copila
Că nu-ĭ nora mîni-ta,
Ci-ĭ a istuĭ de colea,
Acuș vine și ți-o ia!

www.dacoromanica.ro

240.

Lele-a draculuĭ să fi,
De nu-ĭ merge, nu te 'mbiĭ,
Pe cărarea fîntînii
Să-mĭ stingĭ focul inimii.

241.

Frunză verde ismă creață
Duminecă dimineață
La Dorohoĭ în cea parte
Se plîng mîndrele de moarte.

242.

Vecine, dragă vecine
Nu lăsa
Nevasta ta
Să spele cămășĭ la vale
Că-ĭ prea albă la picioare:
Cîndu-ĭ văd picioru gol
Staŭ în loc să mă omor

243.

Pe ulița *ceĭ* domniască
Este-o albă de nevastă,
Vrea birăul s-o iubiască,
Da-o iubi el pe drac*u*
Că l-o întrecut alt*u*.

244.

Supărată-ĭ nana mea
Că n'are cu cine beà.
Da maĭ supăratu's eŭ
Că nu am vinars să beŭ.

245.

Vîntul bate scolăie
Cîrpa nani-ĭ roșie
Vîntul bate, leagănă
Cîrpa naniĭ galbenă.

245.

Cine vrea să mă pețească,
Margă la tata de mă ceară

www.dacoromanica.ro

Că părinții-mĭ poruncesc
Cu urît să nu trăesc,
Că-s o floare după mare
Cine-mĭ coată-'n față moare.

247.

Mă mînă mama la moară,
Mă întîlnii cu o fecioară,
Mă țipaĭ să o sărut,
Ea mă puse la pămînt.

248.

Zise mama către mine
Să nu daŭ gură la nime,
Dară dracul poate face
Să nu daŭ la cine-mĭ place [1]).

249.

Țucĭ, țucĭ, țucĭ,
Prin butucĭ
Mîncare-aĭ pîne cu nucĭ.

250.

Fie dracu supărat
Pîn' or trăi crîșme 'n sat.
Că oĭ bea la care-oiŭ vrea
Și-oĭ plăti cînd oiŭ putea.

251.

Vaĭ de mine, mor de cald
Și n'am apă să mă scald.
Mă duseĭ la lacul sec
Era gata să mă 'nnec.

252.

Bădișor ca bade-meŭ,
Nu-ĭ cît ține Dumnezeŭ.
Că-ĭ și dascăl și *birăŭ*
Și-ĭ pristav la *făgădăŭ*.

[1]) Hodoș p. 183, Tocilescu p. 942.

www.dacoromanica.ro

253.

Ce haznă bade de tine
Că îmbli alb și schimbat,
Și trăiești tot supărat.
Da io-s neagră și smolită
Și trăiesc tot veselită.

254.

Pînză, pînză, fă-te mînză
Și te du la mama'acasă
Și rînchează, doar te-a țasă.

255.

Acuma mi-ĭ iarba crudă
Unde calcĭ
Urmă facĭ,
Unde șezĭ
Urmă vezĭ [1]).

256.

De m'ar chema Nicodin
M'ar băga fetele 'n sin;
Dar pe min' mă chiamă Marcu
Fug fetele ca de dracu.

257.

Hopa, hopa,
Ce-o zis popa,
Că mi-o zis ca să mă 'nsor,
Dar de fete nu mi-ĭ dor.

258.

Cârțo, cârțo, patule,
Ce facĭ, blăstămatule?
Mișcă, mișcă din călcîe
Ca moara din căpătiie.

259.

Bea, bea, bea săracă gură
C'a plăti iapa cea sura,
Care paște 'n cărătură.

[1]) Probabil un fragment dintr'o poesie mai mare. Vezĭ Tocilescu I, 1 p. 306.

www.dacoromanica.ro

260.

Strugurii se coc în vie,
Vinul se bea 'n Veneție
Cu nanele ce-mi plac mie.

261.

Place-mi mie 'n crișm' a bea
Tot pe calul altuia,
Dar puseĭ picioru-n scară .
C'oiŭ bea Joi de către sară.

262.

Bere-aș vin din oala veche
Cu nanele su *păretche*,
Și-aș bea vin din oală nouă
Cu nanele amîndouă.

263.

Cu cît beaŭ, cu-atît mă iaŭ.
Cu cît beaŭ, mă 'nveselesc
Cu-atît mă răcoresc.
De n'aș bea, n'aș veseli
Pe loc mam' aș nebuni [1]).

264.

Du-mă Doamne și mă pune
Unde-i *palinca* de prune
Ș'un șir de nănuțe bune.
Ie-mă Doamne și mă adă
Pînă la Pîncota albă [2])
C'acolo's nane grămadă
Și maĭ mare și maĭ micĭ
Cumu-s bune de voinicĭ. [3])

265.

Doamne, Doamne, dă-mĭ banĭ,
Că nu-ĭ *berem* cu țiganĭ,
Că i-om be cu oamenĭ marĭ.
Că țiganĭ beaŭ sculele
Popiĭ patrafirele.

[1]) Asemănare cu Canianu 1.
[2]) Pîncota, comună mare romînească lîngă Arad.
[3]) Vezĭ Tocilescu I. p. 883.

www.dacoromanica.ro

266.

Țurcă, țurcă,
Rea de furcă,
Pune furca și te culcă
Și te scoală somnoroasă
Vii găsi cînepa toarsă.
Dar cînepa cînd s'a tors?
Scoborînd pe scară 'n jos,
Tot cu *știucu* de slănină
Și cu blidul de făină [1]).

267.

Strigă-mă țara talhariŭ,
Iară nana că's drumariŭ.
Strigă-mă țara că-s fur,
Iară nana că-s om bun.
Strigă-mă țara că-s lotru
Iară nana că-s om șodu.

268.

Vaĭ de mine ce-mĭ trag eŭ
Ca-un bătut de D-zeŭ,
Trag la răŭ ca altu 'n bine
Dar așa mi se cuvine.
Trage săraca muere
La lipsă și neavere.

269.

Bărbatul mi-ĭ blăstemat
Cînd vine sara din sat.
Nu coată cine-ĭ în pat,
Ci se culcă și su pat.
Cîte perne sunt în pat
Toate cad la el pe cap.

270.

Frunzuliță de-alămîie
La Iașĭ la Mitropolie
Este-un fecioraș de scrie,
Toată ziua scrie cărțĭ
Noaptea le pune pecețĭ
Le trimite în toate părțĭ.

[1]) Nemțescul *Stück* = bucată. Tocilescu I. v. p. 440 și 441.

www.dacoromanica.ro

271.

Orb am fost eŭ la vedere
Cînd am fost să-mĭ iaŭ muiere.
Mă bucuram la avere
Ș-am luat făr' de plăcere.
Luaĭ strigoaia din lume
Să-mĭ aducă banĭ cu sume,
Să mă fac bogat, cu nume
Socru stă să mă sugrume.
N'am prînz, n'am cină, n'am pace
Ziua noaptea nu-mĭ dă pace
Că se laudă în tot ceasul
Că mi-adus galbenĭ cu tasul,
Tot cu eĭ îmĭ scoate nasul.
I-ar plăcea să mă munciască
Ș-ar voi să porunciască,
Altele să o slujască
Și ea 'n pat să hodiniască [1]).

272.

Frunză verde de colie
Toată ziua sap în vie
Și sara vin la urgie.
Ea îmĭ pune 'n blid să cin
La inima mea-ĭ venin.
Puseĭ brînca la obraz,
Cinaĭ cu destul necaz.
Ș'apoĭ 'mĭ luaĭ șuba,
Cu gînd să mă duc la alta,
Și merseĭ pîn la părlaz.
Gîndiĭ cu destul necaz
Haida! ce-o vrea Precesta,
Batîr să-mĭ pierd viața.
Și mă duseĭ pe cărare,
Mă 'ntîlniĭ cu mîndra în cale,
Ducîndu-se la fîntînă
Cu două căntuțe'n mînă.
Și, zăŭ, ia așa zicea:
— Du-te bade, du-te dragă

[1]) Tocilescu I; p. 315.

www.dacoromanica.ro

Și te bagă din grădină
Și te dă după turpină
Și mai zăbovi tu o leacă,
Păn al meŭ bărbat că pleacă.
El pe cal că se suia
Și cu el la cîmp merea,
Și ea 'n casă mă chema.

273

Mult mă mustră
Cel ce custă,
Că-i făcuĭ calea prin pustă.
Io calea n'o am făcut
Dar pe nana'm petrecut
Pănă ce-o am petrecut
Cinci părechi de cisme-am rupt,
Și pănă oiŭ mai petrece
Oi mai rupe cinci-spre-zece.

274.

Asta-i fata lăudată
Cu casa nemăturată,
Gozul de l-ar mătura
Cu lopeți l'ar arunca...
Cînd de măturat s'apucă,
Gozul după cas'aruncă
Iară mătura în pat
Și gândești c'a măturat.

275.

Dragu-mi-i bade de tine
Mi-i urît de cin' te ține,
Dragu-mi-i de mersul tăŭ
Mi-i urît de tatăl tăŭ,
Dragu-mi-i de casa ta
Mi-i urît de maica ta.
— Spune-i bade mumă-ta
Să nu-mi mai aibă grija
Și să-și poarte grija eĭ,
Că-i e ruptă iia 'n poale
Și-i e mintea sburătoare,

www.dacoromanica.ro

De sboară pe arături
Ș'adună fermecături,
Să farmece trupul meŭ
Dar nu-ĭ vrednic neamul tăŭ,
Trupul meŭ e trup subțire,
De scoate voinicĭ din fire
Și te-oĭ scoate și pe tine [1]).

276.

— Chivuța neichiĭ, Chivuță,
Haĭ la neica 'n chiliuță
Că ți-am cumpărat cerceĭ.
— Ce 'mĭ e mie de cerceĭ
Dacă nu viĭ să mă ieĭ.
El îndată și săria
Și în brațe ș-o lua
Și 'n chilie ș-o băga.
Puse cîrja pe chilie
Ca să fie mărturie.
Ș-o pus papuc pe cuptor
Să li steie într'ajutor.
Amîndoĭ și-o povestit,
Zi de vară
Pân în sară.
Ea din graiŭ așa grăia:
— Cum să zic eŭ la maica?
El din graiŭ iarăș grăia:
— Chivuța neichiĭ, Chivuță,
Așa maică-ta să-ĭ zicĭ:
Știĭ taurul satuluĭ
Cela mare și bălțat
El în coarne m'o luat,
Și în balta m'o aruncat
Și rochița mĭ-am udat
Și eu maică-mi-am stat
De rochița mi-am uscat
Zi de vară
Pân' în sară [2]).

[1]) Inceputul la Iarnik-Bârsan p. 80.
[2]) Inceputul la Bibicescu p. 63.

www.dacoromanica.ro

277.

De aș trăi cît aș trăi
Diacon n'aș mai iubi,
Cînd îĭ vremea de iubit
Șade-acasă la citit,
Cînd mi-ĭ dor de sărutat
Șade-acasă la scriat.

www.dacoromanica.ro

IV

MOTIVE DIN POPOR

www.dacoromanica.ro

DOINA

Codrule, Măria-Ta,
Lasă-mă sub poala ta,
Că nimica n'o-í strica
Fără num'o rămurea,
Să-mĭ atîrn armele 'n ea.
Să le-atîrn la capul meŭ,
Unde mĭ'oĭ așterne eŭ
Sub cel teĭ bătut de vînt
Cu floarea păn'la pămînt,
Să mă culc cu fața 'n sus
Și să dorm, dormireaș dus.
Dar s'aud și 'n visul meŭ,
Dragă codre, glasul tăŭ,
Din cea rariște de fag,
Doină răsunînd cu drag,
Cum jeluĭnd se tragănă
Frunza de mĭ-o leagănă.
Iară vîntul mulcomit
Va vedea c'am adormit
Și prin teĭ va răscoli
Și cu florĭ m'a coperi. [1])

[1]) Ideĭa aceasta revine adese-orĭ în poesiile luĭ Eminescu, ast-fel d. p. în *Povestea codruluĭ*:

«Adormi-vom, troieni-va
Teĭul floarea-ĭ peste noĭ».

Vezĭ și în *Ursitoarele* din volumul acesta p. 112.

www.dacoromanica.ro

VARIANTĂ

Ce stă vîntul să tot bată
Prin frunza de teĭ uscată
Și frîngîndu-și ramurile
Să loviască geamurile?
Iară tu de ce suspinĭ,
Cînd privești peste grădinĭ?
Nu maĭ sta de tot ofta
Și în gînd nu mă mustra,
Că atuncĭ te voiŭ uita,
Cînd mi s'or maĭ arăta:
Lîngă mare rîurile,
Lîngă drum pustiurile,
Luna și cu soarele
Și 'n codru isvoarele.
Veĭ avea de suspinat,
Cînd veĭ ști că te-am uitat,
Cînd veĭ sta ca să mă 'ngropĭ
Pe cărarea dintre plopĭ.
Ș'atuncĭ vîntul o să bată
Prin frunza de teĭ uscată
Scuturînd-o, risipind-o,
De ți s'o urî privind-o.

www.dacoromanica.ro

MÎNDRO, MÎNDRO, VREÏ NU VREÏ

Mîndro, mîndro, vreï nu vreï,
Un inel și doï cerceï? —
Dă-mï să-ți sărut ochiï tăï!
De vreï rochie de mireasă,
Cingătoare de mătasă,
Părul să-ți încurc mă lasă!
De beteală o cunună,
Vreï pe fruntea ta cea jună,
Dă-mï o gură, numaï una!
Iar de vreï un bărbățel,
Să-l iubeștï, să crezï în el,
Nu-l căta — că iacătă-l!

LA MIJLOC DE CODRU DES

La mijloc de codru des
Toate pasările ïes,
Din huceag de aluniș
La voiosul [1]) luminiș,
Luminiș de lîngă baltă,
Care 'n trestia înaltă
Legănîndu-se [2]) din unde
In adîncu-ï se pătrunde:
Și de lună și de soare
Și de păsărï călătoare,
Și de lună și de stele
Și de sbor de rîndunele
Și de chipul drageï [3]) mele.

---

[1]) În original: la «*zăvoiul* luminiș.»
[2]) În original: «lin se leagănă...»
[3]) În manuscris: «mîndreï mele».

www.dacoromanica.ro

CE TE LEGENÎ, CODRULE

Ce te legenĭ, codrule,
Fără ploaie, fără vînt,
Cu crengile la pămînt?

— De ce nu m'aș legăna
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea crește
Și frunzișul [1]) mi-l rărește;
Bate vîntul frunza 'n dungă
Cîntărețiĭ mi-ĭ alungă;
Bate vîntul dintr'o parte
Iarna-ĭ icĭ, vara-ĭ departe [2]).
Și de ce să nu mă plec.
Dacă păsările trec!
Peste vîrf de rămurele
Trec în stoluri rîndunele,
Ducînd gîndurile mele
Și norocul meŭ cu ele.
Și se duc pe rînd pe rînd
Zarea lumiĭ 'ntunecînd;
Și se duc ca clipele
Scuturînd aripele.
Și mă lasă pustiit,
Veștejit și amorțit
Și cu dorul singurel
De mă 'ngîn numaĭ cu el.

---

[1]) Intr'o variantă: «Bate vîntul frunza 'n dungă, ziua-ĭ scurtă, noapea-lungă».
[2]) In manuscris: «*toamna-ĭ* aicĭ vara-ĭ departe»

www.dacoromanica.ro

VARIANTĂ

Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vînt
Cu crengile la pămînt?
Da de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec
Și se duc în depărtări
Peste nouă mări și țări,
Peste vîrf de rămurele
Trec în stoluri păsărele,
Cîntăreți cu pene sure
Ce i-am crescut în pădure;
Sboară cucī și rîndunele
Ducînd gîndurile mele
Și norocul meŭ cu ele.
Și se duc pe rînd pe rînd
Din aripe scuturînd
Și mă lasă pustiit,
Veștejit și amorțit
Și cu dorul singurel
Să mă 'ngîn numaĭ cu el [1]).

[1]) Sborul rîndunelelor reamintește următorul cîntec popular:

Foaĭe verde treĭ smicele
Pe sub lună, pe sub stele
Trece-un cîrd de rîndunele
Da nu-ĭ cîrd de rîndunele
Că sunt surorī de-ale mele...

G. Dem. Teodorescu p. 305; Canianu p. 150; Tocilescu p. 257.

www.dacoromanica.ro

REVEDERE

Codrule, codruțule,
Ce mai facĭ drăguțule?
Că de cînd nu ne-am văzut
Multă vreme a trecut,
Și de cînd m'am depărtat
Multă lume am umblat!

— Ia, eŭ fac ce fac de mult:
Iarna viscolu'l ascult
Crengile-mĭ rupîndu-le,
Apele-astupîndu-le,
Troienind cărările
Și gonind cîntările.
Și maĭ fac ce fac de mult:
Vara doina mĭ-o ascult
Pe cărarea spre isvor,
Ce le-am dat-o tuturor,
Umplîndu-și cofeile,
Mi-or cînta femeile.

— Codrule cu rîurĭ line,
Vremea trece, vremea vine,
Tu din tînăr, precum eștĭ,
Tot mereŭ întinerești!

— Ce mi-ĭ vremea, cînd de veacurĭ
Stele'mĭ scînteie pe lacurĭ,
Că de-ĭ vremea rea saŭ bună
Vîntu-mĭ bate, frunza-mĭ sună,
Și de-ĭ vremea bună, rea,
Mie-mĭ curge Dunărea.
Numaĭ omu-ĭ schimbător
Pe pămînt rătăcitor,
Ĭar noĭ loculuĭ ne ținem
Cum am fost așa rămînem:
Marea și cu rîurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna și cu soarele,
Codrul cu isvoarele.

www.dacoromanica.ro

VARIANTĂ

Olĭolĭo, codruțule!
Ce maĭ facĭ, drăguțule?
Că de cînd nu ne-am văzut
Multă vreme a trecut
Și de cînd nu te-am căutat
Multă lume am umblat...

Ia, eŭ fac, ce fac de mult:
Ĭarna lupul îl ascult,
Cum la marginĭ de părĭŭ
Hăulește a pustiŭ,
Am făcut ce fac de mult:
Vara doina mi-o ascult
Trăgănînd să tragănă
Frunza de mĭ-o leagănă.

www.dacoromanica.ro

URSITOARELE

Codru-ĭ alb și frunza-ĭ neagră,
A luĭ miĭ de rămurele
De zăpadă ĭĭ sunt grele,
Vîntul trece doar prin ele...
Albă-ĭ noaptea cea cu lună,
De 'n departe codrul sună,
Lupiĭ 'n pîlcurĭ se adună.
Suflă vîntul suflă 'ntruna
Crîng și cer mi le 'mpreună...

In temeiŭ de codri deșĭ
Nu e pîrtie să ieșĭ,
Nu-ĭ cărare nu-ĭ rozor,
Nicĭ urmă de vînător.
Viscolind troienele,
Aŭ umplut poienele,
Ș-aŭ luat la crengĭ uscate,
Peste frunze scuturate.
Peste ape, peste toate.

In pădurea nepătrunsă,
O căscioară e ascunsă,
Nu-ĭ aproape sat, nicĭ drum,
Singurică-mĭ stă acum,
Doar din horn ĭĭ ĭese fum.
Cine 'n casă o să-mĭ șadă,
De nu-ĭ pasă de zăpadă,
Care cade ș'o să cadă
Tot grămadă pe grămadă,
De 'ntrece gardu'n ogradă?
Păn la strașin'o s'ajungă
De s'alege ĭarna lungă.

Văduvĭoara tinerică
Șade-acolo singurică.
Cîte zile sunt lăsate
Numaĭ ninge pe la sate,
Cîtă-ĭ vremea numaĭ cerne
Cît zăpada se așterne;
Ea tot deapănă și țese
Fire albe, pînze-alese.

www.dacoromanica.ro

Părul eĭ cel negru moale
Desfăcut cădea la vale,
Ochi-'ĭ tainicĭ şi căprĭĭ
Strălucesc aşa de vĭĭ,
Ĭar de rîde, are haz:
Cu gropiţe în obraz,
Şi la unghiul dulcĭĭ gurĭ
Şi la alte 'ncheeturĭ,
Şi la degete, la coate,
La 'ncheeturile toate.
Ochiĭ ard întunecoşĭ,
Faţa albă, buze roşĭ,
Ĭar cînd merge legănată
Tremur uniĭ şi de-odată
Tremură frumuseţea-ĭ toată.
Nu-ĭ subţire ci 'mpletită,
Cum e bună de iubită,
Nicĭ prea mică, nicĭ prea mare,
Plinuţă la 'ncingătoare,
Plinuţă la sîn, la faţă,
In cît aĭ ce strînge în braţe.
Tot ce-ar zice i se cade,
Tot ce-ar face bine-ĭ şade,
Şi la vorbă de s'o 'ntinde,
Vorba dulce bine-o prinde.
Şi de tace iarăş place,
Că are pe vino 'ncoace;
Oacheşă şi sprincenată
Şi la umblet alintată
De-ar trebui sărutată.

Pe cînd arde focu 'n vatră,
Lupiĭ urlă, cînĭĭ latră,
Iar ea toarce din fuĭor
Legănînd cu un picĭor
Albia c'un copilaş,
Adormit şi drăgălaş,
Alb ca felia de caş.

Şi ea zice 'ncetişor:
— Nani, nani, puişor,
Dormĭ, drăguţe, dormĭ în pace,
Că la vară eŭ ţ-oĭ face
Sub cel teĭ bătut de vînt
Aşternutul la pămînt.

www.dacoromanica.ro

Vîntul că va aromi,
Ĭară tu veĭ adormi,
Vor pătrunde stelele
Toate rămurelele,
Ĭară luna va străbate
A nopțiĭ singurătate,
Și cînd vîntul va sufla
Teĭul se va legăna,
Florile s-or scutura,
Iară tu te'ĭ deștepta,
In plutirea norilor,
In căderea florilor,
Pe-a isvoarelor sunare,
La glas de priveghitoare.

Cum îngînă și visează,
Genele-ĭ se 'ngreunează,
Adoarme ast-fel cum șade,
Fusul din mînă ĭĭ cade.
Doar prin somn mișcă picĭorul,
Ca să-și legene ficĭorul.

Focu 'n vatră se potoale,
E-o căldură-așa de moale,
Cît sub candela mocnită
Ea adoarme zugrăvită.
Și cămașa stă să-ĭ cadă
De pe umerĭ de zăpadă,
De pe munțiĭ sinuluĭ,
Albĭ ca floarea crinuluĭ,
Așa dulcĭ și plinĭ și dragĭ,
Pe-a lor culmĭ avînd doĭ fragĭ,
Și rotunzĭ și dragĭ și dulcĭ,
Fruntea pe eĭ să ț-o culcĭ.
Adormise-așa frumos
Cu-a eĭ mînĭ lăsate în jos,
Sub o candelă smerită,
Pare că e zugrăvită.

Cum dormia cu ochiĭ 'nchișĭ
Ea visa un mîndru vis:
Un părete-a stat să cadă,
Nu maĭ e de fel zăpadă

www.dacoromanica.ro

Codru-l vede înfrunzind
Isvoarele 'ntinerind,
Și ea vede mîndrul teĭ
Ce umbrește casa eĭ,
Că 'nfloria bătut de vînt
Cu crengile la pămînt.
O cîntare sună lină,
Ĭar în zare-ĭ lună plină,
Iar băiatu 'n somnu-ĭ rîde,
Teĭul mîndru se deschide.
Ĭes treĭ zîne ca pe poartă,
Cîte-o stea pe frunte poartă:
Ele's ursitorile,
Rumene ca zorile.
Și ușoare calcă, slabe,
Pietre scumpe 'n miĭ de boabe,
Pe-a lor văluri sînt podoabe.
Și prin pînze străvezie,
A lor glesne argintie
Nu s'ating nicĭ de pămînt,
Ci se leagănă în vînt,
Căcĭ ușor de mînĭ se prind,
Trag un dant și mi-l întind,
Leagănul încunjurînd
Și din gură cuvîntînd,
Cuvîntînd cuvinte rare
Ca niște mărgăritare:

Una zice: Drag băiat
Veĭ fi mare Împărat,
Căcĭ așa îțĭ este scris,
Cum ți-o spun acum în vis.

Alta zice: Veĭ fi tare
Fără vre-o asemănare,
Cum nu-ĭ alt viteaz sub soare.

Ear a treia-ĭ zice: Dragă
Aĭ să aibĭ o minte 'ntreagă,
Căcĭ isteț veĭ fi cu duhul,
Ca și luna și văsduhul.
Ĭară muma cum visează,
Mînile-și împreunează
Și se roagă către zîne:
Luminatelor stăpîne,

www.dacoromanica.ro

Nicăerĭ nu-ĭ copilaș
Așa blînd și drăgălaș,
Nicĭ în lume, nicĭ în țară
Că-ĭ frumos din cale-afară,
Dragu-mi-ĭ ca o minune,
N'am cuvinte a o spune,
Geaba caut și gîndesc
Nu știŭ să le potrivesc.
Nu-ĭ dați daruri trecătoare,
Dați-ĭ luĭ ceva
Ce în lume nimenea
N'a avut și n'o avea.

Atuncĭ dantul se oprește,
Zîna-a treia trist privește
Către mamă zise-așa:
Știĭ tu ce-aĭ cerut, orĭ ba?
Nicĭ o știi, nicĭ o veĭ ști,
Dară eŭ voĭ împlini
Ce-aĭ cerut în ceasul sfînt,
Sfînt în cer și pe pămînt.
Pe copil se pleacă zîna
Peste el întinde mînă:
Numaĭ tu veĭ maĭ avea
Ce nu are nimenea,
Că acum țĭ-a dat soarte
Viață fără moarte,
Și țĭ-a dat tinerețe
Fără bătrînețe.

O cîntare sună lină
Arde 'n zare luna plină,
Peste vîrfurĭ trec scînteĭ,
Intră zînele în teĭ.
Nu maĭ doarme, pruncul rîde,
Copacul se reînchide... [1])

[1]) Poetul reia ideia cu ursitoarele și o țese maĭ departe în povestea *Miron și frumoasa fără corp*.

www.dacoromanica.ro

BASMUL LUI ARGHIR

(FRAGMENT)

Frunză verde fag,
Dorule sărac,
Lăutar pribeag
Vin, de-mĭ zi cu drag
Vin, de-mĭ zi în șir,
Tot din fir în fir,
Basmul luĭ Arghir,
Cel cu pĕr de fir,
Singur să mă mir.

Fost-a cînd a fost,
Că de n'ar fi fost
Nu-ĭ s'ar ști de rost.

Fost-a Impărat
Mîndru luminat,
Ce avea cetate
Cu palate nalte,
Cu turnurĭ de fier,
Ce lovĭa în cer.
Și-'n mijloc stetea
Și mi se 'nălța
Mîndră mănăstire,
Loc de pomenire,
Mănăstire 'naltă
Cum n'a maĭ fost altă.

Și asupra eĭ,
Mări, că-mĭ vedeaĭ
Că în loc de cruce
Sorile străluce.

Și-avea 'mpărătească
Tînără, frumoasă
Ca floarea de nalbă
Ca lacrima albă.
Pe fruntea senină
C'o stea de lumină.

Și-avea treĭ feciorĭ
Ca și treĭ bujorĭ
Vara 'nfloritorĭ.

www.dacoromanica.ro

Frunzuliță teĭ
Da din eĭ tustreĭ
Cine 'mĭ era cine
Cu ochĭ de lumine,
Cu statură 'naltă
Cu talia 'nvoaltă,
Gingaș de mijloc
Și cu vers de foc?

Imĭ era Arghir
Cel de trandafir
Cu pĕrul de fir.

Și 'mpĕratu-avea
Lîngă curtea sa:
O mîndră grădină,
De miresme plină
Și roĭurĭ de-albine
Prin florile dalbe
De naramze albe,
Grădină de florĭ
Din pomĭ roditorĭ
Și de sĕrbătorĭ.
Dar de te duceaĭ,
De mi te perdeaĭ
Prin a umbreĭ rĕcorĭ,
Prin cărărĭ de florĭ,
Eată mări iată,
Că-mĭ dedeaĭ de-odată
D'un pom de grădină
Cu florĭ de lumină
Ce 'nfloria în zorĭ
Pe la cîntătorĭ
Iar la zi n'amiază
Scutura de raze
Inflorita-ĭ leasă
Iar la miez de noapte
Rodia mere coapte
Mere de-aur marĭ
Cu sîmburiĭ tarĭ
De mărgăritarĭ....
. . . . . .

www.dacoromanica.ro

MUȘATIN ȘI CODRUL

Săracă țară de sus
Toată faĭma ți s'a dus!
Acu cinci sute de aĭ
Numaĭ codru îmi eraĭ,
Imprejur creșteaŭ pustiĭ,
Se surpaŭ împărățiĭ:
Neamurile 'mbătrîniaŭ,
Crăiile se treceaŭ,
Numaĭ codriĭ tăĭ creșteaŭ,
Și în umbra cea de veci
Curgeaŭ rîurile reci,
Limpegioare, rotitoare.
Avînd glasuri de isvoare.
Bistrița în stînci se sbate
Prin păduri întunecate
Și mereŭ se adîncește
Unde apa-abia clipește;
Și de-odată vede că
Apa i se 'mpedecă
Și de stînci i se lovește
Și s'adună și tot crește,
Se iezește'n mîndru lac
Și copaciĭ umbră-ĭ fac,
Iar stejarĭ din mal în mal
Pe deasupra-ĭ se prăval,
Vîrfurĭ sprijin de-o-laltă
Și îmĭ fac o boltă 'naltă,
De vîrfurĭ eĭ se 'mpletesc
Și în umbră stăpînesc
Și în vecĭnică recoare
Undele-s scînteietoare

Dintr'un mal la celalalt
A căzut un trunchiŭ înalt
Mi-a căzut de-a curmezișul
De ĭĭ spînzură frunzișul,
Punte lungă de-un copac
Peste-o liniște de lac,
Punte lungă, punte mare
De mi-o poți trece călare.

www.dacoromanica.ro

Ștefan-Vodă tinerel
Trece puntea singurel,
Cu peptarul de oțel,
Cu cușma neagră de miel,—
Drag e codruluĭ de el!
Cum venea la vînătoare
Purta arcul pe spinare,
Cu lungĭ plete pîn' pe spate
Dar la frunte retezate.
Copilaș în haine strîmte,
Ușurel nicĭ se maĭ simte
De ochește-o căprioară
Șoimul pe deasupra-ĭ sboară
De-și întinde mîna sus
Șoimu 'n palmă îĭ s'a pus.
Și tot vine chiuind
Și din frunză tot pocnind
Și cînd prinde a cînta
Codriĭ 'ncep a resuna,
Doĭna cînd o trăgăna
Frunza toată-o legăna,
Că o cînta trăgănat
Codruluĭ de legănat.
Nime 'n lume nu era
Numaĭ mierla șuera ;
Cucul cîntă, mierlea zice:
«Ce caț tu, băiat, pe-aice»?
Zice codrul liniștit:
M'am pus de am înfrunzit
Pentru-că tu m'aĭ dorit.

Iară valurile sună,
Mișcătoare se adună,
Printre pînzele de frunze
Cearcă soare să pătrunză,
Ard în umbră la răcoare
Petele scînteietoare
Și pe-a undelor bătaie
Varsă lumină văpaie,
Pe șiroaie limpezĭ lungĭ
Sboară razele cu dungĭ.

Iar Mușatin, stînd culcat,
Se așterne pe cîntat:

www.dacoromanica.ro

«Codre, codre, dragul meŭ
«Pare-că ț'am spus-o eŭ
«Să șueri din frunzi mereŭ;
«Cu frunzișul fremătos
«Povestești așa frumos
«De m'adormi în iarbă jos!»

Codrul îi se închina
Și din ramuri clătina:
Măi Mușatin, măi Mușatin,
Voios ramurile 'mi clatin
Și voios ți-aș cuvînta:
Să trăiești Măria ta...
Haĭ, Mușat, să ne'nțelegem
Și 'mpărat să ne alegem,
Împărat isvoarelor
Și al căprioarelor,
Așezat la vr'un părîŭ
Să scoți fluerul din brîŭ;
Tu să cînți și eŭ să cînt,
Frunza'mi toată s'o frămînt,
Ș'o pornesc suind în vînt
Pe isvoare,
În ponoare,
Unde pasările sboară,
Unde crengile se pleacă
Și căprioarele joacă.
Apa-i zice: «O, copile,
Mînile întinde-mi-le
Vino'n fundul luminos
Că tu ești copil frumos!»

Ĭar Mușatin îi răspunde!
Geaba mă măriți din unde
Geaba, codre, dragul meŭ,
Îmi mai daĭ frunze mereŭ,
Căci m'oĭ duce de la tine
Frunza-o plînge după mine,
Că de suflet mă apucă
Dor de cale, dor de ducă,
Și de și mi-așa de jele
De plânsul măicuții mele
Eŭ m'oĭ duce, m'oĭ tot duce
Dor să nu mă maĭ apuce.

www.dacoromanica.ro

Și m'oĭ duce'n cale lungă
Dor să nu mă maĭ ajungă,
In zadar napoĭ mă cheamă
Dor de casă, glas de mamă,
In zadar răsună'n vînt
Căcĭ așa menit eŭ sunt:
Să-mĭ fac cale pe pămînt,
Să-mĭ întind cărările,
Să cutreer țările,
Țările și mările.

Fire-ar tare glasul meŭ,
Ca să treacă tot mereŭ
De orĭ unde oĭ fi eŭ:
Peste ape, peste punțĭ
Peste codri de pe munțĭ,
Să ajungă pân'acasă,
Unde [mama] 'mĭ stă de țasă
Și să-ĭ spue'n multe rînduri
«Nu muri, mamă, de gînduri».

Nu te duce, măĭ copile
Ci de aĭ [în] lume zile
Toate dăruiește-mi-le!
Tu să știĭ, iubite, frate
Că nu-s codru, ci cetate,
Dar de mult sunt fermecată
Și de somn întunecată
Numaĭ noaptea mă trezește,
Luna când călătorește,
Umbra-mĭ toată mi-o petrece
Cu lumina eĭ cea rece.
O, atuncĭ în corn îmĭ sună
Toțĭ copaciĭ împreună,
Sună jalnic frunza'n lună
Toțĭ [tufaniĭ] mi se-adună,
Și copac după copac
Toțĭ de-odată se desfac.
Din stejar cu frunza deasă
Ese mîndră-o 'mpărăteasa,
Cu păr lung pîna'n călcîĭ
Și cu haine aurĭĭ,
Mîndră-ĭ este rochia
Și o chiamă Dochia!

www.dacoromanica.ro

Din copacĭ fără de număr
Es copiĭ cu șoimĭ pe umăr
Și copile multe iesă
Cu-a lor mânece sumese,
Și pe umerele goale
Poartă donițe și oale,
Se pornește atunci un sbucium,
Sună'mĭ dulce glas de bucium,
Pe cărărĭ fără de urme
Vin cerboaicele în turme
Și mugesc încet atît
Cu talangele la gît
Și așteaptă răbdătoare
Mînĭ frumoase de fecioare,
De le mulg în donicioare.

Căcĭ să știĭ, iubite frate,
Că nu-'s codru ci cetate,
Dar vrăjit eŭ sunt de mult
Pînă cînd o să ascult
Răsunînd din deal în deal,
Cornul mîndru triumfal
Al craiuluĭ Decebal.
Atuncĭ trunchiĭ-mĭ s'or desface
Și'n palate s'or preface
Veĭ vedea eșind din ele
Miĭ copile tinerele
Și din braziĭ cît de micĭ
Veĭ vedea eșind voinicĭ
Căcĭ la sunetul de corn
Toate'n viață se întorn.

— Rămiĭ codre, sănătos,
Că mă chiamă apa'n jos
Și menit în lume sunt
Să'mĭ fac cale pe pămînt !

Și Mușatin s'apropie
De Bistrița argintie,
Luntrea se juca pe valurĭ,
O desleagă de la maluri,
Sare'n ea și îĭ dă drum,
Ca săgeata sboar'acum.

www.dacoromanica.ro

Și mergînd, mergînd departe,
Apa'n două o desparte,
Cu largĭ unde de argint
Ce se mișcă strălucind...
Icĭ e umbră colo soare
Pe ape tremurătoare.
El pe maluri înflorite,
Vede turme rătăcite
Care pasc lîngă pîraie
Ca la lebede se 'ndoaie
Gîtul lor. Și capul mic
Eĭ de-odată îl ridic
Și urechile ciulesc
Pe cînd luntrea o zăresc.
El plutea, plutea mereŭ,
Codrul sună blînd și greŭ
Cînd de-odată zi se face
Codru'n două se desface
Și pe ape rotitoare
Scînteiază mîndru soare.
Și'nainte-ĭ vede-un munte
Cu-a luĭ creștete mărunte
S'a clădit stîncă pe stîncă,
Incepînd din vale-adîncă
Și purtînd pe el păduri
Peste nouriĭ ceĭ surĭ
Isĭ ridică în senin
Creștet de zăpadă plín.
Și spre mal se'ndreaptă iară
Luntrea mică și ușoară
Iar Mușatin se coboară,
Calea munteluĭ apucă
Pînă'n vîrfurĭ să se ducă,
Pîn'ce noaptea l'a ajuns
In cel codru nepătruns.
Dar cu noaptea'n cap pornește,
Se tot urcă voinicește,
Doară culmea va suí-o
Pe cînd s'o miji de ziuă.
Și pe culmea înălțată
El ajunge de-o-dată
Și făcîndu-și ochiĭ roată,
[Ĕată vede] lumea toată
Și departe se'ntind șesurĭ,
Ce cu ochiĭ nu le măsurĭ,

www.dacoromanica.ro

Unde rîul ceĭa sfînt
Parcă iese din pămînt
Colo'n zarea depărtată
Nistrul mare îĭ s'arată,
Din spre țările tatare
Și departe curge'n mare.
La liman ca și o salbă
Se'nșira Cetatea albă,
Iar în liniște de vînt
Trec departe de pămînt
Cu-a lor pînze atîrnate
Miĭ corăbiĭ încărcate.
Și privind spre miază-zi
Dunărea el o zări
Intr'una spre mare'ntoarsă
Si pe șapte gurĭ se varsă.
De la Nistru pîn la ea
Țară mîndră se'ntindea,
Vede codriĭ cum coboară
Deal cu deal, țară cu țară
Resfirîndu-se pe șes
Unde rîurile ies
Și pe vîrfurĭ de păduri
Mănăstirĭ și'ntărituri.
Vede tîrguri, vaduri, sate
Pe cîmpie presărate,
Vede mîndrele cetățĭ
Stăpînind pustietățĭ,
Vede turmele de oĭ
Cu ciobaniĭ dinapoĭ,
Cu fluere și cimpoĭ,
Iară ergheliile
Petreceaŭ cîmpiile
Și de-alungul rîurilor
S'așterneaŭ pustiurilor.

Iară șoimul tinerel
Pe asupra-ĭ sboară el
Și din gură-ĭ cuvinta:
«Să trăieștĭ Măria Ta!
Cîtă lume, cîtă zare
De la Nistru pîn la Mare
Fățĭ odată ochiĭ roată
C'aceasta-ĭ *Moldova* toată»!

www.dacoromanica.ro

CĂLIN NEBUNUL

Fost-a Împărat' odată și treĭ fete el avea,
Cît puteaĭ privi la soare, da la ele ca maĭ ba.
Una de cît alta este maĭ frumoasă de poveste,
Dar din ele-acuma două maĭ era cum maĭ era,
Nu că doar aĭ putea spune, cumcă-a fost așa-și-așa,
Nicĭ o vorbă de poveste, cer cu stele presărat
Nu ajung la frumusețea ăstor fete de 'mpărat.
Dar deși nu-țĭ poțĭ da seama despre ele cu cuvîntul
Mintea tot le-atinge umbra, ochiĭ lor ĭ-ajunge gîndul,
Dar pe cea maĭ mijlocie nicĭ un gînd să n'o măsoare,
E o floare de pe mare, cine-ĭ cată 'n față moare.
Mulțĭ feciorĭ de Împărațĭ, de răsboinicĭ lăudațĭ,
Le-aŭ cerut ca să le dee, ca chipul lor de femee
Să 'mpodoabe ca icoană viața lor cea năsdrăvană.
Da 'mpăratul nicĭ gîndește să le dee-așa comoară
Ale caseĭ luĭ maĭ mîndre și maĭ trainice odoare.

Da 'ntr'o seară 'n drum de țară cine dealul mi-l coboară?
Treĭ ficiorĭ voinicĭ de frunte ca treĭ șoimĭ voinicĭ de munte,
Vin în zale îmbrăcațĭ, pe caĭ negri 'ncălicațĭ,
Spițelațĭ, ușorĭ ca vîntul de'o frumusețe 'ntunecoasă.
Aŭ venit să-ĭ ceară, Doamne, fetele cele frumoase.
Dar maĭ bine ar fi să-ĭ ceară tot belșugul de pe țară!
Și ce nu se pun de-ĭ 'cer, treĭ luceferĭ de pe cer!
Dear putea, de n'ar putea, treĭ luceferĭ el li-ar da
Dară fetele luĭ ba. Unu-atuncĭ din eĭ s'a dus
Și în noaptea cea senină ca să fluere s'a pus.
Vine-un nour, ce-ĭ de nour? Vine-un vînt, da ce-ĭ de vînt?
Vine-o ploaie de șiroaie și furtună pe pămînt
Și în nourĭ frînțĭ de fulger și prin rîurĭ de scînteĭ
Șboara fetele răpite duse 'n lume de ceĭ treĭ.
Scrie carte Împăratul, scoate veste 'n țara toată,
Cine s'ar găsi pe fete de la smeĭ să i-le scoată
Să le iee de neveste și cine s'ar ispiti
Toată 'mpărăția mîndră între eĭ vor împărți...
Nu 'șĭ maĭ pieptenă nicĭ capul de atîta supărare
Și lăsa ca să îi crească peste piept o barbă mare,

www.dacoromanica.ro

Care cade jos în noduri ca și cîlții, ce nu-i perii,
Sta să crească iarbă 'ntrînsa s'umble găze ca puzderii.
Nu mai iese sara 'n prispă să stea cu țara de vorbă,
Ca un pământuf de jalnic și tăcut ca o cociorbă.
Ș-a uitat de mult luleaua și clocește tot pe gînduri,
Doară plosca-l mai ochește de pe-a policioare-i scînduri.

Dar în satul cela care șade Împăratul dornic
Era și unu mai de samă, un fruntaș... fusese vornic...
Avea trei ficiori din cari doi or fost cum or fi fost
Oameni harnici și ca lumea, dar cel mic era cam prost
Cîtu-i ziua, șade 'n vatră și se joacă în cenușă,
Prost ca gardul de răchită, șuiu ca clanța de la ușă.
De vorbește, cine-ascultă? Știu că nu-i de nici o samă,
Toți îi zic: ne-aude tontul,—da pe el Călin îl cheamă.
Cei doi frați se ispitiră și au zis: haidem și noi.
Dulce măr e 'mpărăția, de ne-a'ntoarce înapoi
Dumnezeu din calea lungă. — Cine-a fi să le găsiască?
Tot voinic în astă lume, de viță pămîntenească!
Deci cum urmă să se ducă zice prostul: Hai și eu!
Hai! că tot n'are ce face, ș-așa umblă teleleu,
Ne-a ținea de-urît uitucul ș-a păzi la noapte focul.

Deci făcur'un arc puternic și vorbiră că 'n tot locul
Unde va cădea săgeata, ei să stee de popas.
Repezi atunci cel mare o săgeată din pîrlaz.
Mers-au ca v'o două zile ș-au găsit. — Cel mijlociu
Arunca și tot pe-atîta, ba ș-o leacă mai tîrziu.
Dară cînd svîrli nebunul mers'au ei trei luni de-arîndul
Zi și noapte pîn găsiră — a lui săgeată în pământ.
Ș-ajungînd au scos amnarul, au scos cremene și iască
C'a s'ațîțe foc în codru, să se'ntindă. s'odihnească.
Dar întîiu se sfătuiră, că pe rînd să steie pază
Și pe foc să puie vreascuri, a se stinge să nu-l lase,
Hotărînd ca celui care va lăsa să se potoale,
Va lăsa să-l prindă noaptea și să-i pue capu 'n poale.
Se culcară doi. Cel mare să păziască a rămas.
Dară pe la miez de noapte auzi 'n văsduh un glas.
Vine-un smeu în solzi de criță cu trei capete, și lui:
Cum de calci mosia tatei făr de voia nimănui?
Hai la luptă... Se luptară și-l lovi voinicul meu
Făcu trei căpiți de carne din trei capete de smeu
Și cînd cei doi se treziră: uite voi cît ați dormit
Ce mai lupt'avui grozavă și ce treab'am isprăvit!

www.dacoromanica.ro

A rămas în noapte-a doua ca strejar cel mijlociŭ,
Și tot pe la miezul nopții prin văsduh acelaș chiŭ
Și prin vînt văzù cu-aripe sunătoare, fioroase,
Patru capete cumplite pe două umere groase.
Haĭ la luptă, măĭ voinice — cum făcușĭ de te văzuĭ,
Cum de calcĭ moșia tatelĭ fără voĭa nimănuĭ?
Dar voĭnicul îl omoară și ca vaĭ de mama luĭ:
Patru clăĭ de carne face el din capetele luĭ.
Cînd ceĭ doĭ iar se treziră, aŭ văzut a lui ispravă
Isbîndirea strălucită dintr'o luptă-așa grozavă.
Și cînd iar 'i-apucă noaptea luĭ Călin de grijă-ĭ dară
Să păziască bine focul de a nopții cruntă fiară.
Cînd acum în noapte-a treia străjuia Călin de-odată
Auzia un vuet mare și 'nainte îĭ s'arată
Cu opt capete cumplite un smeŭ mîndru năsdrăvan
Cu ochiĭ roși de jăratec și cu sufletu avan.
Haide—ha! Călin, nebune! Cum venișĭ nu te-ĭ întoarce,
Nicĭ s'a fierbe pentru tine, nicĭ s'a țese, nicĭ s'a toarce.
Se luptă Călin—Nebunul maĭ ca sufletul să-șĭ dee.
Iară smeul cel puternic cît de cît să nu se dee,
El tăindu-ĭ o ureche cade-în foc un strop de sînge.
Și în noaptea cea adînca tot jăratecul se stinge
Și în negrul întunerec într'o luptă oarba, crudă,
Mîinĭ de fier în piept i'nfige — smeul ostenit asudă
Gifiie pe cele-opt gîturĭ sub ghenunchĭ Călin îl ține
Și cu sabia-ĭ retează a luĭ capete păgîne.

Dar acuma-mĭ stă pe gînduri ce-a face el — foc nu e,
Fraților săĭ să se trezească numaĭ și capul o să-ĭ repue.
S'a luat și el și merge supărat în spre pădure
Cu un hîrb plin de funinginĭ, subsuară c'o secure,
Să găsiască vr'un cărbune. P'un co pac înalt să sue,
Pe 'ntinsorĭ de codriĭ negri aruncînd privirea șue
În adîncă depărtare el văzu zare de foc.
El coboară și pornește, ca s'ajungă 'n acel loc.
Iată-l, nene, un om în drumu-ĭ și grăbit din cale afară:
Bună noaptea 'țam mitale—Cum te chiamă? De-cu-seară.
Hehehei, mă de-cu-sară! Ea, maĭ staĭ că nu-ĭ așa,
Ce caț tu noaptea 'n pădure, colinzĭ lumea iac-așa?!
Cot la cot Călin îl leagă cu odgonul de un pom
Și se cam maĭ duce. Iată că în cale-ĭ iar un om.
Bună noaptea!—'țammitale!—Cine eștĭ? Sunt miază-noapte.
Eleleĭ! Ce caț în codriĭ, pepenĭ verzĭ și stele coapte?
De-un copac și pesta-'l leagă și cum merge pe cărare
Iat'un om prin întunerec înaintea luĭ răsare.

www.dacoromanica.ro

Bună noaptea! — ţammitale! — Cum te strigă? Zorĭ-de-zi
Eĭ cumetre Zorĭ-de-ziuă, ia spune ce caţĭ pe-aci,
Haĭ să stăm de vorbă-o ţîră, să mâncăm păsat cu lapte,
Vin încoa, că bate luna — haĭ la umbră, — tot îĭ noapte.
— Omule, ce-mĭ caţĭ pricină... sunt grăbit... Ce-atîta grabă?
Ciorilor! ia nu maĭ spune, ştiŭ că nu aĭ nicĭ o treabă!
Îl legă şi pe acesta, că păn ce va găsi foc
Ziuă să nu se maĭ facă şi vremea să stea pe loc.

El ajunge. Intr'o groapă mare arde-un foc avan,
Pe-o păreche de pirostre clocoteşte un cazan,
Doĭsprezece smeĭ în juru-ĭ dorm adînc întinşĭ pe burtă,
Imprejur de pirostee se cocia o mare turtă
Şi 'n cazan notînd în zamă clocotiaŭ vr'o două vacĭ.
Heĭ, îşĭ zice năsdrăvanul, dete badea de colacĭ!
Şi deşi în faţa vetreĭ dorm, şezînd smeoaice mame
El s'atins de-acea mîncare a clocotitoareĭ zame
Doĭ tăciunĭ luă în hîrbu-ĭ, un cărbune în lulea
Şi luînd o bucăţică din o vacă ce fierbea
Iată curge-un strop ferbinte pe a unuĭ smeŭ ureche
Ăsta ţipă cu 'ngrozire ca un boŭ împuns de streche.
Toţĭ treziţĭ pun pe el mîna, unu-l leagă, altu-'l ţine
Unul ţasălă o leacă, cetluindu-l colea bine.
Sfătuiesc ca să-l omoare. Da mă rog Domniilor voastre,
Cine ş-ar maĭ punea mintea cu aşa obrazurĭ proaste
Cumu-s eŭ, Măria voastră! Mă lăsaţĭ că's om sărac
De cînd sunt n'am văzt turana, nicĭ măcar de la petac.
Zise unul cătră dînsul: Dacă tu ni-ĭ putea face
Fata 'mpăratuluĭ Roşu s'o luăm, poţĭ merge'n pace.
— Ce n'o luaţĭ Domnia-voastre, că sunteţĭ maĭ tarĭ, maĭ mulţĭ?
— Ea pe noĭ ne simte 'ndată ce ne-apropiem desculţĭ,
Suntem duhurĭ necurate şi 'mpăratul cela Roş
Are 'n vatră, în cenuşă, un căţel şi un cocoş;
Năsdrăvani's, bată-ĭ naiba, cum ne simt îĭ vezĭ că 'ndrugă
Unul bate, altul cîntă... şi-o tulim urît la fugă.
Să s'apropie nu poate decît omul pămîntean.
De-ĭ aşa, 'poĭ las pe mine... zise Strolea cel viclean.
Il desleagă şi 'l urmează... El văzŭ atuncĭ legat
Un voinic, care cînd vede că smeiĭ s'aŭ depărtat,
Se smuci... şi'n codru piere.

Luna ese dintre codri, noaptea toată stă s'o vadă [1])
Zugrăveşte umbre negre peste giulgiurĭ de zăpadă.

[1]) Vezĭ începutul din *Călin*, ediţia Maiorescu.

www.dacoromanica.ro

Şi mereŭ ea le lungeşte şi suind pe cer le mută,
Parcă faţa-ĭ cuvioasă e cu ceară învăscută
Şi cu neguri îmbrăcate-s lan, dumbravă şi pădure,
Stele galben tremurînde mişcă 'n negurele sure,
Intră 'n domele de nouri argintiĭ multicoloane,
De-a lor rugă-ĭ plină noaptea, a lor dulcĭ şi marĭ icoane
Umple văile de lacrimĭ de-un sclipit imprăsciet
Cînd în cîrdurĭ cuvioase sus pe cer se mişcă 'ncet.
Inrădăcinată 'n munte cu turnurĭ lungĭ de neagră stîncă,
Repezită mult în aer din prăpastia adîncă
A 'mpăratuluĭ cel roşu stă măreaţa cetăţuie.
Poalele-ĭ în văĭ de codru, fruntea 'n ceruri ĭĭ se sue.
Şi pe arcurile 'nguste făcliĭ roşiĭ de rugină
Negrul nopţiĭ îl pătează în bolnava lor lumină,
Rănind asprul întuneric din a salelor lungĭ bolţĭ,
Ingravînd în noaptea clară a eĭ muchĭ şi a eĭ colţĭ.
Pe cărări săpate 'n stîncă smeiĭ şi Călin se sue
Numaĭ luna îĭ îmbracă cu lumina eĭ gălbuie
Şi cînd sue uriaşiĭ de pe-o stîncă pe-altă stîncă
Intr'o sură depărtare muria valea cea adîncă,
Numaĭ pe părepĭĭ netezĭ aĭ stîncimiĭ îndelunge
Eĭ arunc' umbre gheboase, uriaşe negre, lunge,
Ce în şiruri tupilate după eĭ se mişcă pare,
Noaptea 'ntinde măreţia-ĭ, luna doarme, lumea moare.
Şi călcînd încet cu greul lor s'apropie 'n tăcere
Eĭ ajung la poarta mare ferecată cu putere,
Ce nu-ĭ om s'o poată trece. Dar Călin suit pe zid:
Haĭ, veniţĭ smeilor zice—poarta nu pot s'o deschid,
Dară unul cîte unul voĭ lua colea de chică
Şi pe sus vă trec în curte... Abia-apucă să li-o zică
Şi eĭ unul cîte unul s'apropie —şi de arîndul
El la fie care-ĭ taie capul de chică ţiindu-l
Ş-a lor trupurĭ moarte-aruncă răschiete în ogradă
Şi în urmă sare dinsul, ca să vadă, ce-o să vadă?
Împăratul de zid strajnic şi de poartă ce avea
Ferestrile staŭ deschise şi uşile se crăpa.

Scărĭ bătute 'n pietrĭ scumpe repede voinicul sue [1])
Intră 'n casele frumoase din înalta cetăţue
Pe covoare moĭ el calcă, intră în acea odae
Care-ĭ plină de a luneĭ blîndă, tainică bătaie.

[1]) Comp. *Călin* ed. Maiorescu, unde şirurile următoare revin în formă desevîrşita.

www.dacoromanica.ro

Pe un pat de florĭ frumoase, proaspete și ude înca
Doarme fata cea vestită în visarea eĭ adîncă.
Ea zîmbind îșĭ mișcă dulce a eĭ buze micĭ, subțirĭ,
Innecată de lumină și miros de trandafirĭ.
Iar din prund păn' în podele un paĭangen de smarald
A țesut pînza subțire, tremurînd în aer cald.
Și în casă luna bate de sclipește viorie
Și încarcă cu o bură a dĭamantelor sălbărie.
Și prin mreaja cea vrăjită vedeaĭ patul eĭ de florĭ
Ea cu umerĭ de zăpadă și cu părul lucitoriŭ
Și maĭ goală este 'n somnu-ĭ, numaĭ bolta naltă, sură
A ferestrelor e rece și simțirea nu i-o fură.
Dar de pînz' acoperită-ĭ cu un colb de pietre scumpe,
S'apropie-încet voinicul și cu mîna sa o rumpe,
Apoĭ lin o dă 'ntr'o parte, peste față se înclină
Pune gura luĭ ferbinte pe-a eĭ buze, ce suspină,
Ia inelul eĭ cel mîndru de pe degetul cel mic
Și se 'ntoarce în codreana-ĭ noapte tinĕrul voĭnic.

Lîngă smeiĭ morțĭ cînd trece, limbile le taie el,
Le adună sîngerînde și le pune 'n testemel,
Trece zidul și pornește iar la drum pîn ce ajunge
La cazanul care fierbe în mijlocul verziĭ lunce.
Pe-o smeoaică num'o taie, pe alta o țeapă'n pripă
Ĭa din noŭ în hîrb tăciune și-un cărbune puse 'n pipă;
Ĭa cazanul într'un deget și în altul el ıa turtă,
Se întoarce ĭar la fraților, fluerînd cu minte scurtă,
Cîntă cîntecele cele ce 'n viață-ĭ le cântară,
Deslegă pe Zorĭ-de-ziuă, Miez-de-noapte, De-cu-seară,
Din cazanul care'l duce, dîndu-le de drum merinde
Abia-ajunge-unde dorm frații, abia focul îl aprinde,
Ziŭa cea întîrziată năvălia din răsputerĭ
Și ca repezit în aer soarele se 'nalță în cer.
Frații luĭ atît dormiră, cît intrase în pămînt
De un stînjin și-ĭ umpluse frunza adunată 'n vînt.
Se treziră. I! Căline, lungă fù și noaptea asta
Dar nimic el nu le spune, ce făcuse 'n vremea-aceasta,
Ci plecînd eĭ maĭ departe tot Călin arcu'ncordează
Și sburătorind săgeata trece'n lume ca o rază
Vîjie 'n văsduh cumplită, eĭ urmează unde-ĭ cheamă,
Pîn ajung în faptul nopții la pădurea de aramă.

Măĭ fărtați, — Călin le zice — nu-ți putea trece prin crînguri
Și prin codrii ăștĭ de-aramă, rămîneți aicia singurĭ,

www.dacoromanica.ro

Vă clădiți icĭ o colibă, vă săpați groapă de vatră,
Singurel voĭ merge numaĭ pe cărările de piatră,
Să vedem ce-a fi de mine. Eĭ se pun de îl ascultă
Și el trece în pădure făr' a perde vorbă multă
Și la orĭ ce pas cel face, codrul simțitor răsună
Și prin mrejele de frunze glasurĭ trec ca o furtună.
Căcĭ o strună-ĭ orĭ-ce creangă și o limbă-ĭ orĭ-ce frunză
Luna doar, trecînd pe ceruri, voind cerul să-l pătrunză,
Umple noaptea-ĭ arămie cu marĭ dunge de omăt
Pe sub care, răscolite, fulger apele încet.
Și de-odată 'n codrul mîndru el aude de departe
Răsunînd un glas de fată, ce venia din luncĭ deșarte
Și urechia i-o desmeardă; el ascultă sub un trunchiŭ
Și cîntarea dureroasă îl pătrunde în rărunchĭ:

Greeruș, ce cînți în lună,
Cînd pădurea sună,
Cum nu știĭ ce am în mine,
Greere streine?
Că te-aĭ duce, de-aĭ ajunge,
Noaptea de te-aĭ plînge,
Ca o pasăre măiastră
La noĭ în fereastră.
Vaĭ de picioarele mele,
Pe-unde umblă ele!
Vaĭ de ochișoriĭ meĭ
Pe unde umblă eĭ!
Inima 'n mine-ĭ bolnavă,
Floare de dumbravă,
Și vaĭ lacrimile mele,
Cum le vărs cu jele!
— Du-te greer, du-te greer,
Pin' la munte 'n creer
Și privește 'nduioșat
Zarea depărtată,
Lumea 'ntreagă o colindă,
Mergĭ la noĭ în grindă,
Spune-ĭ mamiĭ ce-am făcut
De m'a maĭ născut,
Căcĭ ar fi făcut maĭ bine
Să mă ia de mînă,
Prefăcută că mă scapă
Să m'arunce 'n apă,
Căcĭ de cer ar fi iertată
Și de lumea toată.

www.dacoromanica.ro

Naintează și o vede lîngă apa arămie,
Culegînd florĭ amorțite de pe maluri cenușie
Și punîndu-le în poala grea de florile de piatră,
Luminează luna 'n ceruri ca un foc pe-o mare vatră;
Colțiĭ munților ce rupți 's, uriașe stîncĭ de cremenĭ,
Ce părețiĭ și-ĭ ridică îndărătnicĭ, surĭ, asemenĭ,
Vîntul care trece 'n șuer, noaptea sură și bolnavă
Umplu cu sălbătăcie arămoasa-acea dumbravă.
— Bună vreme, fată mîndră de 'mpărat — Călin îĭ zice.
Mulțămim, răspunse dînsa, tinerel flacău voinice!
Ce cați tu? Ce vînt te-aduce? Nu știĭ că om pămîntean
Nu poate călca pădurea de bărbatul meu avan?...
Știu fetiță 'mpărătiță, dar nicĭ frică n'am, nicĭ teamă
Că el smeu e și puternic, dar și eu — Călin mă cheamă!
Cum vorbește, iată smeul, vine iute ca un vînt
Cu o falcă 'n cer el vine și cu alta pe pămînt.
Bună vreme, smeu de cîne! — Mulțămim Călin-Nebune!
Am venit să-ți iau nevasta... De-ĭ putea de ce nu? Bune
Sunt de zis, ce-ți vin în minte, dar maĭ greu e să le facĭ,
Smeul codrilor de-aramă nu te-așteaptă cu colacĭ!
Eu mînînc patru cuptoare, patru boĭ mi-ajung abĭa
Și de vin patru antaluri abĭa trag la o măsea.
— Nicĭ că-'mĭ pasă! Și la luptă în dumbravă eĭ se scoală,
Se apucă, de copaciĭ tremurau de 'nvălmășeală,
Tremură sub eĭ pămîntul de-a lor pasurĭ apăsate,
Scapără cremenea neagră a stîncimeĭ detunate!
Crunt Călin de mijloc l'umflă, pîn la vîrf de brazĭ îl urcă,
Ca pe-un lemn el îl trîntește prin copacĭ trupu-ĭ încurcă
Și 'n ghenunchĭ apoĭ l' îndoaie ca pe-un vrescur, ce îl frînge,
Și se îmflă mușchiĭ vineți de oțel pe cînd îl strînge
Și lovit, perzînd simțirea, smeul ca o muscă moare,
Ce lovită este iarna de-o scînteie de ninsoare.
Să-mĭ rămîĭ cu bine fată, — eu mă duc să cat acum
Cele două sorĭ a tale... Se porni din nou la drum.
Trece codriĭ de aramă, de departe vede — albind
Și aude glasul mîndru al pădurilor de-argint.

Noaptea 'n rouă e scăldată, luciul pe lacurĭ sboară
Lumea umbreĭ, umbra luneĭ se amestec', se 'nfășoară.
In pădurea argintoasă iarba pare de omăt,
Florĭ albastre tremur' ude în văsduhul tămîet,
Pînă că și trunchiĭ mîndri poartă suflete sub coajă,
Ce suspină printre ramurĭ cu a glasuluĭ lor vrajă.
Crengile sunt ca vioare printre care vîntul trece,
Frunze sun' ca clopoțeiĭ, trezind ceasu douăsprezece;

www.dacoromanica.ro

Şi prin albul întuneric al pădurii de argint
Vezi isvoare sdruncinate peste prund alunecînd
Şi sărind în bulgări fluizi pe pietrişul din răstoace
In cuibar rotit de ape, peste cari luna zace.
El aude-un cîntec dulce, plin de lacrimi şi de noduri,
Doină de simţire ruptă, ca jălania 'n prohoduri,
Umplînd codrul de zăpadă; sufletu-i de-o jale mare
Pare că din piept de fată cîntă o priveghitoare :

Aşa 'mi vine cînd şi cînd
Să mă iaŭ pe drum plîngînd,
Lumea ce-a fi să mă vadă,
Nici să poată să nu 'mi creadă.
In zadar mă mai jălesc,
Vara vine, codrii cresc;
In zadar m'aş bucura
Iarna iar s'or scutura.
Şi de vine de nu-'mi vine
Tot arde inima 'n mine.
Nici n'am cui să mă jălesc
Să spun pe cine doresc;
Mult mă mir, Doamne, de mine
Cum nu m'ai luat la tine
Mult mă mir ce-oi fi greşit
Ce-am făcut, de n'am murit...

In văsduhul plin de-a nopţii moale luminoasă ploaie
El văzù o fată mîndră, îmbrăcată 'n lunge straie
De argint, ce staŭ ca umezi pe-a ei trup care tresare,
Ca o creangă mlădioasă sub a vîntului suflare.
Naltă e, subţire este. ochii mari adînci ridică,
Părul ei de aur moale pînă la călcîie-i pică
Şi cu poalele ei albe şterge stelele-i senine,
Lacrimi lungi, ce curg pe faţă-i, ca fire diamantine.
Nu uita, cum-că seninul ceruluĭ este în aştri
Nu uita, că 'n lacrimi este taina ochilor albaştri.
E frumos pe cînd din cerul plin de-o sfîntă bogăţie
Cade-o lacrimă frumoasă în adînca veşnicie,
Dar de cînd nainte toate ceru-i negru şi pustiŭ
Nu-i nălţime, nu-i albastru, e o noapte de sicriŭ.
Stea ce cade taie lumea, ca o lacrimă de-argint,
Pe seninul cer albastru frumos lacrimile 'l prind.
Şi din cînd în cînd vărsate, frumos lacrimile prind,
Dar de secĭ întreg isvorul, vaĭ de ochiul tăŭ cel blînd!

www.dacoromanica.ro

Prin diamanții tăi se scurge sînge fin de trandafiri
Și zăpada viorie din obrazii tăi subțiri,
Curge noaptea lor albastră, a lor dulce vecînicie,
Ce ușor se poate stînge prin plînsorile pustie.
Cine e nerod să ardă în cărbune-o piatră rară
Și eterna-i strălucire s'o strivïască într'o pară!
Tu 'ți arzi ochii și frumsețea — infinitul lor se stinge
Și nu știi ce răpești lumei! Ah nu plînge, ah nu plînge! [1])

Ast-fel el se socotește. Ĭ-a căzut atît de dragă
Cît ar fi îmfllat în spate pentru ea lumea întreagă.
— Bună vremea, fată mîndră de 'mpărat!.. Mulțam voinice
Dar ce vînț te bate 'ncoace și ce rĕŭ te-aduce aice?
Zise ea zimbind — de multă vreme zimbea 'ntîia dată,
Căci și ei îi cade drag el, deși n'ar vrea s'o arate.
Știe ea, de ce îi place, dar să n'o prindă de veste
Ce frumos îl află dînsa, cum îi sta, ce drag îi este!
Dar de-odată spăimîntată de un vuet ea îi spune:
Fugi, că dac'a veni smeul viața ta o va răpune!
Vie numai, zise dînsul... ș'om vedea atunci cum plouă
Nu se dă Călin, săracul, nici cu una nici cu două.
Și de-odată peste codrii de argint vine în sbor
Zmeul falnic care mișcă cu aripe vîrful lor,
Peste vîrfurile 'nalte par'că sborul lor îl simți
Frunzărimea cea mișcată de aripele-i cu zimți.
— Bună vremea, zmeŭ de cîne! — Mulțămesc Călin-Nebune!
— Am venit să-ți iaŭ nevasta.—Ba să vezi, ce-oi sta să-ți spun:
Opt cuptoare mînc de pîne și opt boi și opt antale
Abia sunt un prînz puternic pentru trupul meŭ în zale.
Și vrei să te bați cu mine? — Nici că-mi pasă!—Aide dară!
Sună frunza sgomotoasă, codrul din adînc trăsare,
Tremură mai surd pămîntul, oasele par'că se rup,
Cînd vînjoși se 'ndoaie dînșii a lor brațe și-al lor trup.
Dar Călin în sus l'ardică și-l trîntește la pămînt
De sun oasele ca hîrburi și sbor aripile 'n vînt.
Il omoară. Apoi zice: Rămîi fata mea cu bine
Merg să scap pe sora mare... și să auzim de bine.

Trece selbele-argintoase, trece-o vale, — un colcantaur
Pînă vede dinainte răsărind pădurea de-aur.
Mult frumoasă e pădurea cu-a ei trunchi de aur roș,
Ce în frunza lor cea moale suspinaŭ întunecoși.

[1]) Șirurile din urmă le întîlnim, refăcute, în partea V din *Călin*, ed. Maiorescu.

www.dacoromanica.ro

Iarba lin călătorește, o peteală stătătoare,
Ce sclipind cu mii de raze sub al nopții dulce soare,
Poartă 'n gălbenatecĭ unde spice de mărgăritare,
Florile de mac ce umflă noaptea capul lor [cel roș și] mare
Numaĭ fluturĭ micĭ albaștri și marĭ roiurĭ de albine
Curg în rîurĭ sclipitoare de luciri diamantine,
Ș-umplu aerul cel dulce de cristal și de răcoare,
A popoarelor de muște, sărbătorĭ murmurătoare.
Iar aude un cîntec mîndru, care codrul îl trezește,
Par'că frunzetul repetă, par'că vîntul tot îl crește,
Și 'nainte-ĭ par'că vede satul luĭ și i-se pare
C'aude doinind o fată chiar la eĭ în șezătoare:

Maică, maică, draga mea,
Ajungă-te jalea mea,
Ajungăte-un dor și-un drag,
Să ședĭ toată ziua 'n prag
Cu firuț băgat în ac,
Și tu să nu poțĭ împunge,
Pîn' nu-ĭ suspina și plînge,
Pîn' nu ți-a veni în gînd
Unde-am fost și unde sînt.

Lîngă lacul cel albastru, înstelat cu nuferĭ marĭ
Printre trestiĭ auroase, ce se leagăn solitarĭ,
Vede fata cea cu ochiĭ cuvioșĭ ca în biseric'
Fața-ĭ albă ca zăpada într'un păr de întuneric.
Ea în haina eĭ cea verde se inmlădie bogată
Cu florĭ albe 'mpodobită, cu diamante presărată.
— Bună-vreme, fată mîndră de 'mpărat. — Mulțam Căline,
Mult îțĭ mergea vestea 'n lume, mult-am auzit de tine
Și prea răŭ de tine 'mĭ pare, c'aĭ venit să morĭ aice,
Căcĭ de vine smeul numaĭ răŭ ți-a merge, măĭ voinice.
— Toțĭ se laudă cu mîncarea. Spune-mĭ fată cât mînîncă
Smeul tăŭ, să văd pe-acesta, de îl pot învinge eŭ.
Doisprezece boĭ, antale, tot petrece, iară pîne
Douăsprezece cuptoare abia iĭ ajung să cine.

C'un antal de vin maĭ tare decît mine — zice ĭesta!
Dar va da Dumnezeŭ sfîntul să mă scap și de acesta.
Vine smeul, vine iute, mișcînd codriĭ ceĭ de aur
Cu cap mare ca cuptorul și cu aripĭ de bălaur.
Heĭ, Căline, răŭ de tine, strigă el și se aruncă
Pe voinicul care-l prinde, învîrtindul prin cea luncă.
Se luptară răŭ și smeul cît de cît să nu se dee.

www.dacoromanica.ro

Heĭ nevastă, zice dînsul, dă-mĭ să beaŭ şi dă-ĭ să bee.
După ce maĭ odihniră, zice smeul: Măĭ Căline,
Nu s'alege 'ntre noĭ lupta, c'ostenim astă-zĭ, vezĭ bine,
Da m'oĭ face-o pară roşă şi te-ĭ face-o pară verde
Ş'om lupta pîn' din noĭ unul se va stinge şi s'o perde.
Pară roşă este smeul, pară verde e Călin
Şi în galben-întuneric eĭ se luptă cu venin.
Se 'nfăşoară, se desfăşor, mestecînd a lor văpaĭe
Fulgerînd umbra din codriĭ cu a flacăreĭ bataĭe,
Joacă 'n juru-le dumbrava cînd în umbră purpurie
Cînd întinereşte parcă într'o brumă-adînc-verzie,
Cînd în dungĭ înflăcărate, bolţĭ, cărărĭ în jur se casc
Sub luminĭ de curcubee repezĭ ce se sting, cum nasc,
Fîlfiie ca două candelĭ, obosiţĭ să 'nvîrt, se 'ncaer
Şi aproape-aproape strînse s'urmăresc jucînd în aer,
Scoţînd limbe ascuţite ca să 'nghimpe pe cealaltă,
Eĭ jucaŭ prin crengĭ înalte, pintre trestie pe baltă,
Balta tremura adîncă, somnoros şi lin sclipeşte
Asvîrlind întunecată, cîte-o muscă cîte-un peşte
Către flamele-ostenite... Peste eĭ de-odată sboară
Ca o pată de cerneală 'n noaptea cea cernit'-o cioară.
Zice smeul: Moaie, cioară, aripaţĭ în apă, stinge
Flacăra cea verde, care nu-s în stare a o 'nvinge.
Impărate, prea-înălţate, moaieţĭ aripa în apă —
Zice-atunci Călin — şi stînge flacăra roşă, mă scapă.
Iară cioara, cumu-ĭ cioara, cum aude că o urcă
Nicĭ una nicĭ două, iute se coboară, nu se 'ncurcă
Şi lăsînd din bot să-ĭ cadă două picăturĭ de apă,
Potoleşte para roşă, ce tresare, fuge, crapă.
Şi cu botul o ciupeşte, curge sînge ca fier roş,
In cît lacul cel albastru [s'a făcut] ca vinul roş.
Smeul a murit... Se face om Călin şi se îndreaptă
Cu treĭ fete 'mpărăteştĭ, unde fraţiĭ îl aşteaptă.

Pe 'ntinsorĭ de codri negri tot un senin se desfăşoară,
Ce-a luĭ stele marĭ şi albe peste ele le presară,
Şi la margine de codru eĭ aprind o flăcărie
Intr'o groapă cu cenuşă... de juca trandafirie
Colibioara cea de trestiĭ cu uşiţa-ĭ răzimată,
Impletită din răchită, cu curmeĭ de teĭ legată.
La o ploscă de vin negru stînd de vorbă bucuroşĭ
Parcă-ĭ zugrăveşte focul cu răsfrîngerele-ĭ roşĭ,
De-asupra lor ceru-ĭ negru, pe 'ntinsorĭ de catifea
Sunt cernute'n umed aur icĭ o stea colo o stea

www.dacoromanica.ro

Și așa senin e focul, cît le numerĭ păru'n barbă,
Bătătura cea din țoale, pe cărărĭ fire de iarbă.
Și ca soarele de roșiĭ staŭ fetițele'n văpaie
Douĕ's oachește ca sara, mijlocia e bălaie.
Iar Călin, lungit pe burtă și cu mînile pe coate,
Cam cu chef le povestește întîmplările luĭ toate,
Și la capăt se chitește.— Măĭ fărțațĭ, socot așa:
Fata mare și cea mică le luațĭ de v'or plăcea,
Dară pe cea mijlocie — mĭ-o căzut dragă de foc
Și nicĭ ea nu zice baiu! bat-o hătrul de noroc!
Pe încet se stinge focul și se-acopere cu spuză
El de mănecă o trage... și punînd buze pe buze
Eĭ șoptesc... și-ar spune multe și nu știŭ de und'să 'nceapă
Căcĭ pe cînd și-astupă gura, cînd cu gura se adapă,
El o simte 'n a luĭ brațe tînără, rotundă, tare
Și ea tremură ca varga de oțel de a luĭ strînsoare.
I-s'aprinde fața roșă de iubire și sfială
Ochiĭ 'n lacrimĭ își ascunde 'n părul moale de peteală
Și adorm. Somn greŭ iĭ varsă plumb în vinele-ostenite.
Frațiĭ luĭ cînd văd cît doarme eĭ se pun pe șopotite
Și încet se sfătuiră, ca picioarele să-ĭ taie
Să se-audă c'omorîră eĭ pe smeiĭ în bătaie.
L'ar fi omorît, dăr cesta, năsdrăvan fiind, nu pot,
Eĭ făcură cum gîndiră și 'l lăsară-așa schilod.
La pornit pe fete scoală... Iar Călin de multă trudă
Nu simțĭ nicĭ o durere, numa'n somnu-ĭ greŭ asudă,
Chiar picioarele în traistă iĭ le iaŭ, cu eĭ le-aŭ dus,
Căcĭ găsindu-le, cum fuse năsdrăvan, 'și le-ar fi pus
Iar la loc...

In zorĭ de ziuă el a doua zi trezit,
Vede cum îl schilodise, ce să facă, amărît?
V'o treĭ zile după'olaltă se maĭ tîrîe în brîncĭ
Prin tufaniĭ din pădure și prin colțiĭ ceĭ de stîncĭ,
Pîn' ajunge ca să vadă un palat în văĭ de raĭŭ
Cît ca să te uiți la dînsul — de frumos — nu te 'nduraĭ.
Și aude-un glas cu jale, chiar o grădină de glas,
Care inima i-o rupe de-așa dor s-așa necaz,
Și cum în palat el intră, pe voinicul vede pare
Care mînile-și rupsese într'a smeilor prinsoare.
Bună vremea măĭ voinice! — Mulțămim frumos Căline,
Ce-aĭ pățit tu de picioare, ce răŭ dete peste tine?
Și Călin începe-a-ĭ spune cît pățise pîn' acuma.
Haid ne-om prinde frați de cruce! Haĭ, ne-om prinde, spune-mĭ
[numa

www.dacoromanica.ro

Al cuĭ eștĭ și cum te chiamă? Eŭ fecioru's de 'mpărat,
Codriĭ de-aur fur' aĭ noștri pîn ce smeiĭ iĭ-aŭ luat.
De cînd i-aĭ ucis, Căline, ĭar aĭ noștri sunt. Cu chin
Singurel îmĭ maĭ duc traiul icĭ în codri, măĭ Călin.
Amîndoĭ însă în lume, tu schilod, eŭ fără mîne,
Icĭ prin noaptea dumbrăvană și prin văĭ om duce-o bine.
Prin pădurile-uriașe, prin grădinĭ și prin palat
Se primblă Călin pe gîtul fecioruluĭ de 'mpărat
Unu 'n mînĭ, altu 'n picioare, uriașĭ fiind, de boĭ
Aŭ putere, pe atîta, cît le trebue la doĭ.
Și trecînd așa 'n pădure, eĭ aud foșnind în frunze,
Trece-o umbră fugătoare, ce voia să se ascunză.
Călin mîna și-o întinde și pe sus cînd mi-o ridică
Mama smeilor pletoasă se sbătea răcnind de frică.
— Fă-mĭ picioare, babă hîtră, și luĭ mînĭ, orĭ te omor!
— De ùn stînjin maĭ la vale e, bădică, un isvor,
Vîră-te în el cu totul și-ĭ eși întreg.. Eĭ stăĭ —
De-ĭ așa — Călin mehenghiul — bagă-mi-te tu întăĭ!
— Ba eŭ, baiu, că nu-mĭ trebuĭ. Vîrîți-vă dumniavoastră!
Călin rupe-o creangă verde și o bagă 'n apa-albastră
Și uscat'o scoate iară.—I! cum ți-aș maĭ da pumnĭ tu babă,
Aĭ vrut să mă ustĭ, șireato, spune dreptul maĭ de grabă!
— Să vedeți, voinicĭ, la vale printre trestia învoaltă,
Apa vie tot sclipește, se rotește colo'n baltă.
Eĭ ajung la apă 'n farmec și băgînd creanga uscată
El o scoate numa'n muguri și cu frunze încărcată.
Se băgară-atuncĭ în baltă și-amîndoĭ eșiră 'ntregĭ
Și pe babă-o aruncară în isvorul unde secĭ
Și cu apă moartă... dînsa se 'nchircește, se năspreste
Ca un trunchiŭ uscat cu noduri pe isvorul mort plutește.
Și acum se sfătuiră veselĭ eĭ și bucuroșĭ
Ca fărtatul luĭ să iee fata 'mpăratuluĭ Roș.

Se gătiră omenește cu iței și cu cojoc,
Cu chimirul plin de galbinĭ, încinșĭ bine la mijloc
Și pe drumuri părăsite eĭ se iaŭ și se pornesc
Și trecînd printr'o pădure din ținutu 'mpărătesc,
Din tufanĭ cu crenge grele el s'apucă să adune
In basmaua pistruită ca o mînă de alune.
Iată că ajunșĭ la poartă — auzir'un vuet mare
Chiuirĭ, halaĭŭ de nuntă, veselĭĭ de masă-mare,
Cînd în poartă — văd o babă de-ale noastre. Bună sară!
Mulțămim voinicĭ din lume! — Ce s'aude-aicĭ afară?
Ia 'mpăratul... își mărită fata.. Cine-o ia, mătușă?
Da țiganul, bucătarul, un cioroiŭ pistruĭ cu gușă!

www.dacoromanica.ro

Cică, bată-l naiba, cioară, a ucis doĭ-sprece smeĭ!
Zise-atuncĭ Călin, pe gînduri: ia auzĭ mătușă hăĭ,
Eŭ ț-oĭ da bănet de silă, galbenĭ zimțĭ chiar un căuș
Dacă-cum veĭ știĭ, ghiontită, mi-aĭ pătrunde printre ușĭ
Și la masă dinaintea împăratuluĭ veĭ pune
Ca plocon pentru mireasă astă mînă de alune.
Iară baba, cumu-ĭ baba, dă cu ghiotura să treacă,
Maĭ ghiontită, maĭ sucită, maĭ împinsă cîte-o leacă
Intră 'n casa unde-ĭ masa, puse'n talger dinainte
Testemelul cu alune, făr a zice treĭ cuvinte.
Impăratul pune mîna și alunele sglobie
Peste fața cea de masă dîrăind se împrăștie,
Dar în mijlocul basmaleĭ un inel în loc rămasă,
Un inel, care'l perduse de mult tînăra mireasă.
— Tată, uite-inelul, care într'o noapte mi-a perit,
Făr să știŭ nicĭ cum, nicĭ unde. Cine dară l'a găsit?
Cine-adus alunele-astea? Logofeții spun că baba.
O strigară dela poartă să s'urnească maĭ de grabă.
Cînd în locu-ĭ, cine vine? Un voinic strein. El spune:
Impărate, prea'nălțate, eŭ vi l'am pus în alune.
Iară cioara cea de mire pe treĭ perinĭ șade 'n puf
Slugĭ îl apără cu crenge de muscuțe și zăduf.
Cum trecuse Călin pragul de sub el o pernă cade,
Cum veni'n mijlocul caseĭ nicĭ pe-a doua nu maĭ șade,
Cînd ajunse la 'mpăratul și a treia stă să cadă,
Că țiganuluĭ, vezĭ Doamne, nu ĭĭ se cădea să șadă.
Zice atuncĭa Impăratul: Cum voinice, cu ce cale
A ajuns inelul feteĭ în mînile Dumitale?
Impărate, prea'nălțate, iaca cum și iaca cum.
Da țiganul nicĭ maĭ știe, fața luĭ ĭĭ numaĭ scrum:
Impărate, luminate, cum poțĭ ca să'mĭ stricĭ hatîrul
Eŭ am omorît toțĭ smeiĭ! Cum țigane? Cu satîrul,
Mă înnec dacă l'ațĭ crede... da la fețe tot maĭ schimbă!
Să se cate smeiĭ Doamne, dacă aŭ vîrfurĭ de limbă.
Iĭ cătară și — ceĭ dreptul, nicĭ la unul nu era
Și Călin atuncĭ le scoate și le-arată în basma.
Impăratul poruncește c'a-s'aduc'un armăsar
Și de coada luĭ să lege pe țiganul bucătar
Și de coadă-ĭ maĭ legară lîngă el un sac de nucĭ
Cade-o nucă-o bucățică, ast-fel el făcu hăbucĭ [1]).
Și-acum tu voinice — zise, — mi-ĭ fi ginere. Ba nu,

[1]) Scena cu țiganul și la Ispirescu în *Bălaurul cu șapte capete* și în *Poveste țărănească*.

www.dacoromanica.ro

Altă fată, Împărate, tare dragă îmĭ căzù.
Am un frate-înse de cruce, tot fecior de Împărat,
Și de mult ți-era s'o ceară, deși nu s'a cutezat.
Uite'l ice. Dară fata se cam uită vrînd-nevrînd,
Că tot pe Călin-Nebunul l-ar fi vrut ea maĭ curînd.
Da de! Fiind-că și feciorul era maĭ deo potrivă
La a ochilor jele s'a muiat maĭ milostivă.
Decĭ făcur' o nuntă mare ș-a ținut treĭ lunĭ derînd
Lăutarĭ, banchet, halaiurĭ, tot ce'țĭ poate trece 'n gînd.
Ce nu era? Dragă Doamne, era nuntă 'mpărătească.
Dar acum mă duc, le zice... Pe-a mea Domnul s'o păzască!
Nicĭ nu știŭ cum e, cum nu e. Geaba fratele-ĭ de cruce,
Geaba tînăra mireasă îl maĭ țin cu vorbă dulce
Dor ĭĭ Doamne și nicĭ știe cum l'apucă-un dor avan,
Că de cînd n'o maĭ văzuse se scursese șapte anĭ.

Cînd ajunse locul, unde casa tatăluĭ săŭ fuse,
El văzu palate mîndre și livezĭ mărețe puse.
Și pe o cîmpie goală el văzu de vite-o cĭurdă
După ea copil călare c'un ciomag în mînă sburdă [1]).
Și părea că are șase anĭ și'ncă ceva maĭ bine
Bună vremea măĭ băiete! Mulțămim voinic streine!
— Nu'mĭ știĭ spune cine șade'n aste rînduri de palat?
— Doĭ voinicĭ ce-aŭ scos odată pe treĭ fete de 'mpărat
Din a smeilor prinsoare. S-aŭ luat care pe care:
Mijlociul pe cea mică și cel mare pe cea mare.
— Da ce-ĭ de cea mijlocie? — La găinĭ aŭ pus-o eĭ
Și să vezĭ, voinic streine, că eŭ sunt feciorul eĭ,
Mama'mĭ spune, cîte-odată de-o întreb a cuĭ îs eŭ.
Că-s a luĭ Călin-Nebunul. Cine-o maĭ fi, nu știŭ zăŭ!
Cînd aude... numaĭ dînsul îșĭ știa inima luĭ,
Că, să ertați D-voastră, da... era băiatul luĭ.
— Da mă rog, bade, ajută-mĭ să daŭ vacile'n ocol!
Inserează... Stele împlu tot seninul lin și gol
Cu băiatu'n bordeĭ intră. Și pe capetu-uneĭ laițĭ
Lumina mucos și negru într'un hîrb un roș opaiț,
Se coceaŭ pe vatra sură două turte în cenușă,
Un păpuc e într'o grindă, celalalt e după ușă.
Prin gunciŭ se primblă iute legănată o rățușcă
Și pe-un țol orăcăește un cocoș, închis în cușcă,
Într'un colț e colbăită noduros rîșnița veche,
In cotlon toarce motanul pieptănîndu-și-o ureche;
Sub icoana afumată unuĭ sfînt cu comănac

[1]) In *Călin*, ediția Maiorescu, copilul păzește bobociĭ.

www.dacoromanica.ro

Arde 'n candelă-o lumină cît un sîmbure de mac,
Pe-a icoanei policioară busuioc uscat și mintă
Umplu casa de mireasmă pipărată și prea sfîntă.
O beșică 'n loc de sticlă e lipită 'n ferestruie,
Pintre care trece-o dungă mohorîtă și gălbuie,
Cofa-ĭ albă cu florĭ negre și a brad miroase apa
De lut plină, ruginită stă pe coada eĭ o sapă.
Pe cuptorul, uns cu humă Călinaș, ăl mititel
Zugrăvia cu un cărbune un clapon și un purcel,
Cu codița ca un sfleder și cu fuse 'n loc de labe,
Cum îĭ se ședea maĭ bine purcelușuluĭ de treabă.
Pe un pat cu paie numaĭ doarme tinera nevastă
In mocnitul întuneric fața eĭ lîngă fereastră...
Și tot sufletul dintr'însul pare-atuncĭ că și-l înhoalbă
Și-l adună 'n ochĭ de tuce preste fața eĭ cea albă.
El s'așează lîngă dînsa, fața eĭ o netezește,
O desmeardă în durere, o sărut'o dragostește,
Pleacă gura-ĭ la ureche, blînd pe nume el o cheamă,
Ea deschide somnuroasă lunge gene de aramă,
Și adînc la el se uită, i se pare că visează,
Ar zîmbi și nu se 'ncrede, ar striga și nu cutează,
El din patu-ĭ o ridică și pe pieptul luĭ o pune,
Toată viața-ĭ se adună 'n al eĭ sîn rotund și june
Ea se uită și se uită... mută... un cuvînt nu spune,
Doară rîde 'n ochĭ 'n lacrimĭ, speriată de-o minune,
Ș'apoĭ îĭ sucește păru 'n a eĭ degete subțire
Și'și ascunde fața roșă pe-al luĭ piept duios de mire.
El ștergarul îl desprinde și-l împinge lin la vale,
Drept în creștet o sărută pe-al eĭ păr de aur moale
Si bărbia eĭ ridică, s'uită 'n ochi-ĭ plinĭ de apă
Si pe sînu-ĭ o desmeardă și din gură-ĭ se adapă [1]).

Dar a doua zi voinicul mănios intră-'n ogradă,
Fraților luĭ cum îl văzură la ghenuchĭ veniaŭ să-ĭ cadă.
—Iartă, frate, căcĭ greșala zăŭ de mult ne-apasă peptul!
Ba nu, fraților, — le zise — să vedem ce e cu dreptul,
Să facem o boambă mare, s'aruncăm pe cer în sus,
Să vedem ce-o să gîndească Dumnezeŭ și ce-o să zică.
Ast-fel, cum ți-aĭ face cruce, eĭ se pun alăturĭ... pică
Boamba grea, svîrlită 'n ceruri, din ceĭ doĭ făcînd fîrîme.
Și Călin rămîne singur, răŭ îĭ pare ca la nime,
Dară nicĭ c'avea ce face. Impăcat de-astă dreptate

[1]) Compară întreaga parte a VII-ea din *Călin* ed. Maiorescu. Aicĭ modificările introduse de Eminescu nu sunt esențiale.

www.dacoromanica.ro

Lasă'n pace să trăiască tinerile luĭ cumnate,
Și făcu o nuntă mare dup' opt anĭ de 'nstrăinare,
Multă lume se dusese ca să vad' așa serbare.
Fuĭ și eŭ... Dar cum făcură o ulcică cu păpară,
Mĭ-aŭ bătut căciula 'n creștet și m'aŭ dat pe ușă-afară.
Mă 'nciudaĭ urît. In grajdurĭ puseĭ mîna be-un cal graur
Cu picioarele de ceară și cu șeaua numaĭ aur,
De fuior îĭ era coada, capu-ĭ era de curechiŭ,
Avea ochiĭ de neghină și gîndacĭ avea 'n urechĭ.
Ș'am pornit pe-un deal de cremenĭ... picioarele se topiră,
Coada pîrîe 'n dărătu-ĭ, ochiĭ 'n capul luĭ pocniră.
Cum văzuĭ, că nu-ĭ de bine încălicaĭ pe-o prăjină
Și mergînd pe ea de-a hale v'am spus și eŭ o minciună,
Și 'ncălicînd pe-o șea, v'am spus-o așa [1]).

IN TEMEĬUL CODRULUĬ

— FRAGMENT —

In temeĭul codruluĭ
Cale nu-ĭ, cărare nu-ĭ,
Că de-a fost vre-o dată cale
Ea s'a prefăcut în vale,
De-ĭ cărare unde-va
Nu mi-o știe nimenea,
N'o știi cucul
Nicĭ haiducul,
Nicĭ feciorĭĭ
Vînătorĭĭ.
Că-ĭ perdură urmele
Ciobănașĭ cu turmele
Și-ĭ perdură semnele
Pădurarĭ cu lemnele [2]).

[1]) Lupta luĭ Călin cu ceĭ treĭ smeĭ și scăparea celor treĭ fete de împărat, necredința fraților și sfîrșitul cu aruncarea «boambeĭ», se găsește și în povestea luĭ *Prîslea cel voinic* din colecția de basme a luĭ Ispirescu.
[2]) Inceputul dela «Povestea Dochieĭ și ursitoarele», rămasă neterminată.

www.dacoromanica.ro

MIRON ȘI FRUMOASA FĂRĂ CORP

Ce lumină-ĭ și ce vorbe
Jos sub grinzile colibiĭ?
Marta mînuie cociorbe,
Iar Maria toacă hribiĭ,
Iar ciobanu-'șĭ pune gluga,
Maĭ îndrugă câte 'n drugă,
Ese 'n noaptea cu scînteĭ
Ș-o tuli urît de fugă
Parcă-ĭ dracul în călciĭ.

Iar la colțul mareĭ vetre
Staŭ pe laiți, lîngă spuze,
Un moșneag și treĭ cumetre
Povestesc mișcând din buze...
Tinerica puica nașă
Prejmuiește tot pe moașă
Pe cînd spală la un blid,
Iar bătrîna gată fașa
Și cumetrele se rîd.

Měĭ ciobane, ortomane.
Unde-mĭ mergĭ așa pe frig?
— Dă la rîșniță, la Dane
Și la borș la Pipirig,
Ce era să spun? Eac'asta!
Mi-a făcut băiat nevasta,
Nu vě fie cu bănat:
Să-mĭ veniți și Dumneavoastră
Că ș-așa'mĭ sunteți din sat.

L'aŭ spălatu-'l, pieptănatu-l,
La botez l'aŭ dus pe micul,
La icoane l'a 'nchinatu-l,
Un diac citi tipicul.
Când pe el veni botezul
Iĭ trecu auzul, văzul,
Nicĭ că-ĭ pasă luĭ, săracul,
Că nănașa spune crezul
Și se lapădă de dracul.

www.dacoromanica.ro

Că el strigă și se strîmbă
Parc' ar fi pe o frigare,
Duhul sfînt în chip de limbă
I-a eșit pe gur' afară.
Unii află cumcă nasu
E cam strîmb, ca și la tat'so
Și că 'șĭ seamănă cu soĭul,
Dar pe când cu toți aŭ ras'o
Se înprăștie tărăboĭul.

Nins lucește cîmpul, teiul,
Și trosnește cărărușa,
Cînd se 'ntorc și văd bordeiul
Și deschide Mușa ușa,
Când îșĭ pun copilu 'n leagăn
C'un picior încet îl leagăn,
La lumina din surcică
Și o vorbă de-alta leagă'n,
Planurĭ marĭ pe gază mică.

Dar de-odată din părete
Es ursite ca pe-o poartă,
Florĭ albastre aŭ în plete,
Cîte-o stea în frunte poartă.
Și de-o tainică lumină
Toată casa este plină
Ce din ochiĭ lor porni;
Peste leagănu-ĭ se 'nchină
Și 'ncepură-a'l meni:

Ca un leŭ să fi de tare
Și frumos ca primăvara,
Să fi gingaș ca o floare
Luminos ca luna sara;
Și iubit să fi de lume,
S'aĭ averĭ și mare nume,
Să te facĭ chiar Împărat
Și să-ți meargă astfel cum e
La ficiorĭ din basme dat.

Zise-atuncĭ duioasa mamă:
«Mulțămesc de cîte-ascult,
Dară mulțĭ ĭ-or fi de seamă
S'or voi atât de mult.

www.dacoromanica.ro

Luĭ să-ĭ daţĭ ce din mulţime
N'a putut să aibă nime,
Şi nespus şi fără rost
Ş'atuncĭ zine din nălţime
Vă sărut piciorul vost.

Zise-atuncĭ din ele una :
De-o doreştĭ cu dinadinsul
Fie-ĭ dat ca tot-de-a-una
El să simtă adînc întrinsul,
Dorul după ce-ĭ maĭ mare
'N astă lume trecătoare,
După ce-ĭ desăvîrşit
Şi să-şĭ vadă la picioare
Acest dar nepreţuit.

Ele pier. Iară baietul
A crescut cum l'a menitu-l
Se făcu frumos cu 'ncetul,
Cine-'l vede l'a 'n drăgitu-l
Şi deşi ca leul tare,
Era gingaş ca o floare
Şi isteţ era cu duhul
Cum a toate-s ştiutoare
Doară luna şi vĕsduhul.

Intr'o zi văzu pe-o rablă
Un tŏbaş ce lumea cheamă
Cu mustaţa ca o greablă
Şi c-'o trămbiţă de-alamă:
Împăratul Prea-'nălţatul
M'a trimis s'adun tot satul,
Să daŭ ştire tuturor
Că el caută în latul
Lumiĭ-acesteĭ p'un ficior,
Ce din toţĭ va fi maĭ tare,
Maĭ frumos şi maĭ cu minte.
Decĭ vă strîngeţĭ mic şi mare
Şi să ţineţi bine minte.
Căcĭ se poate, — cine ştie,
Că la voĭ prin sat să fie
Voinicul a-ĭ fi pe plac
Să-ĭ dea fata de soţie.
Cît v'am spus-o, — eată tac.

www.dacoromanica.ro

Abia el sfîrși s'audă,
De la sat ia ziua bună
Nu-ĭ păsa de drum și trudă
Căcĭ mereŭ părea că sună
Vestea mîndră în ureche
Ca și o poveste veche.
Ș-a pornit în toĭul luĭ
N'ăsdrăvan, într'o ureche,
Ca feciorul nimăruĭ.

Și la curtea 'mpĕrătească
A ajuns într'un tîrziŭ
Ș'apasă pe frunte cască,
Șterge păru-ĭ auriŭ,
Intră 'n curte. Sumedeniĭ
De voinicĭ, boierĭ, rudeniĭ
Se 'nchinaŭ feteĭ bălane
Pe cum oameniĭ la deniĭ
Bat mătăniĭ la icoane.

Ea se uită tot în laturĭ
Se închină și suspină
Cînd cu zimbet, cînd cu sfaturĭ,
Cînd cu-a ochilor lumină,
Cum prin șiruri ea colindă
Se uită într'o oglindă
Cu un aer cuvios,
Că-ĭ menită ca să prindă
Chipul celuĭ maĭ frumos.

Din oglindă ea nu vede
Decît vecĭnic chipul eĭ,
Dar de-odată, maĭ nu crede,
Ce văzură ochiĭ sĕĭ?
In oglinda fermecată
Printr'o negură s'arată,
C'a 'ntr'un vis frumos în somn,
O figură minunată
Intr'o mantie de domn.

Ea maĭ face-o dat' ocolul
Adunăriĭ. Pare-ĭ cumcă
Intr'un colț ea vede solul
Frumuseți-ĭ, ce 'șĭ aruncă
Ochiĭ triștĭ, numaĭ văpaie.

www.dacoromanica.ro

— Nu știŭ cum o să vă paie,
Zise ea, zimbind voios,
Roșă 'n fața eĭ bălae,
Dar acela-ĭ maĭ frumos !

Cînd cu degetul l'arată
Toți la el și-'n dreaptă ochiĭ
Și mulțĭ pintenĭ zurăiră
Și fosniră multe rochiĭ
Și din bolta de fereastră
În armura luĭ albastră
El apare lin din unghiŭ
Și la fata cea măiastră
El îșĭ pleacă un ghenunchiŭ.

— Nicĭ m'aĭ crede de ce stăruĭ,
Zise ea cu ochiĭ 'n vis.
Bucuros mina ț-o dăruĭ
Căcĭ în suflet te-am închis.
Ș-a eĭ mînă prea frumoasă
Fină, dulce, ea ș-o lasă
Pe-a luĭ creștet adorat
El la gură-ĭ o apasă
Ș-o sărută înfocat.

Iată vine și'mpăratu-ĭ
Ce zimbĭa cu mutră hîtră
El la mers cam legănatu-ĭ
Și pe capu-ĭ poartă mitră,
Poart'un schiptru ș'alt nimică
Ca și craiul cel de pică
Ș'aurit vestmîntul seŭ;
Cine 'l vede, stă să zică
Că-ĭ Vlădica din Hîrlăŭ.

— Am avut un om al caseĭ —
Zise dînsul, un ciocoĭ,
A murit și anul azi-ĭ
S'a făcut din el moroĭ.
De-unde'mĭ aprindea ciubucul
Se apucă, bată-l cucul,
Ca să'mĭ strice 'mpărăția
Si nu pot ca să-l apucu-l
Orĭ să-ĭ stric fermecăria.

www.dacoromanica.ro

Fierul, aurul, tombacul
Ardă-l focul, să mi-l ardă
L'a strîns tot și știe dracul
A făcut din ele-o bardă;
Iar din codri, luncĭ, poiene
Și din alte buruiene
A făcut num' un copac
Cin' se schimbă maĭ cu... [1])
Să le vie-ăstor de hac?

Și cu toțĭ se duc de-a valma
Văd, se miră, nicĭ se 'ncearcă,
Dar Miron ia barda 'n palmă
Și copacul mi-l încearcă,
Pîn ce vede că se 'n clină
Scîrțăind din rădăcină —
Ș'a cioplit din el țăruș
Pe-a moroĭuluĭ țărînă
El l'a 'nfipt adînc acuș.

De-atuncĭ farmece 'ncetează!
Codriĭ cresc și fierul iară,
Impăratul cuvîntează:
Ăst voinic e cel maĭ tare.
Un bătrîn răspunse: bine,
Spune-mĭ tinere pe cine
Fata are acum în minte?
— Ea gîndește-acum la mine!
— Ha, acesta-ĭ maĭ cuminte

Și să cînte strana prinde:
— Este tare, este tare,
Și cuminte și cuminte
Ș'arătos la arătare.
Scărpinîndu-se la ceafă,
Impăratul c'o garafă
A venit și c'un singeap
Și umplîndu-l zice: Ia, fă
De mi-l toarnă peste cap!

Și acum să-mĭ facĭ hatirul
Să-mĭ ieĭ fata 'n însoțire
Știŭ că aĭ să fi catîrul
Pentru nazurĭ, fasolire,

[1]) Lipsește un cuvênt.

www.dacoromanica.ro

Ba să poate că te-adoarme
Cu frumos protap de coarne
Și să-ți puie și urechi.
Cine poate s'o întoarne
Cînd așa-i menit de vechi?

Că, să vezi, și 'mpărăteasa
De-atîția ani acuma...
Taci, da ochi'ți ai de pază
Că ce-i fata, ce-i și muma!
E și-un alt metod, ți-l sfătui,
Să taci molcom, să îngădui
Fă-te că nu știi... n'ai treabă
Tu să-i faci frumos tabietu-i
Și 'ncolo să-ți vezi de treabă.

Deci Miron o ia de mînă
Și-o arată pe la oaspeți,
Cu-a ei ochi numai lumină,
Cu obrajii ca fragii proaspeți.
S'au pornit frumoasă nuntă
De păsia pînă și ciunta
Și ologii 'și făceau grabă
Și-un moșneag juca *mărunta*
Curtenind pe lîngă-o babă.

Dar deși ferice încă
Totuș el în pieptul lui
O dorință are-adîncă,
Neștiută de cît lui.
Dorul după ce-i mai mare
'N astă lume trecătoare
După ce-i desăvîrșit;
Și tot sufletul îl doare
După cum a fost menit.

Și pe toți el îi întreabă
Dacă știu cum-va în lume
Astă tainică podoabă,
Ăst odor fără de nume?
Dar pe cine 'ntreabă, tace,
Cui prin minte-i poate trece?
Numai cîntărețul orb
Spune 'n treacăt, cumcă asta
E *frumoasă fără corp.*

www.dacoromanica.ro

El i-a spus, ca'n vremĭ de nante
Auzi duioasa veste,
Că 'n castel de diamante
Cea maĭ mîndră fată este.
Ochĭ de-albastru-întuneric,
Ce lucesc adînc, chimeric,
Ca de-ĭubire două basme,
Dară corpul eĭ eteric
Nesimțit, ca de fantasme.

De veĭ merge în ajunul
Mult senin de Anul-noŭ,
Pe cînd cerul se deschide
La a lumilor ecoŭ,
Atuncĭ ea vine asemenĭ
Printre stîncile de cremenĭ
Lîngă lacul de smarald,
Ca să-și scalde puiĭ gemenĭ
Unde zinele se scald.

El plecă atuncĭ în lume
Și nevasta 'n lacrimĭ lasă,
Cu un dor fără de nume
Uită țară, rude, casă.
Cum trecu numaĭ Crăciunul
El pe cal a pus presunul
Și s'a dus la lacu 'n vrajă,
Unde așteptînd ajunul
De-Anul-noŭ, el sta de strajă.

Și din trestia plecată
El privia la apa fină
Cu oglinda-ĭ nemișcată
Strălucind sub luna plină.
De și știĭ că apa-ĭ moale
Totuș placa-ĭ de cristale,
Parc'ar fi încremenit.
Ne 'ncrețite, plane, plane
Viorĭi, aŭ adormit.

Rădăcinile în păturĭ
Sub pămînt s'o întrețesut
Și pornc în miĭ de lăturĭ,
Florĭ frumoase l'aŭ văzut

www.dacoromanica.ro

Colo 'n snopĭ, colo cît una,
Colo 'n fire împreună,
Indoite într'un trunchiŭ;
Icĭ o pajiște într'una
Iar dincolo un mănunchĭ.

Roșĭ și vineți, albiĭ snopĭ
Ce-ĭ de florĭ strălucitoare,
Picurați, își scutur stropiĭ,
Ce lucesc mărgăritariĭ,
Pe cărarea-abia umblată
Printre iarba, înfocată,
Trece-un mîndru chip de zînă
Cu-arătare fermecată
Și privirea blîndă, lină.

Și pe ea o haină fină,
Țesătură străvezie,
C-o brumă diamantină,
Ce în creturĭ se 'mprăștie.
Și lipește sclipitoare
De duioasa-ĭ arătare
Ce'n mișcările-ĭ o tradă
Se strevăd a eĭ picioare
Crinĭ și umerĭ de zăpadă.

Inocentă-ĭ e privirea
Îngerească, tristă, lină,
Diamante în privirea-ĭ
Și-aŭ topit a lor lumină
Peste-a albeĭ dalbă placă
Ea acum zîmbind se pleacă,
S'uită 'n fundu-ĭ luminos
Și în lună își desbracă
Corpul eĭ așa frumos.

Luna par'că se roșește
De amor și de mirare.
Numaĭ lacul o privește,
Rămînînd în nemișcare.
Este albă ca zăpada,
Iară părŭ-ĭ stă să cadă
La călcîiu-ĭ rotunzit.
Cine oare-ar fi s'o vadă,
Să nu moară de 'ndrăgit?

www.dacoromanica.ro

Dar deși pe noaptea toată
Peste lanuri luna tace,
Arătarea-i luminată
Nicĭ o umbră ea nu face
Cu 'ntuneric nu încarcă;
Intinzînd piciorul, par'că
Locul cel de farmec prins
Cu-a luĭ vîrf întîĭ îl cearcă,
Pîn' se lasă din adins.

Și încet pășește 'n apă
Ochiul eĭ s'aprinde, cere,
Iară buzele-ĭ se crapă
De o stranie plăcere,
Totuș valul nu se taĭe
Cercuind apa bălaĭe
Cĭ-o încunjură frumoasă
Ș'o îmbracă cu văpaĭe
In lucire scînteioasă.

Și deși în lac înnoată
El nu mișcă nicĭ se 'ncreață
Ca o floare-ĭ aninată
De oglinda cea măreață...
— El din trestiĭ o privește.
Nicĭ se mișcă... 'ncremenește
L'arătarea eĭ cea crudă.
Și cînd lacul părăsește
Pe-al eĭ corp ea tot nu-ĭ udă.

Ea s'a dus. Dar el rămas-a
In adînc rănit de dînsa,
Uĭtă lumea, uită casa,
Umblă drumurile 'ntinse.
Ea îĭ pare că-ĭ maĭ mare
'N astă lume trecătoare,
Că-ĭ ce-va desăvîrșit.
Și să vadă la picioare
Acest dar neprețuit.

Toamna vine și prin lume
Frunza cade rînduri-rînduri,
Adîncit umbla atuncĭa
El în grije și pe gînduri,

www.dacoromanica.ro

El purta în gîtu-ĭ nuriĭ
Ochiĭ marĭ, zîmbirea gurĭĭ
Și umblînd prin codriĭ marĭ,
El văzu mama pădurĭĭ
Rătăcind printre stejarĭ.

El durerea luĭ ș-o spune
Și că trebue să moară
De n'a prinde-acea minune,
Acea tainică fecioară.
Ea — ĭĭ zise-atunci bătrîna —
Locuește ca o zînă
In palat de diamante,
Maĭ frumoasă, maĭ divină
De cît toate cele lante.

Tu palatu-ĭ veĭ ajunge
De veĭ merge, fără însă
Să gîndeștĭ la alta 'n lume
Cît la dînsa, 'n vecĭ la dînsa,
De-o ajungĭ fără de veste
Ea atuncĭa astfel este
Ca și cînd ar fi a ta ;
Căcĭ ea face tot ce peste
Dînsa ca să treacă-ĭ vrea.

El a mers, a mers într'una
Făr' de drum, d'orĭ-ce să-ĭ pese
Cînd pe vîrfurĭ trecea luna
El văzù prin lumĭ alese
Un palat lucind departe,
Ce lucește parc'ar arde.
El intra pe scărĭ de-oglindă
Și prin salele deșarte
Pe covoarele din tindă.

Și'n lumina blîndeĭ lune
El văzù frumoasa fată,
Dulce, mîndră, o minune
De fereastră răzimată.
El la ea ghenunchi 'și pleacă:
Ca amorul meŭ să-ți placă
Părăsiĭ părinții și țară...
Ea tăcea... privirea-ĭ seacă,
Fața rece, ca de ceară.

www.dacoromanica.ro

Ah, gîndi el, cum nu-ĭ bună,
Cum nu zicĭ, bine-aĭ venit!
Atuncĭ ea zimbi în lună
Și șopti: bine-aĭ venit!
Și'n palat atuncĭ s'aprinse
Mii luminĭ sclipind ca ninse,
Ea'l luă de brațși-l duse
Printre salele întinse
Și la mîndre mese-l puse.

Eĭ cinară 'n mîndre muzicĭ
Cu de aur vase, linguri,
Beat de-amor el spune: nu zicĭ
Scumpo, să ne lase singuri?
Și luminĭ se sting de sine,
A cîntărilor suspine
Dispărură rînduri-rînduri,
Eĭ rămîn în dulce bine
Și înșiră mîndre gînduri.

Ah, iubito, zise dînsul,
Cum nu simți focul, cel simt?
Și pe ea-o apucă plînsul
Par'că pieptu-ĭ este strîmt
De-a eĭ patimă 'nfocată.
Ea plîngea, rîdea de-o dată
Cu-a-eĭ buze dulcĭ și coapte,
N'întunerec par'că-l cată,
Imbătat de-amor și noapte.

Ah, ĭi zice el cu dorul,
Lasă-ți haina ta regală —
Gol în ochiĭ 'ți văd amorul,
Ah, arată-mi-te goală.
Atuncĭ ea roșind se pleacă
Și stă pieptul să-și desfacă
Și din sponcĭ desprinde haina
Și în lună se desbracă,
Desvălind taină de taină.

Ce frumoasă-ĭ... umerĭ albĭ,
Neted-dulce zugrăviți,
De pe sînĭ rotunzĭ o salbă
Ea în urmă a svîrlit

www.dacoromanica.ro

Și se plimbă pe covoare,
Moi ca mînile-i fecioare
Părul-i curge la călcîie,
Iară luna zîmbitoare
Poleind-o o mîngîe.

La picioare-i el s'aruncă,
Lîngă el să vie o roagă
Ea s'așează dulce, pruncă,
Lîngă el în mîndră șagă,
Și el brațele-și 'ntinde,
Rumenește și s'aprinde,
Pe cînd ochii lui o sorb
Dar nimic în braț nu prinde
Că-i *frumoasă*, *fără corp*.

Ah! gîndi el cu turbare,
Tremurînd învăpăiat,
Dulcea zînă, cum nu are
Corp frumos, pe cum o văd!
— Asta n'o pot, că ce pipăi,
Numărul vieții-o pripă-i,
Trecător de unde-un șopot
Și ființa lor o clipă-i,
Ĕŭ eternă sunt... și nu pot!

El își scurge toată viața
Intr'un chin în nedormire,
Vecînic o avea în față
Blîndă, dulce, în zîmbire,
Vecînic tinde a lui mînă
Dup' imaginea-i divină
Vrea s'o strîngă, s'o omoare,
Dar de și de nuri e plină
Totu-și umbra-i ca din soare.

De dorința lui aprinsă,
Ce-a rămas neîmplinită,
El un an trăi la dînsa
Cu viața-i neștiută.
Dar pierind chiar din picioare,
Pierzînd mintea, care-l doare,
Dup'un an se 'ntoarce iară
L'a lui casă rîzătoare
Și la dulcea-i nevestioară.

www.dacoromanica.ro

Dar vaĭ cum îĭ se părură
De urîte toate cele !
Nimic ochiul nu-ĭ maĭ fură,
Nicĭ simțirea luĭ în jele,
Toate-ĭ par urîte, sure...
Intr'un chip și 'ntr'o măsură
...și de rînd
Și nimic nu-ĭ dă măsura
Celor ce avea de gînd.

Trist, retras, rănit de moarte
S'ar fi 'ntors l'acea frumușeță
Dar știa ce crudă soarte
Are — eterna-ĭ tinereță
Lăngezind în gînd și fire,
In murĭ triștĭ de mănăstire
Ș-a închis chipu-ĭ perit
Ș'adîncit în amintire
Și'n amor — el a murit [1]).

---

[1]) Basmul acesta a fost versificat și de Ronetti-Roman sub titlul *Fata fără corp.* — L. Șăineanu, *Basmele române,* p. 783.

www.dacoromanica.ro

FATA ÎN GRĂDINA DE AUR

A fost odat'un Împărat, el fu 'ncă
In vremĭ de aur, ce nu pot să 'ntorn;
Cînd în păduri, în lacuri, lanuri, luncă
Vorbiaĭ cu zeiĭ și sunaĭ din corn
Ș-avea o fată dulce, mîndră, pruncă...

În van i-o cer. Bătrînul se gîndește:
Prea e frumoasă și prea nu e de lume!
Mă mir cum cerul nu s'ademenește
Să scrie 'n stele dulcele eĭ nume,
E răŭ poetul, care n'o numește,
Barbară țara, unde-al eĭ renume,
Încă n'a — ajuns — și chipu-ĭ muritorĭ
Nu-ĭ de privirea celor muritorĭ.

In valea stearpă, unde stîncĭ de pază
Incunjuraŭ măreața adîncime
Clădi palat din pietre luminoase,
Grădinĭ de aur, florĭ de 'ntunecime;
Iar drumul văiĭ pline de miroase
Afar' de el nu-l știe 'n lume nime,
Acolo ș-a închis frumoasa fată
Ca nicĭ-o rază-a luneĭ să n'o bată.

Sale 'mbrăcate în atlas, ca neaua,
Cusut în foĭ și roze vișiniĭ,
In mosaicurĭ strălucea podeaua,
Din murĭ înalțĭ priviaŭ icoane viĭ;
Fereastra-ĭ oarbă, de și stă perdeaua,
De-aceĭa 'n vale ard luminĭ, făcliĭ
Și aerul, pătruns de marĭ oglinzĭ,
E răcoros și de miroase nins.

Notă. — Povestea ce urmează poate fi considerată ca o variantă la *Luceafărul*; ideia și acțiunea este aceiaș, versurile însă, pe cum și cadrul de poveste, sunt cu desăvîrșire diferite.

www.dacoromanica.ro

O noapte-eternă prefăcută 'n ziuă,
Grădină de aur, florĭ de pietre-scumpe,
Zefir trecea ca o suflare viuă
Și 'n calea luĭ el crengĭ grele rupea.
Cu-aripĭ de-azur în noaptea cea tîrzie
Copiĭ frumoșĭ aĭ albeĭ verĭ se pun,
[Pe] bobocĭ de florĭ, cînd ape lin se vaer
Sbor fluturĭ sclipitorĭ, ca florĭ de aer.

Acolo 'nchisă cu maĭ multe soațe,
Cu ea copile și soțiĭ de joacă,
In lumea eĭ sălbatec se răsfață,
In străluciri viața ș-o îmbracă.
A eĭ priviri sunt tinere și hoațe,
Zimbirea-ĭ caldă buza stă s'o coacă
Și 'n acest raiŭ, în astă lume suavă
De mulțămire se simțea bolnavă.

Dar de a eĭ frumuseță fără seamăn
Auzi fecĭorul de 'mpărat Florin,
Norocul luĭ cu-al eĭ iĭ pare geamăn,
De-atuncĭ un foc îl mistue în sîn.
«In van staŭ loculuĭ, staŭ să mă 'ndeamăn
Cu munca mea, cu dorul, cu-al meŭ chin»!
Pătruns de dorul neștiinței verguri
S'a dus să ceară sfat la sfînta Mercurĭ.

Alaiŭ, convoiŭ, — iĭ zise atuncea Sfînta,
Napoĭ trimite, nu lua nimica
Și singurel te du de-ți cată țînta,
Căcĭ strîmt e drumul și e grea potica.
Ia calul meŭ cel alb și te avîntă,
Cu gîndul sboară 'n lume fără fricĭ,
Dar dacă vreĭ s'o afli ține-n minte:
Nu sta în valea-*aduceriĭ-a-minte.*

Porni în lume, singurel în toĭu-ĭ
Îl duce calul fraților ca vîntul,
De aur păru-ĭ și frumos e boĭu-ĭ,
Fecior de drag, cum n'a vĕzut pămîntul,
O stea el pare 'n neamu-ĭ și în soĭu-ĭ.
Cu bine meargă-mĭ și să-l ție Sfîntul!
Ajunse-o vale mândră și frumoasă,
Părea că-ĭ chiar grădina lor de-acasă.

www.dacoromanica.ro

Și sub un teĭ el de pe cal se dete,
Se 'ntinse leneș, jos pe earba moale.
Din teĭ se scutur florĭ în a luĭ plete
Și maĭ că-ĭ vine să nu se maĭ scoale.
Și calu-ĭ paște, flori purtând în spete,
Presunul luĭ și șeaŭa cu paftale.
În valea de miros, de rîurĭ plină,
În umbra dulce bine-ĭ de odină.

De-a luĭ bătrîn el îșĭ aduse-a minte,
Cum îl lăsă și cum porni în lume,
Dorind cu o iubire-așa fierbinte:
O umbr' un sunet, un nimic, un nume.
L'apuc' un dor de țară și părinte,
Tot ce-a dorit îĭ pare-atuncĭ că-ĭ spune
Și cînd pe calul luĭ el ĭar se simte
Napoĭ apucă, peste drumurĭ strîmte.

Dar îndărăt ajuns, l'apucă dorul
Din noŭ, — neliniște, iubire-adîncă
S'aruncă iar pe cal, urmînd amorul
Ce 'n a luĭ suflet neclintită stîncă.
În noŭ l'oprește regele, poporul,
El, dus de-o stea, ce arde 'n mintea-ĭ încă,
Dorit de raza unor doĭ ochĭ tinerĭ,
S'a dus să ceară sfat la sfînta Vinerĭ.

Voinicul meŭ, — îĭ zise atuncĭa Sfînta,
De ce-aĭ stătut în valea amintireĭ...
Nu sta în ea, de te 'nchinași iubireĭ,
Te du de-o cată și 'n a eĭ fereastă,
De-o vezĭ deschisă, svîrle floarea asta.

Da să nu staĭ în *valea desperăreĭ*,
Ce 'n a ta cale tu veĭ trece sigur.
El iar porni în lumea întîmplărĭĭ
Bolnav de dor și de-a iubireĭ friguri.
Dădŭ de-o vale 'n asfințitul seriĭ...
Intunecoasă-ĭ, cum o simt doar orbiĭ,
Și fîlfăesc prin aer rece corbiĭ...

El de pe cal se dete. In pădure
Șoptește frunza, ramurĭ staŭ de sfaturĭ,
Și somnul nu voiește ca să-l fure,
Căcĭ umedă e frunza luĭ de paturĭ

www.dacoromanica.ro

Urechia-ĭ trează a dumbrăviĭ gure
Le-ascultă șopotind din miĭ de laturĭ;
Și corbiĭ croncănesc și sboară 'n fală
In aer chiar ca pete de cerneală...

Atuncĭ o frică inima-ĭ pătrunde,
Pe cal se pune și fugĭ din vale
Și 'n loc s'urmeze drumu-acolo unde
Voia să meargă, s'a întors din cale.
Sosește ĭar în țară-ĭ, da-l pătrunde
Din noŭ un dor, o amărîre, o jale.
Atuncĭ din noŭ el o lua pe mâneț
Să ceară sfat acum, sfinteĭ Dumineț.

Aĭ stat în valea desperăriĭ iară,
Iĭ zise Sfînta — ci din noŭ pornește
Iți daŭ o pasăre cu tine — sboară
Cu calul tăŭ, unde norocu-ți crește.
Cînd veĭ vedea frumoasa ta fecioară
Că plînge-atuncĭ dă drum pasereĭ ieste,
Tu dorul ți-l ajungĭ de și te ticăĭ
Ea'ți fie tot, ce-aĭ suferit nimică-ĭ.

Trecînd prin valea desperăriĭ-astupă
A luĭ urechĭ, să n'o audă 'n șopot.
In van se 'ncearcă calea-ĭ s'o 'ntrerupă
Vuirĭ, murmure, să-l oprească nu pot.
O umbră sboară, pîn se vede după
Atîta mers c'aude svon de clopot,
Atuncĭ văzù în zarea luĭ palatul
In care 'nchise fata-ĭ Impăratul.

In ziduri de oțel lucea castelu-ĭ
Cu streșinĭ de-aur și cu turnurĭ înnalte
Și scris pe muri-ĭ, minunat în felu-ĭ
Făptura grea a meșterelor dalte.
In marĭ grădine iĭ se arăta luĭ
Isvorul viŭ ce cade, vrînd să salte.
El se mira cum toate — ast-fel a fi pot:
Grădine, rediurĭ, lacurĭ, ziduri, șipot.

Dar un bălaur tologit în poartă
Soria cu lene pielea luĭ pestriță
Cu ochiĭ 'nchiși pe jumătate, poartă
Privirea jucătoare să-l înghiță.

www.dacoromanica.ro

Iară Florin — inima 'n el e moartă
Cînd vede solzii, dinții ceĭ de criță,
Sărind la el și 'nfipse a luĭ spadă
Și pe pămînt îl țintui de coadă.

Apoĭ din munte stanurĭ el rĕstoarnă,
Le grămădește crunt peste bălaur,
Acesta ĭar se sbate, se întoarnă
Și în durerea-ĭ muge ca un taur
Dar el mereŭ pe dînsul pietre toarnă
Pîn' nădușit plesni acel centaur
Trecù 'nainte douĕ lăncii scurte,
Pîn ce dădù de strălucita curte.

Un an de cînd copila petrecuse
Urzînd gîndirea-ĭ și visînd ursitul,
Un an întreg prea fericită fuse,
Dar dup' un an mĭ-a fost-o-ajuns urîtul.
Îșĭ amintia viața ce-o avuse
Și peste pieptu-ĭ îșĭ îndoaĭe gîtul
Și trist privĭa un punct cu ochiĭ țîntă
Și se usca ca și la umbră-o plîntă.

Eŭ mor de n'oĭ vedea seninul, cerul,
De n'oĭ privi nemărginirea vastă,
Răceala umbreĭ m'a pătruns cu gerul
Și nu maĭ duc, nu pot — viața asta.
Oh! Ce ferice-așĭ fi să văd eterul
Și să văd lumea, codriĭ din fereastră,
Și de voițĭ cu viață să maĭ suflu
Deschidețĭ ușĭ, ferestre, să răsuflu....

Astfel o mistuia neastîmpăratul
De viață dor și dorul cel de soare,
De și le poruncise Impăratul
Să nu care cumva să se-amĕsoare,
Ca să deschidă ușile, palatul —
Dar totuș, cînd văzură că ea moare
Nu știŭ ce or să facă, să se poată
De l-ar urma, el ar găsi-o moartă.

Văzînd cu ochiĭ, că piere de-a 'n picioare
Din zi în zi — atuncĭ el' a deschis
Ferestĭ înalte și la mîndrul soare
Din boala adîncă fata a învins...

www.dacoromanica.ro

Și se făcù și maĭ fermecătoare
Astfel cum nu îțĭ trece nicĭ prin vis,
Șe rumeni în fața eĭ ca mărul
A 'ntinerit-o aerul și cerul.

Un smeŭ o vede, cînd s'a pus să stea
'N-a eĭ fereastră 'n asfințit de soare,
Sburând la cer, din ochi-ĭ o scînteie
Cuprinse-a eĭ mândrețe, fermecărĭ.
Și 'n trecătoarea tînăra femeĭe
Șe 'namoră copilul sfinteĭ mărĭ.
Născut din soare, din vĕsduh, din neauă
De-amorul (eĭ) se prefăcù în steauă.

Căzù din cer în tinda eĭ măreață,
Se prefăcù în tîner luminos
Și corpul luĭ sub haina ce se 'ncreață,
Ș'arată 'nalt, subțire, mlădios.
Păr negru 'n vițe lungĭ ridică fața
Cu ochiĭ-albaștri-închis și zîmbitoare,
Părea un demon rătăcit din soare.

Ah! te iubesc — îĭ zise el — copilă,
La glasul tăŭ simt sufletu-mĭ rănit,
Din stea născut plec fruntea mea umilă,
Cu ochiĭ meĭ prind chipul tăŭ slăvit. —
Nu vezĭ cum tremur de amor, ai milă!
In nemurirea mea de-aș fi iubit,
Iubit de tine, te-aș purta o floare
In dulcĭ grădinĭ, aproape lîngă soare.

N'aĭ vedea ĭarnă, toamnă nu, nicĭ vară,
Eternă primăvar' etern amor,
De țĭ-aș închide zarea ta cea clară
Cu-al meŭ sărut, o scumpul meŭ odor.
Păn ce să mîngîĭ inima'mĭ amară,
Culca-mi-aș capul la al tăŭ picĭor
Și te-aș privi etern ca pe o steauă,
Frumos copil cu umerĭĭ de neauă.

— «O geniŭ mîndru, tu nu eștĭ de mine,
De-a ta privire ochiĭ meĭ mă dor,
Sîngele meŭ s'ar stoarce chiar din vine,
Căcĭ m'ar usuca teribilu-țĭ amor.

www.dacoromanica.ro

Curînd s'ar stinge viața mea, streine,
Cînd tu m'aĭ duce 'n ceruri lîngă sori,
Frumos eștĭ, dar a ta nemurire
Ființei trecătoare e peire.

El o privi atuncĭ cu ochiĭ țintă,
In fața-ĭ slabă zîmbet dureros,
Se face stea și iarăș se avîntă
In cerul 'nalt, în roĭul luminos.
Acolo toată noaptea stă la pîndă
Și prin fereastră el privi duios,
Ca o lumină dulce, tristă-clară
Să vadă umbra-ĭ albă și ușoară.

A doua zi el se făcù o ploaie,
In [jos] căzîndă, aromată, lin [1]),
Și din fereastră perdelele le'ndoaie
Trecînd prin țăsăturile de in.
Pătrunde iarăș în a eĭ odaie,
Preface 'n tînăr sufletu-ĭ divin ;
El stă frumos sub bolțile ferestriĭ
Purtînd în păr cununa luĭ de trestiĭ.

.....Și părul luĭ de aur moale
Pe umerĭ cade îndoios, înflat
Ca ceara-ĭ palid... buza luĭ în jale
Purta un zîmbet trist, nemîngîĭat.....
Ș-astfel cum sta, mut înger din tăriĭ
Părea un mort frumos cu ochiĭ viĭ.

— O vin cu mine, scumpă 'n fundul măriĭ
Și în palate splendizĭ de cristal,
Cînd vîntu-a trece peste-a apeĭ ariĭ
Tu-ĭ auzi cîntarea luĭ pe val.
Ți-ĭ închina viața ta visăriĭ,
Veĭ fi Oceanuluĭ monarchul pal
Și în palate de mărgean și profir
Cu bolțĭ lucrate numa'n aur d'Ofir !

— Ca să-mĭ ajungĭ nevrednica-mĭ iubire
Aĭ părăsit al cerurilor cort,
Dar nu e chipul tău cel peste fire
Ce 'n fundul sufletuluĭ meŭ îl port.

[1]) «Trăgînd în noapte miros de *cîmpiĭ*», — e notat alăturea un alt șir.

www.dacoromanica.ro

O geniul meŭ, mĭ-e frig l'a ta privire,
Eŭ palpit de viață — tu eștĭ mort;
Cu nemurirea ta tu nu mă 'nveți,
Acum mă arzĭ, acuma mă îngheți.

Nu... om să fiĭ, om trecător ca mine,
Cu slăbiciunea sufletuluĭ nost,
Să-ți înțeleg tot sufletul din tine
Și brațul tăŭ, de-mi-a fi adăpost,
Să-l știŭ că-ĭ slab, iubirea că-l susține,
La om e-un merit, ce la zeĭ n'a fost.
De mă iubeștĭ, să-mĭ fi de vremea mea,
Fă-mĭ dar de nuntă nemurirea ta.

Intunecos și fără de speranță,
La ea privește geniul în nimb,
Își simte inima legată 'n lanț
In lanțul lumeĭ ce-ĭ cu-o mie limbĭ,
«Chiar nemurirea mea, chĭar abondanța
Puterei mele tu o cerĭ în schimb.
Eĭ bine, da! Eŭ m'oĭ sui la cer,
Ca dela Domnul moartea mea s'o cer!

Da moartea! Pentru-o clipă de iubire
D'eternitatea mea să mă deslege,
Să văd în juru-mĭ aniĭ în peire,
Să am în inima mea moartea rece,
Să fiŭ ca spuma mării în sclipire,
Să văd cum trec cu vremea, care trece. —
O mult cerușĭ, prea mult — și totuș ție
Ți 'nchin splendorĭ, putere, **vecinicie**.

La cer se 'nalță el pe bolta mare,
Cu-aripe lunge curățînd seninul,
Privește'n jos castelul în splendoare
L'apucă dorul inimeĭ, suspinul.
— Ah! ce-aĭ cerut, femee trecătoare,
Femeĭe scumpă, ca să-mĭ mîngâĭ chinul.
Deasupra lumeĭ risipite'n șoapte
El se înnalță-un curcubeŭ de noapte.

Pe cum o floare ar eși din surĭ
Și morțiĭ munțĭ, din piatra lor uscată,
Astfel copila înviosază nurĭ,

www.dacoromanica.ro

Pe cînd în bolta geamuluĭ s'arată
Copil al apeĭ, ceruluĭ, pădurĭĭ
A lumiĭ 'ntregĭ maĭ drăgălașă fată.
Ea-ascultă pe al primăvereĭ oaspăt
In dimineața ce-ĭ zîmbește proaspăt.

Imprăștiată fulgerează roua
In viorĭĭ, strălucitoare boabe,
Țărîna 'nvie 'nprimăvară nouă
Răcoarea vîntuluĭ ca miros de-ape
Păreà a fi ploat, deși nu plouă,
Decît lumină, ce nu maĭ încape.
Cu gura, fața, ochiĭ eĭ ea rîde,
Privind în soare, în clipirĭ ĭĭ închide.

În dimineața clară ca oglinda
La toți s'arată tînărul Florin,
În jur de ziduri calul și-l colindă
Își simte inima umflată 'n sin,
Dar poarta 'nchisă-ĭ, poate s-o tot prindă,
Ea nu se mișcă 'n negrele-ĭ țițîni.
Ci el fereastra cum văzù crăpată
Aruncă 'n ea cu floarea fermecată.

Pe-atunci copila împletea cunună
Din florĭ de aur și din diamante,
Din cărți o soață-a-eĭ ĭĭ stă să-ĭ spună
C'al eĭ noroc purtatu-ĭ de un fante.
Cînd floarea ĭĭ căzù 'n poală — ea nebună
O sărută, svîrlind pe celelante
Ș-o mirosi cu gura-abĭa deschisă
Și ochiĭ eĭ plutiaŭ în miĭ de vise.

Ea alergă cu grabă la fereastă,
Să vadă dacă *vîntul nu-ĭ aduce*
Și alte florĭ, așa frumoase c'asta,
Dar de 'ngăimare ochiul eĭ strălуce
Și surîzînd ea rumenește, casta,
Cînd vede-un tînăr lîngă poartă 'n cruce.
Și el o vede și în mîndru glasu-ĭ
El ĭĭ vorbi, oprindu-și calea 'n pasu-ĭ.

— «Ah te-am văzut, mi te-am văzut în fine
Copil cu ochi albaștri 'n tunecime

www.dacoromanica.ro

Cu-a tale gene de amor dulcĭ și fine
Cu-al tău surîs de-o gingașă cruzime,
Ah aș muri de-atît noroc și bine,
Căcĭ te-am văzut, cum nu te-a văzut nime.
Nu știĭ, ce-am suferit pîn a te ajunge,
Copil frumos, ca luna nopții lunge!

— Ah vin' cu mine, vin' în a mea țară,
Casteluri am, grădinĭ adînc-frumoase,
Sub pasul tău coroană'mĭ secularǎ
Mĭ-o pun, mă plec, sunt sclavul tău frumoasă.
Am pietre scumpe în a mea comoară,
Maĭ multe decît tată'ți are aur.
Ș'aur maĭ mult, de cît argint el are
Ș-a tale's toate, scumpă, mîndră floare.

Ea îl privi cu ochiul plin de milă,
I-ar fi vorbit cuvîntul de pe gură,
In fața luĭ ea nu-șĭ maĭ face silă.
Un leșin parcă inima ĭ-o fură,
Și trist privește tînăra copilă
Cumpliții murĭ și poartă... Din ochii-ĭ cură
Un fir senin de lacrimĭ; ea îșĭ strînge
Cu-a eĭ mînuțe inima și plînge...

El cum o vede astfel în fereastră
Ș-aruncă ochiŭ-adînc și nobil, mare
Și drum el dă la pasărea măiastră,
Aripele'șĭ întinde, vrînd să sboare,
Din ce în ce și-'ntinde aripa-albastră
Din ce în ce se face tot maĭ mare,
Incît doar din mărimea uneĭ vrăbiĭ
Ea semăna acum uneĭ corăbiĭ.

Copila mea — ĭĭ zise — nu te teme,
Pe mulți am dus cu inimĭ doritoare,
Ca vîntu 'n fugă cu bătrîna vreme
Prin țărĭ o mie peste sfînta mare.
Nu vezĭ, Florin nicĭ știi cum să te cheme,
Atît de mult iubirea luĭ îl doare.
De-aceia svîrle 'n laturĭ ac și caer
Și să te 'ncrezĭ corabieĭ de aer.

www.dacoromanica.ro

Ea se sui pe-aripă, 'ntinzînd mîna
Ca și cînd ar fi vrut ca să se ție
Și'ncet coboară paserea streină
Pe-a luĭ Florin amabilă soție,
Pe cal ridică sarcina luĭ lină,
La pieptul luĭ ar vrea în vecĭ s'o ție
Se uită 'n ochĭ-ĭ, dînd la calu-ĭ pinten
Ș-acesta vîntuluĭ s'așterne sprinten.

In vremea-aceea smeul se suise
La cer, cu aripele lungĭ intinse,
Culege 'n cale-ĭ blîndele surise
A miĭ de stele, ce sboară ca ninse,
La tronul cel etern pe scărĭ deschise
Stau mîndre geniĭ cu lumină 'ncinse.
L'a *Luĭ* picĭoare în ghenunchĭ s'așterne
'Și 'ndreaptă ruga-ĭ mileĭ ceĭ eterne.

O Adonai! al căruĭ gînd e lumea
Și pentru care toate sunt de față,
Ascultă-mĭ ruga, șterge al meŭ nume
Din a vecieĭ carte mult măreață.
Deși te-adoră stele, mări în spume,
Un univers cu vocea îndrăsneață,
Toate ce-aŭ fost, ce sunt, ce 'țĭ nasc în cale
N'ajung nicĭ umbra măreției tale.

Ce-țĭ pasă ție dac'a fi cu unul
In lume mai puțin spre lauda ta
Ascultă-mĭ ruga, tu, Eternul, Bunul,
Și sfarmă 'n aschiĭ vecinicia mea!
Pe-o muritoare eŭ iubesc, nebunul,
Și muritor voesc a fi ca ea
Ș'atîta dor, durere simt în mine
Incît nu pot s'o port și mor maĭ bine.

— Tu-ĭ pismuiești... și pismuiești aceĭa,
Ce eĭ în lume numesc fericire —
Aŭ nu ți-e milă când privești scînteĭa,
Cumcă la soare e a [eĭ] pornire?
Astfel și eĭ îșĭ aruncar' ideĭa,
Dorința, păsul, în nemărginire,
Dar cum scînteĭ se sting în drum spre soare
Astfel și omu-aspiră deși[1]) moare.

[1]) Forma întîia: «pînă» și nu «deși».

www.dacoromanica.ro

Căcĭ să fi? să vezĭ, că sub blesteme
De ură e 'nferat umanul nume,
Să aĭ de semenul tău a te teme,
Să fi ca spuma, fuga uneĭ spume,
Sermane inimĭ închegate 'n vreme,
Sermane patimĭ, aruncate 'n lume
Și să mă blestemĭ, să mă 'ntrebĭ: ce drept
Avu-ĭ să-'țĭ pun o inimă în piept!

Pe-o clipă 'n mijlocul eternității
Să deschizĭ ochiĭ tĕĭ mareți și clarĭ,
Să măsurĭ toate visele vieții,
Simțind încet cum ĭarăși redisparĭ,
Să parĭ un fir de colb în raza vieții,
Și în părerea[ți] pe-un moment să parĭ,
Să fiĭ ca și cînd n'aĭ fi... Intre ĭerĭ
Și mîni o clipă... Oare știĭ ce cerĭ?

Ce-ĭ omul, de-a căruia iubire
Atîrnĭ lumina, vieței tale-eterne?
O undă e, avînd a undeĭ fire
Și în nimicurĭ zilele 'și dișterne.
Pămîntul dă tărie năluciriĭ
Și umbra-ĭ drumul glieĭ ce s-așterne
Sub pasul luĭ... Căci lutul în el crește,
Lutul îl naște, lutul îl primește.

Și acest drum al pulbereĭ, peireĭ,
Ce ca pe-un plan l'am zugrăvit, ca mîne
Nimic fiind, l'am închinat murireĭ,
In van s'acopere, oprind ruina,
Nimic etern în tremurul sclipireĭ;
In van adun' și-și grămădesc lumina
In cărți și scrierĭ, și în van ș'acață
De vis etern sărmana lor viață.

Și tu ca eĭ voiești a fi, demone,
Tu, care nicĭ nu eștĭ a mea făptură;
In ce sfințeștĭ a ceruluĭ colone
Cu glasul mîndru de eternă gură,
Cuvînt curat ce-a existat, Eone,
Cînd Universul era ceață sură?
Să-'țĭ numerĭ aniĭ după mersul lumiĭ
Pentru-o femeie? — Vezĭ iubirea cum îĭ:

www.dacoromanica.ro

Intr'adevăr. în adînca depărtare
Văzù călărĭ pe fata cu Florin.
Odată ochiul luĭ cel mare
Și sfînt ș-adînc de lacrimĭ este plin,
Ce cad tăind nemărginirea 'n mare,
Mărgăritarĭ frumoșì și marĭ devin.
Incet bătînd din aripĭ maiestos,
Geniul mîndru se pornește 'n jos.

Cu fața tristă le privi în urmă
'Șĭ 'ntinde mîna ca dup'or ce-ĭ dus.
In fundul lumeĭ, unde apa scurmă
Al măreĭ sîn, — acolo-o-ar fi dus —
Dacă'l iubia... Acuma plînsu-șĭ curmă:
«Fiți fericiți, — cu glasu-ĭ stins a spus —
Atît de fericiți, cît viața toată
Un chin s'aveți: *de-a nu muri de-odată!*»

JOS IN VALE PE-UN PIETROĬ

Jos în vale pe-un pietroĭ
Șede-un codobăturoĭ
Și mînîncă usturoĭ
Și nu se maĭ satură
Cu-a luĭ codobatură.

---

www.dacoromanica.ro

V.

POVEȘTI ÎN PROSĂ

www.dacoromanica.ro

FĂT-FRUMOS DIN LACRIMA

In vremea veche, pe cînd oamenii, cum sunt eĭ azĭ, nu eraŭ decît în germeniĭ viitoruluĭ, pe cînd Dumnezeŭ călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustiĭ ale pămîntuluĭ, — în vremea veche trăia un Impărat întunecat și gînditor ca miează-noaptea și avea o Impărătească tinără și zimbitoare ca miezul luminos al zileĭ.

Cincĭ-zecĭ de anĭ de cînd Impăratul purta războiŭ c'un vecin al luĭ. Murise vecinul și lăsase de moștenire fiilor și nepoților ura și vrajba de sînge. Cincĭ-zecĭ de anĭ, și numaĭ Impăratul trăia, singur, ca un leŭ îmbătrînit, slăbit de lupte și suferințe, — Impărat, ce'n vieața luĭ nu rîsese nicĭ o dată, care nu zîmbea nicĭ la cîntecul nevinovat al copiluluĭ, nicĭ la surîsul plin de amor al soțieĭ luĭ tinere, nicĭ la poveștile bătrîne și glumețe ale ostașilor înnălbiți în bătălie și nevoĭ. Se simțea slab, se simțea murind și n'avea cuĭ să lese moștenirea ureĭ luĭ. Trist se scula din patul împărătesc, de lîngă Impărăteasa tînără — pat aurit, însă pustiŭ și nebine-cuvîntat. Trist mergea în războiŭ cu inima neîmblînzită, — și Impărăteasa rămasă singură, plîngea cu lăcrîmĭ de văduvie singurătatea eĭ. Părul eĭ cel galben, ca aurul cel maĭ frumos, cădea pe sînĭĭ eĭ albĭ și rotunzĭ — și din ochiĭ eĭ albaștri și marĭ curgeaŭ șiroae de mărgăritare apoase pe o față maĭ albă că argintul crinuluĭ. Lungĭ cearcăne vinete se trăgeaŭ împrejurul ochilor, și vine albastre se trăgeaŭ pe fața eĭ albă ca o marmură vie.

Sculată din patul eĭ, ea se arunca pe treptele de piatră ale uneĭ bolte în zid, în care veghea, de asupra uneĭ can-

[1]) Apărută maĭ întiĭ în *Convorbirĭ Literare* An. IV (1870—1871.)

www.dacoromanica.ro

dele fumegînde, icoana îmbrăcată în argint a Maiceĭ durerilor. Înduplecată de rugăciunile Impărăteseĭ îngenuchiate, pleoapele icoaneĭ recĭ se umeziră și o lacrimă curse din ochiul cel negru al mameĭ luĭ Dumnezeŭ. Împărăteasa se ridică în toată măreața eĭ statură, atinse cu buza eĭ seacă lacrima cea rece și o supse în adîncul sufletuluĭ săŭ. Din momentul acela ea purcese îngreunată.

Trecù o lună, trecură două, trecură nouă și Impărăteasa făcù un fecior alb ca spuma lapteluĭ, cu părul bălaiŭ ca razele luneĭ. Impăratul surîse, soarele surîse și el în înfocata luĭ împărăție, chiar stătu pe loc, în cît treĭ zile n'a fost noapte, ci numaĭ senin și veselie ; vinul curgea din buțĭ sparte și chiotele despicaŭ bolta ceriuluĭ.

Și-ĭ puse mama numele: Făt-Frumos din lacrimă.

Și crescù și se făcù mare ca braziĭ codrilor. Creștea într'o lună cît alțiĭ într'un an.

Cînd era destul de mare, puse să-ĭ facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta ceriuluĭ, îl prinse pe degetul cel mic și buzduganul se rupse în două. Atuncĭ puse să-ĭ facă altul maĭ greŭ — îl aruncă în sus aproape de palatul de norĭ al luneĭ; căzînd din norĭ nu se rupse de degetul voiniculuĭ.

Atuncĭ Făt-Frumos îșĭ luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă, să se bată el singur cu oștile Impăratuluĭ, ce-l dușmănia pe tată-săŭ. Puse pe trupul săŭ hainele de păstoriŭ, cămeșă de borangic, țesută în lacrimile mameĭ sale, mîndră pălărie cu florĭ, cu cordele și cu mărgele rupte de la gîturile fetelor de împărațĭ, îșĭ puse în brîul verde un fluer de doine și altul de hore și, cînd era soarele de două sulițe pe ceriŭ, a plecat în lumea largă și'n toiul luĭ voinic.

Pe drum horia și doinia, iar buzduganul și-l arunca să spintece nouriĭ de cădea departe tot cale de-o zi. Văile și munțiĭ se uimiaŭ auzindu-ĭ cîntecele, apele îșĭ ridicaŭ valurile maĭ sus ca să'l asculte, izvoarele îșĭ tulburaŭ adîncul, ca să-și asvîrle afară undele lor, pentru ca fie-care din unde să-l audă, fie-care din ele să poată cînta ca dînsul, cînd vor șopti văilor și florilor.

www.dacoromanica.ro

Rîurile ce ciorăiaŭ maĭ jos de brîele melancolicelor stînce, învățaŭ de la păstoriul împărat doina iubirilor, iar vulturiĭ ce staŭ amuțiți pe creștetele secĭ și sure ale stîncilor nalte, învățaŭ de la el țipetul cel plîns al jaleĭ.

Stăteaŭ toate uimite pe cînd trecea păstorașul împărat, doinind și horind; ochiĭ ceĭ negri aĭ fetelor se umpleaŭ de lacrimĭ de dor; și'n piepturile păstorilor tinerĭ, răzimați c'un cot de-o stîncă și c'o mînă pe bîtă, încolția un dor maĭ adînc, maĭ întunecos, maĭ mare, — dorul voinicieĭ!

Toate stăteaŭ în loc, numaĭ Făt-Frumos mergea mereŭ, urmărind cu cîntecul dorul inimeĭ luĭ și cu ochiĭ buzduganul, ce sclipia prin nourĭ și prin aer ca un vultur de oțel, ca o stea năsdrăvană.

Cînd era'nspre seara zileĭ a treia, buzduganul căzînd, se isbi de o poartă de aramă și făcù un vuet puternic și lung. Poarta era sfîrîmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindia într'un lac mare și limpede, ca seninul ceriuluĭ. In fundul luĭ, se vedea sclipind, de limpede ce era, un năsip de aur; iar în mijlocul luĭ, pe o insulă de smarand încunjurat de un crîng de arborĭ verzĭ și stufoșĭ, se ridica un mîndru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă, — atît de lucie, în cît în ziduri resfrîngea ca'ntr'o oglindă de argint: dumbravă și luncă, lac și țermurĭ. O luntre aurită veghea pe undele limpezĭ ale laculuĭ lîngă poartă; și'n aerul cel curat al sereĭ tremuraŭ din palat cîntece mîndre și senine. Făt-Frumos se sui în luntre și vîslind, ajunse pînă la scările de marmură ale palatuluĭ. Pătruns acolo, el văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de brațe, și'n fie-care braț ardea cîte o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era naltă, susținută de stîlpĭ și de arcurĭ, toate de aur, iar în mijlocul eĭ stătea o mîndră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din cîte un singur mărgăritariŭ mare; — ear boieriĭ ce șădeaŭ la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roșie, eraŭ frumoșĭ ca zilele tinereței și voioșĭ ca horele. Dar maĭ ales unul din eĭ, cu fruntea într'un cerc de aur, bătut cu diamante și cu hainele strălucite era frumos ca luna uneĭ nopți de vară. Dar maĭ mîndru era Făt-Frumos.

www.dacoromanica.ro

— Bine-aĭ venit Făt-Frumos! — zise Impăratul; am auzit de tine, da de văzut nu te-am văzut.

— Bine te-am găsit Impărate, dar mă tem că nu te-oiŭ lăsa cu bine, pentru că am venit să ne luptăm greŭ, că destul aĭ viclenit asupra tatăluĭ meŭ.

— Ba n'am viclenit asupra tatăluĭ tăŭ, ci tot-de'a-una m'am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m'oiŭ bate. Ci maĭ bine oiŭ spune lăutarilor să zică și cuparilor să împle cupele cu vin și om lega frăție de cruce pe cît om fi și om trăi.

Și se sărutară feciorii de 'mpărați în urările boierilor, și beură și se sfătuiră.

Zise împăratul luĭ Făt-Frumos: De cine 'n lume te temĭ tu maĭ mult?

— De nime 'n lumea asta, afară de Dumnezeŭ. Dar tu?

— Eŭ iar de nime, afară numaĭ de Dumnezeŭ și de mama pădurilor. O babă bătrînă și urîtă, care îmblă prin împărăția mea de mînă cu furtuna. Pe unde trece ea, fața pămîntuluĭ se usucă, satele să risipesc, tîrgurile cad năruite. Mers-am eŭ asupra eĭ cu bătălie, dar n'am isprăvit nimica. Ca să nu-mĭ prăpădească toată împărăția, am fost silit să staŭ la 'nvoială cu ea și să-ĭ daŭ ca bir tot al zecelea din copiiĭ supușilor meĭ. Și azĭ vine ca să-și iee birul.

Cînd sună mează-noapte, fețele mesenilor se posomorîră; căcĭ pe mează-noapte călare cu aripĭ vîntoase, cu fața sbîrcită ca o stîncă puhavă și scobită de părae, c'o pădure'n loc de păr, urla prin aerul cernit mama pădurilor cea nebună. Ochiĭ eĭ un hău căscat, dinții eĭ șiruri de pietre de morĭ.

Cum venia vuind, Făt-Frumos o apucă de mijloc și o trînti cu toată puterea într'o piuă mare de piatră: peste piuă prăvăli o bucată de stîncă, pe care o legă din toate părțile cu șapte lanțurĭ de fier. Înăuntru baba șuera și se zmulgea ca vîntul închis — dar nu-ĭ folosia nimica.

Veni iar la ospăț. Cînd prin bolțile ferestrelor, la lumina luneĭ, văzură două dealurĭ lungĭ de apă. Ce era? Mama pădurilor, neputînd să iasă, trecea peste apă cu piuă cu tot și-ĭ brăzda fața în dealurĭ. Și fugea mereŭ, o stîncă de piatră

www.dacoromanica.ro

îndrăcită, rupîndu-și cale prin păduri, brăzdînd pămîntul cu dîră lungă, pînă ce se făcù nevăzută în depărtarea nopții.

Făt-Frumos ospătă ce ospătă, dar apoi luîndu-și buzduganul de-a umăr, merse mereù pe dîra de piuă, pînă ce ajunse lîngă o casă frumoasă, albă, care sticlea la lumina luneĭ în mijlocul uneĭ grădiniĭ de florĭ. Florile eraù în straturĭ verzĭ și luminaù albastre, roșie-închise și albe, iar printre ele roiaù fluturĭ ușorĭ, ca sclipitoare stele de aur. Miros, lumină și un cîntec nesfîrșit, încet, dulce ieșind din roirea fluturilor și a albinelor, îmbătaù grădina și casa. Lîngă prispă torcea o fată frumoasă. Haina eĭ albă și lungă părea un nour de raze și umbre, iar părul eĭ de aur era împletit în cozĭ lăsate pe spate pe cînd o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea eĭ netedă. Luminată de razele luneĭ, ea părea muiată într'un aer de aur. Degetele eĭ, ca din ceară albă, torceaù dintr'o furcă de aur și dintr'un fuĭor de o lînă ca argintul, torcea un fir de o mătasă albă, subțire, strălucită, ce semăna maĭ mult a o vie rază de lună, ce cutreera aerul, de cît a fi tort.

La sgomotul ușor al pașilor luĭ Făt-Frumos, fata 'șĭ ridică ochiĭ albaștri ca undele laculuĭ.

— Bine-aĭ venit Făt-Frumos,— zise ea cu ochiĭ limpezĭ și pe jumătate închișĭ — cît e de mult de cînd te-am visat! — Pe cînd degetele mele torceaù un fir, gîndurile mele torceaù un vis, un vis frumos, în care eù mă iubiam cu tine, Făt-Frumos; din fuĭor de argint torceam și eram să-ți țes o haină urzită în descîntece, bătută'n fericire; s'o porțĭ... să te iubeștĭ cu mine. Din tortul meù ți-așĭ face o haină, din zilele mele o viață plină de desmerdărĭ.

Ast-fel cum privia umilită la el, fusul îĭ scăpă din mînă, și furca căzù alăturĭ cu ea. Ea se sculă — și, ca rușinată de cele ce zisese, mînele eĭ spînzuraù în jos ca la un copil vinovat și ochiĭ eĭ ceĭ marĭ se plecară.— El se apropiă de ea, c'o mînă îĭ cuprinse mijlocul, ĭar cu cea-laltă îĭ desmerdă încet fruntea și părul, și-ĭ șopti: «Ce frumoasă eștĭ tu, ce dragă'mĭ eștĭ! A cuĭ eștĭ tu, fata mea?»

— A mameĭ pădurilor — răspunse ea, suspinînd — mă veĭ iubi tu acuma, cînd știĭ a cuĭ sunt? Ea încunjură cu amîn-

www.dacoromanica.ro

două brațele ei goale grumazul lui și se uită lung la el, în ochii lui.

— Ce-mi pasă a cui ești? — zise el— destul că te iubesc!

— Dacă mă iubești, să fugim atuncia— zise ea, lipindu-se mai tare de peptul lui. Dacă te-ar găsi mama, ea te-ar omorî, și dacă ai muri tu, eu așĭ nebuni, orĭ aș muri și eu.

— N'aibĭ frică, zise el zîmbind și desfăcîndu-se din brațele ei.—Unde-i mumă-ta?

— De cînd a venit se zbuciumă în piua în care-ai încuĭat'o tu și roade cu colții la lanțurile, ce-o închid.

— Ce-mi pasă, zise el, repezindu-se să vadă unde-i.

— Făt-Frumos — zise fata— și două lacrimĭ marĭ străluciră în ochii ei — nu te duce încă. Să te învăț eu ce să facem ca să învingĭ tu pe mama. Vezĭ tu buțile aste două? Una-i cu apă, alta cu putere. Să le mutăm una în locul alteia. Mama, cînd se luptă cu vrăjmașii ei, strigă cînd obosește: «Stăĭ, să maĭ bem cîte-o leacă de apă!» Apoĭ ea bea putere, în vreme ce dușmanul eĭ numaĭ apă. De-aceea noĭ le mutăm din loc, ea nu va ști și va bea numaĭ apă în vremea lupteĭ cu tine.—Precum aŭ zis, așa aŭ și făcut.

El se repezi după casă. «Ce facĭ babă?» strigă el.

Baba de venin se smulse o-dată din piuă 'n sus și rupse lanțurile, lungindu-se slabă și mare pînă 'n norĭ.

— A! bine că mi-aĭ venit Făt-Frumos—zise ea, făcîndu-se ĭar scurtă — ia acum haĭ la luptă, acu om vedea, cine-ĭ maĭ tare.

— Haĭ!—zise Făt-Frumos.

Baba 'l apucă de mijloc, se lungi repezindu-se cu el pînă 'n norĭ, apoĭ îl isbi de pămînt și-l băgă în țărînă pînă 'n glezne.

Făt-Frumos o isbi pe ea și o băgă 'n pămînt pînă 'n ghenunchĭ.

— Staĭ, să maĭ bem apă — zise mama pădurilor, ostenită.

Stătură și răsuflară. Baba beu apă, Făt-Frumos beu putere, și-un fel de foc nestins îĭ cutreeră cu fiorĭ de răcoare toți mușchiĭ și toate vinele luĭ cele slăbite.

C'o putere îndoită, cu brațe de fier o zmuci pe babă de

www.dacoromanica.ro

mijloc și-o băgă 'n pămînt pînă 'n gît. Apoĭ o izbi cu buzduganul în cap și-ĭ risipi creeriĭ.—Cerul încărunți de nourĭ, vîntul începù a geme rece și a scutura casa cea mică în toate încheieturile căpriorilor eĭ. Șerpĭ roșiĭ rupeaŭ tresărind poala neagră a nourilor, apele păreaŭ că latră, numaĭ tunetul cînta adînc, ca un proroc al pierzăreĭ. Prin acel întunerec des și nepătruns, Făt-Frumos vedea albind o umbră de argint, cu păr de aur despletit, rătăcind, cu mîinile ridicate și palidă. El se apropiă de ea și-o cuprinse cu brațele luĭ. Ea căzù ca moartă de groază pe pieptul luĭ și mîinele eĭ recĭ s'ascunseră în sînul luĭ. Ca să se treziască, el îĭ sărută ochiĭ. Nouriĭ se rupeaŭ bucățĭ pe cer—luna, roșie ca focul, se ivia prin spărturile lor risipite; — iar pe sînul luĭ, Făt-Frumos vedea cum înfloriaŭ două stele albastre, limpeziĭ și uimite — ochiĭ mireseĭ luĭ. El o luă pe brațe și începù să fugă cu ea prin furtună. Ea-și culcase capul în sînul luĭ și părea că adormise. Ajuns lîngă grădina Impăratuluĭ, el o puse 'n luntre, ducînd-o ca într'un leagăn peste lac, smulse earbă, fîn, cu miros și florĭ din grădină și-ĭ clădi un pat, în care-o așeză ca 'ntr'un cuib.

Soarele, eșind din răsărit, privia la eĭ cu drag. Hainele eĭ umede de ploaĭe se lipise de membrele dulcĭ și rotunde, fața eĭ de o paloare umedă ca ciara cea albă, mînele micĭ și unite pe pept, părul desplelit și răsfirat pe sîn, ochiĭ marĭ, închișĭ și adînciți în frunte, ast-feliŭ ea era frumoasă, dar părea moartă. Pe acea frunte netedă și albă, Făt-Frumos presără cîte-va florĭ albastre, apoĭ șezù alăturĭ cu ea și'ncepù a doini încet. Ceriul limpede — o mare, soarele o față de foc, erburile împrospătate, mirosul cel umed al florilor înviosate o făceaŭ să doarmă mult și lin, însoțită în calea visurilor eĭ de glasul cel plîns al flueruluĭ. Cînd era soarele în ameazĭ firea tăcea, și Făt-Frumos asculta liniștita eĭ răsuflare, caldă și umedă. Incet se plecă la obrazul eĭ și-o sărută. Atuncĭ ea deschise ochiĭ încă plinĭ de visurĭ și întinzîndu-se somnuroasă, zise încet și zimbind: Tu aicĭ eștĭ?

— Ba nu sunt aicĭ, nu vezĭ că nu sunt aicĭ? — zise el

www.dacoromanica.ro

mai lăcrămînd de fericire. Cum ședea el lîngă ea, ea'și întinse un braț și-i cuprinse mijlocul.

— Haĭ, scoală, zise el, desmerdînd-o — e ziua 'nameazamare. Ea se sculă, își netezi părul de pe frunte și-l dete pe spate. El îi cuprinse mijlocul — ea-i încunjură grumazul — și astfeliŭ trecură printre straturile de florĭ și întrară în palatul de marmoră al Impăratuluĭ.

El o duse la Impăratul și i-o arătă spuindu-i că-i mireasa luĭ. Impăratul zimbi, apoĭ luă de mînă pe Făt-Frumos, ca și cînd ar fi vrut să-i spue ceva în taină și-l trase la o fereastră mare, pe care vedea lacul cel întins. Ci el nu-i spuse nimica, ci numaĭ se uită uimit pe luciul laculuĭ și ochiĭ i se umplură de lacrimi. O lebedă își înălțase aripile ca pe niște pînze de argint și cu capul cufundat în apă sfîșiea fața senina a laculuĭ.

— Plîngĭ, Impărate? — zise Făt-Frumos — de ce?

— Făt-Frumos, — zise Impăratul — binele ce mi l'aĭ făcut mie, nu ți-l pot plăti nicĭ cu lumina ochilor, orĭ-cît de scumpă mi-ar fi, și cu toate astea vin să-țĭ cer și maĭ mult.

— Ce Impărate?

— Vezĭ tu lebeda cea îndrăgită de unde? — Tînăr fiind, aș trebui să fiŭ îndrăgit de viață și cu toate astea, de cîte orĭ am vrut să-mĭ fac samă. Iubesc o fată frumoasă cu ochiĭ gînditorĭ, dulce ca visele mării — fata Genaruluĭ, om mîndru și sălbatic, ce'și petrece viața vînînd prin păduri bătrîne. O, căt e de aspru el, cît e de frumoasă fata luĭ! Orĭ-ce încercare de-a o răpi a fost deșartă. Incearcă-te tu!

Ar fi stat Făt-Frumos loculuĭ, dar scumpă-i era frăția de cruce, ca orĭ-căruĭ voĭnic, maĭ scumpă decît mireasa.

— Impărate, prea-luminate, din cîte noroace aĭ avut, unul a fost maĭ mare de cît toate: acela că Făt-Frumos ți-i frate de cruce. Haĭ, că mă duc eŭ să răpesc pe fata Genaruluĭ.

Și-și luă caĭ agerĭ, caĭ cu sufletul de vînt Făt-Frumos, și era să plece. Atuncĭ mireasa luĭ — Ileana o chiema — îi zise încet la urechie, sărutîndu-l cu dulce: «Nu uita Făt-Frumos, că pe cît veĭ fi tu departe, eŭ oiŭ tot plînge».

El se uită cu milă la ea, o mîngîe — dar apoĭ desfăcîn-

www.dacoromanica.ro

du-se de îmbrățoșerile ei se avîntă pe șeaua caluluĭ și plecă în lume.

Trecea prin codri pustiĭ, trecea prin munți cu fruntea ninsă și cînd răsăria dintre stîncĭ bătrîne luna cea palidă ca fața uneĭ fete moarte, atuncĭ vedea din cînd în cînd cîte-o streanță uriașă atîrnată de ceriŭ, ce înconjura cu poalele ei vîrful vre-unuĭ munte — o noapte sfîrticată, un trecut în ruină, un castel numaĭ petre și ziduri sparte.

Cînd se lumină de ziuă, Făt-Frumos vede că șirul munților dă într'o mare verde și întinsă, ce trăește în miĭ de valuri senine, strălucite, carĭ treeră aria mării încet și melodios, pînă unde ochiul se perde în albastrul ceriuluĭ și în verdele măreĭ. In capătul șiruluĭ de munți, drept asupra mării, se oglindia în fundul ei o măreață stîncă de granit, din care răsăria, ca un cuib alb, o cetate frumoasă, care de albă ce era, părea poleită cu argint. Din zidurile arcate răsăriaŭ ferestre strălucite, iar dintr'o fereastră deschisă se zăria printre oale de florĭ un cap de fată oacheș și visător, ca o noapte de vară. Era fata Genaruluĭ.

— Bine-aĭ venit Făt-Frumos — zise ea, sărind de la fereastră și deschizînd porțile mărețuluĭ castel, unde ea locuia singură ca un geniŭ într'un pustiŭ — astă noapte mi se părea că vorbesc c'o stea și steaua mi-a spus că viĭ din partea Impăratuluĭ, ce mă iubește.

In sala cea mare a casteluluĭ, în cenușa vetreĭ, veghea un moțan cu șeapte capete, care cînd urla dintr'un cap, s'auzia cale de-o zi, iar cînd urla din cîte șapte, s'auzia cale de șapte zile.

Genarul pierdut în sălbatecile sale vînătorĭ, se depărtase cale de-o zi.

Făt-Frumos luă fata'n brațe și punînd'o pe cal, zburaŭ amîndoĭ prin pustiiul lunguluĭ măreĭ ca două abia văzute închiegărĭ ale văzduhuluĭ.

Dar Genarul, om nalt și puternic, avea un cal năzdrăvan cu două inimĭ. Motanul din castel mieună dintr'un cap, iar calul Genaruluĭ necheză cu vocea luĭ de bronz.

www.dacoromanica.ro

— Ce e? — îl întrebă Genarul pe calul năzdrăvan — ți s'a urît cu binele?

— Nu mi s'a urît mie cu binele, ci de tine-ĭ rău. Făt-Frumos ți-a furat fata.

— Trebue să ne grăbim mult ca să-ĭ ajungem?

— Să ne grăbim și nu prea, pentru că-ĭ putem ajunge. — Genarul încălecă și zbură ca spaima cea bătrînă în urma fugiților. In curînd îĭ și ajunse. — Să se bată cu el, Făt-Frumos nu putea, pentru că Genarul era creștin și puterea luĭ nu era în duhurile îutunereculuĭ, ci în Dumnezeŭ.

— Făt-Frumos,— zise Genarul,— mult eștĭ frumos și mie milă de tine. De astă-dată nu-ți fac nimica, dar de altă dată... ține minte!—Și luându-și fata alăturea cu el, peri în vînt, ca și cînd nu maĭ fusese.

Dar Făt-Frumos era voinic și știa drumul înapoĭ. El se reîntoarse și găsi pe fată iar singură, însă maĭ palidă și maĭ plînsă; ea părea și maĭ frumoasă. Genarul era dus iar la vînătoare cale de două zile. — Făt-Frumos luă alțĭ doĭ caĭ chiar din grajdul Genaruluĭ.

Astă-dată plecară noaptea. Eĭ fugiaŭ cum fug razele luneĭ peste adîncele valurĭ ale măriĭ, fugiaŭ prin noaptea pustie și rece ca două visurĭ dragĭ; și prin fuga lor auziaŭ mieautele lungĭ și îndoite ale motanuluĭ din vatra casteluluĭ. Apoĭ li se păru că nu maĭ pot merge, asemene celor ce vor să fugă în vis și cu toate acestea nu pot. Apoĭ un nour de colb îĭ cuprinse, căcĭ Genarul venia în fuga caluluĭ, de rupea pămîntul.

Fața luĭ era înfricoșată, privirea cruntă. Fără de a zice o vorbă, el apucă pe Făt-Frumos și-l azvîrli în nouriĭ ceĭ negri și plinĭ de furtună aĭ ceriuluĭ. Apoĭ dispăru cu fată cu tot.

Făt-Frumos ars de fulgere—nu căzu din el de cît o mînă de cenușă în nisipul cel fierbinte și sec al pustiiuluĭ. Dar din cenușa luĭ se făcu un izvor limpede ce curgea pe un nisip de diamant; pe lîngă el arborĭ nalțĭ, verzĭ, stufoșĭ răspîndeaŭ o umbră răcorită și mirositoare. Dacă cine-va ar fi priceput glasul izvoruluĭ, ar fi înțeles că jălea într'o lungă doină—pe Ileana, Impărăteasa cea bălae a luĭ Făt-Frumos. Dar cine să

www.dacoromanica.ro

înțeleagă glasul izvoruluĭ într'un pustiŭ, unde pînă atuncĭ nu călcase picĭor de om?

Dar pe vremea aceia Domnul umblə încă pe pămînt. Într'o zi se vedeaŭ doĭ oamenĭ călătorind prin pustiŭ. Hainele și fața unuia strălucia ca alba lumină a soareluĭ; celălalt maĭ umilit, nu părea de cît umbra celuĭ luminat. Eraŭ Domnul și St. Petrea. Picioarele lor înfierbîntate de nisipul pustiuluĭ călcară atuncia în *răcoarele* și limpedele părĭŭ ce curgea din izvor. Prin cursul apeĭ cu gleznele lor sfășiaŭ valurile pînă la umbritul lor izvor. Acolo Domnul beu din apă și-și spălă fața sa cea sfîntă și luminată și mînele sale făcătoare de minunĭ. Apoĭ șezură amîndoĭ în umbră, Domnul cugetînd la tatăl sĕŭ din ceriŭ și St. Petrea ascultînd pe cugete doina izvoruluĭ plîngătoriŭ. Cînd se sculară spre a merge maĭ departe, zise St. Petrea: «Doamne, fă ca acest isvor să fie ce a fost maĭ înainte». — «Amin»! zise Domnul ridicînd mîna sa cea sfîntă, după care apoĭ se depărtă în spre mare, fără a maĭ privi înapoĭ.

Ca prin farmec, peri izvorul și copaciĭ și Făt-Frumos, trezit ca dintr'un somn lung, se uită împrejur. Atuncĭ văzu chipul cel luminat al Domnuluĭ, ce mergea pe valurile măriĭ, carĭ se plecaŭ înaintea luĭ, întocmaĭ ca pe uscat, și pe St. Petrea, care mergînd în urma luĭ și învins de firea luĭ cea omenească, se uita înapoia sa și-ĭ făcea luĭ Făt-Frumos din cap.— Făt-Frumos îĭ urmări cu ochiĭ pînă ce chipul luĭ St. Petre se risipi în depărtare și nu se vedea de cît chipul strălucit al Domnuluĭ aruncînd o dungă de lumină pe luciul apeĭ, ast-fel încît, dacă soarele n'ar fi fost în amează, aĭ fi crezut că soarele apune! — El înțelese minunea învierĭeĭ sale și înghenunchea în spre apusul aceluĭ soare dumnezeesc.

Dar apoĭ îșĭ aduse aminte că făgăduise a răpi pe fata Genaruluĭ, și ceea ce făgăduește voinicul anevoie o lasă nefăcută.

Decĭ se porni și în spre sară ajunse la castelul Genaruluĭ ce strălucia în întunerecul sereĭ ca o uriașă umbră. El intră în casă... fata Genaruluĭ plîngea. — Dar cînd îl văzŭ, fața eĭ se 'nsenină, cum se 'nsenină o undă de o rază.

www.dacoromanica.ro

El îĭ povesti cum înviase, atuncĭ ea-ĭ zise: «De răpit nu mă poţĭ răpi, pînă ce nu-ĭ avea un cal asemene cu acela ce-l are tatăl meŭ, pentru c'acela are două inimĭ; dar eŭ am să-l întreb în astă sară de unde-şĭ are calul, ca să poţĭ şi tu să capeţĭ unul ca acela. Pînă atuncĭ însă, pentru ca să nu te afle tatăl meŭ, eŭ te voiŭ preface într'o floare». El şezù pe un scaun, iar ea şopti o vrajă dulce şi cum îl sărută pe frunte el se prefăcù într'o floare roşie închisă ca vişina coaptă. Ea'l puse între florile din fereastă şi cînta de veselie de resuna castelul tatăluĭ eĭ.

Atuncĭ intră şi Genarul.

— Veselă, fata mea? şi de ce eştĭ veselă?— întrebă el.

— Pentru că nu maĭ este Făt-Frumos, ca să mă răpiască, răspunse ea rîzînd.

Se puseră la cină.

— Tată — întrebă fata — de unde aĭ calul D-tale, cu care umbli la vînat?

— La ce-ţĭ trebue s'o ştiĭ? zise el încruntînd sprîncenele.

— Ştiĭ prea bine — răspunse fata, — că nu vreaŭ ca s'o ştiŭ, de cît numaĭ ĭac'-aşa ca s'o ştiŭ, pentru c'acu nu maĭ e Făt-Frumos să mă răpiască.

— Ştiĭ tu, că nu mă împotrivesc ţie nicĭ odată — zise Genarul.

«Departe de-aicea, lîngă mare şede o babă care are şapte iepe. Ea ţine oamenĭ, carĭ să i le păziască un an, (cu toate că anul eĭ nu e de cît de treĭ zile) şi dacă cine-va i le păzeşte bine, ea-l pune să-şĭ aleagă, drept răsplată, un mînz, iar de nu, îl omoară şi-ĭ pune capul într'un par. Chiar însă dacă păzeşte cine-va bine iepele, totuşĭ ea îl vicleneşte pe om, căcĭ scoate inimele din caiĭ toţĭ şi le pune într'unul singur, în cît cel ce-a păzit, alege maĭ în tot-d'a-una un cal fără inimă, care-ĭ maĭ răŭ de cît unul de rînd... Eştĭ mulţămită, fata mea?

— Mulţămită — răspunse ea, zîmbind.

Tot o dată însă Genarul îĭ aruncă în faţă o batistă roşie, uşoară, mirositoare. Fata se uită mult în ochiĭ tatăluĭ săŭ, ca un om care se deşteaptă dintr'un vis, de care nu-şĭ poate aduce

www.dacoromanica.ro

aminte. Ea uitase tot ce-ĭ spusese tată-său. Insă floarea din fereastră veghea printre frunzele eĭ, ca o stea roșie prin încrețiturile unuĭ nor.

A doua zi Genarul plecă iară-și des dimineață la vînătoare.

Fata sărută murmurînd floarea roșie și Făt-Frumos născù ca din nimica înaintea eĭ.

— Eĭ, știĭ ce-va? o întrebă el.

— Nu știŭ nimica zise ea tristă și punînd dosul mîneĭ pe fruntea eĭ — am uitat tot.

Insă eŭ am auzit tot — zise el. — Rămîĭ cu bine, fata mea, în curînd ne vom vedea iar.

El încălecă pe un cal și dispărù în pustiurĭ.

In arșița cea dogoritoare a zileĭ văzù aproape de pădure un țințariŭ zvîrcolindu-să în nisipul cel fierbinte. Făt-Frumos — zise țințariul — ia-mă de mă du pănă 'n pădure, că ți-oiŭ prinde și eŭ bine. Sunt Impăratul țințarilor. — Făt-Frumos îl duse pînă în pădurea prin care era să treacă.

Eșind din pădure trecù iar prin pustiŭ de-a lungul măriĭ și văzu un rac atît de ars de soare, încît nu maĭ avea nicĭ putere să se maĭ întoarcă înapoĭ... Făt-Frumos — zise el — aruncă-mă 'n mare, că ți-oiŭ prinde și eŭ bine. Sunt Impăratul racilor! — Făt-Frumos îl aruncă în mare și-și urmă calea.

Cînd înspre sară ajunse la un bordeiŭ urît și acoperit cu gunoiŭ de cal. Imprejur gard nu era, ci numaĭ niște lungĭ țerușe ascuțite, din carĭ șase aveaŭ fie-care în vîrf cîte un cap, iar al șaptelea fără, se clătina mereŭ în vînt și zicea: cap! cap! cap!

Pe prispă o babă bătrînă și zbîrcită, culcată pe un cojoc vechiŭ, sta cu capul eĭ sur ca cenușa în poalele uneĭ roabe tinere și frumoase care-ĭ căuta în cap.

— Bine v'am găsit zise Făt-Frumos.

— Bine-aĭ venit flăcăule, zise baba, sculîndu-se. Ce cauți? Vreĭ să-mĭ paștĭ iepele, poate?

— Da.

Iepele mele pasc numaĭ noaptea... Uite chiar de-acu

www.dacoromanica.ro

poți să pornești cu ele la păscut... Fată hăi! ia dă tu flăcăuluĭ demîncatul ce i-am făcut eŭ și pornește-l.

. Alăturĭ cu bordeiul era sub pămînt o pivniță. El intră în ea și acolo văzu șapte iepe negre strălucite, șapte nopți, carĭ de cînd eraŭ nu zărise încă lumina soareluĭ. Ele nechezaŭ și băteaŭ din picioare.

Nemîncat toată ziua, el cină ce-ĭ dăduse baba și apoĭ, încălecînd pe una din iepe, mînă pe cele-lalte în aerul întunecos și răcoare al nopțiĭ. Dar încet, încet simți cum să strecoară un somn de plumb prin toate vinele luĭ, ochiĭ i se painjeniră și el căzu ca mort în earba pajișteĭ. El se trezi pe cînd mijea de ziuă. Cînd colo — iepele nicăirĭ. El îșĭ credea capul pus în țapă, cînd vedea eșind dintr'o pădure în depărtare cele șapte iepe alungate de un roiŭ nemărginit de țințarĭ și un glas subțire'ĭ zise: Mi-aĭ făcut un bine, ți l'am făcut și eŭ.

Cînd se întoarse cu caiĭ, baba începu să turbe, să răstoarne casa cu susu 'n jos și să bată fata, care nu era de vină.

— Ce aĭ, mamă? întrebă Făt-Frumos.

— Nimica — zise ea — mi-aŭ venit și mie toane. Asupra ta n'am nimica... sunt foarte mulțămită. Apoĭ întrînd în grajd, începu să bată caiĭ, țipînd: «Ascundeți-vă maĭ bine bată-v'ar mama luĭ Dumnezeŭ, ca să nu vă maĭ găsiască, ucigă-l crucea și mînînce'l moartea!» .

A doua zi porni cu caiĭ, dar iar căzu jos și dormi pînă ce mija de ziuă. Desperat, era să ieie lumea în cap cînd deodată vede răsărind din fundul măriĭ ceĭ șapte caĭ, muscați de o mulțime de racĭ. — Mi-aĭ făcut bine — zise un glas — ți l'am făcut și eŭ. Era Impăratul racilor. — El mînă caiĭ 'n spre casă și vede iar o priveliște ca 'n ziua trecută.

Insă în cursul zileĭ roaba babeĭ s'apropie de el și-ĭ zise încet, strîngîndu-l de mînă: «Eŭ știŭ, că tu eștĭ Făt-Frumos. Să nu maĭ mănîncĭ din bucatele, ce-ți fierbe baba, pentru că-s făcute cu *somnoroasă*... Țioiŭ face eu alt-feliŭ de bucate».

Fata într'ascuns îi făcu merinde, și'nspre sară, cînd era

www.dacoromanica.ro

să plece cu caiĭ, îșĭ simți ca prin minune capul treaz. Spre miezul nopței se'ntoarse a casă, mînă caiĭ în grajdiŭ, îĭ încuie și intră în odae. Pe vatra cuptoruluĭ în cenușă maĭ licuriaŭ cîți-va cărbunĭ. Baba sta întinsă pe laiță și înțepenită ca moartă. El gîndi c'a murit și-o scutură. Ea era ca trunchiul și nu se mișca de loc. El trezi fata ce dormea pe cuptioriŭ.

— Uite, zise el, ți-a murit baba.

— Aș! asta să moară! — răspunse ea suspinînd. — Adevărat că acum e ca și moartă. Acu'ĭ mează-noaptea... un somn amorțit îĭ cuprinde trupul... dar sufletul eĭ cine știe pe la cîte răspinteni stă, cine știe pe cîte căĭ a vrăjilor umblă. Pînă ce cîntă cucoșul ea suge inimele ce mor orĭ pustiește sufletul celor nenorociți. — Da, bădică, mîne ți se'mplinește anul, ia-mă și pe mine cu d-ta, că ți-oiŭ fi de mare folos. Eŭ te voiŭ scăpa din multe primejdiĭ, pe carĭ ți le gătește baba.

Ea scoase din fundul uneĭ lăzĭ hîrbuite și vechĭ o cute, o perie și o năframă.

A doua zi de dimineață i se împlinise luĭ Făt-Frumos. Baba trebuià să-ĭ dea unul din caĭ și-apoĭ să-l lase să plece cu Dumnezeŭ. Pe cînd prînziaŭ, baba eși pînă în grajdiŭ, scoase inimile din cîte-șĭ șapte caiĭ, spre a le pune pe toate într'un tretin slab, căruia-ĭ priveaĭ prin coaste. Făt-Frumos se sculă de la masă și după îndemnarea babeĭ, se duse să-șĭ aleagă calul ce trebuia să și-l iee. Caiĭ ceĭ fără inimĭ eraŭ de-un negru strălucit, tretinul cel cu inimile sta culcat într'un colț pe-o movilă de gunoiŭ.

— Pe acesta-l aleg eŭ — zise Făt-Frumos, arătînd la calul cel slab.

— Da cum, Doamne iartă-mă, să slujești tu de geaba? — zise baba cea vicleană — cum să nu-ți eĭ tu dreptul tăŭ? alege-ți unul din caiĭ iștĭ frumoșĭ... orĭ-care ar fi, ți-l daŭ.

— Nu, pe acesta-l voiŭ — zise Făt-Frumos, ținînd la vorba luĭ.

Baba scîrșni din dinți ca apucată, dar apoĭ îșĭ strînse

www.dacoromanica.ro

moara cea hîrbuită de gură, ca să nu easă prin ea veninul ce-ĭ răscolea inima pestriță. — Haĭ, ia-ți'l, zise'n sfîrșit.

El se urcă pe cal cu buzduganul de-a umere. Părea că fața pustiuluĭ se ea după urmele luĭ și sbura ca un gînd, ca o vijelie printre volburele de nisip, ce se ridicaŭ în urmă-ĭ.

Într'o pădure îl aștepta fata fugită. El o urcă pe cal după dînsul și fugiaŭ mereŭ.

Noaptea inundase pămîntul cu aerul eĭ cel negru și răcoare.

— Mă arde 'n spate — zise fata. Făt-Frumos se uită înapoĭ. Dintr'o volbură naltă verde, se vedeaŭ nemișcațĭ doĭ ochĭ de jăratec, ale căror raze roșiĭ ca focul ars pătrundeaŭ în rărunchiĭ feteĭ.

— Aruncă peria — zise fata.

Făt-Frumos o ascultă. Și deodată 'n urmă-le văzură că se ridică o pădure, neagră, deasă, mare, înfiorată de un lung freamăt de frunze și de un urlet flămînd de lupĭ.

— Inainte — strigă Făt-Frumos caluluĭ, care sbura asemenea unuĭ demon urmărit de un blăstem prin negura nopțiĭ. Luna palidă trecea prin nourii surĭ ca o față limpede prin mijlocul unor vise turburĭ și secĭ.

Făt-Frumos sburà... sburà necontenit.

— Mĕ arde 'n spate! — zise fata c'un gemăt apăsat, ca și cînd s'ar fi silit mult, ca să nu spue încă.

Făt-Frumos se uită și văzù o bufniță mare și sură, din care nu străluciaŭ de cît ochiĭ roșiĭ, ca două fulgere lănțuite de un nor.

— Aruncă cutea — zise fata. Făt-Frumos o aruncă. Și deodată se ridică din pămînt un colț sur, drept, neclintit, un uriaș împietrit ca spaima, cu capul atingînd de norĭ.

Făt-Frumos vîjia prin aer așa de iute, în cît i se părea că nu fuge, ci cade din înaltul ceriuluĭ într'un adînc nevăzut.

— Mă arde — zise fata.

Baba găurise stînca într'un loc și trecea prin ea prefăcută într'o funie de fum, a căreĭ capăt dinainte ardea ca un cărbune.

www.dacoromanica.ro

— Aruncă năframa — zise fata. Făt-Frumos o ascultă.

Și de o dată văzură în urmă-le un luciu întins, limpede, adînc, în a căruĭ oglindă bălae se scălda în fund luna de argint și stelele de foc.

Făt-Frumos auzi o vrajă lungă prin aer și se uită prin nourĭ. Cale de două ceasurĭ — perdută în înaltul ceruluĭ — plutia încet, încet prin albastrul tărieĭ miează-noaptea bătrînă cu aripele de aramă.

Cînd baba înotă smintită pe la jumătatea laculuĭ alb, Făt-Frumos aruncă buzduganul în nourĭ și lovi mează-noaptea în aripĭ. Ea căzù ca plumbul la pămînt și croncăni jalnic de două-spre-zece orĭ.

Luna s'ascunse într'un nour și baba, cuprinsă de somnul eĭ de fier, se afundă în adîncul cel vrăjit și necunoscut al laculuĭ. Iar în mijlocul luĭ se ridică o iarbă lungă și neagră. Era sufletul cel osîndit al babeĭ.

— Am scăpat — zise fata.

— Am scăpat — zise calul cel cu șapte inimĭ.

— Stăpîne, — adăogi calul— tu aĭ izbit mează-noaptea de a căzut la pămînt cu două ceasurĭ înainte de vreme și eŭ simț sub picioarele mele răscolindu-se năsipul. Schelete înmormîntate de volburile năsipuluĭ arzător al pustiilor aŭ să se scoale, spre a se sui în lună la benchetele lor. E primejdios ca să umbli acuma. Aerul cel înveninat și rece al sufletelor lor moarte v'ar putea omorî. Ci maĭ bine voĭ culcați-vă, și eŭ pîn' atuncea m'oĭ întoarce la mama, ca să maĭ sug înc'o dată laptele cel de văpaie albă a țițelor eĭ, pentru ca să mă fac iar frumos și strălucit.

Făt-Frumos îl ascultă. Se dete jos de pe cal și-și așternù mantaua pe năsipul încă ferbinte.

Dar ciudat.. ochiĭ feteĭ se'nfundase în cap, oasele și încheĭeturile feței iĭ eșise afară, pelița din oacheșă se făcuse vînătă, mîna grea ca plumbul și rece ca un sloiŭ de ghiață.

— Ce ți-ĭ? o întrebă Făt-Frumos.

— Nimica — nu mi-ĭ nimica, zise ea cu glasul stins; și se culcă în năsip tremurînd ca apucată. Făt-Frumos dădu drumul caluluĭ, apoĭ se culcă pe mantaua ce și-o așternuse.

www.dacoromanica.ro

El adormi; cu toate acestea-i părea că nu adormise. Pelițele de pe lumina ochiuluĭ i se roșise ca focul și prin el părea că vedea, cum luna se coborà încet, mărindu-se spre pămînt, pînă ce părea ca o cetate sfîntă și argintie, spînzurată din ceriŭ, ce tremura strălucità... cu miĭ de ferestre trandafiriĭ; și din lună se scoborà la pămînt un drum împărătesc, acoperit cu prund de argint și bătut cu pulbere de raze.

Iar din întinsele pustiĭ se răscoliaŭ din năsip schelete nalte... cu capete secĭ de oase... învălite în lungĭ mantale albe, țesute rar din fire de argint, încît prin mantale se zăriaŭ oasele albite de secăciune. Pe frunțile lor purtaŭ coroane făcute din fire de raze și din spinĭ auriți și lungĭ... și încălecați pe schelete de caĭ, mergeaŭ încet-încet... în lungĭ șirurĭ... dungĭ mișcătoare de umbre argintiĭ... și urcaŭ drumul luneĭ și se perdeaŭ în palatele înmărmurite ale cetățiĭ din lună, prin a cărora ferestĭ se auzia o muzică lunatecă... o muzică de vis.

Atuncĭ i se părù că și fata de lîngă el se ridica încet... că trupul eĭ se risipia în aer, de nu rămîneaŭ de cît oasele, că inundată de o manta argintie, apucă și ea calea luminoasă, ce ducea în lună. Se ducea în turburea împărăție a umbrelor, de unde venise pe pămînt, momită de vrăjile babeĭ.

Apoĭ pelița ochilor luĭ se înverzi.... se înnegri — și nu maĭ văzù nimica.

Cînd deschise ochiĭ, soarele era sus de tot. Fata lipsia și aevea. Dar în pustiul arid necheza calul frumos, strălucit, îmbătat de lumina aurită a soareluĭ, pe care el acù o vedea pentru întîia dată.

Făt-Frumos se avîntă pe el și'n răstimpul cîtor-va gînduri fericite ajunse la castelul încolțit al Genaruluĭ.

De astă-dată Genarul vîna departe cale de șapte zile.

El o luă pe fată pe cal di'nnaintea luĭ. Ea-ĭ cuprinsese gîtul cu brațele eĭ și-și ascunsese capul în sînul luĭ, pe cînd poalele lungĭ ale haineĭ eĭ albe atingeaŭ din sbor năsipul pustieĭ. Mergeaŭ așa de iute, în cît i se părea că pustiul și valurile măriĭ fug, iar eĭ staŭ pe loc. Și numaĭ încet se auzia motanul meunînd din cîte șapte capete.

www.dacoromanica.ro

Pierdut în păduri, Genarul își aude calul nechezînd.

— Ce e? — îl întrebă.

Făt-Frumos îți fură fata, — răspunse calul năzdrăvan.

— Putea-l'om ajunge? — întrebă Genarul mirat, pentru că știa că-l omorîse pe Făt-Frumos.

— Nu zău, răspunse calul — pentru c'a încălecat pe un frate al meu, care are șapte inimi, pe cînd eu n'am de cît două.

Genarul își înfipse pinteni adînc în coastele caluluĭ, care fugea scuturîndu-se... ca o vijelie. Cînd îl văzù pe Făt-Frumos în pustiu, zise caluluĭ său: «Spune frăține-tău să-și arunce stăpînul în nourĭ și să vină la mine, că-l voiu hrăni cu miez de nucă și-l voiu adăpa cu lapte dulce».

Calul Genaruluĭ îĭ necheazĭ frăține-său, ceĭa ce-ĭ spusese — dar frate-său i-o spuse luĭ Făt-Frumos.

— Zi frăține-tău, zise Făt-Frumos caluluĭ său — să-și arunce stăpînu în nourĭ, și l-oiu hrăni cu jăratec și l-oiu adăpa cu pară de foc.

Calul luĭ Făt-Frumos o necheză asta frăține-său și acesta svîrli pe Genarul pînă în nourĭ. Nourii ceruluĭ înmărmuriră și se făcură palat sur și frumos — iar din două gene de nourĭ se vedeaŭ doĭ ochĭ albaștri ca ceriul, ce repezeaŭ fulgere lungĭ. — Eraŭ ochii Genaruluĭ esilat în împărăția aeruluĭ.

Făt-Frumos domoli pasul caluluĭ și așează pe fată pe acela al tătăne-său. O zi încă — și ajunseră în mîndra cetate a Impăratuluĭ.

Lumea-l crezuse mort pe Făt-Frumos, și de aceia, cînd se împrăștiă faima veniriĭ luĭ, ziua-și muia aerul în lumină de sărbătoare și oamenii așteptaŭ murmurînd la faima veniriĭ luĭ, cum vuește un lan de grîŭ la suflarea unuĭ vînt.

Dar ce făcuse oare în vremea aceia Ileana Impărăteasa?

Ea, cum plecase Făt-Frumos, s'a închis într'o grădină cu nalte ziduri de fier și acolea, culcîndu-se pe pietre recĭ, cu capul pe un bolovan de cremene, plînse într'o scaldă de aur, așezată lîngă ea, lacrimĭ curate ca diamantul.

In grădina cu multe straturĭ, ne-udată și ne-căutată de nimenĭ, născură din petriș, sterp din arșița zileĭ și din secă-

www.dacoromanica.ro

ciunea nopței, florĭ cu frunze galbene și c'o coloare stinsă și turbure ca turburiĭ ochĭ aĭ morților, florile durereĭ.

Ochiĭ Impărăteseĭ Ileneĭ, orbiți de plîns, nu maĭ vedeaŭ nimica; de cît i se părea numaĭ că'n luciul băiĭ, plină de lacrimele eĭ, vedea ca'n vis chipul mireluĭ eĭ iubit. Ci ochiĭ eĭ două isvoare secate, încetase de a maĭ vărsa lacrimĭ. Cine o vedea cu părul eĭ galben și lung, despletit, — și imprăștiat ca creții unĭ mantiĭ de aur, pe sînul eĭ rece — cine ar fi văzut fața eĭ de-o durere mută, săpată par'că cu dalta în trăsăturile eĭ, ar fi gîndit că-ĭ o înmărmurită zînă a undelelor culcată pe un mormînt de prund.

Dar cum auzi vuetul venireĭ luĭ, fața eĭ se însenină; ea luă o mînă de lacrimĭ din baie și stropi grădina. Ca prin farmec foile galbene ale aleelor de arborĭ și ale straturilor se'nverziră ca smarandul. Florile triste și turbure se'nălbiră ca mărgăritarul cel strălucit, — și din botezul de lacrimĭ luară numele lăcrămioare.

Impărăteasa cea oarbă și albă umblă încet prin straturĭ și culese în poale o mulțime de lăcrămioare pe carĭ apoĭ așternîndu-le lîngă baia de aur, făcù un pat de florĭ.

Atuncĭ întră Făt-Frumos.

Ea s'aruncă la gîtul luĭ, însă amuțită de bucurie, ea nu putù de cît să'ndrepte asupră-ĭ ochiĭ săĭ stînșĭ și orbĭ, cu carĭ ar fi vrut să-l soarbă în sufletul eĭ. Apoĭ ea îl luă de mînă și-ĭ arătă baia de lacrimĭ.

Luna limpede înfloria ca o față de aur pe seninul cel adînc al ceriuluĭ. In aerul nopțeĭ Făt-Frumos îșĭ spălă fața în baia de lacrimĭ, apoĭ învălindu-se în mantaua ce i-o țesuse din raze de lună, se culcă și ea lîngă el și visă în vis, că Maica Domnuluĭ desprinsese din ceriŭ două vinete stele ale dimineții și i le așezase pe frunte.

A doua zi, deșteptată, ea vedea.

A treia zi se cunună Impăratul cu fata Genaruluĭ.

A patra zi era să fie nunta luĭ Făt-Frumos.

Un roiŭ de raze venind din ceriŭ, a spus lăutarilor cum horesc îngeriĭ cînd se sfințește un sfînt — și roiurĭ de unde răsărind din inima pămîntuluĭ le-a spus cum cîntă ursitorile

www.dacoromanica.ro

cînd urzesc binele oamenilor. Ast-fel lăutariĭ măestriră hore nalte și urărĭ adîncĭ.

Trandafirul cel înfocat, criniĭ de argint, lăcrămioarele sure ca mărgăritariul, mironosițile viorele și florile toate s'adunară, vorbind fie-care în mirosul eĭ și ținură sfat lung, cum să fie luminile haineĭ de mireasă; apoĭ încredințară taina lor unuĭ curtenitor flutur albastru stropit cu aur. Acesta se duse și flutură în cercurĭ multe asupra feței mireseĭ, cînd ea dormia și o făcù să vadă într'un vis luciŭ ca oglinda, cum trebuia să fie 'mbrăcată. Ea zîmbi cînd se visă atît de frumoasă.

Mirele'și puse cămașă de tort de raze de lună, brîu de mărgăritare, manta albă ca ninsoarea.

Și se făcù nuntă mîndră și frumoasă, cum n'a fost alta pe fața pămîntuluĭ.

Și-aŭ trăit apoĭ în pace și în liniște anĭ mulțĭ și fericițĭ, iar dac'a fi adevărat, ce zice lumea: că pentru Feți-Frumoșĭ vremea nu vremuește, apoĭ poate c'or fi trăind și astăzĭ.

www.dacoromanica.ro

FRUMOASA LUMII

Apoĭ poveste, poveste, D-zeŭ la noĭ sosește, că 'nainte mult maĭ este. Era odată un vînător și avea treĭ copiĭ și era săracsărac, cît avea, cu atît se ținea, că 'mpușca cîte-o păsăruică, o vindea, ș'atît era hrana luĭ, săracul. Acu era o pădure pe-acolo pe-aproape, de-ĭ zicea pădurea neagră. Ș-o apucat oameniĭ din satul cela a zice, că nu poate să se apropie nime de pădurea ceia. Ș-așa era (de) părăsită, că ziceaŭ că la miezul nopțiĭ vin draciĭ.

Acu bietul om ist sărac a zis într'o zi cătră femeia luĭ: Măĭ femeie, tot o moarte am să mor, i-an să mă duc în pădurea ceia, să văd ce-oĭ găsi acolo. Așa i-a făcut nevasta o turtă în traistă și s'o pornit d-o luat pușca în spate. Ajungînd el acolo, luĭ ĭĭ era foarte frică... da pe omul sărac săracul îl împinge a se duce orĭ unde, ca să cîștige.

Iacă mergînd el așa ajunge de un copac nalt și stufos strașnic, nu știŭ cum s'o fi chemat, și vede-o pasăre așa de frumoasă,—era de aur. Acu el ce să facă, că să n'ompuște, s'o poată prinde, ci vînzînd'o vie, maĭ multe parale ar fi luat. Alungînd el prin copac, ea se vîră într'o bortă... ș'o prinde. El n'o maĭ stătut către noapte, că s'o temut de draciĭ, ci o luat paserea ș'o vinit acasă și-o făcut o cușcă bună i puse pasărea în cușcă.

Acu în ziua ceia, în care a prins'o, era Sămbăta și Duminecă dimineața s'a ouat un ou. Da el zice: Eĭ, măĭ femeie, eŭ n'oĭ vinde pasărea asta, că ea se ouă și eŭ oĭ avea cîte-un oŭ și m'oĭ hrăni din zi în zi. El ia oul și se duce în tîrg și'l

Notă. Variantă la Ispirescu, *Ceĭ treĭ frațiĭ împărațiĭ.*

www.dacoromanica.ro

întreabă negustorul, ce aĭ de vîndut și cît ceriĭ?—Am un oŭ și cer o mie de leĭ. Dar un jidan zice — tot eĭ îs maĭ intregĭ! — ia să văd oul. Cînd vede oul cel de aur — făcea maĭ mult de cît o mie de leĭ — iĭ dă mia de leĭ. Cumpără cele trebuincioase pentru copiĭ și femeie și se duce acasă. Da pe gușa paseriĭ era ceva scris, da omul nu știa carte.

Cînd în a doua Duminecă iar s'a ouat un ou de aur. Și el s'o dus și iar o cerut o mie de leĭ. Da să iaĭ sama D-ta, că tot jidanul cela i-a ieșit înainte!

In a treĭa Duminecă, cînd s'o dus, omul o pus pe gînduri pe jidan. Și s'o gîndit așa jidanu, l'o întrebat, unde șade, să se ducă să vadă de unde are el oauă de aur. Vine jidanul, da el ținea cușca în colțul caseĭ. Cum o intrat jidanul în casă — el știa carte — odată 'șĭ aruncă ochiĭ în fundul caseĭ. Pe gușa pasăriĭ așa scria: «Cine 'mĭ mînîncă inima, are să fie 'mpărat, care o mînca rînza, de cîte orĭ s'o trezi pe noapte de-atîtea orĭ are să găsiască cîte-o pungă cu banĭ sub cap! Cine-o mînca maiurile, are să fie om cu noroc în lume, or unde-o merge el, or ce pas ar face el tot cu noroc are să fie». Acu jidanul — tot cu dușmănie asupra creștinuluĭ.

— «Vinde'mĭ mie pasărea».

— «N'o pot jupîne. Asta-ĭ... pentru mine și pentru copiiĭ meĭ».

In sfîrșit cît s'o pus jidanul, n'o vrut bietul om s'o vînză.

Vînătorul a doua zi s'o sculat de dimineață și s'o dus cu pușca după vînat. Da jidanul șiret — și femeia de-a noastre, proastă, — zice așa femeiĭ: «Nevastă, ce să trăiești cu un om așa de sărman, vin' să te iaŭ eŭ, că eŭ te-oĭ ținea bine și ț'oĭ ținea și copiĭ.

Da femeia zice: «Dacă te-ĭ boteza!» Apoĭ zice cum la noĭ nu se poate să se despărțască. Da Jidanul zice: «Lasă-l pe mîna mea, că eŭ îl omor pănă mîine». Lĭ dă nu știŭ ce să omoare omul. Da-acolo zice așa: «Femeie, te-oĭ lua, dar maĭ întîĭ taie-mĭ pasărea și mi-o frige. Da să nu lipsiască nimica din pasăre, s'o mîncăm acu».

Și femeia, dobitoacă, ea s'a potrivit. A tăiat și a fript pasărea ș'o pus-o pe vatră, o strins-o și ea ese din casă cu treabă și copiĭ tustreĭ intră'n casă. Zice unul dintrînșiĭ: «Măĭ,

www.dacoromanica.ro

tare mi-i foame. Mama o fript pasărea ceia, haĭ să mîncăm cîte-o bucată» — «D'apoĭ dac'o fript-o jidanuluĭ, ne-obate»!— «Haĭ să mîncăm dinăuntru, că nu s'a vedea». Ia cel mare inima, cel mijlociŭ rînza, cel mic maiurile. Paserea acu nu avea plată nimica, dacă le mîncară acelea.

Dar copiiĭ după ce-aŭ mîncat: «Măĭ, haĭ să fugim, că ne-a bate». Și era o bortă'n dosu caseĭ și s'o vîrît acolo.

Vine jidanul. Dă la pasăre — cele nu's dintrînsa. Apoĭ începù a striga, bate pe biata femeie. «De bună seamă o mîncat copiiĭ, căcĭ altul nime n'a fost în casă». Jidanul îndată strigă după copiĭ, să-ĭ taie să mînînce el din copiĭ. (Care din creștinĭ ar fi făcut asta!). Ia căutat, ia căutat, în sfîrșit nu i-a găsit. Dac'o văzut jidanul că nu's și nu's s'o dus drumuluĭ — cruce de aur în casă — a lăsat și pe femeia și tot. Că el tot așa era să facă, d'apoĭ D-zeŭ a lăsat maĭ bine să mînînce copiiĭ de cît dînsul, — că D-zeŭ nu doarme.

Acu acel mare o umblat cît o umblat și s'o făcut Împărat pe țara aceĭa. Acù unu aista era micușor de tot, tot la măsa ședea, ist care mîncase maiurile și pe semne unde avea el să aibă așa noroc, tare era leneș. Cel ce-o mîncat rînza găsia tot pungĭ de banĭ și se făcuse strașnic om de răŭ. Îĭ eraŭ dragĭ numaĭ petrecerile, să ierțĭ, mult îĭ eraŭ dragĭ cucoanele cele frumoase. Acolo strașnic era de frumoasă una de-ĭ zicea: *frumoasa lumiĭ*. La soare te puteaĭ uita, da la dînsa ba. Acu el tot îmbla, că doar i-ar da-o boierul cela, da nicĭ că vrea să i-o deie. Iacă vine el a casă la măsa. — «Mamă, ce mi's mie baniĭ, dacă nu pot lua pe ceia ce mi-ĭ dragă». Da măsa zice: «Dragu mamiĭ, du-te și tot te-ĭ putea întîlni cu ea».

Acu aist ce-o mîncat maiurile se juca în niște bulgărași cu alțĭ băieți pe-afară. Vine-un moșneag. — «Dragul moșuluĭ, ce facĭ tu pe-aicĭ?»— «Ia mă joc, moșule». «Haĭ cu moșu că ț-oĭ da mere și pere». (Știĭ ca la copiĭ). — Înșeală pe băiet și-l ia cu dînsul.

Da acela era un vrăjitor grozav, — îngheța apa. Ș-acu el tot vrăja prin pădurea neagră și a dat de ceva strașnic, care el nu putea face numaĭ c'un copil. Se duce-acolo cu băietu'n

www.dacoromanica.ro

mijlocul pădurii și dă de-o peatră mare. Dă cîte de treĭ orĭ în piatră și se deschide pămîntul. Și el zice băietuluĭ așa: «Măĭ băiete, dute pe scările astea într'acolo sub pămînt (a-vea niște scărĭ) ș'aĭ să coborĭ într'o grădină așa de mîndră, ș'aĭ să daĭ de-o căsuță acolo'n grădină și să întri'n casă ș'aĭ să vezĭ un horn făcut acolo și pe vatră aĭ să vezĭ o cheie. Să ieĭ cheia ceĭa, s'o puĭ în brîŭ și să viĭ înapoĭ la mine. Da n'ațĭ și-o verguță de fier, că făr de varga asta nu poțĭ intra (acolo era pe cea lume, zice-că).

Băietul să ia, merge 'ncetișor și întră pănă 'n grădina ceia.

Da acolo așa era o mîndrețĭ, grădina cu poame, cu poame de aur, încît băietul s'o mirat cînd o intrat acolo și, sciĭ ca copilul, maĭ degrabă o alergat la pere și la mere decît la cheia moșuluĭ. Știĭ cum e treaba noastră — era cu cămeșă și cu curelușă bună încins, ș'o umplut sinul de mere și de pere. El se pornise să iasă, cînd ș-aduse aminte de cheie, (se duce) într'acolo ș'o ia, da cheia era strajnic de ruginită... Să ia băietu incetișor, se suie iar pe sus să iasă afară — că știĭ D-ta că ăl bătrîn deși avea putere nu putea să între în raiŭ, dar ăsta era copil.

Cînd a ajuns în gură să iasă, moșneagul a strigat: Măĭ, nu eșĭ! Dă'mĭ cheia. Băiatul zise: Ba lasă-mă să ies întăĭ afară!

— Ba nu te las.

— Nu-țĭ daŭ cheia.

— Am să te omor.

— Omoară-mă, numaĭ dacă poțĭ.

— El face hanc cu piciorul în pămînt și se închide pămîntul.

Cea făcut bietul băiet? Ia să se întoarcă și să se ducă iar prin grădinile cele. Cînd colo era închis pămîntul, nu maĭ era mîndreța ceia. Incepe băietul a plînge. Plîngînd așa își freacă mînile. Șterge pe varga ceia, ce i-o dat-o moș-neagul și i vine un om. Omul cela era de fier. Era duh necurat. «Măĭ băiete, cine te-o adus pe tine aicĭ?»

— Iacă cum și iacă cum, — spune băietul tot.

— Eŭ te-oĭ scoate, băiete, da întiĭ să 'mĭ frigĭ vre-o două-

www.dacoromanica.ro

zecĭ de vacĭ, să am demîncat pe drum, cînd te-oĭ duce. Fuge el și-l pune pe băiet după cap și pune pe-o (parte) 20 de vacĭ fripte și pe alta cîteva poloboace cu apă, cu vin— cu ce-o fi făcut nu sciŭ—și băietului ĭĭ da un cuțit ș'o ulcică. Cînd mi-a fi foame să taĭ cu cuțitu din carne să 'mĭ daĭ să mănînc și cînd mi-a fi sete, să-mĭ daĭ cu ulcica apă. Și merge el merge, zi și noapte tot merge, de cît așa era de 'ntunerec de nu zăreaĭ fir de colb, — dacă era sub pămînt! Se apropiaŭ vacile de gătit de mîncat și apa de băut. Da duhul cel necurat ia zis așa:

— Dacă tu-ĭ avea noroc să nu gătesc demîncatul și apa nu te voĭ mînca, dar dac'oĭ găta, te mînînc. Ia uită-te tu în sus vezĭ soarele? —

— Il văd cît o zare de chibrit. —

Merge el și cînd sosește, numaĭ o jumătate de vacă. Ia uită-te în sus, cît ĭĭ soarele de mare?

— Il văd pe jumătate.

E, apoĭ tot maĭ am o bucată bună!

Cînd acu era aproape de eșit afară, demîncătul se gătise, apă tot maĭ era. «Dă-mĭ de mîncat că'mĭ e foame! Băietul, ce să facă el? Ia cuțitul și 'șĭ taie o bucată de pulpă și-ĭ dă apă și pornește iar. Iacă a eșit pe ciastă lume. Cînd îl pune jos: «Să-mĭ spuĭ drept de unde mi-aĭ dat de mîncat la urmă?» — «Drept ți-oĭ spune, pulpa mi-am tăiat» — «Drept să-ți spun, să fi știut că-ĭ așa dulce, nu te maĭ scoteam.» «Acu nu mă poțĭ mînca, aci e largul meŭ și strîmtul tăŭ.» «Dacă eștĭ prea bun la D-zeŭ și nu te lasă să te mănînc!»... Și omul se face nevăzut.

Da băietul era săracul flămînd, da el uitase că are merele cele 'n sin și cheia ceea. Să ia el și aleargă ș'ajunge la casa mîni-sa. Da sciĭ D-ta el era leneș, da era de duh, nu așa... Intră 'n casă, da măsa era săracă strașnic, că sciĭ D-ta, că boierul cînd ajunge la mărire nu dă pe biata măsa s'o ție, deși era împărat.

— «Mamă, n'aĭ vre-o bucățică de lumînare s'o aprinzĭ?

— Am dragu mamiĭ de la Paris!

— Aprinde lumînarea! Da el zice: «Doamne mamă, tare

www.dacoromanica.ro

mi-ĭ a mînca. Am niște pere și niște mere, acu m'a durea la inimă să mănînc!» Da el n'o luat, săracu, că ele eraŭ de aur. Le-o svîrlit sub o laiță.

— Mamă, maĭ am o cheie, de cît tare-ĭ ruginită, maĭ șterge-o și vinde-o și cumpără-mĭ o pîne.

S'o apucat a o freca o leacă ș'o intrat 5 oamenĭ de fier în casă.

— Ce vreți stăpînilor? (Era cheia iaduluĭ, puteaĭ face cu draciĭ orĭ-ce).

Femeia strașnic s'o înfricoșat de dînșiĭ, dar băietul îndată s'o priceput. «Masă vrem și vin bun». Indată o vinit niște sufragiĭ ș'o pus masă și ce n'o pus!—Și după ce-a ospătat eĭ bine o strîns aceia și s'o dus. «Eĭ mamă, cheia asta o stăpînesc eŭ!».

Acu se făcuse holteiŭ, bun de 'nsurat. «Mamă, eŭ am auzit de fata împăratuluĭ, e frumoasă, mă duc s'o iaŭ eŭ.

— Dragu mamiĭ, tu ca băiet așa sărac să ieĭ pe fata împăratuluĭ? Ce maĭ vorbeștĭ nebunĭĭ?

— Dacă vreaŭ așa? Dute, mamă, staroste.

— Da cum dragul mamiĭ să întru acolo?

— Dute mamă! (El o mînă).

— Cum să mă duc cu mîna goală?

— Ia vezĭ merele și perele cele n'o putrezit? Du-i-le acelea!

— Bine zicĭ, dragul mamiĭ. Le ia baba, pune-un ștergar frumos în cap, ia'n basma acelea și se pornește. Ajunge la poarta 'mpăratuluĭ. Impăratul ședea 'n ceardacul cel înalt. Vede Impăratul cum se lupta cine-va cu dînsa, n'o lăsă să intre. Impăratul cela era milostiv, nu ca ista de pe acu. A gîndit c'a vinit să ceară ceva.

— Lăsați-o bre!

Cînd a auzit porunca împăratuluĭ [1])....

— Ce vreĭ mătușă?

— Apoĭ prea—înălțate Impărate, am venit după un lucru mare.

---

[1]) Propoziția nu se sfîrșește.

www.dacoromanica.ro

— Ce fel, mătușă?

— Poftim întîiŭ colacii!

Vede Împăratul perele și merele de aur ș'a stat în mirare, să vază la o babă de a noastre — acum la curțile lor sunt de acele.

— Feciorul meŭ vrea să ia pe fata d-tale, Impărate.

Da Împăratu a stat o lecuță și pe urmă a gîndit: Baba asta-i nebună!

— Dacă feciorul tăŭ—zice—pînă mîne dimineață în locul caseĭ sale a face un palat ca al meŭ ș-o grădină ca a mea, c'o cărărușă de pomi pîn' la curtea mea și 'n fie-care pom să cînte pasările, eŭ i-oĭ da fata.

— Rămîĭ sănătos Impărate — și se 'ntoarse înapoĭ femeia.

— Ian, dragu mamiĭ ce-o zis.

— Bun, mamă, le fac pînă mîne. Șterge cheia și iar vin cinci oameni de fier.

— Ce vreĭ stăpîne?

— Pînă mîine diminață să fie un palat tot de sticlă și poleit cu aur și să fie o cărărușă despărțită prin pomi și uniĭ pomi să înfloriască, uniĭ să 'nfrunziască, unul să 'i pice frunza, să nu fie doĭ de-un fel. Și cărărușa să fie de catifea și iarba de catifea și la fie-care pom să stea cîte un soldat cu sabia scósă și pasările să cînte așa de frumos, să nu poată durmi Impăratul și fata 'mpăratuluĭ!...

E! maĭ era mult pănă'n ziuă și toate eraŭ gata.

Impăratul dimineața cînd se trezește zice feteĭ: «De cînd sunt în palatul ista, cum ne-o cîntat paserele-acum nu ni-o cîntat nicĭ odată (că el nu s'o așteptat la aste, el gîndia că paserile din grădina luĭ cîntă.

Cînd iese-afară și vede, zice: «Bre, mare putere are omul ista».

Băietul zice: «Dute mamă și cere-i fata să mi-o deie!» Se duce baba la 'mpăratul, da el tot o purta cu vorba, că nu era să-și deie fata după d'aiștea. — «Apoĭ mătușă, de azĭ într'o săptămînă, dac'o veni o trăsură de aur și caĭ carĭ or mînca jăratec și-or bea pară i-oĭ da fata». Da fata voia să se cunune tocmaĭ în ziua ceĭa dup'uń alt Impărat.

www.dacoromanica.ro

— I-oĭ face, mamă, și asta. Aude el un vuet mare strașnic pe-afară. Oare ce s'aude mamă?

Zice ea: se mărită fata Împăratuluĭ!

— Cine-o ia?

— Cutare fecior de 'mpărat.

— Vezĭ dragul mamiĭ, numa m'aĭ făcut de rîs.

— Ia lasă mamă, că tot are să mi-o dea. Ia el cheia și o șterge. Dar era iarnă. Și vine omul cel de fier.

— Ce vreĭ stăpîne?

— Fata 'mpăratuluĭ se cunună astăzĭ! Cînd or durmi, să ieĭ pe mirele eĭ, să-l puĭ afară și pe mireasă s'o puĭ într'o pivniță și 'n zorĭ de zi să-ĭ aducĭ pe amîndoĭ în casă.

Dimineața intră împăratu'n casă. Eĭ, dragiĭ tatiĭ, cum ațĭ durmit? Zice el: Mie tată tare mi-a fost frig. — Ba zău, eŭ nu știŭ unde eram, că cătam s'aprind lumînarea și nu găsiam și nu era nicĭ pat, nicĭ cămin.

— Ațĭ visat!

— Da cum dracu, tată, că mie buricele mi-a înghețat la degete.

— Eŭ nu 'mĭ simt sufletul.

— Ce n'ațĭ zis sufragiuluĭ s'aprindă focu? Nu va maĭ fi nimic!

A doua sară iar șterge cheia. Vine iar. «Ce vreĭ stăpîne?» Vreaŭ să te ducĭ să-l puĭ pe ginerele 'mpăratuluĭ într'o movilă de omăt cînd o dormi și pe mireasă s'o puĭ în vîrful căseĭ!... Pe casă era frig-frig, da nu era omăt. Ista a degerat de tot, dar de dînsa tot îĭ era milă. Numaĭ jumătate de noapte s'o lașĭ pe vîrful caseĭ.

Cînd a adus pe mire dimineața era țapăn. S'o strîns doftoriĭ dar n'aŭ avut ce-ĭ face, a murit sărmanul. Iacă se'mplinește săptămîna.

El iar șterge cheia, vine iar... Mîne dimineață să-mĭ aducĭ o trăsură de aur și caĭ, carĭ or mînca jăratec și or bea pară, și mie straiele cele maĭ frumoase din lume să mi le aducĭ. Se pune el în trăsură a doua zi și se pornește către Împăratul.

— Cum-îĭ voinice? zice Împăratul.

www.dacoromanica.ro

— Am venit să-mĭ daĭ fata. — El se face că nu ştie, că i-a murit ginerele. I-o dă Împăratul. Face o nuntă strălucită şi i-o dă ş'o duce la palatul luĭ, — da luĭ aşa-ĭ era de dragă c'o prăpădia din ochĭ.

Iacă aude vrăjitorul că el a eşit din pămînt. Ce să facă el să poată pune mîna pe dînsul? Că el cît era de vrăjitor şi straşnic, da el n'avea numaĭ vr'o 2 dracĭ, dar ista cheia iaduluĭ o avea. Dar el punea cheia ceia tot-d'auna pe sobă şi numaĭ sufragiul ştia de dînsa. Da sufragiul nu prea avea minte destulă 'n cap. Iacă s'a luat el cu fata 'mpăratuluĭ la primblare. Dar vrăjitorul a luat o mulţime de cheĭ nouă, altele de aur, de aramă, de argint, ş'o început a străjui pe la poarta ginereluĭ Impăratuluĭ.

Cine'mĭ dă cheĭ ruginite, că-ĭ daŭ de cele de aur? Şi sufragiul cu nu prea multă minte'n cap a gîndit să dee cheia ceia şi să iee una de aur, că maĭ bine a prii stăpînu-sĕŭ. Eheĭ! şi cînd i-o luat [cheia, i-o luat] săracul toată puterea luĭ. Iĭ dă.

N'o apucat el de-a vini de la plimbare şi palatul n'a maĭ fost. A rămas el săracul în cîmp, nicĭ bordeiul cît avea înainte nu era acu. Da 'mpăratul i-a trimis aşa răspuns pe-un logofăt, că dacă pănă în treĭ zile n'o face palatul cum a fost îĭ ia fata şi nu i-o maĭ dă. Acu ţ-am spus că maĭ bine i-ar fi luat zilele, cît că să i-o iee pe dînsa. Mare lucru dragostea!

Ce să facă el? Da şi fata straşnic ţinea la dînsul. Nainte maĭ drag îĭ era cel degerat,— da acuma! O aşteptat el pînă a treia zi,—nu-ĭ de chip, n'are de unde să facă palatul. Işĭ ia el ziua bună dela nevastă-sa: cine ştie ce jelanie a fost acolo! Mă duc de-acum în lumea mea!

Merge el şi ajunge la o baltă (cam un iaz vinea). De-acu n'am ce face, mă 'nec! Dar aşa frecîndu-şĭ mînile de verguţa, ce i-a dat-o vrăjitorul cînd l-o vîrît în groapă, vine un om de fier. «Ce vreĭ stăpîne?» «Vreaŭ cheia cea de la iad». «Eŭ cheia iaduluĭ nu ţ-o pot da».

— Apoĭ ce să fac eŭ, spune-mĭ măcar unde-ĭ?

— Apoĭ vrăjitorul, ca să nu-l ajungă nimenĭ ş'o făcut acu

www.dacoromanica.ro

palat pe Prut, ș-acu dacă-ĭ putea da pe-acolo, el o ține ascunsă sub perină la capul luĭ.

— Ce să fac eŭ, cum oĭ putea s'ajung la dînsul?

— N'ați, zice, bucățica asta de fier, dă-te de treĭ orĭ peste cap pe dînsa și te-ĭ face-o muscă. Și s'a făcut nevăzut omul cela. Se ia el, se dă de 3 orĭ peste cap și sboară ca musca pîn la Prut... Ajunge acolo, da vrăjitorul dormia de-amează-zi. Dă se intre, pe unde se intre? Ferestrele-s cu obloane, cum se purta maĭ de mult.

Mă vîr pe borta cheiĭ! Se vîră și se pune pe sobă. Unde se trezește vrăjitorul și unde 'ncepe a bate în mijlocul caseĭ cu niște ciocane și unde 'ncep a eși la dracĭ, de te luaŭ fiorĭ. Ș-o 'nceput a-ĭ trimite pe unde se fac rele, să pună la cale pe oamenĭ să facă rele. Așa, după ce-o pus trebile la cale, a eșit afară. Musca s'a`sculat, a luat cheĭa de sub perină ș-o sburat afară. De cît bucuria luĭ nu se maĭ povestește, că are să iee pe fată 'napoĭ. Acu luĭ nu-ĭ era de dînsul, de dînsa-ĭ era, ce-ĭ era. Freacă cheia, vin oamenĭĭ ce-ĭ de fier.

— Să-mĭ faceți palatul iar înnapoĭ, cum a fost! Și acu s'o învățat minte, purta cheia tot lîngă dînsul.

Acu ce se făcù vrăjitorul?

Era în satul cela o babă sfîntă. Pe-atuncĭ era lumea bună și eraŭ sfinți, nu ca acu. Cînd te duria capul, cînd aveaĭ v-o boală, numaĭ dacă punea mîna trecea.

S'a dus vrăjitorul ș-o nimerit baba și s'o îmbrăcat el în straiele eĭ. S'o îmbolnăvit femeia luĭ, fata 'mpăratuluĭ, — de cît ce boală, să dee D-zeŭ să am și eŭ cît oĭ trăi, — de cît numaĭ cînd zicea o leacă valeu, el se prăpădia.

— Ia să chemĭ pe baba cea sfîntă. Vine dar, era vrăjitorul. Incepe, pune mîna pe capu eĭ ca și cum dragă Doamne o ar descînta. Și cînd ese el din casă ĭĭ zice vrăjitorul eĭ: Doamne, Măria-Ta, cîte frumuseți și mîndreți aĭ în casă și n'aĭ și un ou frumos de marmură.

— Că ce ĭel, de oŭ mătușă?

— Acela-ĭ în fundul pămîntuluĭ!

— Iacă oĭ zice bărbatu-meŭ, ș'o trimete pe cineva să-l caute.

www.dacoromanica.ro

Și se duce vrăjitorul. Intră el în casă. Eĭ — zice — iacă ce mi-a spus baba ast sfîntă.

— Iacă o să șterg, dragă.

Șterge cheia și vin doĭ oamenĭ de fier.

— Ce vreĭ stăpîne?

— Vreaŭ oul cel de marmură de sub pămînt.

— D'apoĭ bată-te D-zeŭ, să te bată (fie-ĭ luĭ acolo!) cîte'ți făcuĭ eŭ, pînă și cheia iadului o aĭ, acu vreĭ să ne ieĭ și toată puterea noastră?— (Vezĭ D-ta, vrăjitorul a vrut înadins, că doar duhul necurat îl va gîtui).—»Da eŭ te-aș omorî, da pentru că știŭ, că asta nu vine dela tine, pentru asta te iert și 'ți spun așa: că baba cea sfîntă-ĭ vrăjitorul și că azĭ are să vie c'un cuțit mare de fier și s'a face că pune mîna pe capul femeiĭ tale și are să ț-o omoare». Decît cînd o auzit el așa: Of! numaĭ tremura!

Și s'o dus omul cel de fier. Acu el își gătește iartaganul și cînd vine'n casă vrăjitorul pune pe sufragiŭ ca să-l desbrace 'ndată, și adevărat, găsește un cuțit mare, știĭ ca un chip de cosor și'l ia cu iartaganul și-l face bucățele. Acu eraŭ cu deplin fericiți. Acu nu maĭ scia ce-ĭ durerea, cum scia maĭ nainte și zice'ntr'o zi: Soro, să mergem să găsim pe frațiĭ meĭ ceĭ doĭ. (Da mama luĭ murise!) Se iaŭ eĭ, se pregătesc și mergînd eĭ așa, o ajuns la Impăratul.

Era strașnic în răsboĭ cu altul. Și-așa era el de scîrbit, decît strașnic lucru! Văzînd pe acesta s'a bucurat și a zis așa: Fiind că eștĭ ginere de Împărat mi-ĭ da ajutor ș-oĭ putea să bat pe vrăjmașul meŭ. Așa a gătat armată grozavă și 'n sfîrșit o dovedit pe cesta.

Acu aiștia doĭ, ce zic că eraŭ tare fericiți — numaĭ acela era maĭ necăjit, cel cu rînza. Acela s'a luat și s'a dus după Frumoasa lumiĭ. Dă să intre'n palatul boieruluĭ celuia, nu-l lăsa să intre. Așa el a trîntit un bal strălucit, la care era și Frumoasa lumiĭ, decît așa era de frumoasă, cît cînd a intrat în bal, o luminat balul, — de cît că.... să ierți mata. El a început, după ce-o jucat pîn în zorĭ de ziuă și o întins niște mese și s'o pus să joace cărțile. El a făcut toate chipurile ca să joace cu dînsa. El avŭ noroc și se făcu

www.dacoromanica.ro

că nu cîștigă, tot ca să-ĭ dee, că nu maĭ putea de dragă ce-ĭ era.

Acu ea, văzînd atîția banĭ, s'o minunat ș-o zis așa tătînisău: Haĭ, tată, să-l poftim pe ista la noĭ, (știĭ D-ta, de a noastre, or de-a D-voastre... tot la parale trag!) Acu el venind la dînsa într'o seară cu vr-o zece pungĭ de galbenĭ, a jucat în cărțĭ și i-a dat toțĭ eĭ, da n'o rămas măcar c'un pitac. Acu ea văzînd, că el n'a rămas nicĭ cu o para, o început a videa de dînsul și ploua afară și vrute-nevrute o trebuit să-l imbie să măie acolo. Dormind el, decîte-orĭ s'a trezit deatîtea orĭ a găsit o pungă de banĭ sub cap.

A doua zi dimineața cînd a venit sufragiul să-ĭ dee de spălat, după ce a mîntuit de spălat, i-o pus în mînĭ vre-o 20 de galbenĭ bacșiș. Aleargă la dînsa sufragiul. Da ea zice: Bre! de unde are omu aista atîtea parale? Vine la dînsu în casă și zice așa: Eŭ te-oĭ lua de bărbat, dacă mi-ĭ spune de unde aĭ atîța banĭ. El i-o spuse, prostul. Da ea i-a făcut o cafea nu știŭ cu ce și s'a îmbolnăvit el strașnic și a început a vărsa și a vărsat rînza. Și a luat-o ea și a spălat-o cine știe cu ce, a parfumat-o și o 'nghițit-o ea, ca să găsiască pungile cu banĭ...

El acu avea v'o zece pungĭ de banĭ din noaptea ceia. Ea l-a dat pe ușă afară. El a încălicat pe un cal și s'a pornit. Mergînd cu calul cela a dat pe un cîmp de florĭ și s'a plecat calul să mînînce și s'a făcut un măgar.

El a strins acu un mănunchĭ de florĭ și l-a pus în buzunar. Mergînd el călare pe măgar maĭ departe a dat de un iaz și se pleacă măgarul să bee și se face iar cal. Eĭ, zice, bună-ĭ asta! Ia el într'un șip apă și se întoarce 'napoĭ. Ajunge iar acolo la frumoasa lumiĭ și din baniĭ ce-ĭ remase maĭ toarnă un bal strașnic. Ea aleargă ca să maĭ vadă de unde are banĭ.

— De unde aĭ banĭ?

— Din mănunchiul ist de florĭ.

El ĭĭ-l dă, ea miroasă, se face măgăriță. El o lasă măgăriță și iasă din casă.

Așteaptă sufragiul să iasă stăpîna afară. Nu-ĭ! Mare păcat — cînd s'a dus în casă o găsește măgăriță.

www.dacoromanica.ro

Se întoarce s'o ia de acolo și pornește călare pe dînsa Ii dă fin să mănînce... Ea a zis așa: Nu te-oĭ maĭ înșela de acum și ți-oĭ da rînza 'napoĭ, numaĭ fă-mă cum am fost.

El de multe ce-ĭ făcuse, s'a dus pe dînsa pînă la 'mpăratul, la frate său. Acu acolo era și iest-lalt, care ținea pe fata Impăratuluĭ. Și cînd li-o povestit el lor că măgărița-ĭ frumoasa lumiĭ, eĭ s'o pus pe lîngă dînsul s'o ierte. Și iertîndu-o, o beut apă și s'o făcut iar om.

Și eraŭ acum treĭ Impărați pe-o țară. Ș-aŭ fost toți fericiți... Și-am încălicat pe-o șa și ți-am spus-o așa.

www.dacoromanica.ro

FINUL LUI DUMNEZEU

Poveste, poveste — da eŭ nu-s de pe cînd povestile, că sunt de maĭ încoace. Da m'am dus într'o zi la soacră-mea ș-am găsit un sac de poveștĭ, și venînd acasă l-am scăpat jos și s'a desfăcut sacul și de-atuncea s'o umplut lumea de poveștĭ, ș-am învățat și eŭ una și ț-o spun D-tale.

Era odat' un om ș-avea doĭ fecioră. Acu femeea era îngreunată ș-o făcut un băiat, dar el era sărac, n'avea cu ce îl boteza. Iar pe acolo era D-zeŭ și Sf. Petrea. Și D-zeŭ i l-o botezat, ș'o rămas băietul năsdrăvan.

Da la urma băiatuluĭ a făcut o fată, și era așa de frumoasă de la soare te puteaĭ uita, da la dînsa ba. Treaba eĭ era să ducă demîncare în țarină. Ducînd ea demîncare în țarină a zărit-o un smeŭ și s'o pus pe atîta s'o iee. Da finul luĭ D-zeŭ era năzdrăvan ș-o zis așa feteĭ:

Că el a face o brazdă de plug pîn la demîncat și că totdauna pe brazdă să meargă la frații eĭ. Da smeul a și știut ce a urzit finul luĭ D-zeŭ ș-o tras brazdă cu plugul pîn la casa luĭ. Iată că s'a dus cu demîncat drept la curtea smeuluĭ.

Așteaptă eĭ să vie — nu-ĭ! Eh! mamă, mă duc să-mĭ caut sora, că mi-a luat-o smeul, a zis finul luĭ D-zeŭ. Ș-o făcut el o boambă de fier la țiganĭ în loc de călăuză și svîrlea și el mergea după dînsa.

A ajuns finul luĭ D-zeŭ și la un copac. Acolo prinde să stea ca să odihnească și aude zicînd așa: Doamne, Doamne, de-ar veni mama c'acușĭ mă mînîncă.

— Oare cine se aude. Se uită 'n vîrful copacilor și vede treĭ puĭ de pasăre. Copiilor, da unde-ĭ bălaurul, cel care vă mînîncă?

— E aci în fîntînă.

www.dacoromanica.ro

— Mult v'o mîncat pîn acum?
— Ia vre-o 24.
— Ia las că vă scap eŭ.

Se suie 'n vîrful copaculuĭ lîngă puĭ. Da balaurul întinde un cap să ia un puĭ. Da el avea un paloș și-ĭ taie capul. Întinzînd și cel-alt și-ĭ taie ș'această. Acu puiĭ nu știaŭ ce să-ĭ facă de bucurie și zic așa:

— Cîțĭ frați am fost noĭ, pe toțĭ ne-a mîncat, numaĭ noĭ doĭ am rămas,— dac'a veni mama de bucurie are să te mănînce, vîră-te sub aripa mea. S'a vîrît sub aripa luĭ și nu s'a maĭ văzut. S'aude-un vuiet mare, vine pasărea, pasărea era mama vîntuluĭ.

— Dragiĭ mamiĭ, nu v'a mîncat?
— Finul luĭ D-zeŭ ne-a scăpat.
— Unde-ĭ să-l mînînc de bucurie.
— Mă rog, mamă, dacă l-aĭ mînca, să-l facĭ înapoĭ.
— Da unde-ĭ?
— Ia la răsărit.

Dacă a început a vîjiĭ tare la răsărit, puiĭ zic către finul-luĭ-D-zeŭ: Mamiĭ are să-ĭ treacă un foc de-a te mînca pîn-ce-a ajunge la răsărit.

Vine. «Nu-ĭ dragul mamiĭ».—«Iacă-tă-l, mamă». Da ea-l ia și-l înghite și cînd l-o făcut, așa s'a făcut de frumos, de s'o luminat locul unde era el.

Ce să-ți fac pentru binele, ce mi laĭ făcut, că mi-aĭ scăpat copiĭ, a zis pasărea.

— Să-mĭ spuĭ, unde-ĭ smeul cu soră-mea.
— Nicĭ n'am văzut, nicĭ n'am auzit.
— Altmintrelea nu-mĭ mulțămești.
— Să șuer, să-mĭ vie fecĭorul, vîntul de la răsărit. Ș-o șuerat odată ș-o venit un om, era statul luĭ de-o palmă și barba luĭ era de-un cot și călare pe-un iepure schiop. Și-ĭ zise pasărea:

Statu-palmă
Barbă-cot
Călare pe-un iepure schiop,

unde-ĭ smeul ce-a luat fata, pe sora luĭ finul-luĭ-D-zeŭ.

www.dacoromanica.ro

— Nicĭ n'am auzit, nicĭ n'am văzut. Dacă n'o fi ştiind frate-meŭ, vîntul de la miază-zĭ! Cînd o suflat odată a venit altul, acesta era mare de stat, cu buzele marĭ şi n'avea ochĭ. Da cînd sufla peste tot locul se auzia.

— N'aĭ văzut, n'aĭ auzit de smeul care a luat fata, pe sora luĭ finul-luĭ-D-zeŭ?

— Nicĭ n'am văzut, nicĭ n'am auzit-

— Ce e de făcut? — zise pasărea.

— De n'o fi ştiind fraţiĭ noştri ceĭ de dincoace?

— Da unde sunt?

— Aceia-'s departe. Trebue să ne ducem loc mult. N'aţĭ un firicel din părul meŭ, n'aţĭ şi din barba mea şi te porneşte băiete la drum. Şi să puĭ periĭ 'n treĭ şi cînd la o vreme e nevoie să şuieriĭ într'înşiĭ, ear noĭ ţ-om veni într'ajutor...

Le ia el şi se porneşte. Merge pînă'n pădure, ear în mijlocul pădurii vede-o fumărie straşnic de mare în cît se'nnăduşi, nu maĭ puţin. S'apropie el acolo prin fum binişor şi găseşte mama smeuluĭ, *îşĭ pîrlea părul de pe picioare* [1]), că îĭ era cald straşnic şi nu maĭ putea.

— Bună ziua, mătuşă.

— Mulţămesc d-tale, voinice. Unde te ducĭ, voinice?

— Caut curtea smeuluĭ, mătuşă!

— I, flăcăule! Mult trebuie să mergĭ păn ce-ĭ ajunge şi nu maĭ rămîĭ cu zile de te-ĭ apropia.

— Mă rog mătuşă să'mĭ spuĭ unde-ĭ drumul cela, că nu miĭ frică... mă duc.

— Eŭ nu-l ştiŭ, dragul mătuşiĭ.

El ducîndu-se aşa prin pădure aude glas de om zicînd: Valeo, valeo, tare mi-ĭ foame. El se apropie. Oare ce-o fi acolo? Vede un om, şezut grecește jos.

— Da ce te vaiţĭ, bade?

— De pe noauă lanurĭ grîŭ am strîns şi tot pîne l'am făcut şi l'am mîncat şi tot mi-ĭ foame.

— Haĭ cu mine.

— Haĭ.

---

[1]) Subliniat de Eminescu.

www.dacoromanica.ro

Mergînd el mai departe a auzit un glas de om zicînd așa: Tare mi-e sete.

— Bună vremea omule! Pentru-ce ți-i sete? Nu găsești apă să te saturi?

— Cîte iazuri aŭ fost în pădurea asta toate le-am beut și tot mi-i sete.

Mergînd ei așa mai departe aŭ intrat în altă pădure, tustrei. S'aude sub tufă un foșnet. Cine era? Vîntul de amiază cel cu buzele mari.

— Bună vremea, vîntule, ce faci aici?

— Mă stăpînesc să-mi țin suflarea și să'mpușc un țînțar. Da să-l împușc, să nu-i sparg pielea.

— Da unde-i țînțarul, că eŭ nu-l văd.

— Ia lîngă soare.

— Lasă, haĭ cu mine.

— Ba nu. Eŭ mă duc după țînțar, duce-ți-vă voi înainte.

Merg ei mai departe și ajung la palatul smeului. Smeul era la vînat și fata ședea în cerdac.

— Bună vremea, sora-mea.

— Mi-o spus smeul că viĭ după mine. Da'ntoarcete că te prăpădește.

— Nu mi-i frică.

— El acușĭ vine, iĭ la vînat.

Vine smeul.

— Bine aĭ venit finul-luĭ-D-zeŭ.

— Bine te-am găsit, cîne de smeŭ.

— Haĭ la luptă!

— Haĭ!

S'o luptat ei treĭ zile și treĭ nopți și nu se puteaŭ (birui) și nu se da nicĭ smeul nicĭ finul-luĭ-D-zeŭ.

El a aprins periĭ ceĭ doĭ și a venit vîntul de la răsărit și de la ameazĭ și cînd s'o pus *buzele în treĭ*, drept în jumătate a despărțit smeul, cînd a suflat. O jumătate a murit și c'un cap, da o jumătate nu, că era cu două, și era cu *treĭ de toate*. Și s'a rugat strașnic el la Statul-palmă-barbă-cot.

Nu-ți pot face nimica, că el s'o dus la Impăratul... să spuie ce i-aĭ făcut. De-acu, dacă-i putea luptă-te cu acela.

www.dacoromanica.ro

Acu el sa pornit cu sora-sa. Cînd a ajuns aproape de palatul Impăratuluĭ celuia, nu era de chip să treacă, așa era de strașnic și mergînd el prin prejur a ajuns la o baltă. Pe balta ceia eraŭ 3 băieți și se băteaŭ pentru o cușmă, pentru un biciŭ și pentru o sulă.

— Ce vă bateți măĭ băieți?

— Acestea ne-o rămas de la tatăl nostru și nu le putem împărți.

— Și la ce vă trebue voauă acestea?

— Cînd pun cușma 'n cap nu te vezĭ, cînd daĭ cu biciul te suĭ la cuibul Impăratuluĭ, cînd îĭ zice sulă-sulicică, te sue în dealul de sticlă.

— Da 'n dealul de sticlă cine șade, ce căutați voĭ acolo?

— In dealul de sticlă ține Împăratul pe fata.

— De ce o ține acolo?

— Ca să n'o ia smeiĭ.

— Pînă cînd.

— Pînă s'a găsi un voinic ca să omoare smeul. Cel ce-o omorî smeul, îĭ dă fata împăratul.

— Măĭ băieți, eŭ voĭ face bună dreptate, vîrîți-vă toți în iaz și eŭ le voĭ svîrli colo și cine-o prinde maĭ iute, aceluia să fie. El vicleanul le ia toate în mînă, vîră pe băieți în apă și pe urmă dă din biciŭ și-l sue pe dealu unde ședea Împăratul, la cuibŭ 'mpărătesc.

La curtea Impăratuluĭ era o mîndreață, că nicĭ nu se poate povesti. Impăratul ședea afară, era bătrîn și bea lulea.

— Bună vremea, Impărate.

— Mulțămesc D-tale, voinice.

— Tare om trebue să fiĭ D-ta, de vreme ce te-aĭ suit aicĭ la mine.

— Așa 'mpărăte, am venit să omor smeul, să-țĭ scap fata.

— Smeul n'o venit încă la mine. Da s'aude c'aicĭ în vale dintr'un iaz iese noaptea și se cearcă de-a se sui să iee fata din dealul cel de sticlă.

— Rămiĭ sănătos Impărate.

— Mergĭ sănătos voinice.

— Mă duc după smeŭ. De l-oĭ omorî, îmĭ daĭ fata? —

www.dacoromanica.ro

— Ț-oĭ da-o.

Ajunge el la iazul unde-o găsit băieții. Pune cușma 'n cap, se face nevăzut și se pune sub o tufă de buruiene. Da el era frumos și puternic, da era sărac. Pe iazul cela era o covată cu fața 'n jos. La mĭezul nopții aude el un vuiet strajnic. Acea era bolta drăcească, venia dracu și se pornia noaptea. Vine dracul cel mai mare, se pune călare pe covată (Scaraoțchi).

Ș-o șuerat strașnic ș-o venit doĭ șchiopĭ, chiorĭ și ĭĭ întreba Scaraoțchiĭ, ce treabă aŭ făcut eĭ?

— Eŭ am întîlnit treĭ băieți, că doar s'or ucide unul dintr'înșiĭ. Păcatul mare c'o venit finul-luĭ-D-zeŭ și li-o luat....

— Da tu?

— Eŭ am întîlnit pe vîntul de la-ameazĭ ce rupse 'n jumătate pe smeul cu 3 capete și jumătate-ĭ mort.

— N'ațĭ făcut nicĭ o treabă, să vă învăț eŭ ce să faceți. Lîngă balta asta maĭ la vale este o comoară de banĭ. Comoara unuĭ moșneag și moșneagul are să moară peste noapte. Duceți-vă și porniți după banĭ.

— Da dacă i-a lua cine-va cu putere d-zeiască?

— Nimic nu se poate apropia dac'om fura orĭ mînca pe dînsa.

— Nime, nime 'n toată lumea nu se poate?

— Ba se poate.... da iaca-ce. Dac'o veni finul-luĭ-D-zeŭ pîn ce veți pune voi mîna pe banĭ și va aduce apă de cea cu care l-a botezat și ne va stropi, ne frige, și el a lua baniĭ. Cela a auzit. Se scoală dimineața și pornește ca să se ducă acasă. Lui ĭĭ sburda după banĭ. Ajungînd el acasă: «Mamă unde-ĭ apa cu ce m'o botezat pe mine».

A găsit măsa în biserica lîngă sf. Pricestanie și ia el și se pornește iar înapoĭ. Ajunge acolo. Draciĭ eraŭ la banĭ, toțĭ. Se duce și s'apropie și stropește. Draciĭ țipă și zic: Mă rog finul-luĭ-D-zeŭ, ce vreĭ ț-om face numaĭ nu ne arde.

— Dacă mi-ĭ aduce smeul cel scăpat, eŭ v'oĭ da drumul.

— Mă rog, iacă mă duc să-l aduc. S'a luat un cîrd de dracĭ, strașnic de mulțĭ. Da viŭ poate nu ți l-om putea aduce.

— Mort nu vreaŭ, viŭ să mi-l aduceți. Și s'o apucat draciĭ

www.dacoromanica.ro

ș-o făcut un fedeleș de fier și s'o dus după smeŭ, să'l pună în el. Cînd l-o adus așa era fedelești de greŭ de numaĭ draciĭ-l puteaŭ ridica. «Pune-l aci»! Dă din biciŭ și-l sue la 'mpăratul cu fedeleș cu tot.

Iĭ zice 'mpăratul: Ce aĭ aicĭ?

— Aici-ĭ toată puterea mea 'mpărate... arată-mi fata, orĭ o destup.. Impăratul de-odată s'o 'ngrozit, da pe urmă (el viclean) o aduce, s'o vadă el. Da 'mpăratul pe unde se sui pe dealul cel de sticlă nu se știa, el avea o putere strașnică, neștiută. Și a adus-o. Da el după ce-a văzut-o, a nebunit, așa i-a fost de dragă. Da să erți d-ta, și el eĭ!

— Voinice, te-ĭ cununa cu fata mea, dar dacă mi-ĭ spune cum daĭ drumul puteriĭ D-tale.

Da el, de dragă ce i-a picat fata, ș-a pĭerdut mintea.

— Impărate, eŭ te-am amăgit, da aicĭ iĭ smeul. Impăratul alerga degrabă. Omoară-l voinice, că el acuș sparge (fedeleșul), că eŭ l-am prins odată și l'a spart.

El de bucurie, ca să-ĭ deie fata, odată a început să ucidă smeul. Io uns rășină pe la cap și-o început așa de strașnic a țipa smeul de s'o cutremurat palatu 'mpăratuluĭ. După ce-o murit smeul, o început a eși fum așa de strașnic și a mirosi așa de greŭ, de cît voinicul o picat ca mort. Da 'mpăratul, bucuria luĭ, o luat și o pus pe voinic în fedeleș și i-a dat drumul la vale. Și el o luat fata ș-a dus-o 'n dealul de sticlă. Da bietul voinic cînd a prins el minte i-o rămas sula 'n cerdacul împăratuluĭ. Acu la ce vreme s'o fi trezit el în fedeleș! Ce să facă el? Incepù a isbi, da cîtă putere avea, nu putea să spargă cela. Da el maĭ avea o bucățică din bîta luĭ Statu-palmă-barbă-cot. Aprinzînd, începe a vini el cu iepurele cel șchiop pe fedeleș.

— Scapă-mă.

— O'nceput a bate iepurele ș-o spart fedeleșul. Scăpînd el iĭ zice Statu-palmă așa: De-acu înc'odată dacă miĭ chema, apoĭ pe urmă nu-țĭ maĭ fac, că de treĭ orĭ iĭ dat ca să-țĭ fac bine.

Acu el bate din biciŭ ș-ajunge la Impăratu.... Acu-o venit Impăratu și nu-ĭ da fata. Se face că nu știe că l-a dat cu fedeleșu în jos. Eŭ ț-oĭ da fata, dacă te-ĭ duce la dealul cel

www.dacoromanica.ro

cu florĭ și să-mĭ aducĭ o floare din mijlocul grădiniĭ celeia, eŭ ț-oĭ da fata.

Se ia el și se pornește și-o mers el cale de-un an. Cine era 'n grădină acolo? Era Statu-palmă. — Eĭ, voinice, tocmaĭ ș-aci aĭ venit după mine?

Am venit, mi-aĭ zis, că mi-ĭ maĭ face un bine. Să'mĭ daĭ o floare din mijlocul grădiniĭ celeia. El i-o da. Așa mirosia de frumos floarea de te adormia. Ajungînd la Impăratul i-o dă.

— De mi-ĭ maĭ face ceva eŭ ț-oĭ da fata. Eŭ oĭ frige (atîtea vite) și de le-ĭ mînca într'o noapte, eŭ ț-oĭ da fata.

— O făcut așa după porunca 'mpăratuluĭ și el o zis celuĭ ce nu se maĭ sătura ș-o mîncat tot într'o noapte. El numaĭ că s'o săturat, da pînă 'n ziuă a și crăpat. Da el a mîncat așa cu lăcomie, încît și [stîlpiĭ] hambaruluĭ i-a ros. Și s'o minunat Impăratul de-atîta putere.

— Dacă mi-ĭ bea cîte-o fîntînă de apă, eŭ ț-oĭ da fata.

El chemă pe celalalt frate-de-cruce, care nu se maĭ sătura de apă, ș-o beut, da o fîntînă n'o putut-o găta ș-o crăpat și acela.

Lîngă curtea 'mpăratuluĭ era o strașnică pădure. Dacă tu-ĭ sufla odată 'n codrul meŭ și s'or strînge toțĭ țîntariĭ la ușa palatuluĭ, eŭ ț-oĭ da fata. El a pus puiul vîntuluĭ de la amează-zĭ. Cînd s'o dus vîntul dela amează-zĭ și cînd o pus buzele 'n patru ș-o suflat, iacă [s'a 'ngrozit] Impăratul, așa eraŭ de mulțĭ și-așa bîziiaŭ de tare parcă era 'ntre călăĭ la Ismail.

— Mare putere aĭ! Zi țînțarilor să se ducă de-aicĭ.

— Nu zic pîn ce nu mi-ĭ da fata.

Impăratul l-o luat cu blîndețe și l-o amăgit și el a zis vîntuluĭ să sufle și s'o dus țînțariĭ dela ușă.

Dacă te-ĭ sui s'o ieĭ din dealul de sticlă, îțĭ daŭ fata.

— O sulă am fost uitat eŭ aci.

— Eŭ n'am văzut-o.

A stat el treĭ zile și treĭ (nopțĭ) și s'a gîndit ce-ĭ de făcut și i-a venit așa un gînd : să maĭ cheme și vîntul de la amiazĭ. Vîntul de la amiazĭ i-a zis așa : Iacă un bine am să-țĭ fac. Am să mă pun în cerdacul Impăratuluĭ și să 'ncep a sufla. Puindu-se el sufla, se clătina palatul. încît de cĭ să pice.

www.dacoromanica.ro

— Impărate, dacă mi-ĭ da fata, vîntu-a sta.

— Palatu las' să pice, da eŭ fata nu ț-oĭ da-o.

Da el zice vîntuluĭ: Punete 'n dreptul uşeĭ şi 'ncepe a sufla în casă cu cîtă putere aĭ. El ş'o pus buzele 'n cincĭ şi-o 'nceput a sufla. Impăratul săria din părete 'n părete.

— Impărate, dă-mĭ fata şi vîntu-a sta.

— Suĭ dealul de sticlă ş-o ia.

— Dă-mĭ sula Impărate.

— Sula am svîrlit-o în mijlocul iazuluĭ lîngă covată, acolo unde eraŭ draciĭ. El era lipit pămîntuluĭ, că vîntul nu era să-ĭ facă nimic...

Aşa mergînd el la iazul cela, era strașnic palat făcut de dracĭ, unde ţineaŭ baniĭ şi pe apă mergea o casă făcută strașnic de mîndră şi din casa acea se auzia un bocet. S'o luat şi a 'nceput cu luntricica a merge şi-a ajuns la casa aceia. In casa aceia era un ficĭor de 'mpărat, prins de dracĭ şi-l munciaŭ acolo 'n toate zilele.

— Ce facĭ aci, bade?

— Iacă m'o prins draciĭ, c'am luat baniĭ şi nu pot scăpa de-aci. Eŭ am o împărăţie strașnic de mîndră, haĭ să fim noĭ fraţĭ de cruce.

— Haĭ.

— Fraţĭ de cruce om fi noĭ, dar fugĭ, că vin draciĭ ş-aproape-ĭ miezul nopţiĭ.

El tot maĭ avea apă de la botez. Aşteptă miezul nopţiĭ, vin draciĭ şi el începe a-ĭ stropi.

— Mă rog finule-luĭ-D-zeŭ ce-ĭ cere ţ-om da, numaĭ lasă-ne.

— Sula din mijlocul iazuluĭ.

Se duce dracul ş-aduce sula.

— Acu du-ne pînă pe deal pe amîndoĭ şi apoĭ nu voĭ stropi.

Eĭ de frică i-aŭ dus. El a zis: sulă, sulicioară suemă 'n dealu de sticlă. Cînd l'o suit acolo, atît de mult plînse ea după dînsul, că era o cadă de lacrimĭ.

Atuncĭ Impăratul n'a maĭ avut ce face şi i-a dat-o. O făcut o nuntă strașnică şi pe iarnă s'a dus de-a adus pe sora sa de la uşa smeuluĭ ş-o luat-o fratele luĭ ist de cruce.

www.dacoromanica.ro

BORTA VÎNTULUI

Era un om sărac-sărac și avea o mulțime de copiĭ. Acu era în vremea foameteĭ și el o muncit o săptămînă pe un căuș de grăunțe. Apoĭ s'o dus la rîșniță cu ele. După ce le-o rîșnit o eșit afară cu căușul cu făină și s'o pornit o furtună mare și i-o luat toată făina din căuș. Da el strașnic s'o mîniat. «Nu mă las eŭ așa cu una cu două... și făcù un șumuiag de paie și pornește. Il întreabă un om: unde te ducĭ cumetre:

— Mă duc să astup borta vîntuluĭ, că mi-o luat făina din căuș.

— Da unde-ĭ nimeri-o?

— Unde-o fi, acolo mă duc.

Mergînd el loc depărtat, o ajuns pe D-zeŭ și pe sf. Petru — carĭ umblaŭ pe pămînt pe-atuncĭ.

— Unde te ducĭ omule?

Da D-zeŭ i-o zis așa:

Omule, nu te maĭ duce. N'aț̆ĭ o nucă, da pînă acasă să nu zicĭ «Nucă, deschide-te!»

Intorcîndu-se el înapoĭ o înoptat, ș'o ajuns la un om și s'o rugat să-l primească, să doarmă acolo peste noapte.

— De unde viĭ bade, îl întrebă omul cela.

— Mă duceam s'astup borta vîntuluĭ ș'am întîlnit un nebun pe drum și mi-o dat o nucă. Și-o zis, să nu zic: «Nucă deschide-te!» Ce-o maĭ fi și asta?

Femeia omuluĭ, vicleană. Ia o nucă în mînă și zice: — Ia să-ț̆ĭ văd nuca!

Ĭ schimbă nuca omuluĭ. Și pe urmă se duce într'un ocol și zice:

www.dacoromanica.ro

— «Nucă deschide-te». Cînd o zis, atîtea vite ce-o eșit, oĭ, caĭ, mieĭ, o bogăție 'ntreagă, știĭ mata, putere Dumnezeiască!

Omul se duce-a doua zi acasă. «Nucă deschide-te». Nuca de unde să se deschidă!

— Haĭ bată-mi-l D-zeŭ de vînt, și pe moșneagul lua-l'ar dracu! Mă duc să astup borta vîntuluĭ și să bat pe moșneag, de ce m'o viclenit.

Ajunge iar pe D-zeŭ.

Da D-zeŭ — știĭ putere dumnezeiască — aicĭ era alt-fel la față... Nu l'o cunoscut.

— Unde te ducĭ bade?

— S'astup borta vîntuluĭ și să ucid moșneagul, că ce m'o viclenit.

— Na-ți bade un măgar. Da să nu-ĭ zicĭ pînă acasă «măgar baligă-te!»

— N'oĭ zice.

Se întoarce el iar pe la omul cela. Da omul cela îl ospătează și-ĭ dă vin să bee și omul s'o chefăluit ș'o adormit pe laiță. Da eraŭ niște țiganĭ în șatră acolo, ș-aveaŭ un măgar, și omul s'o dus și l'o cumpărat, ș'o schimbat măgarul.

Omul a doua zi se scoală, ia măgarul și se duce acasă și zice: «Măgar fă banĭ!»

Măgarul de unde? El apuc' un drug și 'ncepe a dișela măgarul.

— Acu nu-l maĭ iert eŭ!

Să pornește să 'ntîlnească pe moșneag și s'astupe borta vîntuluĭ. Intîlnește pe D-zeŭ.

— Na-ți bade o cîrjă, dar să nu zicĭ păn' acasă: cîrjă încîrjește-te!

Ia cîrja. Vine pe la omul cela. Aicĭ omul i-a dat și maĭ strașnic ospăț și s'o sfătuit că dac'ar vedea că-ĭ maĭ dă și cîrja, pe urmă să-l omoare, ca să nu prepuie, că el i-o luat-o. Acu zice omu femeiĭ: Măĭ femeie, noĭ haĭ cu cîrja 'n zîmnic [1]) și să 'nchidem ușa și aci să zicem: Cîrjă 'ncîrjește-te.

[1]) Beciŭ.

www.dacoromanica.ro

Se vîrî. Cîrja unde 'ncepe a bate și a sdrobi!

— Bade, ț-om da și măgar și nucă, numaĭ mă rog scoate-ne. Acu omul i-o lăsat de i-o bătut și maĭ bine. O luat măgarul, cîrja și nuca și s'o pornit acasă.

Așa s'o făcut de bogat acu, de-o ajuns vestea păn' la Impăratu. Atîția banĭ avea el de-o semănat și o crescut grîŭ de aur. Acu Impăratu o auzit că are un lan de aur, ș'o trimis doĭ sufragiĭ să-ĭ dee semînță, să semene și împăratu.

— Să spuĭ împăratuluĭ că nu vreaŭ să-ĭ daŭ, să vedem ce mi-a face.

— Impăratu cînd o auzit așa, strașnic s-o măniat, ș'o gătit oștirea să se ducă cu răsboĭ asupra luĭ. Impăratul era în frunte, știĭ, maĭ mare. Ș-a venit păn' la ușa luĭ ș'o strigat să ias' afară. Dar el era îmbrăcat tot cu straie ca-ale noastre, nu cu straie *leșești*. El pune cîrja sub suman și iese afară. Acu împăratu cu atîtea miĭ de oamenĭ i-o fost rușine singur luĭ să se ducă el acum cu unul să se lupte.

A zis: Omule, aratăți tu întăĭ puterea.

— Bine, vino Impărate. «Cîrje încîrjește-te — la tot soldatul cîte două și la Impăratul nouă». Cîrja cea Dumnezeiască tot în cap băcăia. O nebunit și pe soldați și pe Impăratu. S'o dus Impratu, ș'o rămas în pace ș'o trăit bine. Să dea D-zeŭ să trăiască și copiĭ meĭ așa!

www.dacoromanica.ro

CUPRINSUL VOLUMULUĬ I

Pag.

Prefață. . . . . I-XXI

Poesiĭ populare

I Lirice . . . . .
II Voinicești. Balade 49
III Chiuiturĭ. Satirice 89

Motive din popor

Doină 103
Variantă 104
Mîndro, mîndro, vreĭ nu vreĭ 105
La mijloc de codru des 105
Ce te legenĭ, codrule 106
Variantă 107
Revedere 108
Variantă 109
Ursitoarele 110
Basmul luĭ Arghir. 115
Mușatin și codrul 117
Călin-Nebunul 124
In temeiul codruluĭ 141
Miron și frumoasa fără corp. 142
Fata în grădina de aur. 156

Povești în prosă

Făt-frumos din lacrimă. 171
Frumoasa lumiĭ. 192
Finul luĭ Dumnezeŭ 205
Borta vîntuluĭ 214

www.dacoromanica.ro